

Høring om internationalisering af uddannelser

Onsdag den 30. august 2006 kl. 10.00 – 15.15
Landstingssalen, Christiansborg.

Høring om internationalisering af uddannelser

Resumé, skriftlige oplæg og redigeret udskrift af høring for Folketingets Udvalg for Videnskab og Teknologi og Uddannelsesudvalget den 30. august 2006 i Landstingssalen.

Projektledelse i Teknologirådets sekretariat:

Jørgen Madsen, projektleder
Janus Sandsgaard, projektmedarbejder
Marie Hemmingsen, projektmedarbejder
Vivian Palm, projektsekretær

Resume:

Lisbeth Lyngse, journalist

Oversættelse engelsk-dansk:

Morten Visby

Redigeret udskrift

Helle Køhler Ward og Teknologirådet.

Tryk:

PrintCenter Folketinget

ISBN: 87-91614-28-7

ISNN: 13959372

Rapporten kan bestilles hos:

Teknologirådets
Antonigade 4
1106 København K.
tlf. 33 32 05 03
email: tekno@tekno.dk

Rapporten kan også hentes på Teknologirådets website:

www.tekno.dk/international-uddannelse

Teknologirådets rapporter 2006/14

Forord

På vegne af Folketingets Videnskabsudvalg og Uddannelsesudvalg arrangerede Teknologirådet en høring om internationalisering af uddannelser den 30. august 2006 i Landstingssalen på Christiansborg.

Formålet med høringen var at give politikerne og de øvrige deltagere et overblik over internationaliseringen af det danske uddannelsessystem med fokus på de mellemlange og lange videregående uddannelser. På høringen fremlagde en række eksperter og repræsentanter fra forskellige uddannelsesinstitutioner deres erfaringer med og bud på internationaliseringens vilkår, udfordringer og perspektiver; oplæg som efterfølgende dannede udgangspunkt for en dialog og debat med politikerne fra de respektive Folketingsudvalg.

Denne rapport indeholder et resumé af høringen med fokus på de centrale problemstillinger, der blev debatteret på dagen, og en redigeret udskrift af de mundtlige oplæg og efterfølgende spørge- og debatrunder. Derudover findes også det materiale, som høringens deltagere og oplægsholdere fik udleveret forud for høringen: program, deltagerliste, en præsentation af oplægsholderne og disses skriftlige oplæg. Høringen kan downloades som podcast fra Teknologirådets hjemmeside: www.tekno.dk.

Teknologirådet vil gerne benytte lejligheden til at takke oplægsholderne på høringen, Videnskabsudvalget, Uddannelsesudvalget og Folketingets administration.

Teknologirådet, oktober 2006

Jørgen Madsen
Janus Sandsgaard
Marie Hemmingsen

Indholdsfortegnelse

Program	6
Folketingsmedlemmer i høringens spørgepanel	8
Resumé af høringen	9
Præsentation af oplægsholdere	20
Torben Klein	20
Rikke Skovgaard Andersen	20
Maria Munnecke	21
Safi Hansen Yahiya	21
Anya Eskildsen	21
John E. Andersen	22
Finn Kjærdsdam	22
Gerard Mols	22
Chris Mottes	23
Ove K. Pedersen	23
Kenneth Iversen	23
Stefan Hermann	24
Skriftlige oplæg	
Danske uddannelsers internationalisering i en global verden	25
Af Torben Klein, direktør i CIRIUS Danmark	
Erfaringer fra en international uddannelse i Europa	31
Af Rikke Skovgaard Andersen, studerende, Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media	
Den internationaliserede virkelighed	35
Af Maria Munnecke, studievejleder, Roskilde Universitetscenter	
I takt med globaliseringsgenerationen	39
Af Safi Hansen Yahiya, studerende som bygningskonstruktør, Vitus Bering Danmark, Horsens	
Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser	41
Af Anya Eskildsen, direktør, Niels Brock, København	
Kvalitet eller kompromis?	47
Af John E. Andersen, kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet	
Internationalisering af uddannelserne ved Aalborg Universitet	51
Af Finn Kjærdsdam, rektor, Aalborg Universitet	
The Case of Maastricht University	57
Af Mr. Gerard Mols, professor og rektor, Maastricht University, Holland	
Kompetencer nu og fremover	60
Af Chris Mottes, adm. direktør, Deadline Games A/S, København	

En ny tids pædagogik!.....	63
Af Ove K. Pedersen, professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics, Copenhagen Business School	
Internationale færdigheder grundlægges i folkeskolen.....	66
Af Kenneth Iversen, adm. direktør, Unimerco A/S, Sunds	
Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv	69
Af Stefan Hermann, vicedirektør, ARKEN Museum for Moderne Kunst, Ishøj	
Redigeret udskift af høring om internationalisering af uddannelser.....	72
Blok 1: Internationalisering af de danske uddannelser.....	
Spørgsmål og svar til blok 1	72
Blok 2: Erfaringer med internationaliseringen.....	79
Spørgsmål og svar til blok 2	85
Blok 3: Universiteternes virkelighed og strategier	94
Spørgsmål og svar til blok 3	101
Blok 4: Danske uddannelser og globale krav	111
Spørgsmål og svar til blok 4	114
Blok 5: Afsluttende debat	128
Deltagerliste.....	131
Teknologirådets udgivelser 2005 – 2006	137

Program

9.00 – 10.00 Ankomst og indskrivning

10.00 – 10.10 Velkomst

Åbning af høringen

v/ Carina Christensen (KF), fmd. f. Uddannelsesudvalget

Ordstyrer: Hanne Severinsen (V), fmd. f. Videnskabsudvalget

10.10 – 10.45 Internationalisering af danske uddannelser – erfaringer og perspektiver

Uddannelserne tillægges stor betydning for Danmark i den skærpede globale konkurrence. Undervisningsministeriets styrelse, CIRIUS, har siden 2005 haft til opgave at fremme internationaliseringen gennem iværksættelse af en lang række initiativer.

· Danske uddannelsers internationalisering i en global verden - vilkår, perspektiver og udfordringer

Torben Klein, direktør i CIRIUS Danmark

Bisidder: Jette Kirstein

10.45 – 11.45 Erfaringer med internationalisering af uddannelser

Studerende og ansatte fra uddannelsesinstitutioner videregiver deres indtryk og vurderinger fra ophold i udlandet, og fra det danske uddannelsessystem.

· Erfaringer med en international uddannelse i Europa

Rikke Skovgaard Andersen, studerende, Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media

· Den internationaliserede virkelighed

Maria Munnecke, studievejleder, RUC

· Erfaringer som udenlandsk studerende i Danmark

Safi Hansen Yahiya, studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark, Horsens

· Erfaringer med udvekslingsprogrammer i erhvervsrettede uddannelser, erfaringsopsamling fra elever, undervisere, arbejdsgivere og udvekslingspartnere

Anya Eskildsen, direktør, Niels Brock Copenhagen Business College

Bisidder: Jytte Mansfeld

11.45 – 12.00 Pause

12.00 – 13.00 Universiteternes virkelighed og strategier

Udviklingen på EU's indre marked og den internationale konkurrence på uddannelsesområdet kan ændre på uddannelsernes vilkår. Hvilke strategier vælger universiteterne for at indrette sig på den nye virkelighed?

-
- Kan Danmark fastholde princippet om gratis uddannelse for danske statsborgere under EU's og globaliseringen nye betingelser? Hvordan forbereder et dansk universitet sig på fremtiden? Hvad skal styre uddannelserne i fremtiden – kvalitet eller penge?

John E. Andersen, kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet

Bisidder: Hedvig Gyde Thomsen

- Aalborg Universitets rolle i og strategi for internationaliseringen. Kan vi lade os inspirere af andre lande og deres uddannelsesinstitutioner?

Rektor Finn Kjærdsdam, Aalborg Universitet

- Hvordan fungerer en gennemført international satsning? Hvilken betydning har 30-50% udenlandske studerende?

Rektor Prof. Mr. Gerard Mols, Maastricht University, Holland

13.00 – 13.45 Frokost – sandwichbuffet

13.45 – 15.00 Danske uddannelser og de globale krav

I den fremtidige globalisering skal danske uddannelsesinstitutioner sikre børn og unge de bedste internationale uddannelsesmuligheder. Hvilke kompetencer har danske skolebørn og studerende brug for i en globaliseret verden, hvad efterspørger fremtidens arbejdsmarked i ind- og udland, og hvordan indretter vi fremtidens uddannelsessystem? Hvordan forudser og planlægger vi med globalisering for øje - og i hvilken grad kan man overhovedet forudse og planlægge sig ud af udfordringerne?

- Hvilke kompetencer er der behov for nu og fremover? Hvilken rolle spiller internationalisering af uddannelser for Deadline Games?

Chris Mottes, adm. direktør, Deadline Games A/S, København

- Danmark i den internationale konkurrence - hvilke individer ønsker vi at skabe? Hvilke kompetencer skal vi bevare og udbygge? Hvilke danske uddannelsestraditioner kan vurderes som langtidsholdbare, hvilke initiativer skal vi fx iværksætte for at sikre disse fremover? Hvilke dele af vores uddannelsessystem trænger til fornyelse og forandring i et internationalt perspektiv?

Ove K. Pedersen, professor, International Center for Politik og Erhverv, CBS, København

- Hvad er vi gode til i Danmark - og hvad kan vi lære af andre? Hvilke krav har danske virksomheder til uddannelsessystemet i relation til internationalisering?

Kenneth Iversen, adm. direktør, Unimerco A/S, Sunds

- Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv. Individualisering og globalisering som udfordringer og kompetencebegrebet som uddannelsespolitisk og pædagogisk svar herpå?

Stefan Hermann, vicedirektør, ARKEN, Ishøj

Afsluttende debat

15.15 Afslutning

v/ Hanne Severinsen (V), fmd. f. UVT

Folketingsmedlemmer i høringens spørgepanel

Tina Nedergaard (V)
Christine Antorini (S)
Martin Henriksen (DF)
Carina Christensen (KF)
Margrethe Vestager (RV)
Bente Dahl (RV)
Morten Homann (SF)
Per Clausen (EL)

Hanne Severinsen (V), fmd. for Videnskabsudvalget og Carina Christensen (KF), fmd. for Uddannelsesudvalget var høringens ordstyrere.

Resumé af høringen

Høringens formål var at give politikerne og de øvrige deltagere et overblik over internationaliseringen af det danske uddannelsessystem med fokus på de mellemlange og lange videregående uddannelser. Høringen omfattede regeringens globaliseringsstrategi og CIRIUS Danmarks arbejde, konkrete erfaringer med den internationaliserede virkelighed på uddannelsesinstitutionerne, og universiteternes strategier og de økonomiske perspektiver. Endelig fokuserede høringen på fremtidens behov og ønsker hos det private og det offentlige arbejdsmarked til uddannelsessystemets væsentligste produkt: de nyuddannede.

CIRIUS Danmark og internationalisering af uddannelserne

Første oplægsholder var **Torben Klein**, direktør i CIRIUS Danmark. Han fortalte, hvordan uddannelsernes indhold i en global varden udvikler sig i samspil med de globale aktørers krav og forventninger til uddannelserne. Tidligere var uddannelsernes form og indhold bestemt af nationalstaten og forventninger fra aktører bosat inden for nationalstatens rammer.

Torben Klein pegede på eksempler fra regeringens globaliseringsstrategi som markante internationaliseringsfremmende tiltag: Initiativet med at etablere en ny struktur for mellemlange videregående uddannelser ved at etablere polyfakultære professionshøjskoler på et højt fagligt niveau. Han nævnte desuden beslutningen om, at alle videregående uddannelser fremover skal akkrediteres i et akkrediteringsinstitut af international standard, før der udbetales penge til uddannelserne. Et tredje markant tiltag er, at danske studerende kan tage et beløb som svarer til taxametergodtgørelsen til en dansk uddannelsesinstitution og bruge det til hel eller delvis betaling for en tilsvarende uddannelse i udlandet.

Rammebetingelser for internationalisering

Torben Klein slog derefter fast, at internationaliseringen af uddannelserne drives af nogle rammebetingelser, der fastsættes af staten, EU og andre overnationale eller internationale aktører og markedet. Regeringen fremlagde i 2004 en redegørelse for Folketinget om dens tiltag for at fremme internationalisering af uddannelserne, og globaliseringsstrategien er det mest markante nationale tiltag, hvor halvdelen af de 360 initiativer omfatter uddannelsesområdet. Som eksempler på de mange initiativer kan nævnes, at alle børn i løbet af både grundskolen og gymnasiet skal deltage i mindst et internationalt projekt. På erhvervsuddannelsesområdet skal flere i udlandspraktik, og på de videregående uddannelser vil der blive givet flere udrejsesstipendier til danske studerende og til udlændinge, der vil til Danmark.

EU har været og er fortsat en drivende kraft i styrkelsen af internationalisering af uddannelserne gennem uddannelses- og udviklingsprogrammer. EU støtter samlet uddannelser med omkring 5 mia. kr. om året, og CIRIUS gav i 2005 tilsagn om mere end 100 mio. kr. til internationale uddannelsesaktiviteter, hvoraf de 63 mio. kr. stammede fra EU programmer. Torben Klein kunne fastslå, at EU er den største økonomiske bidragsyder til og rammesætter for det europæiske uddannelsessamarbejde, men han nævnte også Nordisk Ministerråd, UNESCO, Europarådet og Bologna-samarbejdet som store internationale aktører.

Derpå gik Torben Klein over til at tale om markedskræfterne, som får en stigende betydning i uddannelsessektoren. I dag er der 2,5 mio. studerende på videregående uddannelser, der studerer i et andet land end deres eget, og alle prognoser peger på, at der vil være en kraftig vækst i antallet fremover. Hvis man sætter den gennemsnitlige årlige studieafgift til ca. 10.000 euro, så svarer det økonomiske potentiale til

omkring 1.000 mia. euro om året, og enkelte lande er magneter i denne sammenhæng. Det er f.eks. USA, Storbritannien, Tyskland, Frankrig, Australien og Japan.

Han gav videre udtryk for, at en styrket internationalisering af uddannelserne vil hæve kvaliteten, fordi den øgede konkurrence vil stille skærpede krav til uddannelsesinstitutionerne. Et af elementerne i en øget internationalisering er ønsket om bedre resultater. Torben Klein slog fast, at det vil betyde et kvalitetsløft i de studerendes kvalifikationer både personligt og fagligt, hvis de har været ude, og det efterspørges stærkt over alt i samfundet ikke mindst i erhvervslivet, som i stigende grad oplever, at deres medarbejdere skal kunne håndtere interkulturelle udfordringer.

Torben Klein sluttede med at henvise til UNESCO's skolearbejder, som startede i 1950'erne med det motiv at styrke den mellemfolkelige forståelse og bruge uddannelse som et parameter til gensidig forståelse, gensidige interkulturelle kompetencer og fredsskabende aktiviteter. "Det spiller ikke den store rolle på resultattavlen i dag," sagde han. "Men det stikker sit hoved frem indimellem i vores omgang med omverdenen, dvs. at vi forstår at omgås andre mennesker på en måde, så vi kan respektere hinandens værdier, forstå hinandens udgangspunkt og forudsætninger og kan arbejde sammen. Så selv om det ikke bidrager så øjensynligt til bundlinjen, så er det formodentlig et lige så tungt og værdiskabende element i resultatporteføljen."

Hjemmefødninger og det danske sprog

Derefter var der spørgsmål til Torben Klein. Martin Henriksen (DF) ville gerne vide, om EU efter Torben Kleins mening burde have juridisk kompetence over uddannelsessystemet.

Som direktør for CIRIUS ønskede Torben Klein ikke at have nogen holdning til EU's kompetencer. Men han så det ikke som nødvendigt for at drive udviklingen frem. Arbejdskraftens fri bevægelighed og støtteordningerne er nok nu, sagde han.

Derefter ville Christine Antorini (S) gerne vide, hvordan man kan gøre udlandsophold mere attraktive for dem, der tager en professionsuddannelse, og hvordan de professionshøjskoler, det måske bliver vedtaget i Folketinget at oprette, spiller ind.

Torben Klein slog fast, at professionshøjskolerne er et stærkt internationaliseringstiltag. Mange andre lande, der har indført dem, har gode resultater. Her tager flere en længere uddannelse, f.eks. en bachelor. Det tilgodeser nogle efterspørgsler hos virksomhederne, som ikke bliver tilgodeset i dag.

Derefter spurgte Tina Nedergaard (V) om Torben Klein kunne løfte lidt af sløret for strategien for Danmark som uddannelsesland, som CIRIUS står i spidsen for at udforme. Margrethe Vestager (RV) ville vide om det at internationalisere danske uddannelsesmiljøer er tilstrækkeligt til at få de kompetencer, der er brug for. Og Per Clausen (EL) ville gerne vide, om konsekvensen af udviklingen vil blive, at det fremover bliver markedet og ikke demokratiske kræfter, der styrer udviklingen.

Torben Klein kunne endnu ikke sige noget om strategien for Danmark som uddannelsesland. Med hensyn til hjemmefødningerne mente Torben Klein, at de er et stort problem, især på erhvervsuddannelserne. "Nogle kan slet ikke drømme om at tage væk fra mors kødgryder," sagde han, "mens andre synes, det er helt fint at tage til Tyskland, springe ud i det, selv arrangere det hele og komme hjem og have lært en masse, som ingen vidste de ville lære, når de kom derned."

På spørgsmålet om hvorvidt styringen flytter sig fra stat til marked, svarede Torben Klein ja. Nationalstaterne slipper ikke kontrollen, men alene markedets volumen gør, at det vil overtage en del af styringen.

Og det sker uanset, hvad de danske institutioner beslutter sig for. Carina Christensen (KF) spurgte til slut Torben Klein hvor længe han mener, vi kan fastholde dansk som uddannelsessprog. Torben Klein svarede, at om 10-20 år underviser vi nok primært på engelsk på de højere uddannelser.

Praktiske erfaringer med studieophold

Derefter gav Hanne Severinsen ordet til **Rikke Skovgaard Andersen**, studerende ved Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media. Hun har foretaget en undersøgelse af, hvordan hendes udenlandske medstuderende har oplevet deres studieophold i Danmark. Hun læser sammen med 22 studerende fra 18 lande udenfor EU, der i løbet af deres toårige masteruddannelse skal opholde sig i tre EU lande. Den første del af opholdet er på Århus Universitet.

Allerede ved udenlandske studerendes ansøgning om opholdstilladelse karakteriserede de det danske system med ord som respektløst, intolerant og strengt. Og ca. en tredjedel mente, at ansøgningen om opholdstilladelse tog så meget tid eller gav så meget stress, at det gik ud over deres studier. Rikke Skovgaard Andersen mente, at det er vigtigt at sikre en god og effektiv offentlig service, når målet er at få flere udenlandske studerende til landet. Det er et stort problem, at systemet ikke er gearret til at give dem en god modtagelse. Det er også meget lidt attraktivt for gifte udlændinge at læse i Danmark, når det er umuligt eller meget besværligt at tage sin ægtefælle med.

Mødet med det danske universitet er også svært. Universiteterne er meget decentraliserede, og mange har dårlige oplevelser med at skulle henvende sig til tre fire forskellige kontorer med mange forskellige åbningstider for at få styr på grundlæggende ting som studiekort, adgang til computere, e-mail og lignende, og universiteterne er ikke gode til at forklare det danske system med ansvar for egen læring.

Derefter gik Rikke Skovgaard Andersen over til at tale om de muligheder, man som dansker har for at læse i udlandet. Hun følte sig fagligt godt stillet og understregede, at det er vigtigt at fastholde danske uddannelser af høj kvalitet: Dygtige undervisere, løbende kvalitetskontrol og universiteter, der har økonomi til at prioritere at udvikle deres undervisning. Endelig nævnte hun, at den danske SU er alfa og omega for at få økonomien til at løbe rundt.

Studevejleder på RUC, **Maria Munnecke**, fortalte, at mange studerende henvender sig til studievejledningen for at komme ud. De vil gerne til England, USA, Italien og rundt om i Europa. På RUC anbefaler man de studerende at starte et år før med at planlægge, hvilket universitet de vil til, hvad det er for en faglighed og sammenhold med andre studerende, de vil have ud af opholdet. Maria Munnecke mente, at det skal være lettere for de studerende at få hjælp fra vejledere, men det er også nødvendigt med hjælp til økonomien. På RUC er der tre basisuddannelser og 13 engelsksprogede overbygningsfag, så der er rig mulighed for, at man kan komme til Roskilde Universitet og studere som udlænding og for, at danske studerende kan tage en engelsksproget uddannelse og indgå i det internationale studiemiljø.

”Men i forhold til at rekruttere udenlandske ansøgere, så taber vi rigtig mange på gulvet,” sagde hun. ”De søger ind gennem den koordinerede tilmelding. De får svar den 28. juli, og fra den 28. juli til slutningen af august skal de nå at have bolig, visum, økonomi og alle de praktiske ting på plads. Vi har udenlandske studerende siddende på vores kontor hver dag i øjeblikket, som ikke kan bruge deres studieplads.”

Den anden ting er økonomien. Kommer man fra et land uden for EU og EØS-samarbejdet, koster det mellem 6.700 euro og 12.000 euro pr. år at læse. Hvis vi skal tiltrække de fagligt stærke studerende, som er dem, vi får noget ud af i Danmark, er der alt for få stipendier. Det er også et problem, at vi ikke må stille krav om, at de har engelsk på et meget højt niveau. Udenlandske studerende har brug for støtte og intro-

duktion til det danske universitetsmiljø. De kan forvente ansvar for egen læring, og derfor bliver vi nødt til at have introduktionskurser, påpegede hun.

Derefter talte **Safi Hansen Yahiya**, som er studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark, om sine erfaringer med at være udenlandsk studerende i Danmark. Hun sagde, at der er 523 internationale studerende ved Vitus Bering hvoraf 250 går på konstruktionsuddannelsen, og det er fordi, det er et af de tre eneste steder i verden, hvor man kan læse til bygningskonstruktør.

Hun mente, at de fagligt set får meget ud af det. Uddannelsen er indholdsrig og anvendelig, fordi det er en meget komprimeret uddannelse, men hun mener også, at man bør stille meget større sproglige krav til de studerende, som bliver optaget. Hun var forbavset over, at der er en mur mellem de danske og internationale studerende. Distancen er meget tydelig, og det er en skam, for der er mange af de danske studerende, der rejser ud på bygningsprojekter, og det ville være en fordel for dem at have kommunikeret med nogle internationale studerende for at lære det faglige, byggetekniske engelsk.

Safi Hansen Yahiya syntes, man skulle arbejde mere med evaluering og kvalitetssikring også for underviserne. Der burde være flere tværkulturelle innovationsarrangementer mellem underviserne og de danske studerende og internationale studerende, så man på den måde kunne finde ud af at gøre tingene bedre. Hun mente desuden, at der bør fokuseres meget mere på nicheuddannelser som f.eks. bygningskonstruktør.

De kortere videregående uddannelser

Anya Eskildsen, direktør for Niels Brocks internationale uddannelser, tog afsæt i, at den stigende globalisering stiller øgede krav til uddannelsessektoren. Der er fokus på, om sektoren leverer dygtige medarbejdere med internationale kompetencer. På bachelorniveau udbyder Niels Brock en overbygning på akademiuddannelsen i samarbejde med Montfort Universitet i England, som er en stor succes. Der er et globalt miljø, et meget lille frafald og ingen arbejdsløshed efter studiet. Anya Eskildsen understregede dog, at det er en barriere for internationaliseringen, at erhvervsakademierne i Danmark ikke må udbyde bacheloruddannelser, for de partnere, de har i udlandet, udbyder bachelorgrader. I udlandet kender man ikke begrebet kortere videregående uddannelser.

Alligevel er det lykkedes Niels Brock at skræddersy deres 2 årige videregående uddannelser på engelsk til det kinesiske marked. Lige nu læser omkring 800 kinesiske studerende på Niels Brocks double diploma uddannelse i Kina. En aktivitet, der også har skabt grobund for udveksling af lærere og ledere mellem Kina og Niels Brock i Danmark, og de første danske studerende skal i praktik og skrive deres afsluttende hovedprojekt i Shanghai.

Niels Brock har ellers koncentreret sig om at indgå i netværk i Norden og i Europa, hvor støtteprogrammer som f.eks. Nordplus, Erasmus og Leonardo har gjort det muligt for de studerende at tage på studie og praktikophold og få ekstra økonomisk støtte oven i deres SU. Nordplus-programmet er langt det mest fleksible af udvekslingsprogrammerne.

Indførelsen af DK-USA programmet har gjort det muligt at sende studerende på studieophold eller i praktik i USA med støtte fra den danske stat. Det tegner til at blive en stor succes med 11 fuldtidsakademistuderende på et 5 måneders studie- og praktikophold i USA.

Anya Eskildsen sluttede med at pege på fem konkrete områder, hvor Folketinget kan hjælpe med at fjerne eller mindske barrierer for internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser:

-
- De store erhvervsakademier skal have ret til at udbyde professionsbacheloruddannelser.
 - KVV bekendtgørelserne bør ændres, så uddannelserne bliver mere transparente og muliggør en akkreditering og opnåelse af ECTS label.
 - Professionel markedsføring af de danske videregående uddannelser og kraftig forøgelse af antallet af stipendier, der er afsat til de bedste studerende uden for EU.
 - Mulighed for støtte til praktik- og studieophold uden et innovationskrav.
 - Oprettelse af udvekslingsprogrammer med institutioner fra lande uden for EU i lighed med DK USA programmet.

Der mangler stipendier

Derefter ville Tina Nedergaard (V) gerne høre Anya Eskildsen, om det er lige så godt at tage ud i praktik som for at studere, og Martin Henriksen (DF) spurgte Maria Munnecke, om man med engelsk som uddannelsessprog fratager almindelige mennesker mulighed for at deltage i debatten om forskning, og om det ikke er et demokratisk problem?

Anya Eskildsen svarede, at en virksomhedspraktik i udlandet er af stor værdi, og Maria Munnecke supplerede ved at sige, at man kan diskutere, om der til stadighed vil være et behov for højtuddannede, der både begår sig på et højt fagligt niveau på dansk og også på engelsk.

Per Clausen (EL) ville gerne vide, hvordan vi skaber økonomisk mulighed for, at studerende udenfor EU kan komme til Danmark for at læse. Margrethe Vestager (RV) spurgte, om der var en modsætning mellem Safi Hansen Yahiyas forslag om unikke uddannelser og Anya Eskildsens ønske om international sammenlignelighed.

Maria Munnecke svarede, at der skal stipendier til for at tiltrække studerende fra lande udenfor EU. Vi kunne hjælpe med en større indsats for, at de kan få studenterjob og billige boliger. Rikke Skovgaard Andersen var enig i betragtningerne om flere stipendier og studenterjob.

Anya Eskildsen sagde, at bygningskonstruktøruddannelsen er en bacheloruddannelse, og derfor er der mulighed for international sammenlignelighed, selvom det også er en unik uddannelse. Med hensyn til de bedste sagde Safi Hansen Yahiya, at det i dag er muligt at gå op til gruppeeksamen og bestå uden at have lært særlig meget. Nogen kommer tilbage til deres hjemland uden egentlig at kunne bygge et hus. Det falder tilbage det danske uddannelsesrenommé, og det må man se meget kritisk på.

Carina Christensen (KF) ville gerne vide, hvad vi er gode til i Danmark, og om vi skal holde fast i selvstudium og ansvar for egen læring. Skal vi f.eks. have obligatorisk mødepligt for at kunne være attraktive i fremtiden? Og Christine Antorini (S) ville gerne høre Anya Eskildsen om hvorvidt professionshøjskolerne er vejen frem.

Rikke Skovgaard Andersen havde mange bud på, hvad vi er gode til. Hun fremhævede Danmark som interessant for sine medstuderende på grund af velfærdsstaten og ansvaret for egen læring. Anya Eskildsen tilføjede om professionshøjskolerne, at det er hendes opfattelse, at det fungerer meget på CVU'ernes præmisser, og at det gør det vanskeligt for Niels Brock at deltage på lige fod. De har brug for bachelorniveau på de merkantile og tekniske uddannelser.

Brugerbetaling på universiteter

Efter pausen var den første oplægsholder **John E. Andersen**, som er kontorchef for Det Internationale Kontor på Københavns Universitet. Han indledte med at slå fast, at de danske universiteter, ligesom alle

universiteter i Europa, er overregulerede og underfinansierede. Derfor er det både relevant og nødvendigt at spørge, om Danmark kan fastholde princippet om gratis uddannelse under EU's og globaliseringens nye betingelser. Vi kan sagtens indføre studieafgifter, også for danske statsborgere, og så vælge at give danskerne stipendier - en uddannelseskonto som i England.

Regeringens ambitioner om, at vi skal have universiteter og uddannelser i verdensklasse, er et mere alvorligt problem, og hvis vi vil være i førerfeltet, må vi finde nye indtægtskilder, f.eks. ved at indføre brugerbetaling. John E. Andersen sagde videre, at hvis man vil indføre brugerbetaling, er der nogle principper, man skal have styr på. Det første er, at der selvfølgelig skal være en garanti for, at en studieafgift sikrer forbedringer i undervisningen, at der skal gives mulighed for indsigt og medbestemmelse for de studerende.

Det andet er en garanti for, at pengene ikke bare modsvares af et lavere offentligt engagement, som i USA og Australien. Man bør gøre som i Tyskland, hvor pengene skal bruges til at gøre uddannelserne bedre. Der må være en form for finansiering, hvor staten lægger pengene ud, og de studerende betaler tilbage, når de får et job. Endelig slog John E. Andersen fast, at Udlændingesservice ikke er en del af fremtiden, og han advarede imod, at internationaliseringen bliver et markedsprojekt, hvor salg af uddannelser alene er en forretningsmulighed. Danske universiteter skal være med på "det internationale forskningsmarked for tushandel", dvs. at der skal være en intensiv udveksling mellem forskere, man skal ikke kaste sig ud i konkurrencen med de billige australske uddannelser.

Aalborg og Maastricht

Derefter gav Hanne Severinsen ordet til rektor **Finn Kjærdsdam** fra Aalborg Universitet. Han fortalte, at 25 pct. af de forskerstuderende og 22 pct. af de ansatte videnskabelige medarbejdere på Aalborg Universitet kommer fra udlandet. Typisk er bacheloruddannelserne på dansk, mens flertallet af kandidatoverbygningerne er på engelsk. Aalborg Universitet har aktive samarbejdsaftaler med 533 udenlandske universiteter, dvs. at de har fælles forskningsprojekter og udveksling af studerende. Det gælder først og fremmest universiteter i USA, derefter i Storbritannien, Australien, Tyskland, Spanien, Holland, Kina m.fl. Det er en tredjedel af universitetets studerende, der tager et længere udlandsophold.

Finn Kjærdsdam pegede på problemet i, at vi betaler alt for studerende, der kommer fra Europa, men intet for dem uden for. Man skal også sende lige så mange ud, som man modtager, og de skal have samme værdi. Aalborg har en strategi om ikke at udveksle for pengenes skyld, men for Danmarks og universitetets. Og så gjorde han opmærksom på, at højtbegavede studerende aldrig betaler for at læse. Der er ikke én, der betaler studieafgift på Massachusetts Institute of Technology og kun nogle få på Harvard University. Derimod er der en benhård adgangsbegrænsning.

Aalborg Universitet satser på at tiltrække "the bright poor". Dels for at kunne opretholde specialiseringen på de studier, hvor der ikke er nok danske studerende. Dels fordi de fattige, lyse hoveder ikke har karrieremuligheder hjemme, så de bliver meget nemmere hængende i dansk industri. Og så fremhævede Finn Kjærdsdam mere markedsstyring og mindre regelstyring som noget af det, vi kan lære af udlandet.

Professor **Gerard Mols**, som er rektor på Maastricht University i Holland, præsenterede sit universitet som et hollandsk universitet med et stærkt europæisk og internationalt udsyn. I begyndelsen var der ikke nationale studerende nok til at fylde pladserne op, og det var fra starten nødvendigt at hente studerende udefra.

En af dagens gennemgående diskussioner var engelsk som undervisningssprog. Gerard Mols fortalte at Maastricht University er et tosproget universitet. Det er nødvendigt at tale engelsk på møderne, fordi der

er mange udenlandske undervisere, der ikke taler hollandsk. På enkelte uddannelser undervises der dog også på hollandsk, f.eks. på lægeuddannelserne, hvor kandidaterne skal kunne tale med patienterne. Erfaringerne fra Maastricht er de samme som de danske: der er brug for gode undervisere og studerende både på engelsk og på nationalsproget.

Samtidig viser de hollandske erfaringer, at de udenlandske studerende ikke kommer af sig selv, f.eks. tog det universitetet otte år at få succes på det tyske marked. Og også i Holland er der en række tåbelige og restriktive regler, der gør tingene vanskelige. Hollands udlændingestyrelse fungerer også tungt i praksis og har f.eks. en to år lang procedure før et universitet kan få tilladelse til at rekruttere udenlandske studerende.

Alle vil gerne rekruttere de bedste studerende, men findes der så mange bedste studerende i verden? I Maastricht ser man ikke på karakterer, men på om de studerende er motiverede. Og hvis de ikke opnår mindst 50% af de normerede ECTS-point efter et år, bliver de smidt ud. Gerard Mols sluttede med at slå fast, at der ikke er brug for flere men færre restriktioner og EU-regler for universiteterne.

Tine Nedergaard (V) indledte debatten med at spørge John E. Andersen og Finn Kjærdsdam, hvordan man får internationaliseringselementet ind i uddannelserne, så danske virksomheder kan bruge det her i Danmark. Per Clausen (EL) spurgte John E. Andersen, hvordan man sikrer, at den mellemfolkelige forståelse også får plads, når markedskræfterne bliver stærkere og stærkere. Og endelig ville Carina Christensen (KF) vide, om vi om 10-20 år stadig vil have gratis uddannelser i Danmark.

John E. Andersen svarede, at vi kan fastholde gratisprincippet, men på en eller anden måde skal universiteterne have flere penge til kvalitetsudvikling. Den mellemfolkelige forståelse kunne efter hans mening udfolde sig dels i form af stipendier til dem, der ikke umiddelbart har råd, men også i uddannelsernes indhold i form af f.eks. studier i bæredygtig produktion, global security, migration, movement of people, kvinders forhold m.m.

Finn Kjærdsdam svarede på, hvordan vi kan gavne de danske studerende omkring internationalisering og arbejdsmarkedet. Han ville af med den stramme én-til-én styring, hvor man ikke kan udveksle en sprog-studerende med en ingeniør. Han slog også til lyd for flere stipendier for at få flere udenlandske studerende til at gå sammen med de danske studerende. Det ville i høj grad gavne den interkulturelle udveksling for de danske studerende, der ikke vil rejse ud.

Erfaringer fra erhvervslivet

Sidste blok i høringen blev indledt af Chris Mottes, adm. direktør i Deadline Games A/S, som udvikler computerspil. Virksomheden har 65 ansatte, hvoraf 65 pct. har en kandidatuddannelse og 25 pct. er rekrutteret fra udlandet. Mottes slog fast, at internationaliseringen er af afgørende betydning for hans og alle lignende vidensbaserede brancher. På Deadline Games og mange lignende virksomheder med globalt sigte foregår al kommunikation og arbejde på engelsk for at sikre en bedre kulturel forståelse af det primære marked, for at lette samarbejdet med de store internationale forlag, og for at skabe bedre integration af udenlandske medarbejdere.

Chris Mottes mente, at vi er nødt til at være bedre informerede og mere udfarende end de store lande. Uddannelsesinstitutionerne skal være mere aktive og have et medansvar for at sikre en international erfaring og globaliseret tankegang hos de studerende, ligesom der er behov for mere undervisning på andre sprog end engelsk: tysk, kinesisk, japansk og fransk. Send studerende til udlandet og lad os få noget viden ind og være forrest i stedet for at være bagest. Der skal også lærere og studerende fra andre lande til Danmark, og de skal have familien med. Vi vil have dem til at sætte deres børn i en børnehave her, for så

tager det 10 år, før de overhovedet tør flytte igen. Vi skal også blive bedre til at samarbejde tværfagligt mellem institutioner og med mange forskellige uddannelsesmæssige niveauer. Vi skal have færre universiteter med mange flere fagområder.

I Danmark er vi gode til at dele viden på fagligt niveau, konkluderede han. Der er generelt et godt teoretisk niveau, og den uformelle kultur lærer studerende at respektere deres lærere uden at miste evnen til at være kritiske. De får redskaber til at lære ny viden gennem hele livet, der bliver ikke bare terpet paratviden. Til gengæld mangler vi en grundlæggende tværfaglig forståelse af teknologi - elever skal tvinges til mere naturfag. Vi er også for dårlige til at anerkende andre landes kompetencer. Det er en evig misforståelse, at danskere er de bedste til at uddanne sig, og at tredje verdenslande ikke kan.

Folkeskolen

Derefter fik **Ove K. Pedersen**, som er professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics ved CBS, ordet for at tale om en ny tids pædagogik. Han pointerede, at vi altid er gået ud fra, at vi kunne forudsige kravene fra arbejdsmarkedet og fra den offentlige sektor i hvert fald en 20-30 år ud i fremtiden, men det kan vi ikke mere. Og at en af de væsentligste konkurrencefordele, vi har, er den offentlige sektor: velfærdsstaten og dermed den sociale sammenhængskraft i landet. Det betyder, at det er samspillet mellem den private og den offentlige sektor, som står i centrum, og at det er de serviceydelser, den offentlige sektor tilbyder til det private arbejdsmarked, blandt andet gennem uddannelsessystemet, som er samfundets væsentligste konkurrencekraft.

Der udvikles gradvist nye måder at styre uddannelse og uddannelsesudvikling på: Evalueringer, benchmarking og sammenligning på tre niveauer: internationalt, nationalt og lokalt. Den nye situation er, at vi på grund af globaliseringen ikke kan gennemføre eller opbygge et pædagogisk projekt, hvor vi kan forudsige, hvad det er for efterspørgselskrav, der kommer, og dermed hvad det er for en dannelse, den enkelte skal udstyres med. Uddannelsessystemet skal uddanne den enkelte, men nu til fleksibilitet. Den enkelte bliver ansvarlig for at tilpasse sig arbejdsmarkedets krav.

Ove K. Pedersen mente ikke, at det pædagogiske eksperiment kan gennemføres traditionelt ved at overlade det til seminarierne og universiteterne at udvikle et pædagogisk projekt i samarbejde med politikerne. Et nyt pædagogisk projekt skal udvikles på skolerne i samarbejde med erhvervslivet og den offentlige sektor og på den måde søge informationer, som kan indbygge fleksibilitet i uddannelsessystemet.

Der skal opbygges en systematisk, metodisk og troværdig benchmarking af alle vores uddannelsesinstitutioner. Evalueringer skal lægges frem i forbindelse med folketings- og kommunalbestyrelsesvalg, så politikere kan vælges eller væltes på, om de har givet børnene de kompetencer, de lovede forældrene. Skoleledere og skolelærere skal være ansvarlige over for forældre, over for stat og kommuner og over for erhvervslivet, som sammen med den offentlige sektor er de store efterspørgere på arbejdsmarkedet.

Området skal retliggøres, og eleverne skal have en kompetenceret. Man taler meget om, at vi har en pligt til at arbejde for samfundet, men så har samfundet vel pligt til at sørge for, at de, som skal arbejde, opnår en kompetence, så de bliver i stand til at arbejde. Det er vigtigt med både dannelse og uddannelse. Dannelse handler om at lære at gebærde sig i den globaliserede verden. Uddannelse handler om specifikke færdigheder.

Fremtiden starter i folkeskolen

Kenneth Iversen, adm. direktør i Unimerco A/S, var blevet bedt om at vurdere, hvad vi er gode til i Danmark, og hvad kan vi lære af andre i erhvervslivet. Han tog udgangspunkt i fremstillingsindustrien og

understregede, at hans oplæg ikke var nogen videnskabelig undersøgelse men byggede på 30 års oplevelser fra europæiske, amerikanske og asiatiske virksomheder. Kenneth Iversen mente, at vores ensartede og relativt gode skoleniveau har gjort, at vi fagligt har stået stærkere end de fleste lande. Samarbejde mellem erhvervsliv og de højere læreanstalter har haltet, og en af de danske svagheder er vores manglende evne til tidligere at internationalisere de små virksomheder.

Han udtrykte bekymring for folkeskolen, fordi undersøgelser viser, at store dele af en årgang ikke behersker basale læse-, skrive- og regnefærdigheder, og fordi de samme mennesker ikke kan gennemføre et kursus på et AMU-center. Man ser frafald af studerende på handels- og tekniske skoler på op til 30-35 pct., fordi mødet med en sådan uddannelsesinstitution er for krævende. Det er ikke nok, at eleverne i folkeskolen lærer at kommunikere, forstå og begå sig blandt andre mennesker i gruppearbejde osv. De skal også lære at læse, skrive og regne. Hvis de færdigheder er i orden, så har man afsættet til at komme videre i det højere uddannelsessystem. Politikerne skal turde gennemføre vidtgående reformer, hvis ikke er vi godt i gang med at skabe en dårlig fremtid, og det kan erhvervslivet ikke forhindre, mente han. Det er i folkeskolen, vores gode fremtid starter – ikke mindst den globale.

Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv

Dagens sidste oplægsholder var **Stefan Hermann**, vicedirektør ved Arken Museum for Moderne Kunst, som skulle tale om det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv. Kompetencebegrebet kom for alvor ind i debatten i slutfirserne og halvfemserne, fordi globaliseringen blev opfattet som en konkurrence-trussel. Hvad er uddannelsessystemets svar i et lille land uden råstoffer på industriens udflytning? At satse på nye rigdomskilder og ressourcer. F.eks. initiativ og idérigdom, lysten til at lære nyt, opfindsomhed osv. Kompetencerne bliver evnen og beredskabet til at møde en udfordring.

Det betyder, sagde Stefan Hermann, at vi får et meget bredt kompetencebegreb. ”Kompetencebegrebet i dansk uddannelsespolitik og pædagogik kommer til at spalte hele den meget tætte forståelse mellem, at det, at vi er fagligt dygtige, ikke kun er at gøre noget fagligt snævert - det er også at flytte sig som menneske,” sagde han. ”Begrebet kommer til at spalte, at uddannelse og dannelse egentlig skal og egentlig altid har hængt sammen.”

Stefan Hermann rundede af med at slå fast, at globaliseringen nok er et vilkår, men dens konsekvenser og vores evne til at konfrontere den i uddannelsessystemet ikke er et naturvidenskabeligt spørgsmål. Uddannelsessystemet er med til at forstærke og forandre globaliseringen. Derfor er spørgsmålet i bund og grund heldigvis politisk, sagde han.

Debat og afslutning

Ordstyrer Hanne Severinsen åbnede en halv times afslutningsdebat med spørgsmål fra politikerne og salen.

Tina Nedergaard (V) spurgte Ove K. Pedersen om aktørerne, som skal måles og vejes, ikke er en del af den aktuelle benchmarking, og om hvordan man kan skabe den sammenhæng. Bente Dahl (RV) spurgte Ove K. Pedersen, om hvordan man kan sikre en kompetenceret, når man ikke kan forudsige, hvilke kompetencer, der kræves. Og fra Kenneth Iversen ville hun gerne høre, hvordan man kan sikre et bedre samarbejde mellem højere læreranstalter og erhvervsliv. Og hvad der kan gøres for at forbedre Udlændingesservice. Christine Antorini (S) spurgte Chris Mottes og Kenneth Iversen om de kunne sige noget om, hvor de bedste medarbejdere i deres virksomheder kommer fra.

Ove K. Pedersen svarede, at benchmarking skal gøres meget mere metodisk og systematisk på alle niveauer, og det skal være i samarbejde med lærerne, så det også bliver troværdigt for dem. Benchmarking skal identificere problemer - ikke udpege bussemænd. Og til Bente Dahl sagde han, at han så kompetence som dannelse. F.eks. evnen til at søge, danne og udnytte information, til at indgå i en global verden ved hjælp af de teknologier og bibliotekssystemer, der er til rådighed i dag. "Det ser jeg som en basal menneskeret, ligesom at lære at regne og tale sproget er en basal menneskeret."

Kenneth Iversen sagde, at der er sket meget i samarbejdet mellem de højere læreanstalter og erhvervslivet. Der er meget fokus på det i dag, så problemet er på vej til at blive løst. Han ved ikke hvordan Udlændingestyrelsen fungerer, men kom med nogle eksempler på, at de havde udenlandske medarbejdere, der strandede rundt om i verden, fordi de havde eksotiske navne eller kom fra Kina. "Så nogen må se på, hvordan det fungerer, for der er en virkelighed, de ikke har fat på", sagde han. Han kunne ikke umiddelbart pege på, hvilke udlændinge, der er de bedste. Mht. teknikere og faguddannede er vi virkelig godt med. "Der er nok en større ydmyghed hos dem, vi får fra udlandet, end den anden vej," sagde han.

Chris Mottes sagde, at hans mange møder med Udlændingesservice er præget af en ekstrem mistænkeliggørelse af alle ansøgninger. Med hensyn til de bedste sagde han, at vi er meget godt med på det tekniske og ingeniørmæssige plan. Og så nævnte han også ydmyghed i forbindelse med udlændinge. "Det er et spørgsmål om ydmyghed, et spørgsmål om at forstå, at opgaven i sig selv også har en større sammenhæng end sin egen lille verden".

Derefter kom der spørgsmål og indlæg fra salen. Mads Svaneklink, Danske Studerendes Fællesråd, pointerede, at der var talt meget om at søge den bedste kvalitet forskningsmæssigt og meget om økonomi, men han savnede debat om, hvad det er for værdier, vi gerne vil have i internationaliseringen. Han nævnte Hviderusland, hvor Lukasjenko smider kritiske studerende ud af universiteterne. Derfor har 16 lande i Europa uddelt stipendier, mens Danmark er det eneste EU-land, som kræver at hviderussiske studerende skal betale for at komme til landet.

Mads Kellermann fra PROSA, forbundet af it-professionelle, savnede en diskussion af, hvilke krav vi stiller til fagligheden, når de studerende skal rustes til en globaliseret verden. Det er lidt skuffende, at vi kun snakker udveksling, mente han.

Robin Jensen (CBS, Handelshøjskolen i København) slog til lyd for mere fleksible regler for indtjening. Kurser hvor udenlandske studerende møder dansk erhvervsliv er dyre, og på CBS har de nær været ved at blive nedlagt, fordi de ikke har råd.

Jens Frode Jensen (DM) sagde, at danske universitetslærere gerne vil medvirke til en bedre benchmarking og til at få lavet nogle ting på universiteterne, som kan være fremadrettede og udviklende. Kvalitet ligger os på sinde, sagde han, og advarede mod at gå efter den pengepose, som Torben Klein nævnte.

Henrik Prebensen (KU-bestyrelsen) ærgrede sig over kun at have hørt ordet mangfoldighed én gang. Han nævnte oplysningen i Europa som en fælleskulturel ramme med en enorm mangfoldighed. En pointe, han ikke ønskede at tabe i snakken om globaliseringen er, at det ikke bare drejer sig om at tilpasse sig og blive ens, men også om at holde fast i mangfoldigheden på en produktiv måde.

Rikke Skovgaard Andersen sagde til PROSA, at de netop uddanner sig til globaliseringen på hendes uddannelse. Der uddannes journalister til at beskrive globaliseringen. Og så giver selve det at begå sig i et internationalt miljø en forståelse af, hvad globalisering er.

Kenneth Iversen slog fast, at globalisering handler om mangfoldighed. Det startede som en trussel, men er blevet til en mulighed. "Og når vi ikke har snakket indhold af uddannelserne i dag," sagde han, "er det fordi, det skal være et samspil med skolernes ledelse og dem, der efterspørger uddannelserne".

Ove K. Pedersen sagde til PROSA, at der er tusind blomster derude. Han syntes, det var vigtigt at holde fast i, at der kommer for mange funktionelle analfabeter ud af folkeskolen, fordi vi har en såkaldt social eksklusionsgrad tidligere i børnenes liv end i andre lande. Det hænger sammen med, at vi har verdens højeste beskæftigelsesgrad. Begge forældre arbejder og ifølge OECD går familieinstitutionen i opløsning tidligere - vi har flere skilsmisser. Derfor er familiepolitik og børnepolitik en meget mere væsentlig og meget mere vigtig uddannelsespolitik end noget som helst andet. Støt familierne, så de kan have to indkomster og støt deres børn med hjemmelæring. Det er der, løsningen ligger. Den ligger ikke i folkeskolen, fordi folkeskolen gør et knaldende godt stykke arbejde.

Og så kunne Hanne Severinsen slutte med at sige, at der ikke var en fælles konklusion, men at alle havde fået noget med hjem.

Præsentation af oplægsholdere

Torben Klein

Torben Klein er direktør i CIRIUS Danmark.

Uddannelse: cand.scient. biologi fra Københavns Universitet.

Beskæftigelse:

- 2005 – Direktør – Undervisningsministeriet.
- 1999 - 2005 Direktør – Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV)
- 1994 - 1999 Kontorchef – Miljø- og Energiministeriet
- 1988 - 1994 Projektleder, biolog, COWI.
- 1986 - 1988 Projektleder, biolog - Hedeselskabet.
- 1985 - 1986 Videnskabelig undervisningsassistent – Landbohøjskolen.

Tillidshverv

- Formand for Teknologirådet 2002 - 2005.

Medlem af:

- Københavns Universitets Konsistorium 2001 - 2004.
- EUs ekspertjury vedr. Eureka-projekter (Innovationsfremmeprojekter) 2003 og 2004.
- WWF-Danmarks bestyrelse 2004 - .
- WWF-Danmarks videnskabelige udvalg 2001 - .
- Euro-CASEs bestyrelse 2000 – 2005 (Euro-CASE er den europæiske organisation af teknisk-videnskabelige akademier).
- CAETs bestyrelse 2000 – 2004 (CAETS er den globale organisation af teknisk-videnskabelige akademier).
- Eksperimentariums præsidium 2000 - .
- CAT – Center for Avanceret Teknologis repræsentantskab 1999 - 2003.
- Teknologisk Instituts repræsentantskab 1999 - 2002.

Rikke Skovgaard Andersen

Rikke Skovgaard Andersen, født 1. september 1980, er studerende på uddannelsen Erasmus Mundus Masters: Journalism and Media within Globalization: The European Perspective.

Uddannelsen er et samarbejde mellem seks europæiske uddannelsesinstitutioner, og sammen med 24 andre studerende fra hele verden udgør Rikke første årgang. Efterårssemestret 2005 tilbragte holdet i Danmark på Aarhus Universitet og Danmarks Journalisthøjskole. Rikke har også læst et semester på universitetet i Amsterdam og begynder i efteråret på universitetet i Hamburg. I øjeblikket er hun i samarbejde med Studenterrådet ved Aarhus Universitet ved at udarbejde to rapporter om hendes medstuderendes oplevelser af at flytte til og studere i Danmark. Derudover er hun medlem af et udvalg, der på foranledning af den europæiske kommission skal opstarte en organisation for de knap 1500 studerende på Erasmus Mundus-uddannelser i Europa

Maria Munnecke

Maria Munnecke er studievejleder på RUC.

Studievejleder på RUC fra 2002, herunder vejledning af danske og udenlandske ansøgere omkring optag og gennemførelse samt erhvervsvejledning.

Uddannelse:

- Speciale afleveres på Forvaltningsuddannelsen på RUC i september 2006 (cand.scient.adm.).
- Studievejlederuddannelse.

Safi Hansen Yahiya

Safi Hansen Yahiya er studerende som bygningskonstruktør/Constructing Architect ved Vitus Bering Danmark i Horsens.

Safi Hansen Yahiya er nu på 7. og afsluttende semester på Vitus Bering Danmark og er ved at skrive speciale. Hun har specialiseret sig i projektledelse.

Derudover er hun cand.phil. i kultur og antropologi fra Oslo Universitet med specialisering i kultur og internationalt relateret vejledning.

Anya Eskildsen

Anya Eskildsen er direktør for Niels Brocks internationale uddannelse.

2004 -	Direktør, Niels Brock, København
2000 - 2004	Underdirektør, Niels Brock, København
1997 - 2000	Uddannelsesleder, Niels Brock, København
1994 - 1997	Handelsfaglærer, Roskilde Handelsskole, Roskilde
1994	Cand. Polit. fra Københavns Universitet
1987	Student fra Zahles Gymnasium, København

Bestyrelsesposter o.l.:

- Medlem af bestyrelsen for FUHU
- Københavns Produktionsskole
- Københavns Erhvervsråd
- EVU-Erhvervscenter for etablering, vækst og udvikling
- Cirius rådgivende bestyrelse - udpeget af Undervisningsministeriet
- Koordinator for udbud og gennemførelse af gymnasiale suppleringskurser – udpeget af Undervisningsministeriet
- Medlem af KVUC's Centerråd
- Medlem af Danish-Chinese Business Forum
- Formand for Netbaseret Akademiuddannelse

John E. Andersen

John E. Andersen er kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet.

Kontorchef John E. Andersen, Ph.D, leder Det Internationale Kontor, en enhed i Københavns Universitets Fællesadministration, der er ansvarlig for optagelse af internationale studerende, tildeling af samarbejdspladser og internationaliseringsstipendier til danske studerende, vejledning af studerende og undervisere, administration af programmer (f.eks. Sokrates, Erasmus, Nordplus).

Medlem af bestyrelserne for CIRIUS, DIS (Denmark's International Study Program) og Center for Danmarksstudier ved Lunds Universitet. Medlem af Rektorkollegiets Internationale Udvalg til 2006 og herefter formand for KIO (Koordinationsudvalget for Internationale Opgaver), også under Rektorkollegiet. Dansk repræsentant udpeget af Rektorkollegiet i kommissionens "Underudvalg for Videregående Uddannelse i Bryssel med henblik på udvikling af Sokrates programmet". Tidligere lektor på Institut for Nordisk Filologi, KU. Formand for Universitetslærerne i Dansk Magisterforening 1994 – 96 og fra 2004 for 4. Majkollegiet på Frederiksberg.

Finn Kjærdsdam

Finn Kjærdsdam har været ansat ved Aalborg Universitet siden 1975 og er i dag rektor.

Finn Kjærdsdam er uddannet som landinspektør fra KVL. Finn Kjærdsdam har sidefag i landskabsarkitektur fra KVL samt trafikplanlægning fra DTU. Finn Kjærdsdam tog sin ph.d. grad ved KVL, og afsluttede en formel forskeruddannelse ved Nordiska Institutet för Samhällsplanering i Stockholm. Finn Kjærdsdam blev senere doktor i anvendt videnskab samt professor i fysisk planlægning ved AAU.

Finn Kjærdsdam var dekan for Det Teknisk-Naturvidenskabelige Fakultet ved Aalborg Universitet fra 1988 - 2005. Under hans ledelse gennemførtes der massiv internationalisering af især kandidatuddannelserne ved fakultetet. I 2005 blev han ansat som rektor ved universitet med bl.a. ansvaret for universitetets strategi, herunder strategi for internationalisering af uddannelser og international rekruttering samt for operationalisering af disse bl.a. gennem universitetets udviklingskontrakt.

Finn Kjærdsdam har gennemført videreuddannelseskurser i "educational management" ved Harvard University, USA og bestrider en lang række nationale og internationale akademiske og professionelle tillidsposter.

Gerard Mols

Gerard Mols er professor og rektor ved Maastricht University.

Prof. Dr. Gerard P.M.F.Mols (1951) is rector of Maastricht University since 2004 after two full periods as Dean of the Faculty of Law at the University of Maastricht from 1991-1993 and from 1997-2003. He completed his doctor's degree at the Faculty of Law University of Utrecht on the thesis: Criminal conspiracy (1982) and worked as a Criminal Law Defender 1979-2004. In 1988 he was appointed as a Professor of Criminal Law at Maastricht university. Gerard Mols functioned as the President of the Dutch Association of Criminal Law Defenders during 2000-2004.

Chris Mottes

Chris Mottes er administrerende direktør i Deadline Games A/S.

Tidligere bestyrelsesmedlem i Vision Park Entertainment – bl.a. beskæftiget i tv-produktion.

Tidligere frivillig medarbejder på den københavnske tv-station, TV-Stop.

Ove K. Pedersen

Ove K. Pedersen er professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics (CBP) ved Copenhagen Business School. Han er professor i komparativ politik ved Københavns Universitet (på orlov) og adjungeret professor i offentlig forvaltning ved Aalborg Universitet.

Ove K. Pedersen har publiceret bøger på adskillige sprog; senest *Nationale Identity and Varieties of Capitalism: The Danish Experience*, 2006 på McGill and Queens University Press, Montreal; *Europeanization and Transnational States*, 2004, Routledge, London og *The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis*, 2001, på Princeton University Press, Princeton. Han har desuden publiceret et stort antal artikler. Med direkte reference til høringen kan anbefales "Velfærdrapporten som tidsbillede. Et essay om disciplinering til individualitet", tidsskriftet KRITIK, nr. 179, april 2006, s. 87-99. Heri beskrives udviklingen i dansk pædagogik over mere end 200 år.

Kenneth Iversen

Kenneth Iversen er administrerende direktør i Unimerco A/S og bestyrelsesformand i Handels- og Ingeniørhøjskolen, HIH, Herning.

Uddannelse:

HD i regnskab 1974, i afsætningsøkonomi 1979 og i organisation smst. 1982.

Beskæftigelse:

Selvstændig konsulent 1974-76.

Økonomichef Unimerco A/S 1976.

Direktør Unimerco Group A/S 1978.

Adm. direktør smst. fra 1985, till. adm. direktør Unimerco AB, Jönköping fra 1991, for Unimerco Ltd. Lichfield fra 1995, for Unimerco Finance A/S fra 1996, for Unimerco A/S fra 1998 og for UM Dandia GmbH, Ludwigsburg fra 2000.

Bestyrelsesposter o.l.:

Medlem af Styrelsesrådet, Nykredit fra 1990 og af repræsentantskabet for Midtbank A/S fra 1988.

Medlem af bestyrelsen for J Zartow A/S 1992-2001, Unimerco Group A/S fra 1990, Unimerco A/S fra 1998, Unimerco Finance A/S fra 1996, Unimerco AB fra 1991, Hans Foxbys Fond fra 1984, UM Dandia A/S fra 2000 og UM Dandia GmbH fra 2000. Formand for bestyrelsen for Unimerco A/S fra 1995, Unimerco Inc., USA fra 1995, Unimerco Ltd., UK fra 1997 og Unimercos fond fra 1978.

Formand for bestyrelsen for Handels- og Ingeniørhøjskolen Herning fra 1995. Formand for Netværksprogrammet, Erhvervsfremmestyrelsen 1989-92, tidl. medlem af diverse styregrupper, Dansk Teknologisk Institut, tidl. medl. af bestyrelse for Denka Holding 1996-2000, formand for Herning Erhvervsråd 1987-90 og 1993-95, formand for Interimsbestyrelsen, Vestjysk Teknikum 1988-95, tidl. medl. af Industriens Udviklingsgruppe, Erhvervsmin.

Unimerco Group A/S fremstiller og forhandler værktøjer til bl.a. fly- og automobilindustrien, maskinindustrien, træ- og møbelindustrien, levnedsmiddelindustrien og byggeriet. Unimerco har selskaber i Europa, Nordamerika og Asien og beskæftiger ca. 555 ansatte, hvoraf 465 er aktionærer og ejer virksomheden. Omsætningen er omkring DKK 650 mio og i kraftig vækst.

Stefan Hermann

Stefan Hermann, f. 1971, cand.scient.pol., er vicedirektør ved ARKEN Museum for Moderne Kunst og censor på Københavns Universitet og Aarhus Universitet.

Har skrevet en lang række artikler om bl.a. kompetenceudvikling og læring, uddannelsespolitik og pædagogik i bl.a. Ledelse i Dag, Politica, Psyke & Logos, Uddannelse, Unge Pædagoger, Dansk Pædagogisk Tidsskrift, KvAN, Distinktion, Skolen i Morgen. Er til efteråret aktuell med en bog om folkeskolen 1950-2006.

Chefkonsulent i Undervisningsministeriet og projektleder for Det Nationale Kompetenceregnskab 2004-2005.

Fuldmægtig i Kulturministeriet 2001-2004.

Amanuensis v/ Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet 1999-2001, ekstern lektor samme sted 2001-2004, ekstern lektor v/ Sociologisk Institut, Københavns Universitet 2004.

Danske uddannelsers internationalisering i en global verden

Af Torben Klein, direktør i CIRIUS Danmark

Internationaliseringens nødvendighed

Det danske uddannelsessystem skal i dag ikke kun uddanne unge til at agere inden for de rammer, som defineres af nationalstaten. Alle borgere skal kvalificeres til at agere og arbejde i en globaliseret verden. Det skal sikre, at samfundet ikke opdeles i et A-hold med globale kompetencer og et B-hold uden disse kompetencer.

Det danske uddannelsessystem skal sørge for, at alle elever allerede gennem grundskolen får kendskab til andre lande og kulturer, at de lærer fremmedsprog og får en mellemfolkelig forståelse.

I erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser skal de unge have udbygget deres faglige og sproglige kvalifikationer, så de bliver i stand til at arbejde i en global verden, hvad enten det sker på en dansk arbejdsplads med internationale kontakter eller i udlandet.

Rammevilkår for internationaliseringen

Rammevilkårene for internationaliseringen fastlægges på tre niveauer: Via det tætte samarbejde på uddannelsesområdet, som sker gennem EU og andre internationale organisationer; den nationale lovgivning; og desuden i stigende omfang af markeds kræfterne.

Internationale rammebetingelser

EU har indtil nu været den væsentligste katalysator for mange af de konkrete internationaliseringsaktiviteter, som finder sted på uddannelsesinstitutionerne i dag. EU har støtteprogrammer fra grundskolen til voksenuddannelsesniveau.

Via det største program Erasmus har over 1 million studerende været på et Erasmus-ophold siden dets etablering i 1987. Kommissionens nye målsætning er, at i alt 3 mio. studerende skal have været af sted i 2012. EU-samarbejdet omhandler desuden praktikophold og lærerudvekslinger. Fagligt samarbejde, skolepartnerskaber og udviklingsprojekter er andre muligheder.

EU retter nu også sit uddannelsessamarbejde mod andre dele af verden, navnlig inden for de videregående uddannelser. Det sker bl.a. via Erasmus Mundus-programmet, som støtter udvikling af fælles europæiske Masterprogrammer, som studerende fra hele verden kan få stipendier til at deltage i. En anden mulighed inden for Erasmus Mundus programmet er partnerskaber mellem europæiske og ikke-europæiske uddannelsesinstitutioner, der giver mulighed for udvekslinger begge veje af studerende og lærere. Danske universiteter deltager i 9 Erasmus Mundus Master programmer ud af i alt 57.

CIRIUS administrerer EU's og en række andre internationale uddannelsesprogrammer. I 2005 gav CIRIUS i alt tilsagn om mere end 100 mio. kr. i tilskud til over 2200 internationale aktiviteter og vurderede 950 udenlandske uddannelser.

For de videregående uddannelser har den såkaldte Bologna-proces fået en helt enestående betydning for det europæiske uddannelsessamarbejde og for nationale reformer af de videregående uddannelser. Der er

tale om et paneuropæisk samarbejde mellem foreløbig 45 lande, som har sat sig som mål at skabe et fælleseuropæisk område for videregående uddannelse med fri mobilitet for studerende, lærere og færdiguddannede. Samtidig er målet at gøre de europæiske videregående uddannelser attraktive for studerende fra andre verdensdele. Danmark er langt i gennemførelse af Bologna-processen. Det gælder en sammenlignelig gradsstruktur, kvalitetssikring og merit- og anerkendelsesværktøjer som Diploma Supplement og ECTS. På erhvervsuddannelsesområdet er en tilsvarende proces kaldet Københavner-processen iværksat i 2002, som dog endnu mangler at få samme gennemslagskraft.

De nationale rammebetingelser

Danmarks deltagelse i det internationale program- og organisationssamarbejde har langt større betydning i dag end det tidligere har haft, men det er dog den nationale lovgivning og øvrige vilkår, der fastlægger de konkrete rammer, som internationaliseringen kan foregå under. Der er iværksat meget i de senere år. Senest har arbejdet med regeringens globaliseringsstrategi gjort, at alle de eksisterende rammer har gennemgået et grundigt eftersyn, og der er lagt op til en revision på de punkter, hvor regeringen har fundet, at der er uhensigtsmæssigheder.

Regeringen har fastlagt følgende 4 målsætninger for internationaliseringsindsatsen:

- Unge skal være bedre til sprog og have større indsigt i andre kulturer og samfund
- Mange flere danske studerende skal have mulighed for at uddanne sig i udlandet
- Danske uddannelser skal være internationalt attraktive
- Flere dygtige studerende og undervisere skal til Danmark

Det skal ske ved en lang række nye initiativer, som er ved at blive gennemført.

I grundskolen og ungdomsuddannelserne skal alle unge deltage i mindst et internationalt projekt, og de skal have mere fremmedsprogsundervisning. Lovgivningen skal gennemgås, så det internationale fremtræder tilstrækkeligt klart og forpligtende i alle uddannelser.

På erhvervsuddannelserne skal mulighederne for at tage praktik i udlandet også uden for EU, desuden forbedres, og den enkelte uddannelsesinstitution skal udarbejde en strategi for, hvordan det internationale fremmes.

På de videregående uddannelser får de studerende mulighed for at tage taxametertilskuddet med til udlandet til uddannelser af kvalitet. Det gælder både til kortere studieophold og til hele uddannelser. Det skal her sikres, at uddannelsesstrukturen ikke sætter hindringer for at gennemføre studieophold i udlandet, således som det i et vist omfang er tilfældet på nogle af de korte og mellemlange uddannelser.

Der skal sættes mål og strategier for internationalisering på alle institutioner. Løbende kvalitetsudvikling, international benchmarking og akkreditering skal understøtte, at de danske uddannelser og uddannelsesinstitutioner kan måle sig med de bedste i udlandet. Det skal ske ikke blot for at tilbyde de danske studerende videregående uddannelser af høj kvalitet, men også for at tiltrække flere højt kvalificerede udenlandske studerende og undervisere til Danmark.

Markedskræfterne

Markedet forstået som internationale studerende, der efterspørger uddannelse uden for deres hjemland, og uddannelsesinstitutioner som ønsker at indgå i internationale forpligtende partnerskaber og strategiske alliancer er en forholdsvis ny faktor, som får stigende betydning for de vilkår også danske uddannelsesinstitutioner skal agere under.

Der er ca. 100 mio. studerende på videregående uddannelser i hele verden. I dag er der ca. 2,5 mio., der søger til udlandet, og tallet forventes at stige kraftigt i de kommende år. De gør det, enten fordi deres hjemland ikke har kapacitet til uddanne dem, eller fordi de ønsker en international uddannelse.

Det er imidlertid ikke kun de individuelle uddannelsessøgende, der efterspørger uddannelse i udlandet. Det er også lande med uddannelsesunderskud, der gerne vil have hjælp til at opbygge og udbygge deres uddannelsessystemer og uddanne deres unge, så længe de ikke har kapacitet selv. Det kan skabe grundlaget for interessante internationale partnerskaber.

Denne efterspørgsel har skabt en stigende konkurrence både mellem institutioner og mellem lande om at tiltrække de bedste studerende. Det er derfor vigtigt at fremstå som en attraktiv partner på det globale uddannelsesmarked. Det gælder såvel på uddannelses- som forskningsområdet og både over for de studerende, udenlandske institutioner og virksomheder.

Et konkret initiativ fra regeringens hånd for at tiltrække udenlandske studerende er flere stipendier til dygtige udenlandske studerende. Det indgår bl.a. i regeringens globaliseringsstrategi.

CIRIUS er i færd med at udarbejde en grundig analyse af udviklingen på det globale uddannelsesmarked og de danske institutioners muligheder for at tiltrække udenlandske studerende. På den baggrund skal der fastlægges en national strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland og et program for løbende overvågning af udviklingen.

Internationaliseringsaktiviteter

Studieophold i udlandet

Internationale elev- og studenterudvekslinger er et væsentligt middel til at fremme internationaliseringen. Udlandsophold giver faglige og sproglige kompetencer, som vanskeligt kan opnås på anden måde samtidig med, at det giver mulighed for at spejle ens egen uddannelse i forhold til det fremmede.

På universiteterne har ca. hver tredje færdiguddannede været på et studieophold i løbet af deres studietid. På de mellemlange videregående uddannelserne er det ca. 6 procent, der har været af sted. Efter nogle års kraftig vækst, kan der nu konstateres en begyndende stagnation. I erhvervsuddannelserne er det endnu kun 1-2 procent, der har været ude. Der er derfor behov for en styrket indsats på alle uddannelsesniveauer.

Selv om det er vigtigt at få flere ud, må det ikke ske på bekostning af uddannelsens kvalitet. I den sammenhæng skal institutionerne sikre, at kvaliteten er i orden, når de indgår samarbejdsaftaler.

Institutionelle strategier

Skal internationaliseringen have gennemslagskraft på en institutions virke, er det nødvendigt med ledelsesmæssig opbakning og institutionelle strategier. Det gælder fra grundskoleniveau til universitetsniveauet. Det er endnu et fåtal af uddannelsesinstitutionerne, der har en internationaliseringsstrategi, især uden for universitetsverdenen. Det er derfor et centralt mål i regeringens globaliseringsstrategi, at alle videregående uddannelsesinstitutioner skal opstille mål for internationaliseringen og for forpligtende strategisk samarbejde med udenlandske uddannelsesinstitutioner af høj kvalitet.

Undervisernes rolle

Erfaringerne viser, at underviserne er afgørende for at motivere unge til at tage af sted og for at bringe internationale aktiviteter ind i undervisningen. Derfor er det vigtigt, at alle undervisere får internationa-

le erfaringer både gennem deres uddannelser og ved efteruddannelse og ophold i udlandet. Det er allerede tilfældet for de allerfleste universitetslærere, men fortsat et særsyn på de øvrige uddannelsesniveauer.

Internationale aspekter i undervisningen og partnerskaber

Andre virkemidler er, at internationale aspekter og perspektiver indgår i fagenes emneområder, så de elever og studerende, som ikke tager til udlandet, gennem den daglige undervisning opnår globalt udsyn og kompetencer.

Internationaliseringen sker også ved, at institutioner og undervisere på tværs af landegrænser samarbejder i netværk om projekter, curriculumudvikling m.m. Det giver ofte en stærk forankring og kontinuitet i de internationale aktiviteter.

På de videregående uddannelser er en ny tendens mere forpligtende samarbejde med udenlandske uddannelsesinstitutioner. Det udmønter sig bl.a. i samarbejde om udbud af parallelle forløb (*double degree*) og fælles uddannelser (*joint degree*). Det er uddannelser, der foregår i flere forskellige lande, og hvor de studerende opnår en uddannelse, der automatisk er anerkendt i de pågældende lande.

Udenlandske studerende

Udenlandske studerende og undervisere på danske uddannelsessteder bidrager til at skabe internationale læringsmiljøer for danske unge. Og Danmark er populær blandt udenlandske studerende. Alene fra 2003/04 til 2004/05 er der en vækst på 11%. Det gælder både studerende, der kommer på udvekslingsophold, og studerende der kommer for at tage en hel uddannelse. Igen er det universiteterne, der er i front, men der kan gøres meget mere både her og på de øvrige uddannelsesområder.

En ny udfordring for navnlig de videregående uddannelser er den stigende konkurrence, som globaliseringen og udviklingen af et globalt uddannelsesmarked medfører. For at tiltrække de bedste studerende indgår uddannelsesinstitutionerne i stigende omfang i strategiske alliancer med prestigefyldte udenlandske uddannelsesinstitutioner.

Det er en forudsætning for Danmarks omdømme som et attraktivt og kvalitetsbetonet uddannelsesland, at det, der tilbydes de udenlandske studerende og undervisere, har et internationalt højt niveau. De studerende skal tilbydes en høj grad af service og vejledning. Det skal desuden sikres, at der kun optages fagligt og sprogligt højt kvalificerede udenlandske studerende, der bidrager til at fastholde et højt undervisningsniveau og et spændende internationalt miljø.

Flere internationale undersøgelser viser, at de faktorer, som udenlandske studerende navnlig lægger vægt på ved valg af uddannelse, er kvalitet, karrieremuligheder og den internationale status af den uddannelse, man opnår. Andre vigtige faktorer er leveomkostninger, stipendiemuligheder og procedurer for opholdstilladelse og muligheder for at arbejde. Undersøgelserne viser samtidig, at de fleste studerende vælger landet før uddannelsesinstitutionen. Derfor er et godt nationalt omdømme og synlighed også af vigtighed.

Kvalitet

Kvalitetsudvikling og synliggørelse af kvaliteten er en væsentlig forudsætning for alle aktiviteter på en uddannelsesinstitution. Det gælder især i en global verden med øget konkurrence. En fremadrettet måde at udvikle kvaliteten på er ved at institutionerne indgår i internationale benchmarkingprojekter med udenlandske institutioner eller fag.

For at synliggøre kvaliteten indgår nogle uddannelsesinstitutioner desuden allerede i internationale akkrediteringer. Akkreditering bliver et krav fremover, idet regeringens globaliseringsstrategi har fast-

lagt, at alle danske videregående uddannelser løbende skal vurderes af et uafhængigt akkrediteringsorgan og efter internationale standarder.

Udfordringer og perspektiver

I sammenligning med andre lande er Danmark på nogle områder kommet langt med internationaliseringen. Det gælder især de internationaliseringsmuligheder, som tilbydes vore egne studerende.

Et eksempel er den danske PIU-ordning – praktik i udlandet for EUD-elever – som er et særsyn i forhold til andre lande. Dog udnyttes den slet ikke i det omfang, det er muligt, og der vil derfor blive iværksat initiativer for, at flere vil bruge ordningen.

Tilsvarende kan der konstateres en begyndende stagnation i antallet af danske studerende, der tager hele uddannelser eller studieophold i udlandet. Til sammenligning sender Norge og Sverige ca. 3 -4 gange så mange studerende til udlandet, som Danmark gør. De nye udlandsstipendier er tænkt som en afhjælpning af denne stagnation.

Hvad angår markedsføring og tiltrækningen af udenlandske studerende, er den danske indsats sporadisk. Det gælder både på nationalt og institutionelt plan. Sådan er det også i mange andre lande, mens nogle enkelte er i front. Frontløberne er bl.a. Nederlandene, Tyskland, Frankrig, Canada, New Zealand og Australien samt naturligvis Storbritannien og USA.

Internationale undersøgelser og fremskrivninger viser, at den øgede konkurrence mellem institutioner og lande forventes at fortsætte og skærpes som følge af den øgede globalisering. Der er derfor brug for et tæt samarbejde mellem institutioner, myndigheder og virksomheder for, at danske uddannelser kan fremstå som en ligeværdig og konkurrencedygtig partner på det globale marked.

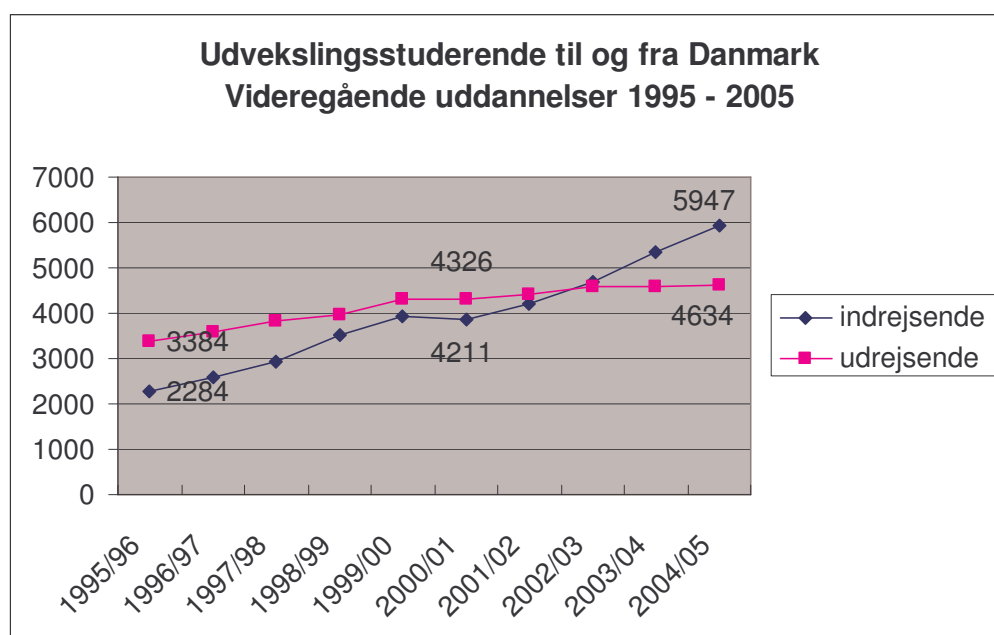
Målet er, at danske unge får globalt udsyn og kompetencer til at agere som aktive medborgere i en global verden. Derfor skal internationaliseringen være til stede overalt i den danske uddannelsesverden. Fra grundskole til universitet. Det er en afgørende forudsætning at give vores unge de nødvendige kompetencer, der vil sikre Danmark en fortsat førerposition i den globale økonomi.

Internationaliseringen skal gå på to ben. Den skal bidrage til det *værdighedsskabende* gennem interkulturel og mellemfolkelig forståelse. Den skal samtidig skabe værdi for samfundsøkonomien ved at medvirke til et højt fagligt niveau på de danske uddannelsesinstitutioner.

Hovedtal for mobiliteten på de videregående uddannelser

	Danske studerende i udlandet			Udenlandske studerende i Danmark		
	2003/04	2004/05	Ændring Antal (%)	2003/04	2004/05	Ændring Antal (%)
Udvekslingsophold*)	4603	4634	31 (1%)	5339	5947	608 (11%)
Hele uddannelser*)	4068	3860	-208 (-5%)	4170	4634	464 (11%)
I alt	8671	8494	-177 (-2%)	9509	10581	1072 (11%)

*) Kilde: CIRIUS og SUstyrelsen. Udvekslingsophold er studieophold i et andet land af mindst 3 måneders varighed. Hele uddannelser omfatter uddannelsesforløb, hvor man opnår en grad fra et andet land.

Kilde: CIRIUS: Figuren omfatter mobilitet (studieophold af mindst 3 måneders varighed) til og fra Danmark.

Erfaringer fra en international uddannelse i Europa

Af Rikke Skovgaard Andersen, studerende, Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media

1. Indledning

Erasmus Mundus er et EU-program, der har til formål gøre europæiske universitetsuddannelser kendte og efterspurgt blandt studerende uden for Europa. I Danmark er otte videregående uddannelsesinstitutioner i øjeblikket involverede i Erasmus Mundus uddannelser. To af dem er Aarhus Universitet og Danmarks Journalisthøjskole, der sammen med fire universiteter i Tyskland, Holland og Storbritannien har startet uddannelsen "Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media within Globalisation: the European Perspective". Uddannelsen varer to år, og i efteråret 2005 startede det første hold i Århus. Efter et semester i Danmark tager de studerende videre til universitetet i Amsterdam, og på uddannelsens sidste år bliver de spredt mellem universiteterne i Hamburg, London og Swansea. Erasmus Mundus Journalism er en såkaldt 'double degree', der tilsvarende en dansk kandidatgrad samt en grad fra den studerendes slutuniversitet. Uddannelsens første årgang tæller 25 studerende fordelt på 19 nationaliteter.

Med dette oplæg ønsker jeg at videregive nogle af de erfaringer, som jeg har gjort mig som dansk studerende på Erasmus Mundus Journalism. Mit første år i programmet har givet mig indblik i to aspekter af internationalisering af danske uddannelser: For det første hvad der sker, når udlændinge studerende rejser til Danmark for at studere. For det andet hvilke muligheder danskere – sammenlignet med studerende fra andre lande - har for at tage til udlandet for at læse.

Den første del af oplægget handler om udenlandske studerendes oplevelser med at flytte til og læse i Danmark. Den er baseret på en spørgeskemaundersøgelse, som jeg har gennemført i samarbejde med Studenterrådet ved Aarhus Universitet. Undersøgelsen vil munde ud i to rapporter, der vil blive offentliggjort i slutningen af august 2006. Den anden del består i en række af mine erfaringer med at rejse til udlandet for at læse. Jeg har for nyligt læst et semester på Universiteit Amsterdam i Holland og vil i efteråret begynde på Universität Hamburg i Tyskland. Jeg vil forsøge at beskrive mine oplevelser i lyset af, hvordan mine muligheder har været i sammenligning med studerende fra andre lande.

2. Udenlandske studerende i Danmark

2.1. At flytte til og opholde sig Danmark

Af de 25 studerende på Erasmus Mundus Journalism kommer 20 fra lande udenfor EU. Det betyder, at de – modsat EU-borgere - skal have opholdstilladelse for at kunne studere i Danmark. Da vi spurgte dem om, hvordan de havde oplevet at flytte til og få opholdstilladelse, sagde de følgende:

- 40 procent havde et negativt indtryk af de danske immigrationsmyndigheder. De brugte blandt andet ord som 'intolerant', 'respektløs' og 'streng' til at beskrive systemet.
- 32 procent sagde, at de stødt på problemer under deres ansøgningsproces.
- 32 oplevede ifølge eget udsagn, at ansøgningsprocessen tog så lang tid og gav så meget stress, at det gik ud over deres studier i Danmark.

Disse svar vidner om nogle væsentlige barrierer for udenlandske studerende, der ønsker at læse i Danmark. Jeg har tilmed hørt fra nogle af mine medstuderende, at de ikke vil anbefale et studieophold i Danmark til andre pga. besværet med at komme ind i landet og en følelse af at være uvelkommen. Følgende konkrete initiativer kunne være vigtige for at gøre Danmark til et attraktivt studieland for udenlandske studerende:

- En særordning for studerende, der er optaget på en videregående uddannelse i Danmark, og som søger dansk opholdstilladelse. Opholdstilladelsen skal være relativ billig, tilgængelig i den studerendes hjemland (evt. via andre EU-landes ambassader), og ansøgningsprocessen skal være administrativ enkel, så den er gennemskuelig for den studerende, hvad angår tidshorisont og ansøgningskrav. En sådan særordning vil reducere stress og lette udlændinges adgang til de danske universiteter.
- Forbedring af den offentlige service. Skranken hos folkeregistret er et af de første steder, som en nyankommen udlænding besøger i Danmark. At udenlandske studerende ikke føler sig velkomne er et stort problem, når målet er at få flere til landet.

Et sidste problem med udenlandske studerendes ophold i Danmark, der bør fremhæves, er at få sin ægtefælle ind i landet. To af de i alt fire gifte studerende på Erasmus Mundus holdet forsøgte at få deres ægtefæller med til Danmark, men det viste sig umuligt, da opholdet på et semester var for kort. Det er uden tvivl frustrerende for en oversøisk studerende at måtte indse, at han eller hun kan risikere at være adskilt fra sin ægtefælle i de to år, som uddannelsen i Europa varer. For hvis ægtefællen først nægtes adgang i et EU-land, er det meget sandsynligt, at han/hun heller ikke kan komme ind i de andre. I værste tilfælde kan adskillelsen betyde, at den studerende dropper ud af uddannelsen.

2.2 Mødet med et dansk universitet

Spørgeskemaundersøgelsen blandt de studerende fra Erasmus Mundus Journalism vidner også om, at det kræver en stor indsats at tilpasse sig udenlandske studerendes behov, når man som universitet kulturelt og administrativt mest er vant til danske studerende. Hvis udenlandske studerende fagligt og personligt skal have udbytte af deres ophold i Danmark, kræves blandt andet følgende af uddannelsesinstitutionen:

- En indgang for udenlandske studerende til universitetsadministrationen. Danske universiteter er meget decentraliserede, og mange af undersøgelsens studerende havde dårlige oplevelser med at skulle henvende sig til 3-4 forskellige kontorer med mange forskellige åbningstider for at få styr på grundlæggende ting som studiekort, adgang til computerfaciliteter, e-mail o.l.
- Undervisere og uddannelsesansvarlige skal være i stand til at tackle, at udenlandske studerende har andre forventninger til undervisningen end danske studerende. Det lyder måske banalt, men der kan virkeligt være store kulturelle forskelle på spil. Et godt eksempel er det danske princip om, at den studerende har ansvar for egen læring. Det kan tolkes på mange måder. Adspurgte om deres indtryk af dansk, akademisk kultur er der store forskelle mellem de Erasmus Mundus studerende: Udsagnene varierer fra "sløv" over "afslappet" til "seriøs og reglementeret". Hvordan underviserne og de uddannelsesansvarlige omgås den kulturelle forskel, har altså stor betydning for den studerendes læring og faglige udbytte.

Fra politisk side kan man gøre meget for at hjælpe universiteterne med at blive mere attraktive for udlændinge:

-
- Oprette puljer øremærket til at støtte initiativer, der vil forbedre danske universiteters service og undervisning af udenlandske studerende
 - I samarbejde med videregående uddannelsesinstitutioner og relevante organisationer lave en 'Code of Conduct', der sætter minimumskrav for betjeningen af udenlandske studerende. Det har for eksempel den hollandske regering gjort.

3. Når danskere tager til udlandet for at læse

3.1. Hvorfor læse i udlandet?

Der er flere årsager til, at jeg har valgt at læse på et internationalt program: Først og fremmest lokkede det faglige indhold og muligheden for at læse på nogle af Europas førende universiteter indenfor mit fagområde. Dernæst syntes jeg, at det kunne være en spændende, personlig udfordring at studere i udlandet, og sidst håbede jeg, at et internationalt perspektiv på min uddannelse kunne forbedre mine karrieremuligheder.

Det faglige har altså helt klart været min vigtigste motivation for at tage afsted. Som mange andre danske studerende har jeg haft et længerevarende ophold i udlandet, inden jeg startede på universitetet, så det faglige skulle lokke, før jeg synes, der var en pointe i at forlade mit universitet i Danmark og i øvrigt betale en stor sum for min kandidatuddannelse. Jeg tror, at følgende initiativer kunne motivere flere danske studerende til at tage studieophold i udlandet:

- Vejledning om udlandsophold som en naturlig del af den almindelige faglige vejledning, så de studerende helt fra starten på universitetet er klar over hvilke udenlandske universiteter, der kan være interessante ift. deres faglige interesser.
- Flere uddannelsessamarbejder mellem danske og udenlandske universiteter. For eksempel 'joint degrees' a la Erasmus Mundus-uddannelserne, hvor studieforløbet består i ophold på både et dansk og udenlandsk(e) universitet(er), og at man dermed er 'sikret' en dansk universitetsgrad.

3.2 Den faglige ballast

På første årgang af Erasmus Mundus Journalism er vi to danskere. Det er min oplevelse, at vi er blandt de fagligt stærkeste på holdet. Jeg føler, at min grunduddannelse (informationsvidenskab, Aarhus Universitet) har rustet mig godt, og mine karakterer i udlandet ligger – indtil videre – i top. Det er min stærke, faglige ballast, der udgør grundlaget for mit udbytte af undervisningen i udlandet. For at sikre at danske studerende fortsat vil klare sig godt på udenlandske universiteter i fremtiden, mener jeg derfor, at det er vigtigt at fastholde danske uddannelser af høj kvalitet: fagligt/pædagogisk dygtige undervisere, løbende kvalitetskontrol og universiteter, der har økonomisk råderum til/prioriterer at udvikle sig som undervisningsinstitutioner.

3.3 Økonomi og SU

Udover husleje, mad, bøger etc., som danske studerende i deres hjemland også betaler, har man som europæer på en Erasmus Mundus uddannelse en række ekstra udgifter. Først og fremmest betaler man en studieafgift (min er på ca. 60.000 kroner) og dernæst for rejser og forsikring¹. Det er et generelt problem med Erasmus Mundus programmet, at europæere ofte har svært ved at få det til at løbe rundt økonomisk,

¹ Som EU-borger kan man selvfølgelig få et blåt EU-sygesikringsbevis, som giver ret til sygesikring på lige fod med borgerne i det land, man studerer i. Men det er de færreste andre lande, der har så omfattende offentlig sygesikring som Danmark, så det er oplagt som dansker at tegne en privat rejsesygesikring.

da de ikke kan få EU's Erasmus Mundus stipendier, som mange af ikke-EU-borgerne gør. Hvad angår økonomisk støtte til studierne er EU-borgere afhængige af nationalstaterne og EU's Erasmus stipendie, der er på cirka 1120 kr. pr. måned i op til et år. Det betyder, at hvis ens nationalstat giver en lav uddannelsesstøtte (eller slet ingen!), er man meget økonomisk presset, når man både skal betale et stort tuition fee og dække sine leveomkostninger. Som dansker har jeg været heldigt stillet, hvad angår økonomi. Jeg er blevet nødt til at tage et banklån for at kunne betale studieafgift, men min SU dækker mine leveomkostninger, så jeg - i modsætning til mine medstuderende fra andre EU-lande - ikke går i konstant bekymring om, hvordan jeg kan klare til dagen og vejen. For at sikre at danske studerende fremover har succesfulde, faglige ophold i udlandet, er det min oplevelse, at det er vigtigt at fastholde SU'en som den er i dag. Det økonomiske råderum, som den danske SU giver, er alfa og omega for, at jeg og andre danskere kan gennemføre uddannelser i udlandet.

Sidst skal også nævnes, at jeg vil have brugt SU-klip svarende til seks år, når jeg er færdig på universitetet. Jeg har valgt at forlænge min bachelor-uddannelse med et år for at kunne have tid til at arbejde som journalist ved siden af. Meget af dette arbejde har været ulønnet, og min SU har derfor været en vigtig brik i at kunne tilegne mig studierelevant arbejds erfaring. Et af adgangskravene til Erasmus Mundus Journalism er journalistisk erfaring, og uden at have kunnet dedikere tid til studierelevant arbejde ville jeg aldrig være blevet optaget. Det virker sandsynligt, at der er mange andre høj kvalitets-uddannelser, der stiller krav om arbejds erfaring/kompetencer ud over de rent akademiske, og 'økonomisk luft' til at oparbejde kvalifikationer er en god støtte for danskere, der ønsker at læse i udlandet.

4. Yderligere information

De to rapporter om Erasmus Mundus Journalism kan i slutningen af august 2006 downloades fra Studenterrådets hjemmeside: <http://www.sr.au.dk>

Mere om Erasmus Mundus Journalism: <http://www.mundusjournalism.com>

Mere om EU's Erasmus Mundus initiativ: <http://www.ciriusonline.dk/Default.aspx?ID=15>

Mere om den hollandske 'Code of Conduct': <http://www.internationalstudy.nl/Paginas/GeneralInfo.htm>

Den internationaliserede virkelighed

Af Maria Munnecke, studievejleder, RUC

Dette oplæg handler om hverdagen på et dansk universitet, Roskilde Universitetscenter. Der er tale om en erfaringsopsamling fra min post som studievejleder, hvor jeg fokuserer på de studerendes møde med uddannelsessystemet; deres muligheder og ikke mindst de udfordringer de støder på i en "internationaliseret virkelighed".

Oplægget er delt op i tre afsnit. I første afsnit skitseres det internationale miljø på RUC ganske kort. Andet afsnit handler om de udenlandske studerende; indsatsområder i forbindelse med optag og gennemførelse. Det sidste afsnit beskriver, hvor der kan sættes ind for at øge de danske studerendes muligheder for at tage en del af deres uddannelse i udlandet.

DET INTERNATIONALE MILJØ – HVOR LANGT ER VI NÅET?

I skrivende stund udbyder RUC tre basisstudier og tretten overbygningsfag på engelsk¹ og der er flere på vej. Det giver rig mulighed for, at danske og udenlandske studerende kan tage engelsksprogede bachelor- og/eller kandidatuddannelser på RUC.

RUC har som led i internationaliseringen styrket "Det Internationale Kontor"², servicen til danske og udenlandske studerende er øget, der er en velfungerende "International Club" med mentorordningerne og sociale aktiviteter for internationale studerende. Der er danskkurser for de internationale studerende, virksomhedsbesøg, boliger, computerfaciliteter, arbejdsrum og køkkener. Det videnskabelige personale videreuddannes, forskningen er en del af internationale netværk og meget mere. Det er alt sammen væsentligt for, at de studerende på falder til på studiet og får en faglig god uddannelse.

INDSATSOMRÅDER - UDENLANDSKE STUDERENDE

Der er som nævnt mange internationaliseringstiltag på RUC. Men der er stadig meget at arbejde med. I dette afsnit skal jeg komme nærmere ind på barrierer i forbindelse med a) optag af de udenlandske studerende og b) gennemførelse.

Optagelse

Der er stadig flere udenlandske vejledningssøgende med interesse for at læse en bachelor- eller kandidatgrad på RUC (eller blive optaget som gæstestuderende). Alligevel er antallet af udenlandske optagne på de internationale bacheloruddannelser faldet i forhold til sidste år.

¹ Basis-studier: International Cultural Studies, International Natural Science og International Social Science. Overbygningsfag: Communication, Cultural Encounters, English, Chemistry, Computer Science, Environmental Biology, Geography, International Development Studies, Mathematics, Molecular Biology, Technological and Socio-Economic Planning og Public Administration. Samtidig udbydes dele af andre uddannelser på engelsk, som en mulighed for gæstestuderende og danske studerende.

² Det Internationale Kontor står netværksaftaler med udenlandske studerende. De er informations- og vejledningsinstans i forbindelse med udveksling af danske studerende. Herudover hjælper de internationale studerende, med optag, boligformidling m.v.

Der er to tydelige barrierer i forhold til optag:

- a) Økonomi/undervisningsafgift
- b) Tid/svarfrister

Ad.1 Økonomi

En barriere for optag er, at ansøgere uden for EU/EØS skal betale mellem 6700-12.300 Euro årligt + leveomkostninger. RUC har fået tildelt fem stipendier til udenlandske ansøgere – og det alene er til kandidatuddannelser. Universitetet skal selvfølgelig sikre attraktive uddannelser af høj kvalitet, som kan tiltrække udenlandske ansøgere. Men en udvidelse af stipendier både til bachelor- og kandidatuddannelserne kan være med til at sikre, at de bedst kvalificerede udenlandske ansøgere ikke sorteres fra af rene økonomiske årsager.

Ad.1. Tid.

En anden barriere i forbindelse med optag er svarfristen. Hvis udenlandske studerende søger ind på danske bacheloruddannelser skal det ske via den koordinerede tilmelding (KOT). Alle ansøgere får svar d. 28. juli, hvor uddannelserne starter i slutningen af august/starten af september. Ansøgere uden for EU/EØS har vanskeligt ved at nå at få visum til studiestart og mange har derfor ikke mulighed for at benytte deres studieplads.

En mulighed er at arbejde med en særskilt kvote for udenlandske ansøgere, hvor de får svar i starten af maj, således at visa, bolig- og økonomiske forhold kan komme i orden inden studiestart.

Gennemførsel

De erfaringer jeg har som studievejleder er, at de internationale studerende oplever deres studieforløb som vellykket, hvis:

- 1) Der er hjælp til – og afklaring af - praktiske forhold såsom bolig, økonomi, visa, transportmuligheder samt regeltolkning
- 2) De har mulighed for faglig succes, herunder at danske studerende tager aktivt del i deres faglige og aktiviteter på studiet
- 3) Der er en overensstemmelse mellem, hvad de forventede før optag og deres reelle studieforløb

Nedenfor beskrives nogle af de områder, hvor der er plads til forbedring.

Ad. 1. Praktiske forhold

At udvikle velfungerende internationale uddannelser er både tids- og ressourcekrævende. Der er sket meget, men studieadministrationen skal videreudvikles endnu mere i forhold til at kunne servicere de internationale studerende. Alt informationsmateriale, alle regelsæt, studiehåndbøger, uddannelseshjemmesider skal oversættes til engelsk. Alle skilte skal være både engelske og danske. Studievejledning og studenterrådgivning skal dygtiggøres til i højere grad at kunne rådgive og vejlede på engelsk ud fra de enkelte studerendes behov. Der skal ansættes ekstra personale til at formidle boliger og hjælpe med praktiske spørgsmål om livet i Danmark. Alle led i organisationen skal kunne sagsbehandle på engelsk osv. Det er opgaver, som desværre ikke kan løses på kort tid, da der ikke er de fornødne menneskelige og økonomiske ressourcer i organisationen. Når alt kommer til alt, så er omstilling og udvikling af internationale uddannelser mere omkostningstunge end nyudvikling i danske.

Ad. 2 og 3. Faglig succes og forventninger

Mange udenlandske studerende har både faglig og social succes på studiet. Men det er min oplevelse som studievejleder, at der er en langt større procentdel af udenlandske studerende, som kæmper med studiet både fagligt og socialt.

Sprogbarriere er i visse tilfælde en del af forklaringen. Her er det bl.a. regelsættet omkring optagelse, der halter bagefter. Der er ingen krav om, at de internationale ansøgere skal kunne mestre engelsk på et meget højt niveau for at kunne blive optaget. Og da ændringer i adgangskravene skal varsles, går der år før dette kan ændres.

En anden barriere er forskelle i uddannelsessystemer på tværs af landegrænser. Selv danske studerende bruger et stykke tid på at lære at læse på universitetet. For internationale studerende er omvæltningen endnu større. Ansvar for egen læring, diskussion og akademisk meningstilkendelse er studieelementer, som er ukendt for mange. Det kan være et fagligt nederlag for udenlandske studerende ikke at kunne markere sig blandt de bedste fra begyndelsen af uddannelsen. Her har det vist sig væsentligt, at der afsættes god tid og ressourcer til introduktion af universitetsmiljøet i Danmark.

Herudover er der også udenlandske studerende, som bliver skuffet over måden der studeres på. F.eks., at undervisningen ikke foregår dagligt fra 9.00-16.00 og at der ikke er madordning inkluderet i universitetsopholdet, som de kan være vant til. De føler ikke, at de får tilstrækkelig "valuta for pengene". Andre studerende tolker det, at forelæsningsdeltagelse ikke altid er obligatorisk, som tegn på, at universitet ikke tager ansvar for deres uddannelse. Universitetet skal oparbejde et kendskab til forskellige uddannelseskulturer, for at kunne indgå i en konstruktiv forventningsafstemning før og under uddannelsen. Samtidig er det væsentligt, at informationerne omkring måden at studere på fremgår af det vejlednings- og informationsmateriale, som er tilgængeligt for potentielle studerende. Her tænkes både på RUC's materiale, men også på materiale som benyttes til markedsføring af de danske uddannelser i udlandet.

INDSATSOMRÅDER – DANSKE STUDERENDE

De danske studerende orienterer sig i forhold til et internationaliseret uddannelsesmiljø og arbejdsmarked. Det viser sig ved, at der er flere danske studerende søger ind som 1. prioritet på de engelsksprogede uddannelser. Samtidig er de studerendes interesse for at tage en del af uddannelsen i udlandet steget markant, hvis man ser på antallet af henvendelser til studievejledningen. I det lys kan det undre, at antallet af studerende, der tager til udlandet som en del af deres uddannelse er stagneret i stedet for at stige. En del af forklaringen skal findes i at:

- 1) det tager tid og er et stort benarbejde at planlægge et udvekslingsophold
- 2) der er mangel på attraktive netværksaftaler
- 3) uden en netværksaftale er udvekslingsophold som oftest en dyr affære

Tid og planlægning

Det tager som regel lang tid at planlægge et udvekslingsophold. Som tommelfingerregel anbefaler vi i studievejledningen, at de så småt skal gå i gang et år inden de ønsker at deres udenlandsophold skal ligge. Den studerende skal indledningsvist undersøge, hvilke faglige og niveaumæssige krav, som uddannelsesaktiviteterne i udlandet skal leve op til, for at kunne meriteres som en del af deres uddannelse. De skal undersøge, hvilke netværksaftaler universitetet har. De skal undersøge, hvilke kurser og fagområder det udenlandske universitet udbyder, hvilket niveau aktiviteterne udbydes på og om det er sandsynligt,

at de kurser også udbydes, når de skal afsted. De skal som regel søge om netværkspladserne mere end et halvt år før de skal starte. Og de skal gerne prioritere flere universiteter, da der kan være rift om pladserne. De skal tage evt. påkrævede sprogtest inden de søger osv. Det kræver et stort benarbejde, hvilket til tider overrasker de studerende i en sådan grad, at de opgiver i forsøget. Andre studerende søger, men får i mellemtiden studenterjob, kæreste eller andet, som kan stå i vejen for et udenlandsophold. De studerende hjælpes selvfølgelig i planlægningen og indsatsen skal forbedres. Herudover kan satses på fastlagte uddannelsespakker under hensyntagen til, at de studerendes valgmuligheder og særlige ønsker også skal kunne tilgodeses. Fastlagte masterprogrammer på tværs af udenlandske og eventuelt flere danske universiteter er også værd at nævne i denne forbindelse.

Netværksaftaler og økonomi

RUC har et samarbejde med ca. 250 udenlandske universiteter. En stor del ligger inden for rammerne af EU's uddannelsesprogram Sokrates. Men til trods for dette er der en mangel på visse netværksaftaler.

De fleste studerende søger pga. sprogbarriere til nordiske eller engelsktalende lande samt universiteter med engelsksprogede uddannelser. Der er to hovedproblemer:

For det første er der alt for få netværksaftaler med engelsktalende lande til at dække efterspørgslen. Det har vist sig svært, at få engelske, amerikanske og australske universiteter med til at indgå netværksaftaler. De er som oftest så attraktive (og deres studerende kan som regel nemt oppebære en evt. undervisningsafgift i Danmark), at det ikke er nødvendigt.

For det andet er kvaliteten svingende og udbuddet ikke voldsomt stort (dog er nogle lande langt, f.eks. Holland), når det kommer til engelsksprogede uddannelser i Europa. De er der, men kan være svære at finde. Et forholdsvist nyt "marked" er de østeuropæiske universiteter, som dog stadig mangler et kvalitetsstempel i de studerende bevidsthed.

Som nævnt indledningsvist er de studerende blevet mere bevidste om, hvad de vil have ud af et udenlandsophold. Flere end tidligere går derfor specifikt efter universiteter, der har spidsforskning inden for deres interesseområder eller som er prominente og anerkendte f.eks. i erhvervsøjemed. Kombineret med en vis mangel på engelsksprogede samarbejdsuniversiteter betyder det, at mange studerende selv må betale for deres udenlandsophold (undervisningsafgift og leveomkostninger). Der bør arbejdes intensivt på at udbygge netværksaftaler, sikre stipendier og økonomisk hjælp til de studerende, som et led i internationaliseringen af det danske uddannelsessystem.

OPSUMMERING

Formålet med dette oplæg har at give et indblik i en "internationaliseret virkelig" set ud fra en studievejleders synspunkt. Oplægget har i særlig grad fokuseret på områder, hvor der er rum til forbedring i fremtiden. Status er:

- 1) RUC er langt i udbuddet af engelsksprogede uddannelser og har arbejdet handlekraftigt med internationaliseringsopgaven
- 2) En af de væsentligste opgaver for universitetet er en målrettet erfaringsopsamling fra de seneste års "internationalisering" med henblik på løbende kvalitetssikring og forbedring
- 3) Der er forsat behov politisk opmærksomhed og initiativ omkring rammer og regler, for at imødegå nogle af de udfordringer, der er nævnt i oplægget.

I takt med globaliseringsgenerationen

Safi Hansen Yahiya, studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark, Horsens

Hvorfor studie i DK?

Et af de få steder i verden, hvor det er muligt at tage en uddannelse som bygnings konstruktør. De nordiske studerende kommer ofte pga. den store tilslutning fra Norden. Det skaber et godt socialt netværk.

Gode/mindre gode erfaringer:

Det er godt med den megen fokus på selvstændighed og samarbejde på uddannelsen. Generelt gode muligheder for at søge optimeret viden i uddannelsen. Infrastrukturen på de internationale linjer har været kritiseret.

Mit indtryk:

Langt de fleste udenlandske studerende får stort fagligt udbytte af deres uddannelse i DK.

Men: større fokus på bedre engelskkundskaber før optagelse på studierne vil højne niveauet. Og en mere kulturel/faglig differentieret undervisning/vejledning vil gøre den internationale uddannelse bedre. En systematisk evaluering vil ligeledes være til stor nytte.

Mht. kommunikationen: Det er desværre alt for tydeligt, at der er en stor mur mellem de danske og de udenlandske studerende, primært skabt af de fleste danske studerende. Dette kan skyldes, at det ikke er en tradition for de danske studerende at tænke i en globaliseret verden, hvor tværkulturelt samarbejde lønner sig i det lange løb?

Mange af de danske studerende har en stor barriere med at tale engelsk. Og generelt har de fleste ikke megen interesse i at kommunikere med de internationale studerende. Dette er en meget trist observation.

Min vurdering:

At Vitus Bering i Horsens har et stort potentiale for at gøre sig gældende som en af verdens førende tekniske universiteter vha. nogle målrettede strategier.

Det har været meget ressourcekrævende for mange af de internationale studerende at skaffe sig en praktik(plads) i 6. semester (i forhold til de danske studerende).

Mere fokus og vejledning fra uddannelsesstedet på dette punkt vil hjælpe mange internationale studerende. Hvis danske studerende omvendt skal kunne motiveres til et mere globaliseret erhvervsmæssigt samarbejde må der fokuseres mere på:

1. kultur forståelse
2. accept af mangfoldighed
3. tværkulturel kommunikation
4. engelsk som 2. sprog under uddannelse

² Som EU-borger kan man selvfølgelig få et blåt EU-sygesikringsbevis, som giver ret til sygesikring på lige fod med borgerne i det land, man studerer i. Men det er de færreste andre lande, der har så omfattende offentlig sygesikring som Danmark, så det er oplagt som dansker at tegne en privat rejsesygesikring.

Samt evt. en obligatorisk implementering af alle studerende i et eller to semestre på den internationale linje.

De danske studerende giver udtryk for at skolens internationale linje ikke ligger på niveau med den danske linje, bl.a. fordi meget materiale ikke er oversat til engelsk og undervisningen ikke tilsvarende professionel?! Min vurdering er dog, at de udenlandske afsluttende projekter er af samme kvalitet som de danske studerendes.

Forslag til forbedring 1:

Mere fokus på internationale/kulturelle vejledende ressourcer på uddannelsen.

Faglig/kulturel forståelse af de hertilkommende internationale studerende.

Mere systematisk brug af den viden, som internationale studerende kommer med. Fx kunne man lære af hvad, hvordan og hvorfor der bygges som der gør i de pågældende lande. Aktuelt ville man især kunne drage nytte af de udvekslingsstuderende (som har 3 års erfaring på arkitektstudier).

Fokus på en mere differentieret undervisning.

Fokus på kvalitet frem for kvantitet mht. udvælgelse af de internationale studerende.

Øge det danske uddannelsessystemets renommé som en af verdens bedste på området.

Forslag til forbedring 2:

Gør brug af innovationsarrangementer til at fremme en globaliserings- og dannelsesproces.

Mere samarbejde mellem de internationale og de danske linjer, bl.a. vha. projekter gennem uddannelsen med fokus på samarbejde mellem disse to linjer.

Øget "positiv" fokus på de studerendes tværkulturelle kommunikation, både internt i de internationale klasser og kommunikationen danske og internationale klasser imellem.

Gør mere brug af de ressourcer, der er ved at have de mange udenlandske studerende på de pågældende uddannelser.

Lav flere evalueringsrunder i de internationale klasser til analyse, implementeringsstrategier og nichefokusering.

En mere sofistikeret analyse af, hvad de fremtidige internationale tekniske uddannelser skal indrette sig på og hvilke nicher, Danmark vil satse på i denne sammenhæng. Nedsættelse af et udvalg på Vitus Bering med fokus på internationaliseringen.

Større fokus på undervisernes videre uddannelse på det faglige/sproglige og kulturelle plan.

En enighed i ledelsen om at Danmark ønsker at gøre sig gældende internationalt.

Afsættelse af nødvendige ressourcer for at opnå dette.

Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser

Af Anya Eskildsen, direktør, Niels Brock Copenhagen Business College

Den stigende globalisering giver Danmark mange muligheder for vækst og øget velstand, men stiller også øgede krav til uddannelsessektoren, idet det danske erhvervsliv har brug for dygtige medarbejdere med internationale kompetencer. I arbejdet med rapporten "Internationalisering af de videregående uddannelser med særligt fokus på erhvervsrelaterede CVU'er og Erhvervsakademier" udgivet af FUHU i november 2005 understregede repræsentanterne fra det danske erhvervsliv således, at der er et stort behov for medarbejdere med internationale kompetencer såsom omverdensforståelse, kulturel indlevelsesevne, kendskab til andre landes historie og kultur, sproglige færdigheder og globalt markedskendskab, hvis vi skal styrke vores konkurrencedygtighed på det globale marked.

Dette er i sig selv en stor udfordring, ikke mindst for erhvervsskolerne, og samtidig udgør vores erhvervsrettede uddannelser i sig selv et betydeligt eksportpotentiale, en udfordring, som vi også bør tage op. Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser er således – og har i mange år været – et indsatsområde for Niels Brock.

Erfaringer med udvekslingsprogrammer i de erhvervsrettede uddannelser

På de erhvervsrettede *ungdomsuddannelser* er et meget vigtigt område PIU (praktik i udlandet). CIRIUS har netop udgivet en analyse der viser, at både de danske virksomheder og eleverne vurderer praktikophold som meget positivt for både deres faglige og personlige kompetenceudvikling. På Niels Brock er ca. 10 elever årligt udstationeret i bl.a. London, Dublin, Berlin og Paris, så skolens erfaringer hermed er begrænsede. Imidlertid har tekniske skoler i højere grad anvendt praktik i udlandet og erfaringerne herfra er rigtig gode – både for elev, virksomhed og skole.

Niels Brock har et omfattende netværkssamarbejde med mange udenlandske partnerskoler, bl.a. via Comenius og Nordplus Junior projekter. På Handelsgymnasiet udbyder vi såvel regionale profil-klasser (tysk, spansk, kinesisk) samt en international linie, kaldet IBB, hvor eleverne opnår kompetencer til at begå sig i internationale virksomheder og organisationer. På IBB sikres den internationale dimension dels ved at al undervisning i alle fag (bortset fra faget dansk) foregår på engelsk og dels gennem studie- og praktikophold fra mellem 1 uge til 3 mdr.

De videregående uddannelser

På Niels Brocks *akademiuddannelser – de korte videregående uddannelser* har vi siden 1993 haft en fuldtids international koordinator, og vi startede således allerede på det tidspunkt en opbygning af internationale netværk inden for udvekslingsprogrammer som Erasmus og Nordplus. En stor barriere på det tidspunkt var, at Niels Brock ikke udbød uddannelser på engelsk, hvilket medførte at det alene var muligt at modtage studerende i praktik og tilbyde vejledning i forbindelse med hovedopgaveskrivning.

Det var selvfølgelig ikke en varig løsning, og derfor tog vi hurtigt initiativ til at udbyde uddannelsesmoduler på engelsk for at kunne modtage studerende fra vores partneruniversiteter og for at opbygge et internationalt miljø. I dag udbydes alle Niels Brocks videregående uddannelser på engelsk (vi mangler ganske få detaljer på Transportlogistikeruddannelsen). At udbyde uddannelse på engelsk er dog ikke så

ligetil, som det lyder – det kræver efteruddannelse af alle i organisationen, ikke blot lærerne, men også administration, kantinepersonale, pedeller etc. At have studerende på skolen, der ikke forstår dansk betyder selv sagt, at al kommunikation fra ledelse, administration, studievejledning samt møder med elever skal foregå på engelsk.

Niels Brocks erfaringer med de mange udvekslingsstuderende er, at de er glade for at komme ind i et globalt miljø. Det er afgørende, både får udvekslingsstuderende og for danske studerende, der ønsker et internationalt studium, at de går sammen.

I skoleåret 2006/07 har vi således netop optaget 172 studerende fra 41 forskellige lande, som alle skal tage én af vores to-årige fuldtids akademiuddannelser på engelsk. Disse studerende kommer både fra EU lande og fra lande uden for Europa. Studerende uden for Europa betaler naturligvis for studiet.

Ud over de 172 studerende på KVU har Niels Brock godt 150 elever på et forberedende kursus. Dette kursus er rettet mod de udenlandske unge, som ikke er i stand til at gå direkte på vores fuldtids akademiuddannelser. Alle betaler full-fees.

På *bachelorniveau* udbyder Niels Brock i samarbejde med de Montfort University i England overbygninger på akademiuddannelserne, hvor de studerende kan blive på Niels Brock – endda have de samme lærere som på akademiuddannelsen - og efter 1 års studier opnå en engelsk bachelorgrad inden for f.eks. marketing, finansiering og strategisk ledelse.

Til september starter 84 studerende på den 1-årige engelske bacheloroverbygning – også de betaler alle full-fees. Overbygningen er en stor succes, et rigtigt globalt miljø, med meget lille frafald og nærmest ingen arbejdsløshed efter studiet, men fordi erhvervsakademierne i Danmark ikke har licens til at udbyde bachelorgrader er det desværre ikke muligt for os at modtage udvekslingsstuderende på disse uddannelser. Dette udgør en betydelig barriere, da vores partnerinstitutioner i udlandet typisk – selv om de ikke er universiteter – udbyder bachelorgrader og gerne vil sende studerende til os på tredje studieår.

Eksport af uddannelse

På Niels Brock opfatter vi uddannelse som en eksportvare i lighed med andre eksportartikler. Gennem snart syv år er vores 2-årige videregående uddannelser udbudt på engelsk blevet tilpasset og skræddersyet til f.eks. det kinesiske marked. Niels Brock har faktisk været i Kina siden 1996, hvor vi startede med salg af lederkurser til kinesiske ledere. I 2000 indledte vi samarbejdet med Shanghai Finance University, og dette samarbejde har i dag en betydelig volumen, således er ca. 800 kinesiske studerende i gang med at tage Niels Brocks "double diploma uddannelser" i Kina.

Muligheden for at kombinere eksport af uddannelser og pædagogiske koncepter på udvalgte eksportmarkeder med styrkelse af det globale studiemiljø på vores videregående uddannelser her i København er unik, og vi har netop underskrevet den første udvekslingsaftale med Kina. De første danske studerende skal i praktik og skrive deres afsluttende hovedprojekt i Shanghai. Gennem et 5 måneders ophold lærer de danske studerende om kinesisk kultur, arbejdsmarkedsforhold etc. og erhverver sig på denne måde kompetencer, som er meget efterspurgt hos danske virksomheder med eksportpotentiale i forhold til Kina. Et lignende koncept er på vej i Latinamerika.

Parallelt hermed arbejder vi på, at de udlændinge, der læser på Niels Brock her i Danmark, kommer i praktik hos danske firmaer, som er repræsenterede i deres hjemland, eller som har forretningsmæssige relationer til det pågældende land. Når de studerende rejser tilbage til deres hjemland, vil de være en uvurderlig arbejdskraft for virksomhederne derude.

Udvekslingsaftaler uden for Europa er noget relativt nyt på Niels Brock. Dette skyldes overvejende, at vi principielt mener, at udveksling skal være mulig for alle studerende, uanset hvilken økonomisk baggrund, de måtte have. Derfor har vi i første omgang koncentreret os om at indgå i netværk i Norden og i Europa, hvor eksistensen af støtteprogrammer som f.eks. Nordplus, Erasmus og Leonardo da Vinci programmerne har åbnet for, at de studerende kan tage på studie/praktikophold og få ekstra økonomisk støtte til dette oven i deres SU. Niels Brock har således på nuværende tidspunkt ca. 65 partnere under disse programmer.

Programmer

Niels Brock erfaringer er, at Nordplus programmet er langt det mest fleksible af ovenstående udvekslingsprogrammer. Her har man mulighed for helt korte forløb, og man kan få støtte både til praktik- og studieophold. Det er også et plus, at det kun er koordinatoren for Nordplus netværket, der skal ansøge og afrapportere. Dette betyder dog, at arbejdet for de koordinerende institutioner er meget stort. Der burde være et tilskud fra programmet til arbejdstimer til koordinatorinstitutionen. Ligeledes kunne ansøgningen forenkles en del. Det helt store problem er imidlertid, at det er svært at få danske studerende og lærere interesseret i at rejse til et andet nordisk land. Det kræver en ekstraordinær stor markedsføringsindsats. Niels Brock har hvert år kun omkring 10 fuldtids akademistuderende i de nordiske lande og modtager et lignende antal udvekslingsstuderende fra Norden. Specielle tilskud til at finde praktikpladser i et andet nordisk land vil i høj grad kunne fremme udvekslingen mellem de skandinaviske lande.

Udvekslinger under Erasmus programmet er en stor succes på Niels Brock. Vi hører fra andre erhvervsakademier i Danmark, at det er svært at få de studerende til at rejse ud, men hos os går det faktisk rigtig godt. I forårssemestret 2006 havde Niels Brock i alt 58 KVV-studerende på individuelle 5 måneders studie/praktikophold i udlandet, dette svarer til ca. 14 % af vores 4. semester studerende (i alt 421). Det er i vidt omfang Niels Brocks store netværk af internationale partnere, som gør dette muligt, men netværket alene gør det ikke. Der kræves samtidig en omfattende fokuseret vejlednings- og markedsføringsindsats over for de studerende, og til dette formål er det nødvendigt med et internationalt kontor, hvor også kvalitetssikring af internationale tiltag samt internationale strategier forankres. Dette er ressourcekrævende og kan være en stor belastning specielt for de mindre skoler.

Barrierer

Vi møder en del barrierer i forhold til globaliseringsinitiativer: Ifølge reglerne kan de studerende først komme på udveksling på andet år af deres akademiuddannelse, altså på uddannelsens sidste år. Hvert år har vi således store problemer med at få eksamensresultater / karakterer tilbage fra de udenlandske partnerskoler i tide, således at de studerende, der har været i udlandet, kan få deres eksamensbevis på samme tid, som studerende i Danmark. Det har store konsekvenser for de studerende, hvis det ikke lykkes, idet de så ikke er dagpengeberettigede.

En anden barriere for erhvervsakademierne er at på dette sidste semester, hvor de studerende kan rejse ud, både skal deltage i undervisning og skrive deres afsluttende hovedopgave. Dette betyder, at de udenlandske partnerinstitutioner individuelt skal kunne vejlede og rette den studerendes hovedopgave. Vores udenlandske partnerinstitutioner har normalt ikke sådanne opgaver på dette niveau, og der medgår mange arbejdstimer til en individuel vejleder til de danske studerende – de øvrige udvekslingsstuderende går blot ind på et allerede eksisterende hold. Derfor må vores partner-skoler ofte sige nej til denne type samarbejde.

Manglende transparens er et stort problem. I udlandet kender man ikke en fænomenet akademiuddannelse – og det er således vanskeligt umiddelbart at identificere niveau og indplacering af uddannelsen. Konkret er det f.eks. ofte uhyre svært for vores partnerskoler at se, hvad de studerende har lært i de første 3 semestre ud fra de officielle eksamensudskrifter, idet de blot er anført som ”første eksterne eksamen”. Disse eksaminer er tværfaglige og kan dække over forskellige fag fra år til år. Denne form vil også give danske institutioner problemer i forbindelse med akkreditering og opnåelse af f.eks. ECTS label.

Vi har på Niels Brock store forventninger til det nye europæiske Life Long Learning program, med en sammenkobling af blandt andet de tidligere Erasmus, Grundtvig og Leonardo programmer, og vi håber meget på en forenkling af Leonardo programmet efter Erasmus-modellen. Dette vil sikre kontinuiteten og løse mange af de problemer med tung administration, som både arbejdsgivere, studerende og skolerne må kæmpe med i det eksisterende Leonardo program.

DK-USA programmet

Indførslen af DK-USA programmet muliggjorde, at Niels Brock kunne sende studerende på studieophold eller i praktik i USA med støtte fra den danske stat. Det tegner til at blive en stor succes på Niels Brock. I forårssemestret 2006 var der således 11 fuldtids akademistuderende på et 5 måneders studie/praktikophold i USA med støtte fra dette program. Imidlertid giver det problemer, at vi kun kan få støtte til at sende studerende til et community college. Da vores studerende rejser ud på fjerde semester, kan det være vanskeligt at finde et matchende niveau på et community college. Faktisk passer 3. år på et 4-year college meget bedre til 4. semester på en fuldtids akademiuddannelse. En anden barriere er, at community colleges i nogle amerikanske stater ikke har lov til at modtage danske studerende, uden at de skal betale tuition fees, heller ikke selv om der er indgået en udvekslingsaftale. Programmet skal dog roses for sin store brugervenlighed – med fleksible deadlines og meget hurtig responstid fra Cirius.

Niels Brock indgår meget gerne i flere netværk med institutioner fra udvalgte lande uden for Europa baseret på ovenstående koncepter.

Internationalisation at home

Udvekslingsstuderende er vigtige for os, for de påvirker studiemiljøet i vores afdelinger og fremmer i høj grad en ”internationalisation at home” effekt. I dette semester starter således 48 udvekslingsstuderende fra 15 forskellige lande på vores engelske fuldtids akademiuddannelser (KVU). De udenlandske studerende læser sammen med de danske og internationale studerende, som gennemfører en hel uddannelse hos os – og deres tilstedeværelse er med til at skabe et globalt miljø på vores institutioner.

Vi er bevidst om, at vi aldrig vil kunne flytte en stor procentdel af vores studerende rent fysisk, og derfor er internationalisering på hjemmebane en vigtig del af Niels Brocks internationale strategi.

Niels Brock deltager således i projekter, der lægger op til ”virtuel mobilitet”. Et eksempel på dette er, at Niels Brock gennem DK-USA programmet har fået støtte til at udvikle et fællesmodul i samarbejde med et community college i Springfield i Massachusetts. Modulet kalder vi ”Transatlantic Entrepreneurship”. Ideen er, at studerende og lærere kan blive i deres hjemland, men kommunikere med hinanden via videokonferencer og web-kameraer og således lære om entrepreneurship i henholdsvis Danmark og USA, uden fysisk at bevæge sig uden for deres hjemland.

Sådanne muligheder bør absolut eksistere side om side med mobilitetsprogrammerne.

Lærere uddanner sig globalt

Ligeledes er lærerudvekslingsmuligheder af stor betydning for os. Niels Brock sender ca. 10 – 15 lærere ud hvert år. Det gør vi dels for at efteruddanne vores lærere, dels for at de kan kvalitetssikre vores studenterudvekslinger. Vores politik er således at sende en lærer til nye udvekslingspartnere, før vi sender de første studerende. Det er samtidig vores erfaring, at lærere, der selv har været på udveksling er gode til at ”reklamere” for, at de studerende også tager af sted. Det er på mange institutioner svært at få lærerne til at tage på udveksling, men når det er sagt, så oplever vi, at de der tager af sted, er vældig glade for det, og det er ofte samme lærere, der melder sig år efter år. Vi forsøger at holde ”appetizer workshops” for at få flere interesserede.

Globalisering er ressourcekrævende

Selv om Niels Brock således kan give en del eksempler på god praksis inden for internationalisering af skolens erhvervsrettede uddannelser, betyder det ikke, at det er let for erhvervsskolerne at skabe internationale miljøer på skolerne og at tiltrække de rigtige studerende til Danmark – eller for den sags skyld at etablere sig i udlandet.

Niels Brock vil således gerne pege på følgende områder, hvor det danske Folketing kan hjælpe med at overvinde nogle af barriererne for internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser, og hvor udvekslingsprogrammerne kunne forbedres:

- 1) Der bør gives mulighed for støtte til opbygning af internationale netværk mellem uddannelsesinstitutionerne. Og dermed støtte til etablering og vedligeholdelse af de fornødne netværk og kontakter, som udgør det fundamentale udgangspunkt for alt internationalt samarbejde, hvad enten det drejer sig om udvekslinger, praktikophold, virtuel mobilitet eller udviklingsprojekter.
- 2) Der bør gives mulighed for støtte til såvel praktikophold og studieophold uden et innovationskrav (altså efter den nuværende Nordplus/Erasmus-model), da det er vigtigt, at elever, studerende og lærere kommer af sted på et udlandsophold, hvor såvel det faglige udbytte som rammerne omkring opholdet er gennemarbejdet og kvalitetssikret via et vel-etableret samarbejde. Det bør ligeledes være muligt for de studerende både at kunne tage på et praktik- og et studieophold med støtte fra udvekslingsprogrammerne. Specielt på de erhvervsrettede uddannelser er muligheden for praktikophold i udlandet uhyre vigtig.
- 3) Der bør oprettes udvekslingsprogrammer med institutioner fra udvalgte lande uden for EU. Der er meget stor efterspørgsel fra de studerendes side efter udvekslingsmuligheder i Canada, Australien og New Zealand, men for at få en synergieffekt med vores eksportbestræbelser vil Niels Brock foreslå, at Danmark også satser på at få udvekslingsprogrammer uden for Europa, for eksempel med de såkaldte BRIC lande (Brazil, Russia, India and China).
- 4) Der bør gives mulighed for at udbyde en international linje på HHX i lighed med IB-uddannelsen, altså med et internationalt anerkendt indhold og uden krav om dansk på højniveau.
- 5) Der bør foretages en tilpasning af de eksisterende KVV-bekendtgørelser, således at uddannelserne bliver mere transparente og muliggør akkreditering og opnåelse af ECTS-label. Et område, der bør ses på, er som før omtalt eksaminerne, hvor der er store problemer med transparens og derfor også med meritering.

-
- 6) Der bør indføres støtte fra den danske stat til professionel markedsføring af danske videregående uddannelser i udlandet. Niels Brock er repræsenteret i den referencegruppe under Cirius, der i øjeblikket arbejder med dette. Efter Niels Brocks opfattelse haster det meget at få oprettet en sådan uddannelsesenhed - på linie med f.eks. NUFFIC i Holland. Markedsføring alene gør det dog ikke. Vores uddannelser er så dyre for de fleste udenlandske studerende, at vi har brug for en kraftig forøgelse af det antal studenterstipendier, der er afsat til de bedste studerende uden for EU. Også på de merkantile akademiuddannelser har vi brug for disse stipendier.

Hvis erhvervsakademierne på længere sigt skal kunne sælge uddannelser som en eksportvare, kræver det uddannelsesstilbud på et højere niveau end en 2-årig akademiuddannelse, og det kræver uddannelsesinstitutioner med højere status. De udenlandske studerende skal kunne tilbydes en professionsbachelorgrad af 3-3 ½ års varighed, men med mulighed for afstigning efter 2 år med et diplom i form af en akademiuddannelse (altså den model vi allerede kender fra byggetekniker/bygningskonstruktør). En sådan fleksibel model ville være en unik uddannelsesmulighed for såvel danske som udenlandske studerende.

Der er mange uløste problemer og hindrende barrierer, hvis danske uddannelsesinstitutioner skal være med til at realisere Regeringens ambitioner om dels at gennemføre en globalisering af danske uddannelser og dels at bidrage til en dansk eksport af know-how og uddannelseskoncepter.

Jeg vil gerne slutte med at understrege, at Niels Brock meget gerne stiller op med sine erfaringer og sin faglige ekspertise, når det gælder en styrket globalisering. Vi har eksempler på afprøvet god praksis og kan også bidrage med løsninger eller løsningsmuligheder i forbindelse med de omtalte problemer og barrierer for internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser.

Kvalitet eller kompromis?

Af John E. Andersen, kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet

Danske universiteter er, som andre europæiske universiteter, "overregulerede og underfinansierede".

Så usædvanligt klart udtrykker EU's kommissær for videnskab og forskning Janez Potocnik sig i en 'meddelelse' fra 10. maj 2006 om Europas behov for moderniserede universiteter. EU's universiteter har et enormt potentiale, der desværre ikke udnyttes optimalt på grund af forskellige restriktioner og barrierer. I det følgende vil jeg gennemgå, hvilke udfordringer danske universiteter står overfor som aktører i et globalt videnssamfund. Og jeg vil pege på nogle af de politiske initiativer, der er nødvendige for at nedbryde barrierer, så det i endnu højere grad fortsat kan lykkes for Danmark at internationalisere vore uddannelser i en skærpet konkurrencesituation.

Hvordan ser fremtiden ud for dansk videregående uddannelse? Vil vi være i stand til at udvikle uddannelsesområdet til en blomstrende eksportvirksomhed, som det er sket i Australien, hvor der efter regeringens egne tal er sket en eksplosiv vækst fra omkring 13.000 internationale studerende midt i 80'erne til over 200.000 i dag - herunder ca. 60.000 studerende på transnationale australske universiteter? Eller må vi kapitulere over for konkurrencen fra resten af verden og opgive at fastholde uddannelsestilbud inden for alle fagområder, sige farvel til videregående uddannelse som et offentligt gode for danske statsborgere og samtidig opgive dansk sprog som hovedsprog i universitetsundervisningen?

Helt så galt eller godt går det nok ikke - hverken skræk- eller jubelscenariet er videre realistisk. Men mellem de to poler er der dog også rigelig plads til at udvikle en strategi, der sikrer at universiteterne kan udvikle, markedsføre og drive attraktive uddannelser, der kan måle sig med de bedste i udlandet. Og sikre søgning også fra velkvalificerede internationale studerende, der vil studere her på linje med vore dygtige studerende. Kort sagt, der er stadig mulighed for at fastholde de bedste danske studerende og tiltrække dygtige udlændinge, hvis vi satser på kvalitet og på at opbygge danske uddannelser, så de giver kørekort til arbejdsmarkedet i en global økonomi, hvad enten ansættelsen sker i Ballerup eller Bryssel, i Ringkøbing eller Rio de Janeiro.

Betalingsuddannelser

Af konferencens tilrettelæggere er jeg eksplicit blevet bedt om at forholde mig til spørgsmålet: Kan Danmark fastholde princippet om gratis uddannelser for danske statsborgere under EU's og globaliseringens nye betingelser?

Svaret er kort - ja det kan vi godt! På den anden side er trenden klar - der er efterhånden langt mellem lande, der fastholder gratisprincippet. Der er en global udvikling også i lande nær os, hvor uddannelse prissættes, så de reelle omkostninger dækkes ved undervisningsafgift. Derfor kan vi godt fastholde gratis adgang til videregående uddannelse som en del af det danske velfærdssamfunds ydelser til danske statsborgere. Der er ingen formelle krav, fx fra EU om, at vi skal gøre uddannelse til en vare, og der er mig bekendt heller intet dansk universitet, der ønsker at få indført almene studieafgifter også for danske statsborgere. Hvis regeringen skulle beslutte at omkalfatre velfærdssamfundet på dette punkt, så vil universiteterne naturligvis, som det skete efter vedtagelsen af Universitetsloven, loyalt arbejde med at implementere ændringerne.

Hvis – og jeg understreger hvis - man vil opgive princippet om gratis uddannelse, så er det vigtigt, at man tænker sig rigtig godt om og planlægger langsigtet, således at indførelsen af en undervisningsafgift faktisk giver et vedvarende kvalitetsløft og ikke bare en kortvarig kapitaltilførsel som uundgåeligt udhules af besparelseskrav og nedskæringer af offentlige tilskud. Sammen med en markedsførings- og betalingspolitik skal der udvikles en strategi for reel forbedring af uddannelsernes kvalitet. Den, der betaler, skal opleve at få noget for pengene, og institutionerne skal naturligvis have frie hænder til at udnytte merindtægten til kvalitetsforbedringer. På denne måde udvikles et betalingsprojekt til et kvalitetsprojekt. Hvordan det kan gøres, kan vi få inspiration til umiddelbart syd for grænsen.

I det føderale Tyskland er det de enkelte "Länder", der står for at indføre betalingssystemet, og syv af de 16 Länder har allerede udformet lovgivning om studieafgifter. Det anerkendte tyske Centrum für Hochschulentwicklung har netop offentliggjort et omfattende studie med en vurdering af, hvad de enkelte Länder har gjort rigtigt og forkert. Den kan ses i sin helhed på [www.che.de]. (Det er i øvrigt også Centrum für Hochschulentwicklung (CHE), der hvert år offentliggør en meget studentervenlig rangering, der gør det mulig for den enkelte studerende at finde, ikke det bedste universitet i Tyskland, men det universitet, der passer bedst til hans eller hendes behov. Der findes desværre intet tilsvarende i Danmark.)

Overordnet fremhæver CHE, ganske som EU's kommissær for videnskab og forskning Janez Potocnik, at universiteterne stadig er overregulerede og for indskrænkede i deres handlefrihed til at udmønte reformen. CHE opfordrer regeringerne i de enkelte forbundslande til at lade det være op til universiteterne, om de i det hele taget vil indføre studieafgifter, hvor meget de vil opkræve, og om visse grupper eller fx studiestartere skal være fritaget. Det har kun ét, stort forbundsland, Nordrhein- Westfalen, valgt at gøre, og det er ikke alle rektorer, der efter heftige studenterdemonstrationer er lige tilfredse med, at regeringen har skubbet aben over på deres skuldre. Hvis en tilsvarende reform skal gennemføres i Danmark, så måtte den bygge på følgende principper:

1. Studieafgiften skal sikre forbedringer i undervisningen, og der gives mulighed for indsigt og medbestemmelse for de studerende.

Får man flere timer, bedre vejledning, længere åbningstider på biblioteket, supplerende e-learning, støtte til undervisning på engelsk mv.? Er der mulighed for, at de studerende selv kontrollerer, om forbedringerne er reelle og varige og i øvrigt selv formulerer og er medbestemmende i forhold til, hvor pengene skal gøre godt? Efterlevelse af dette princip er helt afgørende for at sikre i hvert fald en form for forståelse og accept hos de studerende for selv at skulle betale, hvad der før blev betalt.

2. Der gives garanti for, at de nye studieafgifter faktisk bliver i institutionerne og ikke modsvares af besparelser og nedskæringer.

Dette er naturligvis et afgørende punkt, ikke mindst fordi de hidtidige erfaringer globalt med indførelsen af studieafgifter viser, at de statslige tilskud falder i takt med studenterbetalingen.

Således er der på offentlige universiteter i USA i gennemsnit omkring eller under 20 pct. i tilskud. I Australien er man i samme periode som eksporteventyret har fundet sted gået fra ca. 60 pct. offentligt tilskud til ca. 30 pct.

Instrumentet til at sikre at pengene bliver i institutionerne kan være politiske flerårsaftaler, som vi kender det herhjemme - eller "Fremtidsgarantier", som de kalder det i Tyskland.

3. Universiteterne får reel selvbestemmelse om betalingsbetingelserne.

Det skal fx være muligt at lade det første år være afgiftsfrit, at oprette et antal (deltids) stipendier/fripladser, evt. i form af rabatter, at sætte prisen efter forventet senere indtægt på arbejdsmarkedet. Og det skal ikke mindst være muligt at anvende et overskud frit. (I USA går mindst 1/3 af studieafgiftsindtægter til stipendier. I Australien er fx Jura i den høje priskategori begrundet i den forventede livsløn.)

4. Der sikres social retfærdighed og uddannelse for alle gennem boomerangprincippet.

De europæiske og australske modeller for studiefinansiering indeholder alle et boomerang princip. Dvs. at staten kaster pengene efter den studerende i første omgang, men de vender tilbage i statskassen, når han eller hun som færdig kandidat når et vist lønniveau. Ingen forhindres altså i at studere, fordi man ikke har pengene.

Internationaliseringsstrategi for fremtiden

Internationalisering er ikke i sig selv et mål for danske universiteter, men er derimod et middel til at opnå højere kvalitet gennem attraktive partnerskaber med såvel universiteter som erhvervsvirksomheder, gennem rekruttering af dygtige studerende, lærere og forskere i udlandet og gennem opbygning af uddannelser, der kan måle sig med de bedste i verden. Internationalisering af forskning og uddannelse er nødvendig for at gøre Danmark til et endnu bedre sted at bo og drive forretning i.

Der er uanede vækstmuligheder i et globalt uddannelsesmarked. Men der er også oplagte grunde til, at Danmark ikke kan kopiere den australske succes. Den største uddannelsesmigration sker fra lande, der ikke selv har opbygget deres vidensbase tilstrækkeligt. Sverige og Norge er oplagte og desværre aktuelle eksempler herpå, men der er langt større potentiale fx i Asien. I Kina vil der være behov for 10 millioner nye studiepladser i 2020, hvis de nuværende 16 pct. af en årgang, der får en videregående uddannelse, skal op på 25 pct. Dette tal overgås dog langt af Indien, hvor der skal skabes 20 millioner nye studiepladser frem til 2020, hvis de nuværende 6 – 7 pct. af en årgang, der får videregående uddannelse, skal øges til 20 pct. Disse studerende har som naturligt førstevalg deres nabolande, derfor har Australien og New-Zealand så stor succes på dette marked.

Set fra Asien opfattes Europa som en række individuelle lande med forskellige uddannelsesvilkår og med den store mangel, at engelsk ikke er modersmål overalt. På den positive side tæller, at Europa regnes for åbent, sikkert, rent, velorganiseret og moderne.

Det viser en stor undersøgelse, som EU kommissionen har gennemført om opfattelsen af Europa blandt 20.000 internationale studerende. Den konkluderer, at der er stærkt behov for bedre viden om Europas uddannelser – fx gennem en bredt formidlet internetportal, gennem opbygning af et klart europæisk brand og mulighed for europæiske rangeringer af universiteter, samt ikke mindst for en radikal satsning på engelsksproget uddannelse.

Danmark kan ikke konkurrere med Australien på beliggenhed, prisniveau, modersmål og klima, men vi kan alligevel lære af den australske vej til succes. For det første tog man sig tid til at analysere sine markeder, og man undersøgte, hvilket image australsk uddannelse faktisk havde blandt potentielle studerende, nemlig som en fri, fleksibel og i nogen grad udfordrende uddannelse, mens USA og i endnu højere grad UK ejede et image om en højkvalitets- og prestigefyldt og velaccepteret uddannelse. Derfor gik man i gang med at brande australske uddannelser som "express yourself without constraint", "learn with freedom".

Dernæst gav man universiteterne vidtgående autonomi, men under en "Education Services for Overseas Student Act", der giver forbrugerbeskyttelse og sikkerhed for en grundlæggende kvalitet og forretningsetik. Endelig oprettede man et antal statsligt støttede organisationer, som analyserer markedsmulighe-

der og driver generisk markedsføring. De australske universiteter ejer i fællesskab et firma, som rekrutterer 15 pct. af alle udenlandske studerende i Australien. Desuden er der et tæt samarbejde med Department of Immigration and Multicultural Affairs, således at visa og optagelsesgaranti kan udstedes med kort, og det vil i praksis sige med ugers og, i nogle tilfælde, dages varsel.

For danske universiteter vil fremtidens internationaliseringsstrategier være baseret på kvalitet og naturligvis på de særlige niches, hvor vi er fremragende. (Dette forudsætter selvfølgelig, at vi ikke gennem en egentlig imageundersøgelse når frem til den usandsynlige situation, at ingen danske universiteter ejer et kvalitetsimage men i stedet fx udmærker sig ved åbenhed, chancelighed og velfærd i studietiden.) Således vil mit eget universitet, der trods fusioner stadig ikke udbyder de business- eller ingeniørfag, der efter australske undersøgelser udgør op til 60 pct. af det globale uddannelsesmarked, satse på en strategi, hvor vi opbygger eliteuddannelser på engelsk inden for kernefeltet, hvor vi udfører fremragende forskning, og hvor vi fx allerede har grundforskningscentre, og internationalt samarbejde med attraktive partnere. Formålet er at tiltrække de bedste fra udlandet, der skal samarbejde med de bedste danske studerende – ikke at opbygge store internationale ghettoer.

For at dette skal blive en succes, har vi brug for politiske rammer, der gør os til stærke aktører i det globale videnssamfund. Vi har brug for investeringer, en lang planlægningshorisont og frem for alt selvstyre under ansvar. Vi har derimod ikke brug for hovsa forslag om markedsføringstiltag eller sprogpolitikker eller en byge af (forsinkede) ministerielle bekendtgørelser, der detailregulerer stipendiepolitik eller forbyder udbud af danske uddannelser i udlandet. Vi har desuden brug for en dybdegående redegørelse for ekspeditionstiden for visa begrundet med studieophold, og vi beder samtidig om forslag til procedurer i Udlændingesservice, der kan gøre ekspeditionstiden væsentligt kortere. Dansk skal fortsat være et fuldt funktionsdygtigt sprog også på vort område og skal også være hovedsproget i uddannelserne, men vi må have mulighed for at udbyde meget mere undervisning på engelsk, herunder tilbyde fuld administrativ service på engelsk.

Internationalisering er en intellektuel operation, ikke bare et markedsprojekt om salg af uddannelser og forretningsmuligheder. Mangfoldisering – ikke McDonaldisering – er, hvad vi stræber mod – og i den sammenhæng tør man måske også nævne den mellemfolkelige forståelse og støtte som internationaliseringen udspringer af. Der skal altså også trods markedets krav være plads til en håndsrækning til de lande, som ikke i første omgang har fordele af globaliseringen, meget gerne med bidrag og samarbejde fra både Udenrigsministeriet og Danida.

De danske universiteter er med fremtidens internationaliseringsstrategier allerede ved at skifte spor og lægge sig ud i overhalingsbanen i det globale kapløb om uddannelse og vidensopbygning, men det kræver altså, at politikere og Ministeriet ikke hele tiden griber fat i rattet.

Internationalisering af uddannelserne ved Aalborg Universitet

Af Finn Kjærdsdam, rektor, Aalborg Universitet

FAKTA 2005:

- 60 fuldtidsuddannelser på engelsk
- 423 studerende i udlandet
- Udenlandske studerende udgør 10 % af studentermassen
- Udenlandske forskerstuderende udgør mere end 25 % af de ph.d. studerende
- Udenlandske forskere udgør 22 % af det videnskabelige personale
- 450 aktive samarbejdsaftaler med universiteter i Europa
- 83 aktive samarbejdsaftaler med universiteter uden for Europa

Aalborg Universitet har i en lang årrække lagt vægt på betydningen af uddannelsernes internationalisering. Vi har tidligt været opmærksomme på, at de samfundsmæssige udviklingstendenser (herunder økonomisk globalisering, multikulturalisme, politisk og økonomisk integration samt øget international mobilitet) stiller høje krav til de danske universiteter. Det drejer sig om at kunne levere relevant uddannelse, forskning og innovation af højeste kvalitet både i og uden for Danmark.

I løbet af de sidste 20 år har Aalborg Universitet udviklet en lang række internationale aktiviteter på uddannelsesområdet. Ambitionen har været og er at opbygge og vedligeholde et renommé som et velanskrevet internationalt orienteret netværksuniversitet. Samtidig opfatter vi internationalisering som et af redskaberne til sikring af uddannelsernes kvalitet.

Internationale studiemiljøer er vokset frem, og vi lægger megen vægt på, at vores færdige kandidater har viden og kompetencer, der er internationalt anvendelige – uanset om de arbejder i eller uden for Danmark. De internationale kompetencer opnås bl.a. gennem uddannelsernes internationale elementer såsom internationalt perspektiv i uddannelsens indhold, studie- og praktikophold i udlandet, undervisning på engelsk, undervisning af udenlandske forskere, medstuderende fra andre lande m.m.

Internationaliseringen af uddannelserne har for Aalborg Universitet ikke kun betydet, at de studerende skal have rig mulighed for at høste international viden og erfaring. Det betyder også, at universitetet skal kunne byde på attraktive studiemuligheder for højt kvalificerende studerende fra udlandet. De udenlandske studerende er enten udvekslingsstuderende i et til to semestre fra en af vores samarbejdsinstitutioner, studerende der tager en hel uddannelse eller studerende på en af de joint-degree uddannelser, som vi udbyder i samarbejde med en eller flere af vores velanskrevne samarbejdspartnere i udlandet.

De internationale aktiviteter er som sagt overordnet begrundet i ønsket om at sikre og udvikle kvaliteten af vores uddannelser og vores kandidater. Af mere specifikke begrundelser skal følgende nævnes:

- Vi samarbejder med vores partnere i udlandet bl.a. for at give vores egne studerende mulighed for at blive udvekslet. Samtidig betyder det, at en dygtig udenlandsk studerende

ved Aalborg Universitet på alle måder beriger undervisningen og vores gruppebaserede projektarbejde – fagligt, sprogligt og kulturelt.

- Vi udbyder engelsksprogede, internationalt orienterede uddannelser af høj kvalitet for at tiltrække såvel danske som udenlandske velkvalificerede studerende. Det bidrager til udvikling af uddannelsernes internationale faglighed og miljø, og det er til gavn for aftagerne af vores kandidater inklusive vores egne forskningsmiljøer.
- Vi indgår i joint-degree uddannelser med vores samarbejdspartnere med henblik på at udvikle uddannelser af højeste kvalitet, idet joint-degree uddannelserne bygger på og samler de enkelte partners faglige ekspertise, så den studerende får en uddannelse, der udnytter, at forskellige universiteter har forskellige topkompetencer.

Strategier

Det strategiske ledelsesgrundlag for internationaliseringen er nedfældet i AAU 2010 – Strategi for Aalborg Universitet, hvor der i universitetets mission blandt andet angives, at Aalborg Universitet ser sig selv som et internationalt orienteret netværksuniversitet med særlig mission inden for problembaseret projektarbejde, tværfaglighed og innovation.

Universitetets mission danner ramme om strategigrundlaget, herunder for internationalisering på uddannelsesområdet. Den internationale strategi bygger på tre forskellige men til dels sammenhængende målsætninger:

1. *En akademisk målsætning*, der understreger, at Aalborg Universitets forskning og uddannelse skal være af høj international standard og have relevans i såvel national som international sammenhæng.
2. *En målsætning om konkurrencedygtighed*, hvor Aalborg Universitet vil deltage aktivt på uddannelsesmarkedet med de særlige faglige og pædagogiske kompetencer, som universitetet råder over.
3. *En målsætning om international solidaritet*, hvor Aalborg Universitet vil bidrage til at opbygge kapacitet inden for de videregående uddannelser i andre lande på baggrund af de særlige kompetencer, universitetet råder over.

Disse målsætninger konkretiseres i henholdsvis universitetets udviklingskontrakt for perioden 2006 – 2008 samt i Aalborg Universitets strategi for rekruttering.

Efter indførelse af studieafgift for studerende uden for EU/EØS har Aalborg Universitet udarbejdet en rekrutteringsstrategi der bl.a.:

- skærper satsningen på EU/EØS studerende til især vores engelsksprogede kandidatuddannelser
- sikrer en balanceret udveksling af studerende både i og uden for EU/EØS

I udviklingskontrakten fremgår det, at vi vil:

- sikre, at mindst en tredjedel af vores kandidater har haft et meriterende udlandsophold

- modtage et tilsvarende antal højt kvalificerende udenlandske studerende fra samarbejds-universiteter
- udvikle fire nye joint-degree uddannelser i strategiske internationale netværk
- udvikle en virtuel international masteruddannelse
- sikre samarbejdsaftaler om studieophold ved mindst 200 udenlandske universiteter af høj kvalitet
- etablere en afdeling på Roms Universitet og derved styrke et inter-europæisk samarbejde om forskning og kommercialisering
- udbyde 30 studiepladser til særligt kvalificerede elitestuderende, herunder studerende fra udlandet
- sikre at elitekandidater efterfølgende kan tilbydes erhvervsforsker-/ph.d.-uddannelse.

Fra strategier til virkelighed

Udlandsophold for studerende fra Aalborg Universitet

På studenterområdet markeres vores internationalisering bl.a. ved, at størsteparten af studerende på Aalborg Universitet siden 90'erne har haft mulighed for at komme til udlandet i 1 eller 2 semestre som en integreret del af deres studium, enten på studieophold ved et samarbejdsuniversitet eller i praktikophold i en international virksomhed, organisation eller institution.

De studerende opfordres kraftigt til at udnytte denne mulighed for at udvikle deres faglige, sproglige og kulturelle kompetencer, og universitetet yder stor støtte hertil såvel praktisk som økonomisk bl.a. gennem forholdsvis høje rejselegater.

Antallet af studerende på udlandsophold i 2005 var i alt 423. Heraf var 205 i praktikophold. Fordelingen i forhold til EU/EØS ses nedenfor:

Praktikophold: 2005

EU/EØS	83
Uden for EU/EØS	122
I alt	205

Antallet af studerende på studieophold i udlandet – i alt 218 – var fordelt som nedenstående:

Studieophold: 2005

EU/ EØS	114
Udenfor EU/EØS	104
I alt	218

Engelsksprogede uddannelser og udenlandske studerende

På Aalborg Universitet har vi udviklet en lang række engelsksprogede uddannelser, hvoraf størstedelen er kandidatuddannelser fordelt på de tre fakulteter. På nuværende tidspunkt findes der 61 fuldtidsstudier, hvor undervisningen foregår på engelsk. Uddannelserne udbydes til danske og til udenlandske studerende.

Vi har to kategorier af udenlandske studerende, der tilsammen udgør omkring 10 procent af universitetets samlede studentermasse. Den ene kategori er udvekslingsstuderende fra udenlandske samarbejdsinstitutioner, og de studerer 1 til 2 semestre på vores institution. Den anden kategori er indskrevne såkaldte degree-studerende, der enten læser 3 år på bacheloruddannelserne eller 2 år på kandidatuddannelserne.

Degree-studerende

Vi har i en årrække rekrutteret og modtaget studerende fra hele verden, men med indførelse af studieafgift fra 2006 for bachelor- eller kandidatstuderende, der ikke er udvekslingsstuderende, og som kommer fra lande uden for EU/EØS, har situationen ændret sig drastisk. Det har betydet, at vores rekrutteringsstrategi i forhold til degree-studerende fremover fokuserer på EU/EØS landene. Selvom de endelige tal for 2006 ikke kan opgøres for nuværende, peger nedenstående tal på sandsynligheden for et kraftigt fald i antallet af degree-studerende – begrundet i faldet af studerende fra lande uden for EU/EØS. Samtidig har vi forventninger om, at vi, via vores rekrutteringstiltag i forhold til lande inden for EU/EØS området, i årene fremover vil modtage et stigende antal degree-studerende fra EU/EØS.

	2005	2006
Degree-studerende i alt	222	130 (prognose)
EU/EØS	60	90 (prognose)
Uden for EU/EØS	162	40 betalingsstuderende - heraf 7 med stipendier fra VTU

Udvekslingsstuderende

Siden slutningen af 80'erne har vi udvekslet studerende såvel under EU-programmet Erasmus som i form af samarbejdsaftaler, som vi har indgået med universiteter fra lande både i og uden for Europa. Antallet af udvekslingsstuderende har i de senere år ligget stabilt omkring 300 om året. Vi har forventninger om, at vi, som resultat af vores strategi om at styrke antallet af samarbejds-universiteter i og uden for EU/EØS, fremover vil modtage et stigende antal udvekslingsstuderende.

	2005	2006
Udvekslingsstuderende i alt	277	310 (prognose)
EU/EØS	206	210 (prognose)
Uden for EU/EØS	71	100 (prognose)

Udenlandske forskere

Udenlandske gæsteforskere og udenlandske fastansatte forskere bidrager til universitetets internationale uddannelses- og forskningsprofil. I 2005 var 22 procent af vores adjunkter, lektorer og professorer fra udlandet.

Rådgivning af udenlandske universiteter om Aalborg Universitets undervisningsmodel

En af grundpillerne i Aalborg Universitets mission er som nævnt den problembaserede projektundervisning, og universitetet er i en række udenlandske evalueringer blevet udpeget til at være blandt de absolut førende internationale universiteter inden for problembaseret projektarbejde. Vi har stor erfaring for,

at vores undervisningsmodel også er attraktiv for såvel udenlandske studerende som for vores udenlandske samarbejdspartnere. Vi er derfor stærkt involveret i rådgivning af en række af vores udenlandske samarbejdsuniversiteter vedrørende indførelse af det problembaseret projektarbejde. Det gælder for universiteter i Europa, Amerika, Latinamerika samt Asien.

European Consortium of Innovative Universities

Aalborg Universitet har været medlem af ECIU (European Consortium of Innovative Universities) i mere end 10 år. ECIU er et af EU's mest veludviklede universitetskonsortier og består af 11 velrenommerede universiteter, der er blandt de mest innovative i Europa, samt associerede universiteter fra Amerika og Asien.

Studerterudveksling, rekruttering, udvikling af engelsksprogede uddannelser samt udvikling af joint-degree uddannelser også i tæt samarbejde med andre udvalgte velrenommerede universiteter og institutioner i udlandet. Samarbejdet foregår på forskellig vis – som bilaterale aftaler eller i strategiske netværk eller konsortier.

På Aalborg Universitet udbyder vi p.t. 3 joint-degree uddannelser og forventer, at yderligere 10 vil blive udviklet inden for de nærmeste år.

I 2005 havde vi i alt 450 samarbejdsaftaler inden for EU/EØS området. Tallet omfatter såvel bilaterale aftaler som aftaler i regi af Erasmus under EU's Sokrates-program. Antallet af bilaterale aftaler uden for EU/EØS var samme år 83. Med henvisning til vores strategi vil vi yderligere udvikle samarbejdet med udenlandske universiteter af høj kvalitet med henblik på at styrke bl.a. studenterudveksling, der omfatter universiteter som Stanford, Berkeley, Oxford og Cambridge.

Af andre typer samarbejde skal kort nævnes udvikling af internationale centre i henholdsvis Indien, Indonesien og Italien omkring "Wireless and Mobile Communication", "Wireless Communication and Information Technology" og "Satellite Navigation and Wirelees Communication". Udviklingen ledes af AAU og foregår i regi af EU's Asian Link program.

Barrierer for internationalisering

Vi oplever generelt, at internationalisering på Aalborg Universitet er med til at styrke kvaliteten af vores uddannelser og vores forskning. I samarbejdet med universiteter fra andre lande udveksles erfaringer og viden, der udvikles uddannelser, og vores studerende og forskere styrker deres internationale kompetencer.

Vi oplever konkret, at Aalborg Universitet er en efterspurgt og attraktiv samarbejdspartner. Men vi oplever også, at især det stigende antal nye regler, der er fulgt i kølvandet på ændringen af universitetsloven, på en række områder fungerer som en barriere og ikke som en løftestang for internationalisering af uddannelserne.

Det er ikke kun i Danmark, at der bliver stadig flere og snævre regler for universiteternes virke. Da reglerne sjældent passer sammen, udgør det en stadig større forhindring for internationalt samarbejde. Som et eksempel kan nævnes de nye snævre rammer i reglerne for udvikling af joint-degree uddannelser, der betyder, at Aalborg Universitet ikke har meget råderum, når vi forhandler om økonomi og om uddannelsens struktur med de udenlandske institutioner, der deltager i den fælles uddannelse. Dette bevirker, at de udenlandske partnere ind imellem opfatter os som en besværlig samarbejdspartner, som ikke har mulighed for at indgå kompromis for at finde en fælles løsning.

Konkret kan det nævnes, at når vi forhandler om en joint-degree uddannelse:

- er det på forhånd bestemt, at selvom et semester tæller 30 ECTS point, skal studerende på den pågældende uddannelse tage mindst 40 ECTS ved den danske institution. Det betyder, at hvis en studerende vælger at tilbringe en del af uddannelsen på Aalborg Universitet, er vedkommende nødsaget til at tilbringe mere end et semester på vores universitet. Denne bestemmelse gør det vanskeligt at følge en af hensigterne med en joint-degree uddannelse - nemlig at den studerende tilbringer 1 semester på flere af de deltagende institutioner.
- er det ofte at vores samarbejdspartnere ikke vil acceptere, at EU/EØS studerende ikke må afkræves studieafgift, mens en ikke-EU studerende afkræves en meget høj studieafgift. Set ud fra Aalborg Universitets synsvinkel skal det også nævnes, at de få stipendier, som VTU giver til studerende uden for EU/EØS, langt fra er tilstrækkeligt til, at vi kan realisere en strategisk målsætning om at medvirke til vidensopbygning i 3. verdens lande.

The Case of Maastricht University

Af Mr. Gerard Mols, professor og rektor, Maastricht University, Holland

Profile

Maastricht University is a Dutch University with a strong European and international outlook. Cherishing and stimulating talented people and creating opportunities for innovative education and research relevant to society's needs are core values of Maastricht University.

The University was founded in the year 1976 and consists of 6 faculties:

- Health, Medicine and Life Sciences
- Psychology
- Economics and Business Administration (EQUIS and AACSB accredited)
- Law
- Culture & Social Sciences
- Humanities & Sciences: including Knowledge Engineering, University College Maastricht, Maastricht Graduate School of Governance.

The University has gained a world wide reputation with its unique Problem Based Learning (PBL) approach, generating students that are independent, enterprising problem-solvers. PBL guarantees a personal learning environment and intensive contacts with teaching/research staff at all levels.

Next to Problem Based Learning, Maastricht University is known for its multidisciplinary and socially relevant research in cooperation with business and industry, its international orientation and the strong connections within the EU-region.

Maastricht University is co-founder of the Transnational University Limburg, a university cooperation between Maastricht and the University Hasselt in Belgium.

Maastricht is located close to Amsterdam, Brussels, Paris, London and Berlin. The city is well known for the Maastricht Treaty (1992), which marked the establishment of the European Union. This location and recent history contribute to the European and international context of the university.

Goals regarding internationalisation in the previous Strategic Programme 2000 – 2005

- Internationalisation of curricula
- 50 % masters & 50% Phd offered in English
- Introduction of Bachelor Master, ECTS and harmonizing UM degrees
- Internationalisation of staff – experience abroad
- 25 % of students from abroad
- 10 % international staff
- 25 % goes out for exchange

Results Strategic Programme 2000 - 2005: facts and figures

Staff (fte)	2.673	(m 1.336/f 1.337)
Scientific/research staff	1.355	(m 753/f 602)

Administrative staff	1.318	(m 583/f 735)
Foreign staff	15.9 %	
Students	12.119	
Foreign students	29 %	(3.513)
First enrolment foreign students '05	37%	
Student exchange	incoming 7%; outgoing 12 %	
Budget 2005	€ 308 mln 2.25 Billion DK (excl project research)	

The University currently offers 17 Bachelors, 43 Masters, 21 Graduate Programmes for Professionals and a tailor made PhD programme. The study programmes at Maastricht University have an international orientation, and some programmes, such as the European Law School, European Studies, and European Public Health, even focus entirely on European issues. Most programmes are taught entirely in English. Information and services are fully bilingual.

Maastricht's research concentrates on three themes: Life Sciences, Innovation and Governance and to a large extent is organised in research school. Most schools cooperate with international partners and with industry and business. Some examples are:

- UNU MERIT Maastricht Economic and Social Research and training centre on Innovation and Technology in cooperation with the United Nations University;
- Maastricht School of Governance in cooperation with UNICEF and World Bank;
- Centre for Molecular Medicine: Maastricht University with Phillips and Technical University Eindhoven;
- Maastricht Centre for Genomics in cooperation with RWTH Aachen and University of Liege;
- Maastricht Brain Imaging centre in cooperation with the Siemens Medical Systems (Erlangen, Germany the Max Planck Institute for Psycholinguistics and the Nijmegen Institute for Cognition;
- Ius Commune in cooperation with Catholic University Leuven, University of Stellenbosch and University of Edinburgh;

The presentation during the hearing will focus on lessons learned over the past five years, which new actions will be introduced to enhance internationalisation and the way national legislation has helped or hindered the university's strategy.

Lesson learned

- Creating the offer doesn't bring in the students.
- English stays an issue of concern.
- Introduction of fees needs to be accompanied with a robust fellowship program.
- How to define a solid basis for full cost fees?
- Problem based learning needs to be adapted to a diverse student population.
- Decentralised organisation vis a vis national legislation.
- National legislation isn't very helpful.

National legislation is not very helpful

- National implementations Bologna
- Still many hurdles for cross-border cooperation between institutions

-
- EHEA remains far away
 - Student mobility needs to increase
 - Raulin reimbursement
 - Portability of study grants and loans
 - Need for more transparency and rankings (CHE)

Aims for 2010

Education:

- Stay no 1 in Netherlands, top 10 in Europe

Students:

- Inflow: 3,100 BA and 2,750 MA students (+ 17%)
- 30% of BA and 50% of MA students come from abroad
- High-quality students

Research and knowledge valorization:

- Selected research top 5 in Europe
- Number of PhD's from 140 (2005) to 200
- Increase indirect government funding for research from 3% to 6%
- Increase funding from third parties: 60%

Kompetencer nu og fremover

Af Chris Mottes, administrerende direktør, Deadline Games A/S

Tak til folketingets udvalg for indbydelsen i dag.

Jeg hedder Chris Mottes og er adm. dir. for computerspilvirksomheden Deadline Games, som leverer produkter til det globale spilmarked. Vi har 65 ansatte, hvoraf 65% har en kandidatuddannelse og 25% af medarbejderne er bevidst rekrutteret fra udlandet. Jeg vil gøre opmærksom på, at jeg er opvokset i Afrika og derfor aldrig har uddannet mig i Danmark, hvorfor jeg også vil bede om tålmodighed med mit sprog.

Jeg kan på ingen måde kalde mig for ekspert på uddannelsesområdet, men kun videregive mine observationer og erfaringer baseret på de sidste 15 års arbejde som selvstændig leder af forskellige virksomheder i Danmark og de skandinaviske lande.

Udover at have ansat omkring 400 mennesker i løbet af min karriere, kommer min vigtigste indsigt i det danske uddannelsessystem gennem mit samarbejde med 8 universiteter og uddannelsesinstitutioner om at oprette det Danske Akademi for Digital Interaktiv Underholdning. DADIU har udfordret mange af de brister, jeg oplever i uddannelsessystemet i forhold til at sikre et førende vidensbaseret samfund i fremtiden. I DADIU regi lykkes det indtil videre, trods mange administrative og økonomiske hindringer, at få studerende fra 8 forskellige institutioner over hele landet (alt fra Filmskolen under Kulturministeriet til Viborg Animationsskole under Undervisningsministeriet til Ålborg Universitet under Videnskabsministeriet) til at samarbejde på tværs af faggrupper og uddannelsesniveau med et fælles pensum og projekter.

Hvad er vi gode til og hvad er vi mindre gode til i Danmark? Hvad kan vi lære fra andre lande?

1. Internationalisering af uddannelser er af afgørende betydning for vores branche og alle lignende vidensbaserede brancher. Danmark er et lille land hvor national ærekærhed er vejen til en tidlig død i globaliseringskampen. Det nytter ikke noget, at vi går rundt i Danmark med en holdning om, at vi er de bedste til alt. Da jeg kom til Danmark med min bacheloruddannelse og ville studere videre, fik jeg at vide, at jeg skulle starte i 1.G, hvis jeg ville læse på universitetet! Sikke en arrogance! På Deadline og mange lignende virksomheder med globalt sigte foregår al kommunikation og arbejde på engelsk for at sikre bedre kulturel forståelse af vores primære marked, for at lette samarbejdet med de store forlag på globalt plan, som er vores primære kunder, og for at sikre bedre integration af udenlandske medarbejdere.

Min holdning er, at vi er nødt til at slå de store lande på deres egne markeder ved at være bedre informerede, mere udfarende og ved at stjæle deres viden fra dem. Vores universiteter og andre videregående uddannelser burde have et aktivt medansvar for at sikre en international erfaring og globaliseret tankegang hos deres studerende over en bred kam.

Der er behov for mere undervisning på engelsk, tysk, kinesisk, fransk og japansk. Vi har brug for at gøre Danmark ligeså attraktivt for udenlandske studerende som USA. Hvis en udenlandsk studerende kommer til Danmark og kan få familien med, så er der en stor chance for, at vedkommende bliver her i en lang nok periode til at vi får gavn af hans/hendes intelligens og arbejdskraft. Ligeledes er det væsentligt, at uddannelsesinstitutionerne nemt kan få kvalificeret arbejdskraft ind i landet uden problemer med

immigrationsmyndighederne. Det er absurd, at vi bruger så mange kræfter på globalisering, når hele regeringsgrundlaget samt den socialdemokratiske politik bygger på en anti-global immigrationspolitik og på at skabe frygt for fremmede elementer ved deres retorik.

2. Det er vigtigt at studerende allerede i deres uddannelsesperiode lærer at kommunikere og samarbejde med folk fra forskellige fagområder og forskellige uddannelsesniveauer. Det er efter min mening et af kardinalpunkterne i at sikre fremtidige velrustede medarbejdere, at de er vant til at samarbejde med folk fra alle lag og fagområder i et selskab. Der er alt for mange hindringer i vejen for samarbejde mellem institutioner, som er styret af hver deres ministerium og med vidt forskellige retningslinier for at sikre et sådan samarbejde blandt institutionerne.

3. På universitets niveau, så finder jeg det uforsvarligt, at der er så mange universiteter med overlappende fagområder i forhold til landets størrelse – jeg har oplevet mange gange, at der ikke er nok kvalificerede undervisere til at dække behovet i alle institutioner med det resultat, at folk er dårligt uddannede, og det giver unødigt konkurrence mellem uddannelsesinstitutionerne og industrien for de samme resurser, og som forretningsmand ved jeg, at det skaber alt for stort et overhead per elev uden gode grund. Man bør samle kompetencerne på få eller et sted(er) og lade være med at lade lokalpolitiske hensyn overskygge landets behov.

4. I forlængelse af ovenstående to punkter mener jeg, at det vil være hensigtsmæssigt at samle især universiteterne i 3-4 store institutioner med mange flere institutter placeret på store campuser, hvor man nemmere kan møde andre faggrupper.

5. En af Danmarks styrker er, at folk har mulighed for at være meget mere modne, når de vælger deres fagområde og starter på universitetet – det giver en meget mere motiveret medarbejder i den anden ende. Jeg er ikke enig i den betragtning, at man skal presse folk til at læse lige efter folkeskole. Jeg mener til gengæld at det er en god ide at begrænse hvor mange år, man må være om de enkelte stadier i uddannelsen.

6. Jeg mener at det er skadeligt for Danmarks mulighed for at opnå det niveau, som er nødvendigt for at konkurrere i fremtiden, at vi er så angst for at behandle studerende i folkeskolen og gymnasiet forskelligt og derfor ender med at uddanne alle til laveste fællesnævner – selvom det niveau som gennemsnit er relativt højt på verdensplan. De dygtigste elever skal allerede i folkeskolen blive udfordret i specielle klasser, alle ekstra resurser skal ikke bruges på at sikre, at de mindst dygtige kan følge med og derved holde de dygtigste nede, men hellere på at sørge for at alle lærer så meget som muligt og derved øge det generelle niveau såvel som elitens.

7. Der er ikke tilstrækkelig mulighed for at anvende og afprøve viden inden man kommer på arbejdsmarkedet – praktikordninger også på universitetsniveau giver de studerende et meget bedre grundlag for at vælge deres specialiseringsområder og knytter dem til arbejdsmarkedet tidligt. Som det er i dag, er der ingen forståelse hos studerende for hvilken stor investering, en praktikplads er for en virksomhed, og de er alt for fokuserede på, om deres arbejdskraft nu bliver udnyttet.

8. Jeg bliver bekymret, når det gøres til et mål i sig selv, at forskning skal være produktorienteret – det er ikke sådan de store gennembrud kommer. Hellere sikre mere liberale regler, som sikrer dynamisk samarbejde med erhvervslivet omkring kommercialisering af forskningsresultater. Generelt står investeringen i uddannelse og forskning ikke mål med ambitionerne.

Min erfaring er, at vi er:

Gode til at:

- Dele viden på fagligt niveau.
- Der er generelt et godt teoretisk niveau.
- En mindre formel kultur som lærer de studerende at respektere deres lærer uden at miste deres evne til at være kritiske og forsvare deres mening uanset deres hierarkiske stilling – uformel omgang med en flad struktur som resultat.
- Redskaber til at lære ny viden gennem livet – ikke bare terpet paratviden.
- Forberede sig grundigt gennem analyse af problemstillinger og planlægning inden handling sættes i gang.

Dårlige til at:

- En grundlæggende tværfaglig forståelse af det teknologiske i forhold til at det er et teknologi-baseret samfund, vi opererer i – elever skal tvinges til mere naturfag, selvom det er på et lavere niveau for nogen.
- Anerkende andre landes kompetencer – det er en evig misforståelse, at danskere er de bedste til at uddanne sig, og at tredje verdenslande ikke kan – tænkt på lægerne fra Cuba.
- Paratviden – det at man ved, hvor man skal hente viden, hjælper ikke når du står i en situation, hvor du skal handle her og nu, og det er nemlig meget ofte det der sker i den virkelige verden.

En ny tids pædagogik!

Af Ove K. Pedersen, professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics, Copenhagen Business School

Formål

Oplægget har til formål at præsentere, hvad det er for forestillinger om globalisering, der har ændret vor opfattelse af uddannelsernes rolle. Det har også til formål at vise, hvad det er for nogle udfordringer, disse forestillinger giver for udvikling af et nyt pædagogisk program.

Beskrivelse

Siden sidste del af 1800-tallet er folkeskolen blev udstyret med tre forskellige formålsparagraffer. Den tredje er netop formuleret og kan aflæses i forslag til ændringer i folkeskolens formålsparagraf (se www.uvm.dk/nyheder/bredaftale.htm). Den indvarsler en ny fase i statens såvel som pædagogikkens historie. Den rejser også tre aktuelle udfordringer, som er vigtige at forholde sig til, når der tales om krav til fremtidens skole/uddannelse/undervisning.

Disposition

Mit oplæg disponeres således:

1. Hvorfor ny formålsparagraf? Ændringer i opfattelsen af formålet med uddannelse. Fremkomsten af konkurrencestaten.
2. Gennemgang af de tre pædagogiske forestillinger, der fremgår af folkeskolens formålsparagraffer fra 1860 til i dag. Vægt lægges på den nyeste, men i lyset af de tidligere.
3. Første aktuelle problem: Behovet for en ny pædagogik, og herunder hvem skal udvikle den? Hvad lægger skoleforliget op til?
4. Andet aktuelle problem: Behovet for en ny måde at udvikle pædagogiske programmer på.
5. Tredje aktuelle problem: Skal undervisningspligten udvides til en kompetenceret; dvs. at hver elev får ret til at forlade skolen med et vist kompetenceniveau?

Punkt 1

Hvorfor en ny formålsparagraf med netop det indhold? Hvordan er den udtryk for en ny opfattelse af formålet med uddannelse? Og hvordan hænger det nye formål sammen med vor nuværende opfattelse af, hvad globalisering overhovedet er, og hvilke krav den stiller til undervisning/uddannelse/ kompetence?

Punkt 2

Gennemgang af de tre forestillinger i pædagogikkens historie med vægt på skiftende forståelser af individ og af fællesskab, men også af pædagogikkens formål.

- Den første forestilling var *disciplineringen*. Den strakte sig fra slutningen af 1800-tallet til omkring 2. verdenskrig. Her var det var pædagogikkens opgave at udstyre ”knægt såvel som bonde” med selvforstå-

else som individ. Det skete i takt med at staten udrustede stadig flere med fundamentale frihedsrettigheder, og gjorde det uanset stand, formue og bosted. I denne fase var pædagogikken statens vigtigste redskab til at skabe en national identitet – en stat af individer med fælles individualitet. Af samme grund fik pædagogikken autoritativ status. Den blev besluttet ved lov; der blev udstedt undervisningspligt, og pligten blev gennemsat af skoler og lærere med ret til sanktion. Nationalstaten var et politisk projekt og hvor staten gennem retspolitikken gradvist udstyrede stadig flere med frihedsrettigheder, så blev det pædagogikkens opgave at udstyre de stadigt flere frie individer med en individualitet som frie borgere i en liberal stat.

- Den anden fase startede før krigen, men blev først institutionaliseret efter. Den fortsatte helt til 1980'erne, og kaldes her *medbestemmelsen*. Også den var et politisk projekt. Men nu skulle folkeskolen "danne" frem for at disciplinere. Og fordi lighedsbegrebet var (og er) væsensforskelligt fra frihedsbegrebet, blev en ny pædagogik for en ny individualitet nødvendig. Hvor friheder kan tildeles og dernæst garanteres af staten, må lighed overleveres ad omveje og realiseres af individerne selv. Lighed er således ikke en ret, men en mulighed, som individerne må dannes til selv at tage ansvaret for at realisere. Reformpædagogikken blev løsningen. Den skulle motivere den enkelte til at søge lighed med andre gennem "selvvirksomhed", og til selv at påtage sig et ansvar for at realisere fællesskabet gennem "medbestemmelse". Af samme grund blev pædagogikken ganske paradoksalt: den skulle disciplinere ved at gøre den enkelte i stand til at realisere de muligheder for lighed, velfærdsstaten stillede til rådighed som gratis-ydelser – undervisning især. Herved kom en professionel pædagogik – et pædagogisk program – for første gang i centrum. Der blev dannet en videnskabelig disciplin kaldet pædagogisk metode, og der blev skabt lærerseminarer, der professionelt uddannede pædagoger. Lærerne skulle samtidig uddannes til at motivere "den enkelte", og ikke disciplinere "dem alle". Elevernes hele livsforløb blev endelig målestokken for, hvorvidt den pædagogiske metode og lærernes uddannelse var effektiv.

- Den tredje fase begynder i 80'erne, pågår stadig, er endnu ikke ført til ende, men har alligevel allerede fundet sin profil. Den kaldes her *fagligheden*. Den starter med den påstand, at reformpædagogikken har fejlet. Især fordi (alt for) mange er kommet ud af skolen uden tilstrækkelige kompetencer. Deres livsforløb er beviset, og indikatorerne findes i statistikken for kontanthjælp, førtidspensionering m.v. På den baggrund er en ny form for pædagogik under forberedelse: pligten til at ville arbejde, kunne arbejde og også faktisk gøre det. Faglighed forstås som forberedelse til "arbejdet", til at blive efterspurgt på arbejdsmarkedet. Samtidig forstås faglighed som noget, der ikke kan defineres, fordi arbejdsmarkedets fremtidige krav til faglighed er uforsigelige. Globaliseringen – dens teknologiudvikling, dens konkurrencebetingelser – kan ikke forudsiges; derfor ej heller hvilken faglighed arbejdskraften skal udstyres med. Denne forståelse af globalisering rejser derfor hidtil usete udfordringer. For hvilken pædagogik, der skal anvendes. Hvordan den skal udvikles. Og hvad der skal være dens formål. Det nye skoleforlig indeholder alle tre formålsparagraffer fra den lange historie. De er alle formuleret ind i den nyformulerede formålsparagraf som "arkæologiske lag" fra 200 år pædagogisk historie. Hvad betyder det? Hvilke aktuelle udfordringer indebærer det? Jeg peger på tre:

Punkt 3

Hvem skal udvikle den ny pædagogik og hvordan skal de gøre det - ved at følge hvilke processer? Under reformpædagogikken blev udviklingen overladt til videnskaben i samspil med lærerne. Er det muligt i dag? Ligger svaret på dette spørgsmål i den forståelse af globalisering, der ligger bag begrundelserne for den ny formålsparagraf? Jeg giver bud på et svar under punkt 4.

Punkt 4

Hvordan kan nye pædagogiske programmer udvikles, hvis det nu ikke er den pædagogiske videnskab, der kan levere varen? Jeg giver en beskrivelse af, hvordan amerikanske forsøg med såkaldt "eksperimentelt demokrati" ligger i tråd med vor nuværende forståelse af globalisering. Jeg beskriver disse eksempler ved at fremhæve, hvordan de sammentænker central styring med decentral ledelse, og gør det ved at kombinere mål-, ramme- og resultatkrav med sammenlignende evalueringer (à la PISA), med målrettet benchmarking, med konkret problem identifikation, med decentrale problem løsninger. Disse eksempler viser, at globaliseringen medfører nye måder at udvikle pædagogiske programmer på. Men også, at den fører til en ny opfattelse af, hvilke rettigheder eleven/studenten har til at modtage undervisning. Dette beskrives under punkt 5.

Punkt 5

I mere end 200 år har der været undervisningspligt i Danmark. Noget tyder på, at pligten skal udvikles til en ret. Dog ikke en ret til at modtage undervisning (som alle jo har og har haft meget længe), men som retten til at forlade skolen med en bestemt (forud formuleret og målbar) kompetence. - Altså elevens ret til at blive uddannet til et bestemt kompetenceniveau. Og dermed skolens pligt til at sikre, at eleven forlader skolen med en bestemt kompetence. Hvad kan der så menes med kompetenceret, og hvad betyder det for hele organiseringen af undervisningssektoren? Og er en sådan allerede i støbeskeen med den måde hvorpå strukturreformen ændrer forholdet mellem stat og kommuner på? Eller den måde hvorpå økonomistyringen er blevet indført siden 80'erne? Eller er den allerede forberedt ved de organisatoriske ændringer, som i det hele taget er sket i den offentlige sektor siden 80'erne? De amerikanske eksempler kunne tyde på det!

Internationale færdigheder grundlægges i folkeskolen

Af Kenneth Iversen, administrerende direktør, Unimerco A/S

Vores gode fremtid starter i folkeskolen - vores dårlige fremtid, den er startet i folkeskolen.

Jeg er taknemmelig over at være inviteret til denne høring, som jeg finder ikke bare relevant men af utrolig vigtighed. Forhåbentlig kan den inspirere til tiltag, som kan gavne landet og dets borgere i en udfordrende og konkurrencepræget fremtid.

Mit indlæg er ikke et videnskabeligt veldokumenteret arbejde, men iagttagelser og erfaringer gjort gennem mere end 35 år som leder og aktør i industrien med arbejde i ind- og udland. Det er således primært udfra industrien og handlen samt erfaringer fra uddannelsessektoren, jeg udtaler mig.

Hvad er vi gode til i Danmark - og hvad kan vi lære af andre?

Hvis jeg prøver at sammenligne vore kvalifikationer og styrker med, hvad jeg har oplevet i andre lande som England, Italien, Frankrig og USA, så har et relativt godt og først og fremmest ensartet uddannelsesniveau og faglige kvalifikationer været iøjnefaldende karakteristika for os sammen med udprægede evner til at kommunikere og fungere sammen med andre mennesker af forskellige nationaliteter. Vi har ikke ligget over de øvrige skandinaviske lande og har på det faglige tekniske stadi ikke været på niveau med tyskerne. Vi har til gengæld været gode til at lære af dem og har været bedre og mere veldidte sælgere end tyskerne. Bortset fra Tyskland og de øvrige skandinaviske lande, så har vores store fordel været, at vi ikke behøvede at skabe hierarkier for at få organisationer til virke. Tyskerne har så gjort det af andre årsager. England, USA, Italien m.fl. har været nødt til det på grund af store uddannelses- og kvalifikationsforskelle i de fleste virksomhedstyper og i den offentlige sektor.

Vi har ikke på så mange områder været helt i top med kvalifikationer, der er vi overgået af de bedste i stort set alle de nævnte lande, men vi har haft en stor og ensartet mellemgruppe med gode kvalifikationer, fleksibilitet og gode evner til at fungere i samarbejder med andre. Vi har nydt respekt og har som hovedregel været veldidte på denne baggrund. Vores sproglige kvalifikationer og frimodighed i brugen heraf har været en misundt fordel i forhold til mange nationer.

En tydelig svaghed i relation til en række af de nævnte lande har været det danske erhvervslivs meget mangelfulde samarbejde med vores højere læreanstalter omkring forskning og udviklingssamarbejder. En mangel som formentlig har haft bund i både manglende traditioner og ufleksible regler omkring læreanstaltens muligheder.

Vi har igennem mange årtier haft dygtige spydspidser i erhvervslivet i Sydamerika og Asien, men der har ikke tidligere været udbredte kvalifikationer omkring arbejder og engagementer i disse verdensdele for større dele af erhvervslivet. Kikker man f.eks. på tyske maskinfabrikker, selv af relativ liden størrelse, så har de i deres internationalisering og internationale distributionsnet været langt forud for danske virksomheder og er det stadig. Det er også min opfattelse, at der ikke generelt har været tilstrækkelig finansiel styrke i vore 'små' erhvervsvirksomheder til tidligt at engagere sig i langsigtede projekter, idet svag kapitalkraft har krævet hurtige indtjeninger for at stå distancen. Det kunne hænge sammen med vores høje beskatning, som ikke har fremmet større kapitalophobninger i virksomhederne.

På en række væsentlige industriområder har vi således manglet de store koncerner til at skabe gennembruddene og fremme de mindre virksomheders underleverancemuligheder. De enkelte tyske forbundsstater har således også haft en langt mere aktiv analyse- og understøttende rolle end det danske erhvervsfremme- og ambassadesystem nogensinde har kunnet tilbyde. Jeg er stadig ikke generelt imponeret over kvaliteten heraf.

I vores etableringer i USA, England, Norge, Sverige, Tyskland har det danske system sjældent været vores foretrukne hjælpere. I Kina har ambassaden i Beijing været meget nyttig, medens generalkonsulatet i Shanghai har været meget lidt imponerende. Også i Tjekkiet har den danske ambassade været en god hjælp.

Hvilke krav har danske virksomheder til uddannelsessystemet i relation til internationalisering?

Jeg har i det foregående fremhævet en af vore største styrker som værende 'det ensartede relativt gode uddannelses- og kvalifikationsniveau med gode sprogkundskaber og evne og fleksibilitet til at kommunikere og samarbejde'. Forudsætningen herfor er en god folkeskoleuddannelse, hvor de faglige grundforudsætninger (læse-, skrive- og regnefærdigheder) etableres for at blive dygtige i de naturvidenskabelige fag, sprog og mellemfolkelig forståelse, så der kan bygges videre på dem på de højere uddannelser. Dette grundlag er alvorligt skredet. Folkeskolen har tilsyneladende prioriteret at skabe 'det hele menneske' på bekostning af de faglige færdigheder. Jeg ved ikke, om det er lykkedes at skabe de hele og harmoniske unge mennesker – jeg tror langt fra fuldt ud – men de faglige færdigheder er i hvert fald skredet. På det sidste møde i Globaliseringsrådet på Havreholm Slot blev det oplyst, at 27% af en ungdomsårgang, som forlader skolen, mangler de basale læse-, skrive- og regnefærdigheder, så de reelt må betragtes som analfabeter. Vi producerer altså systematisk fremtidens sociale tabere, kontantlønsmodtager, psykisk syge (de oplever kun nederlag) og ufaglærte, som ikke kan gennemføre selv de simpleste opkvalificeringskurser. På samme møde blev det oplyst, at denne gruppe ikke var i stand til at gennemføre de såkaldte AMU-kurser, men droppede ud. Men også på så relativt et lavt niveau som handelsskoler og tekniske skoler oplever man frafald på over 30%. Det er da alarmerende.

I virksomhederne må vi foranstalte læse- og regneprøver til selv de simpleste fagområder som lager og ekspedition, og når fejl og reklamationsprocenter stiger trods kvalitetscertificeringer og udpræget støtte af IT-systemer, så er det en konsekvens af disse manglende kvalifikationer. IT-systemerne kræver nemlig i høj grad læse- og regnefærdigheder for at kunne udnyttes optimalt.

Jeg siger ikke, at dette skred er lærernes og folkeskoleledernes skyld. Det er os alle som forældre, borgere, politikere, erhvervsledere og offentlige ledere, der har svigtet. Vi har som forældre påvirket og lovgivet om en folkeskole, som ikke længere tilstrækkeligt har prioriteret, at skolen er et sted, hvor man lærer, og hjemmet er det sted, hvor man opdrager og sikrer, at børnene når niveau i skolen. Ved at fjerne karaktergivningen i skolen er forældrenes mulighed for at sikre sig, at børnene når niveau, fjernet. Hvad hjælper det, at man i 7. eller 8. skoleår får karakterer for første gang, som fortæller, at eleven ikke kan læse, skrive og regne? Det er for sent. De skulle være sket allerede fra første eller anden klasse og mindst kvartalsvis, så forældrene kunne leve op til deres ansvar og hjælpe til, når niveauet ikke var tilfredsstillende. Jeg vil postulere, at det at sammenligne børnenes niveau med de bedste, er erstattet med undskyldningen, at der er nogen, som er dårligere. Måske skulle alle forældre, som har førstegangs skolesøgende, på skolebænken i en uge for at lære om ansvar, pligter og metoder til at støtte børnene i deres skolegang.

De gode ting, som læres i skolen i dag omkring frimodighed til at kommunikere og samarbejde og have samfundsengagement, skal ikke fortabes, men disse færdigheder må ikke prioriteres på bekostning af de faglige færdigheder. Lederne i folkeskolen skal gives ledelsesretten, og den pædagogiske frihed skal fjernes fra lærerne og overlades til skoleledelsen, så skolerne kan lægge en linie og stille de krav til lærere og

forældre, der skal til, for at børnene kan opnå de rigtige og gode kvalifikationer. Det kan ikke være rigtigt, at et højtudviklet samfund med åbne øjne producerer analfabeter og sociale og psykiske tabere.

I erhvervslivet, og det er helt sikkert ikke kun i erhvervslivet, har vi behov for fagligt dygtige og velfungerende medarbejdere og ledere. Vi er i konkurrence med andre lande og regioner, som stiller store krav i deres uddannelsessystemer, og som har 'sultne' og ambitiøse borgere og studerende. Vi har meget at tilbyde med vores høje stade, men vi må også påny stille store krav til os selv og vore unge, ellers er vores høje stade snart fortid.

Vi kan godt forudse kravene. Verdens store befolkningsgrupper, som nu trænger sig på i økonomisk magt, er Asien og Sydamerika. Afrika er meget bagefter. Så vi må forstå og lære noget om sprogene, kulturene og religionerne i disse lande, og ingen er vel for alvor i tvivl om, at vore tekniske, kommercielle og naturvidenskabelige færdigheder sammen med vore sociale evner til at omgås og fungere sammen med andre, det er de basale krav til os og vores uddannelser. Ud fra denne erkendelse er det faktisk ikke så svært at definere kravene til uddannelsessystemerne.

Men det hele begynder i folkeskolen og hos forældrene - og det må erkendes af politikerne, som skal turde at gennemføre vidtgående reformer. Hvis ikke, så er vi godt igang med at skabe en dårlig fremtid - og det kan erhvervslivet ikke forhindre.

Jeg vil dog gerne slutte positivt og optimistisk med overskriften:

Det er i folkeskolen, vores gode fremtid starter - ikke mindst den globale.

Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv

Af Stefan Hermann, vicedirektør, ARKEN Museum for Moderne Kunst

De aktuelle udfordringer, krav og krydspres som vores samfund og uddannelsessystem erfarer, har mange navne og betegnelser. Videnssamfundet, drømmesamfundet, oplevelsesøkonomien, netværkssamfundet, det lærende samfund, kompetencesamfundet, det hyperkomplekse samfund, det refleksiøve moderne, risikosamfundet, det paradoksale samfund, informationssamfundet osv. Der synes i bedste fald udbredt uenighed om, hvilket afgørende træk der skal betegne samfundet og tiden for indeværende og i værste fald (om man vil) meget stor uenighed om, hvor vi egentlig befinder os. Og dermed uenighed om, hvordan uddannelsessystemets omverden forandrer sig.

Dog forekommer der – hverken i analyserne bag ovenstående samfundsbeskrivelser eller i de politiske svar og strategier – at være uenighed om, at globaliseringen udgør en nøgleudfordring. Globaliseringsbegrebet er af temmelig ny dato. Før 1990 blev det kun yderst sjældent anvendt i den sociologiske faglitteratur eller samfundsvidenskabelige teoridannelser; på det tidspunkt talte vi om internationalisering. Herhjemme er det først et stykke oppe i 1990'erne, at vi for alvor begynder at forstå samfundets hovedudfordring som globalisering.

Globalisering kan forstås som den ”stigende kommunikation af begivenheder fra adskilte/fjerne lokaliteter, som forandrer begge”, som ikke mindst er funderet af markante, effektive fremskridt indenfor kommunikations- og transportsystemer. Globalisering kan forstås i forhold til kultur, politik, idræt, forskning, medier etc. men har i den hjemlige horisont primært været tænkt med økonomien som udgangspunkt. I økonomien har man netop mestendels aftappet globaliseringen som en økonomisk proces og naturligt nok koncentreret sig om, hvordan den afgørende forskyder den internationale arbejdsdeling og de gældende konkurrenceforhold – for individer, virksomheder og stater – og med forøget vækst og velstand til følge. Det betyder at globaliseringen alle steder forstås som stigende konkurrenceudsættelse. Siden 1970'erne har forskellige processer i den internationale arbejdsdeling og konkurrence i Danmark hver gang rettet opmærksomheden mod uddannelsessystemet. Allerførst (1970-1980'erne) med ambitionen om et kvalifikationsløft, der dels sikrede omstilling (efteruddannelse, omskoling mv.), dels sikrede fremtidige generationer mere uddannelse end deres forældre. Mere uddannelse til flere. I andet hug har svaret været mere uddannelse til alle, men samtidig mere uddannelse på en anden måde. Det vil sige en ny form for uddannelse; et nyt pædagogisk koncept. Det kommer jeg tilbage til.

Vi har altså en økonomisk globaliseringsudfordring som i Danmark i flere omgange er blevet besvaret med uddannelse.

Men uddannelsessystemet – fra grundskole over ungdomsuddannelse og videregående uddannelser til VEU – har ikke blot været konfronteret med denne økonomiske globaliseringsudfordring. Skal man forstå uddannelsessystemets udvikling er det formentlig mindst lige så afgørende at se på den individualiseringstendens, som er udbredt og gennemtrængende¹. Individualisering betegner det vilkår, at mennesker i stigende omfang frisættes fra *forud givne* fællesskaber, roller, traditioner, normer og forpligtelser for at blive henvist til selv at skulle vælge tilhørsforhold, uddannelse, livsstil m.v. med reference til sig selv og ikke til en overleveret tradition eller et bestemt fællesskab. Denne individualisering er ikke ny, men den er i efterkrigstiden og navnlig de senere år blevet radikaliseret. Det erfares på uddannelsesinsti-

¹ Det er den britiske sociolog Anthony Giddens' tese, at globalisering og individualisering er nært forbundne processer. Jf. Giddens: *Consequences of Modernity*, 1990; Giddens/Beck/Lash: *Reflexive Modernisation*, 1994.

tutionerne, som i stigende omfang kan tage udgangspunkt i en homogenitet i rekrutteringsbasen. Og det vises som fordringer om at placere eleven/barnet i centrum, om relevans i forhold til den enkeltes liv, udgangspunkt i den enkeltes erfaringsverden, krav på individuel dirigeret opmærksomhed, vejledning osv. Sagen er naturligvis, at denne tendens ikke blot er resultatet af ydre tendensers gennemslag, men i høj grad skabt af dansk pædagogisk og uddannelsespolitisk tradition fra Grundtvig og reformpædagogikken til 1960ernes antiautoritære opgør over 1970ernes fagkritiske erfaringspædagogik til 1990ernes projektpædagogik og fokus på personlig udvikling, ligesom de aktuelle tiltag på skoleområdet vil styrke individualiseringen.

Hermed også antydning, at individualiseringen har sine pædagogiske og uddannelsespolitiske udtryk. Det vil formentlig ikke overraske mange. Mere interessant er det, at vi særligt i 1990'erne bliver vidne til genkomsten af et kompetencebegreb, som tilsyneladende synes at kunne besvare globaliseringens økonomiske konkurrencekrav til arbejdskraften og i samme moment imødekomme individualiseringstendensen. Kompetence kommer nogenlunde til at betyde følgende: *Evnen og beredskabet til i handling at møde en udfordring*. Her betegnes for det første vigtigheden af ikke kun at tilegne sig viden, men at kunne anvende den i en aktiv handling. For det andet at der må trækkes på ressourcer eller kvaliteter, der knytter sig til den enkelte som person. For det tredje at det succesfulde udfald er bundet til de krav, en bestemt situation stiller og ikke af svar, der er givet på forhånd. Hermed indebærer kompetence også oftest en meget stærk udviklingsorientering. Kompetencer bliver man ikke færdige med at udvikle; de størkner med andre ord ikke i et eksamensbevis eller svendebrev, men er bundet til uudtømmelige ressourcer.

Det kompetencebegreb, som for alvor bider sig fast i 1990'erne, har sin herkomst i Human Resource Management i lyset af det konkurrencepres, som følger af globaliseringen, af it-revolutionen mv. Begrebet sætter en lang række kvaliteter på dagsordenen, som traditionelt har været udelukket i ledelsestænkning og uddannelsesøkonomi. Begrebet markerer nemlig værdien af alt det, som ikke lader sig indfange gennem pensa, fag, studier, uddannelsesstatistikker mv. Det er menneskelige egenskaber som initiativrigdom, ansvarlighed, samarbejdsevne, selvstændighed, kreativitet m.v. Tesen bliver, at vækst og innovation sikres gennem satsning på kompetence som en ny nødvendig rigdomskilde. Hvor kvalifikationer knytter sig til uddannelse og fag, professioner og organisatoriske skillelinier på arbejdsmarkedet, binder kompetence sig til mennesket. Mere konkret illustreret kan man påpege, at kompetence udgør svaret på alt det, som kvalifikationer ikke garanterer; at man kan anvende viden, omsætte den, tilegne sig ny og dele den. Mere uddannelse til flere og omskoling på arbejdsmarkedet er ikke nok; en ny rigdomskilde skal forædles for at kunne bruges i sig selv, men frem for alt for at kunne gøre kvalifikationer og viden i traditionel forstand langt mere dynamisk og smidig. Kompetence bliver hermed det uddannelsespolitiske og frem for alt *pædagogiske* svar på globalisering. Ikke blot mere uddannelse og flere uddannelser, men på en anden måde.

Men begrebet er et columbusæg. For lige såvel som begrebet pegede på en række menneskelige kvaliteter som ressourcer, kunne det besvare individualiseringsudfordringen. Ved at bringe mennesket i centrum – ikke teknikeren, fagpersonen eller funktionæren – flugtede det med pædagogiske og uddannelsespolitiske traditioner og nye ungdomskulturer, der satte den enkelte i centrum og dyrkede det hele menneske og personlig udvikling. Billedligt sat op – og stærkt karikeret – kan man sige, at den kompetente på én og samme gang optimerer sine muligheder på arbejdsmarkedet og realiserer sig selv som person, medens den kvalificerede engang kom langt på sine faglige meritter, men undertrykte eller ikke brugte sig som person.

Globalisering og individualisering får således et pædagogisk greb, der har haft stor betydning i det danske uddannelsessystem i en årrække. Problemet for det danske uddannelsessystem med overgangen til en kompetencetænkning har været til at tage at føle på. I grundskolen kan man med en rund vurdering sige, at det anførte kompetencebegreb har vundet indpas, fordi det netop flugtede med stærke pædago-

ske traditioner i Danmark. Mere gnidningsfuld har anvendelsen været i de dele af uddannelsessystemet – herunder ikke mindst de videregående uddannelser – der har været knyttet til meget stærke faglige traditioner. For hvordan vurderer og måler man personlige, sociale, følelsesmæssige, innovative kompetencer? Hvordan fastholdes stringens og tydelighed i kompetencebeskrivelserne på de mange uddannelsesinstitutioner som nybeskriver fagmål, slutmål, output m.v. i kompetencebegreber, men som ret beset ikke har tradition herfor, fordi man forholder sig til indhold og ikke produkt? Risikerer et alt for bredt kompetencebegreb at forbigå nødvendigheden af basiskundskaber m.v.? Hvordan overføres eksempelvis tilregneligt værdien af innovative kompetencer fra en dansk sammenhæng til en russisk – og omvendt?

En lang række andre spørgsmål kunne stilles. Det er i dag væsentligt at konstatere, at en lang række problemstillinger er forsøgt adresseret: På dansk grund udgør Det Nationale Kompetenceregnskab fra Undervisningsministeriet (2005)² et ambitiøst forsøg på at måle og indeksere kompetencer, der ikke er tæt forbundet med faglige kvalifikationer. Undervisningsministeriets kernefaglighedsrapporter (2002-2003) tog bl.a. fat på sammenhængen mellem niveauerne i uddannelsessystemet og flere anvendte en kompetenceforståelse, som tog et dynamisk udgangspunkt i faget med fokus på dets anvendelsesdimension, men uden påkaldelse af det hele menneske. OECDs PISA-undersøgelser (2003) anvender et kompetencebegreb. Her handler det – i princippet i det mindste – ikke om at repetere viden, men om at anvende den i forskellige situationer. Man skal kunne sin Euklid, men frem for alt kunne anvende hans læresætninger. Status for indeværende er, at der dels er foretaget en besindelse, hvor fagligheden igen er sat i centrum, men på en måde hvor frem for alt dens anvendelsesdimension vægtes.

Men vi har altså at gøre med et begreb, der nærmest i sig selv tager højde for forandring, fordi kompetence består i at være beredt på omstilling, udfordringer etc. Men kan man så forudsige til hvad? Svaret er naturligvis både ja og nej. Nej fordi al langfristet uddannelsesprognostik erfaringsmæssigt tager fejl; ja fordi man kan gøre sig en række sandsynlige scenarier bevidst. Det helt, helt afgørende er dog ikke at lade spørgsmålet blive et økonomisk eller samfundsvidenskabeligt anliggende, hvor den tekniske nødvendighed peger på mål og midler. Det er en gammel teknokratisk drøm, som ikke er meget mere bevendt end sin modsætning, der består i at lukke øjnene og udelukkende lade sig lede af sine værdier. Den teknokratiske utopi om den perfekte planlægning forpasser det helt afgørende forhold, at selv globaliseringen skal fortolkes, oversættes og stimuleres om man vil. Globaliseringen er nok et vilkår, men dens konsekvenser og vores evne til at konfrontere den i uddannelsessystemet er ikke et naturvidenskabeligt spørgsmål ligeså lidt som det blot er et spørgsmål om holdninger. Ligesom globaliseringen ikke er en naturlov, er den heller ikke blot omverden for uddannelsessystemet. Uddannelsessystemet er med til at forstærke og forandre globaliseringen. Derfor er spørgsmålet i bund og grund heldigvis politisk.

² Jeg var i Undervisningsministeriet projektleder på Det Nationale Kompetenceregnskab (2001-2005) fra januar 2004 til oktober 2005. På baggrund af bl.a. OECD-projektet Definition and Selection of Competencies (1998-2003) samt erfaringer med dataindsamling og efterfølgende statistisk bearbejdning i en lang række undersøgelser er det OECDs opfattelse, at der endnu forestår et stort udviklingsarbejde før man pålideligt kan foretage komparative målinger af ikke-faglige kompetencer på befolkningsniveau.

Redigeret udskift af høring om internationalisering af uddannelser

Blok 1: Internationalisering af de danske uddannelser

Carina Christensen (KF, fmd. f. Folketingets Uddannelsesudvalg):

Det ser ud som om vi er klar til at gå i gang nu, så god morgen eller god formiddag til jer alle sammen. Jeg vil gerne på vegne af Folketingets Uddannelsesudvalg og Folketingets Videnskabsudvalg byde jer velkommen her til dagens høring om internationalisering af uddannelser.

Som det fremgår af programmet, er høringen arrangeret af Teknologirådet på vegne af de to folketingsudvalg, og derfor vil jeg gerne indlede dagen med at sige tak til Teknologirådet for det flotte arbejde, som de har udført for os. Det er et spændende og et meget gennearbejdet program, som vi har foran os i dag.

Så vil jeg gerne byde velkommen til de mange oplægsholdere, der har sagt ja til at deltage i vores høring. Vi sætter meget stor pris på, at I vil stille op her i dag og berige os med jeres viden og jeres synspunkter. Vi glæder os meget til at høre jeres indlæg, og vi glæder os ikke mindst til at diskutere dem med jer.

Så vil jeg også gerne byde velkommen til vores spørgepanel, som jo består af politikere fra henholdsvis Uddannelsesudvalget og Videnskabsudvalget. Det er jo alle sammen folk, som er vant til at stille nogle skarpe og indsigtfulde spørgsmål, og det er jeg helt sikker på, at de også vil gøre dagen igennem - det plejer de i hvert fald at gøre. Endelig velkommen til alle jer tilhørere her i salen. Vi er faktisk utrolig glade for, at der er så mange, der har tilmeldt sig dagens høring, og vi håber naturligvis, at vi kan få en god og spændende dialog med jer også.

Formålet med den høring, vi skal igennem her i dag, er at give os politikere og alle øvrige deltagere et overblik over internationaliseringen af det danske uddannelsessystem med fokus på de mellemlange og de lange videregående uddannelser, og som det fremgår af programmet, spænder høringen emnemæssigt meget bredt.

Vi vil komme omkring regeringens globaliseringsstrategi og CIRIUS Danmarks arbejde. Vi skal høre om konkrete erfaringer med den internationaliserede virkelighed ude på uddannelsesinstitutionerne, og vi vil også få et indblik i universiteternes strategier og de økonomiske perspektiver.

Endelig vil der også være fokus på samfundets behov, herunder ønskerne hos det private og det offentlige arbejdsmarked til det, der vel nok er uddannelsessystemets væsentligste produkt, nemlig de nyuddannede. Vi kan altså se frem til en solid og bred introduktion til hele internationaliseringstemaet.

Inden vi går i gang, skal jeg lige sige et par ord om rammerne for høringen og give nogle praktiske oplysninger. Dagens høring skal betragtes som et åbent møde mellem politikerne og eksperterne heroppe på podiet. Men der vil selvfølgelig også i det omfang, der bliver mulighed for det, blive afsat tid til spørgsmål og kommentarer fra alle øvrige deltagere i salen også.

Vi har et meget tæt pakket program, og derfor vil jeg gerne understrege, at det er uhyre vigtigt, at alle oplægsholdere holder nogle ret korte oplæg, som det er aftalt, så der bliver god tid til dialogen med politi-

kerpanelet. Højest 5-7 minutter er der til hver oplægsholder med Torben Klein og Gerard Mols som undtagelser.

Så er det også vigtigt, at alle deltagere hjælper med at holde tiden for de to pauser, der er lagt ind i programmet. Den første pause kl. 11.45 varer et kvarter, og der vil det være muligt at tanke op med kaffe eller sodavand i værelset, der ligger her uden for til venstre, hvor der også har været kaffe her til formiddag, og det er også der ude, der er adgang til toiletter. Dagens anden pause holder vi fra kl. 13.00 til kl. 13.45, hvor I kan nå at spise en sandwich. Og hvis nogen af jer har brug for at liste ud i løbet af dagen, vil jeg gerne bede jer om at benytte dørene bagest i lokalet.

Så er der lavet en høringsmappe, som I har fået udleveret her til morgen - I skulle gerne have en alle sammen - som indeholder eksperternes skriftlige indlæg. Politikerne og eksperterne har fået mappen tilsendt i forvejen, så vi har haft god mulighed for at forberede os på dagens debat.

Så skal jeg også sige, at vi optager høringen på bånd, og I oplægsholdere må derfor gerne huske at tale direkte ind i mikrofonen, når I har ordet. Det gælder også politikerne. Optagelsen vil snarest muligt blive lagt ud på Teknologirådets hjemmeside som podcast.

Det var de praktiske bemærkninger om dagens program. Nu skulle vi så være klar til at gå i gang. Som sagt håber jeg, at vi alle sammen får en spændende og udbytterig dag, og jeg vil nu give ordet videre til formiddagens ordstyrer, nemlig formanden for Videnskabsudvalget, Hanne Severinsen.

Hanne Severinsen (V, fmd. f. Folketingets Udvalg for Videnskab og Teknologi, ordstyrer):

Vi går i gang med det samme. Jeg vil lige indskyde et velkommen til videnskabsministeren, som er kommet for også at være til stede nu. Vi starter med den første session, som er internationalisering af danske uddannelser - erfaringer og perspektiver. Det er som nævnt før CIRIUS's direktør Torben Klein, som nu får mulighed for at fortælle om hvordan status er, og hvilke perspektiver der er i CIRIUS.

Torben Klein: "Danske uddannelsers internationalisering i en global verden"

Tak for invitationen til at tale her i dag. Begrebet internationalisering af uddannelserne betegner det forhold, at uddannelsernes form indeholder kvalitet, udvikler sig i et iterativt samspil med udviklingen i de globale aktørers krav og forventninger til uddannelserne.

Det skal ses i modsætning til tidligere, og det er altså for årtier tilbage, jeg tænker på her, hvor uddannelsernes form og indhold helt overvejende afspejlede nationalstatens krav og forventninger samt krav og forventninger fra aktører, som var bosat inden for nationalstatens rammer.

Begrebet internationalisering af uddannelserne omfatter således en lang række elementer knyttet til uddannelsessystemet, f.eks. curriculumudvikling i takt med udviklingen i omverdenens krav, udvikling i pædagogik og didaktik, udvikling i fagudbud, udvikling i kompatibilitet med andre uddannelsesinstitutioners fag, udvikling i anerkendelse og gennemsigtighed, studenter- og lærermobilitet og en lang række andre ting, som påvirkes af udviklingen i det globale samfund.

Det er en hel masse og meget abstrakt, og hvis jeg skal give nogle konkrete eksempler på nogle markante nyere tiltag til fremme af internationalisering af uddannelserne herhjemme, så vil jeg pege på nogle eksempler fra regeringens globaliseringsstrategi, hvor jeg synes, det mest markante eksempel på et internationaliseringsfremmende tiltag er f.eks. regeringens initiativ med at etablere en ny struktur for vores mellemlange videregående uddannelser ved at etablere professionshøjskoler, 6-8 stykker af dem rundt omkring i landet, som skal være polyfaktultære uddannelsesinstitutioner på et højt fagligt niveau, men med et klart professions og praktisk sigte.

Ideen til det initiativ er et eklatant internationaliseringsinitiativ, for man kunne jo se, hvordan en række andre lande i Vesteuropa, f.eks. Finland og Holland, havde en meget stor succes med at etablere den slags teknika, eller faghøjskoler, som rettede sig mod konkret professionsbeskæftigelse, som var på et højt niveau, og som dækkede en meget stor del af de behov, der er for uddannelser i den private og i den offentlige sektor.

Herhjemme har vi den lidt specielle situation, at vores mellemlange videregående uddannelser er af en meget høj kvalitet, men alene rettet mod den offentlige sektor med stort set teknikumingeniøruddannelsen som den eneste, men dog markante undtagelse. Et klart internationaliseringsinitiativ, som skulle løfte ikke alene uddannelsessektoren, men også det danske samfund og de danske aftageres udbytte af uddannelsessystemet, men også uddannelsesinstitutionernes mulighed for at være globale aktører.

Et andet markant eksempel er beslutningen om, at alle videregående uddannelser fremover skal akkrediteres i et akkrediteringsinstitut af international standard, før de overhovedet kan få penge til deres uddannelser. Igen et tiltag, som tjener til at bringe det danske uddannelsesudbud, eller de danske uddannelser op på en international standard, at gøre det synligt for omverdenen, at der er tale om en international standard og samtidig at udsætte uddannelsesinstitutionerne for det krav og den konkurrence, det indebærer at skulle løfte den op på et niveau, som bliver godkendt internationalt og ikke bare bliver godkendt af embedsmænd i ministerierne.

Et tredje af de meget markante internationaliseringstiltag, som vi har set i globaliseringsstrategien, det er beslutningen om, at der skal etableres udlandsstipendier til danske studerende, således at man kan tage et beløb svarende til den taxametergodtgørelse, som en dansk uddannelsesinstitution skulle have haft, med sig og dermed bruge det til hel eller delvis betaling for en tilsvarende uddannelse i udlandet. Et tiltag, som dels markant vil fremme danske studerendes mulighed for at bevæge sig rundt i verden for at vælge uddannelser, hvor det passer bedst til deres forventninger, deres krav og deres ønske om en fremtidig erhvervsmæssig karriere, men som også samtidig har den effekt, at det meget markant konkurrenceudsætter de danske uddannelsesinstitutioner på lige præcis kvaliteten. Der bliver altså en valgfrihed for de danske unge, sådan at man er nødt til at oppe sig, tingene kommer ikke af sig selv længere.

Bare tre konkrete, men meget markante eksempler på de tiltag, som der er i støbeskeen. Hvis man skal se på internationaliseringen af uddannelserne, så kan man se det som et fænomen, som overvejende drives af kræfter i tre dimensioner, altså inden for en samlet matrix, hvor de tre dimensioner kan anskues som værende et sæt af rammebetingelser. Det er rammebetingelser, som fastlægges af en række aktører, hvoraf staten er en markant aktør, EU og andre overnationale eller internationale aktører er væsentlige, og så er der en, kan man sige, ikke personificeret aktør, nemlig markedet, som spiller en stor rolle for fastlæggelsen af rammebetingelserne. Der er mekanismerne i selve internationaliseringen, eller man kunne også kalde det funktionaliteten, hvor de væsentligste elementer er henholdsvis mobiliteten - og det er både mobiliteten af studerende og undervisere og samspil osv., både den fysiske og den immatrielle mobilitet - men også kvaliteten og kvalitetsudviklingen, som er en meget dynamisk parameter i udviklingen. Den tredje dimension i matrixen er så, hvilke krav til resultater, der stilles, og som internationaliseringen særligt kan bidrage med i denne sammenhæng, og der er to iøjnefaldende elementer, som manifesterer sig i samfundet: Det ene er krav om øget værdiskabelse gennem øget kvalitets- og kompetenceudvikling, men også kravet om det, man kunne kalde øget værdighedsskabelse, med en kantsk formulering af det, nemlig skabelsen af en interkulturel forståelse, globale kompetencer og en fælles etik. Begrebet internationalisering af uddannelserne vil jeg prøve at gå igennem inden for de tre dimensioner for at give et billede af, hvordan virkemidlerne er, hvordan mekanismerne er, hvad perspektiverne er.

Tager vi først fat på rammebetingelserne og ser først på den første aktør, nemlig staten og dens ageren på det nationale plan, så kan man sige, at regeringen tog fat på emnet internationalisering af uddannelserne, da den i 2004 fremlagde en redegørelse for dens tiltag til at fremme internationalisering af uddannelserne, og den fremlagde redegørelsen for Folketinget. Men det mest markante nationale tiltag og der, hvor det virkelig begynder få fat til styrkelse af internationalisering af uddannelserne, det kommer dog med regeringens globaliseringsstrategi her i foråret. En strategi med 360 initiativer, der omfatter halvdel uddannelsesområdet. Jeg har lige for lidt siden nævnt tre af de virkelig tunge initiativer, og jeg kan ikke nå at gennemgå alle de øvrige her, men må nøjes med at give et overblik.

Strategien har et særligt afsnit om globalt udsyn, og her er der ud af de cirka 180 initiativer på uddannelsesområdet, der i alt er nævnt i den, 25 initiativer, der selvstændigt vedrører internationalisering af uddannelserne. Men dertil kommer, at rigtig mange af de 180 initiativer i alt på uddannelsesområdet er initiativer, som også har et klart globalt perspektiv.

Målet med globaliseringsstrategien for uddannelsesområdet er, at Danmark skal have uddannelser i verdensklasse. De skal have uddannelser, der giver globalt udsyn, og uddannelserne skal være internationalt attraktive. Og blandt de initiativer, som falder i øjnene, der vil jeg lige nævne, at indsatsen jo strækker sig gennem det samlede uddannelsessystem. Internationaliseringen er ikke et spørgsmål, der alene vedrører de videregående eller kun de lange videregående uddannelser. Nej, det begynder faktisk i grundskolen. Derfor er et af initiativerne også, at alle børn i løbet af grundskolen skal deltage i mindst et internationalt projekt, for det er der, vi får lagt grunden til at få skabt interessen og kompetencerne i en global sammenhæng. Det samme gælder i gymnasieuddannelser. Alle elever i gymnasieskolen skal i løbet af uddannelsen deltage i mindst et internationalt projekt. På erhvervsuddannelsesområdet er der en lang række tiltag. Flere skal i udlandspraktik, også uden for Europa, som ellers er grænsen i øjeblikket. I dag er det sådan, at ca. 1.200 danske EUD elever kommer på et praktikophold i udlandet med den danske PIU ordning, og det vil man gerne have forøget væsentligt.

På de videregående uddannelser vil der blive givet flere stipendier til danske studerende, der vil ud, som jeg også nævnte som et af de markante eksempler i indledningen, men også til udlændinge, der vil til Danmark, og det omfatter også betaling af studieafgifter.

De korte og mellemlange videregående uddannelser skal fremover tilrettelægges på en måde, så det er muligt at tage en del af dem i udlandet, hvilket i vidt omfang ikke er muligt i dag. Det er igen et strukturelt tiltag til at løfte mobiliteten og samarbejdsmulighederne på tværs af grænserne.

Endelig er det helt centralt, at kvalitetsudviklingen skal ske efter internationale standarder, bl.a. gennem international benchmarking og akkreditering, og kun uddannelser, som opnår en akkreditering, godkendelse, eller en international akkrediteringsstandard, vil få statstilskud til driften af uddannelserne, ellers falder økonomien eller i hvert fald bidraget til den væk.

Ser vi på de rammebetingelser, som fastlægges på EU-plan eller på det internationale plan, så EU hidtil været og er fortsat en drivende kraft i styrkelsen af internationalisering af uddannelserne. Det sker bl.a. ved EU's mange uddannelses- og udviklingsprogrammer, som giver støtte til international mobilitet og fagligt samarbejde.

EU støtter samlet uddannelser med omkring 5 mia. kr. om året, og CIRIUS gav i 2005 tilsagn om mere end 100 mio. kr. til internationale uddannelsesaktiviteter, hvoraf de 63 mio. kr. stammede fra EU-programmer.

EU bidrager også generelt til rammebetingelser, der fremmer internationalisering - ikke med direktiver, der retter sig specifikt mod uddannelsesområdet, for det er der ikke kompetence til, men en række af de andre generelle direktiver og regelsæt sikrer individets mobilitet, retten til at tage f.eks. til et hvilket som helst andet EU-land og tage sig en uddannelse på en af deres uddannelsesinstitutioner. Det letter jo samtidig også adgangen til det danske arbejdsmarked for mange udlændinge.

ECTS-systemet, European Credit Transfer System, er udviklet af EU, og det bruges i dag på alle danske videregående uddannelser og i mange andre lande i øvrigt. Det tjener både som hjælpemiddel for merit mellem uddannelserne og også til en synliggørelse af uddannelsesstandarden i international sammenhæng.

I fremtiden har EU et nyt stort program for internationalisering på vej, det hedder "Programmet for livs-lang læring", og det skal dække perioden 2007-2013, og nogle af de centrale mål for det nye program er, at der inden 2010 skal have været sendt 3 mio. Erasmus-studerende rundt i Europa; at 10 pct. af alle skoleelever og lærere skal deltage i mobilitet løbende gennem hele perioden; 160.000 læringe om året frem til 2013 skal deltage i mobilitet, og inden 2013 skal 50.000 voksne have deltaget i mobilitetsaktioner i forbindelse med "Livs-lang læring".

EU er således den største økonomiske bidragsyder til og rammesætter for det europæiske uddannelsessamarbejde, men der er også en række andre organisationer, der bidrager på andre måder. Nordisk Ministerråd er inde med betydelige midler til understøttelse af internationaliseringen, men der er også gennem regelsæt, konventioner og aftaler aktiviteter i gang. Det gælder f.eks. UNESCO, som har fokus på uddannelsessamarbejde og kapacitetsopbygning i udviklingslandene. Et eksempel er UNESCO's tværnationale skolenetværk, som samarbejder om udvikling af undervisningsmaterialer og -metoder inden for menneskerettigheder, demokrati og mellemfolkelig forståelse, og det er UNESCO's prioritetsområder på det område.

Der er også et uddannelsessamarbejde i Europarådet, som bidrager til europæisk sameksistens også med lande uden for EU. Det er især de to sidste organisationer, UNESCO og Europarådet, som har lagt rammerne for den konvention, Lissabonkonventionen, om gensidig anerkendelse af uddannelserne, som en række lande, også Danmark, har tilsluttet sig.

Endelig er der Bolognasamarbejdet, som egentlig formelt ligger uden for EU's rammer, men som omfatter 45 europæiske lande. Det er et samarbejde, som skal bidrage til at skabe fuld compabilitet mellem de europæiske landes uddannelser, til at fremme den frie bevægelighed over grænserne for lærerne og for de studerende og til at gøre europæiske uddannelser internationalt attraktive. Der har vi de, skal vi sige, institutionelle rammesættere.

Så er der markedskræfterne, som det jo ikke er så nemt at tage fat på, men som får en stigende betydning på området. Vi er jo i den situation, at regeringer verden over gør sig store bestræbelser på at fremme bestemte uddannelsesinstitutioner og bestemte studieretninger, som de anser for at være mest gunstige. Men virkeligheden bliver jo nok, at det i de kommende år bliver de studerende, der gennem deres studie vel afgør, hvilke institutioner, hvilke fag og hvilke forskningsområder, der vil overleve.

Hvis man skal give et billede af det, kan man nævne, at der er omkring 100 mio. studerende på videregående uddannelser i dag. Heraf studerer de 2,5 mio. i et andet land end der, hvor de er født. Det tal er på kun 5 år vokset med en halv million, og alle prognoser peger på, at der vil være en kraftig vækst i antallet af mobile studerende fremover.

Det økonomiske perspektiv i denne udvikling er spektakulær, for når man sætter de gennemsnitlige årlige tuition fees til ca. 10.000 euro, så svarer det økonomiske potentiale i verdens studerende til omkring 1000 mia. euro om året. Der er derfor en stor interesse, både blandt uddannelsesinstitutioner og fra de forskellige nationer, i at få fat i så stor en del af denne globalt mobile hjernemasse som muligt, fordi det giver indtjening, og fordi disse studerende er et potentielt tilskud til den nationale bestand af vidensarbejdere. Det betyder, at der har udviklet sig et globalt marked for uddannelse, og at der på globalt plan konkurreres om at tiltrække de bedste udenlandske studerende og undervisere. Der er enkelte lande, der fremstår som magneter i denne sammenhæng. Det gælder f.eks. USA, Storbritannien, Tyskland, Frankrig, Australien og Japan, som tilsammen tiltrækker tre fjerdedele af alle de internationale studerende. I Danmark tiltrækker vi under 1 pct.

Hvor afgørende for et lands økonomi det kan være at kunne tiltrække gode hoveder ses f.eks. af, at 30 pct. af alle amerikanske ingeniører, 40 pct. af alle amerikanske ph.d.'er med en naturvidenskabelig ph.d.-grad er fra udlandet, ligesom en tredjedel af alle amerikanske nobelprismodtagere er immigranter.

Uddannelsen kan selvfølgelig også i sig selv bidrage til samfundsøkonomien, og det ser vi eksempler på fra Australien, hvor udenlandske studerende er blevet Australiens fjerdestørste eksporterhverv. Men det er ganske få lande, som har placeret sig i front i konkurrencen på det globale marked. Langt de fleste lande er ligesom Danmark kun lige ved at komme i gang. Som opfølgning på globaliseringsstrategien bliver der nu udarbejdet en strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland, og det sker på baggrund af en grunding analyse af udviklingen på det globale uddannelsesmarked og de danske muligheder heri. Det er et arbejde, der er færdigt i 2007, og som bliver et væsentligt grundlag for de kommende initiativer.

Det er vigtigt med de økonomiske incitamenter, som staten og EU giver til at fremme internationaliseringen, og det vil også være nødvendigt i en række år fremover med de incitamenter. Men det kan ikke i længden fortsætte på den måde, fordi de nuværende incitamenter hverken vil have den nødvendige økonomiske volumen, endsige tilstrækkelig dynamik til at kunne drive en internationalisering, der matcher de globale udfordringer. Det er nødvendigt at nå frem til, at de vigtigste drivkræfter i udviklingen af et internationaliseret uddannelsessystem ligger iboende i systemet selv; at internationalisering er en iboende grundlæggende kraft i uddannelsessystemet, at institutionerne ser det som et selvstændig, væsentlig parameter i deres økonomiske prioriteringer, og at de studerende anser uddannelsernes internationaliseringsgrad som væsentlig for deres valg af studie. Først da får vi altså et volumen, der kan matche den udvikling, som vi ser ude omkring i verden.

Vender vi os til den anden dimension, nemlig mekanismerne og funktionaliteten, så er der to parametre, som jeg vil trække frem her. Den ene var mobiliteten og den anden var kvaliteten. Den internationale mobilitet er et meget synligt og meget væsentligt middel til internationalisering. Det gælder både for elever og studerende og for undervisere og forskere. Udenlandske unge og lærere på de danske uddannelsessteder bidrager til et internationalt studiemiljø og til at give et bredere og et mere globalt perspektiv i undervisningen. Det er regeringens mål, at langt flere danskere skal til udlandet end i dag, og at langt flere udenlandske studerende og lærere skal til Danmark.

Antallet af danske studerende på videregående uddannelser, som tager på udveksling (udvekslingsophold og ikke fulde studier; de som kun tager en del af studiet i udlandet) er imidlertid begyndt at stagnere efter at det i flere år har været voksende. Omvendt er antallet af udenlandske udvekslingsstuderende, som kommer til Danmark, i fortsat kraftig vækst, og det overstiger antallet af danskere, der tager ud, med 22 pct. Af dem, der tager ud fra Danmark, så foregår tre fjerdedele af udvekslingsmobiliteten indenfor universitetssektoren, hvor en tredjedel af de færdige kandidater har taget en del af deres uddannelse i udlandet. En fjerdedel tager ud med støtte fra EU eller et nordisk program, og resten finansierer mobilitete-

ten enten via udvekslingsaftaler på deres uddannelsesinstitution, private fonde eller egne midler. 58 pct. af de danske studerende tager ud til et europæisk land, og resten tager til lande udenfor Europa. Når man ser på dem, der kommer den anden vej, så er det knap 80 pct. af de udenlandske studerende, der kommer til Danmark, som kommer fra et andet europæisk land.

Når det drejer sig om hele uddannelser, så er der et mindre fald i antallet af danskere, der tager en hel uddannelse i udlandet, mens antallet af udlændinge på uddannelser i Danmark er stigende. Knap 60 pct. af de udenlandske studerende på hele uddannelser kommer fra et andet EU- eller EØS-land. Resten kommer fra lande udenfor EU. Og det er den sidstnævnte gruppe, som fra 2006 skal betale for at studere i Danmark. De nye udenlandsstipendier, som jeg nævnte i indledningen, vil markant øge de danske studerendes muligheder for at tage en hel uddannelse og også for at kunne vælge mere frit.

Det anden parameter inden for funktionaliteten eller mekanismerne, der driver og drives af internationaliseringen, det er kvaliteten, hvor jeg kort vil nævne, at en styrket internationalisering af uddannelserne vil hæve kvaliteten. Og det skyldes ikke mindst, at den øgede konkurrence, som et voksende marked og en øget mobilitet vil udsætte institutionerne for, hvor de studerende og lærerne har mulighed for at vælge de ringeste uddannelser fra, også vil stille skærpede krav til, at uddannelsesinstitutionerne oppe sig.

Det skyldes det kvalitetsløft, som strategiske uddannelsessamarbejder vil give gennem gensidig benchmarking og kvalitetsudvikling og gennem fælles uddannelser, som institutionerne opnår gennem deres strategiske samarbejdsaftaler. Og så vil det skyldes, at globale aftalekrav og forventninger vil stå langt klarere i takt med internationalisering, klarere med en stærkere globalisering, og det vil bidrage til at identificere et behov for kvalitetsudviklingen.

Endelig så skyldes det, at indførelsen af en international akkreditering af vores uddannelser vil nødvendiggøre en kvalitetsudvikling til et internationalt niveau, for ellers er der simpelthen ingen statslig medfinansiering i uddannelserne, og ellers har man altså ikke en troværdig mekanisme til at tiltrække udenlandske studerende.

Det tredje parameter eller den tredje dimension, man kunne sætte op som drivkraft her, var resultatkravene, fordi et af elementerne i øget internationalisering er ønsket om, at det også giver nogle øgede resultater. I disse år er noget af det, som alle kan være enige om er væsentligt, jo den øgede værdiskabelse. En øget indtjening er selvfølgelig en legitim drivkraft til den slags her og alt muligt andet.

Det vil ikke mindst i kraft af de ting, jeg har nævnt ovenfor - den øgede kvalificering af uddannelserne, den øgede kvalificering af de studerendes kompetencer - naturligvis lede frem til et kvalitetsløft på det færdige produkt, nemlig de studerendes kvalifikationer både personligt og fagligt, når de kommer ud. Det er et resultat, som efterspørges stærkt over alt i samfundet, ikke mindst i erhvervslivet, som jo i stigende grad oplever, at deres medarbejdere skal kunne håndtere interkulturelle udfordringer, globalt definerede kompetencer og kvalifikationskrav, som skal matche det, der findes andre steder i verden. Det er sådan set ligegyldigt, om de rejser ud eller de bliver hjemme, for uanset hvor man får sig et job, så vil man i fremtiden jo i stigende omfang være en del af et globalt arbejdsfællesskab.

Men der er også et andet element, som ikke spiller så stor en rolle for os i disse år, og det er det, man kaldte værdighedsskabende. Man skulle ikke så mange årtier tilbage, før en stor del af de internationale samarbejder og internationalisering af aktiviteter knyttede sig til nogle helt andre værdier, og et godt eksempel er det, jeg har nævnt, nemlig UNESCO's uddannelsesaktiviteter, UNESCO's skolearbejder, som jo tog sit afsæt i 1950'erne med det motiv at styrke den mellemfolkelige forståelse og bruge uddannelse som et parameter til gensidig forståelse, gensidige interkulturelle kompetencer og fredsskabende aktiviteter.

Det er resultater, som ikke spiller den store rolle på resultattavlen i dag, kan man sige, men som jo alligevel stikker sit hoved frem indimellem i vores omgang med omverdenen, dvs. at vi forstår at omgås andre mennesker på en måde, så vi kan respektere hinandens værdier, forstå hinandens udgangspunkt og forudsætninger og kan arbejde sammen. Så selv om det ikke bidrager så øjensynligt til bundlinjen, så er det formodentlig et lige så tungt og værdiskabende element i resultatporteføljen som følge af internationalisering af uddannelserne.

Spørgsmål og svar til blok 1

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Tak til Torben Klein. Jeg skal spørge mine folketingskollegaer, om der er nogen, der vil stille spørgsmål. Det var Martin Henriksen først, og så var det i øvrigt alle sammen, kan jeg se.

Martin Henriksen (DF):

Du taler om, hvordan EU er en drivende kraft i internationalisering af uddannelsessystemet. Så vil jeg godt spørge, om EU efter din mening skal have juridisk kompetence over uddannelsessystemet, således at EU i direktiver kan pålægge nationalstaterne at gøre det mere forpligtende at arbejde sammen. Det var den ene ting.

Den anden ting: Hvordan forhindrer vi nogle af de negative effekter ved internationalisering af uddannelsessystemet? Jeg tænker bl.a. på den situation, som opstår hvert år med svenske lægestuderende på de danske universiteter, hvor der så er danske studerende, der kontakter mig og spørger, om jeg kan give en god forklaring på, hvorfor de skal tage til Polen for at blive læger, når vi så tager svenskere ind her for at blive læger.

Skulle man ikke begynde at diskutere sådan nogle ting også i et bredere forum, for det er jo ikke kun Danmark, der har problemer med det? Har du umiddelbart nogen løsninger på den problemstilling?

Torben Klein:

Det første spørgsmål - om EU skal have en yderligere juridisk kompetence. Altså, EU har ikke nogen kompetence på uddannelsesområdet i øjeblikket, og jeg har som direktør for CIRIUS ikke nogen holdning til, om de skal have yderligere kompetencer der, det må du spørge nogle andre om.

Men jeg vil sige, at som det er i øjeblikket, er det jo ikke afgørende overhovedet for at drive den her udvikling, fordi en række af de generelle kompetencer, eller de generelle regelsæt, som giver kompetencen til at udstikke, nemlig de direktiver, som sikrer arbejdskraftens fri bevægelighed, retten til at tage ophold og uddannelse i andre EU medlemslande og gør det gratis eller i hvert fald på lige fod med indbyggerne i de lande, plus de her støtteordninger, de penge, som EU råder over, som kan fremme en række af de her tiltag – de giver jo altså rigelig dynamik i øjeblikket. Så jeg tror ikke, det vil føles som ret meget ekstra, om man også tillagde noget juridisk kompetence.

Som jeg nævnte i mit indlæg, så tror jeg at det, der virkelig skal flytte noget, det er, at vi skal flytte os fra den situation, at aktørerne kun er villige til virkelig at "go global", kun er villige til at være internationale, hvis de får enten en rettesnor eller nogle økonomiske incitamenter udefra. Det er meget godt, at de får det, men hvis ikke det bliver en iboende kraft i uddannelsessystemerne og i institutionerne og i de studerendes prioriteringer selv, så når det aldrig en volumen, der modsvarer det, vi ser i andre dele af verden.

Så med hensyn til svenskerne, så er det jo et spørgsmål, vi har vendt og drejet, og der er ikke nogen løsning på det umiddelbart. Det er jo ulemper ved alting, ikke? Og det, der er situationen her, der er jo, at vi

har en kolossal fordel for unge studerende i Europa i, at de har den fri bevægelighed og kan tage rundt og få sig en uddannelse gratis, eller i hvert fald på lige vilkår med andre EU-landes borgere. At der så er nogle lande, som misbruger det ved ikke at ønske at etablere en uddannelseskapa­citet, der sikrer sig, at de er selvforsynende med læger, det er jo et helt andet spørgsmål, som strengt taget ikke har så meget med EU-regelsættet at gøre, men mere at nogen misbruger det.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

I har alle sammen rakt fingeren op, så jeg tager det lige fra en ende af, og det bliver Christine Antorini først.

Christine Antorini (S):

Du fremhævede, at etableringen af professionshøjskoler, hvor der så sker en yderligere samling af de centre for videregående uddannelser, det så du meget frem til, det ville være med til at styrke internationaliseringen. Det kunne jeg godt tænke mig, at du uddybede lidt, fordi dilemmaet er vel at der, hvor vi kan se, at danske studerende er mere aktive i forhold til at rejse til udlandet er på universitetet, men der sker ikke sådan forfærdelig meget, hvis man tager en mellemlang videregående uddannelse, en professionsuddannelse.

Så hvad er det, der ligger her? Det er vel ikke bare en struktur, hvor man samler yderligere, der i sig selv gør, at det bliver mere attraktivt for studerende, der vælger en professionsuddannelse at tage til udlandet og studere. Og det hænger vel også sammen med, at uddannelsen har en anderledes karakter. Det er vel sværere at lave internationaliseringsbestrebelse, fordi det er praksisorienteret – når man kommer ud som lærerstuderende skal man vel undervise i en klasse med danske børn. Eller er det bare os, der tænker traditionelt? Så mit spørgsmål er lidt: Hvad kan vi gøre, sådan at professionsuddannelserne reelt bliver indrettet sådan, at de fremmer, at flere danske studerende inden for de her områder også tager ud, og er det nok bare at samle dem i højskoler?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, og jeg vil så også føje til, at det jo heller ikke er noget, der er vedtaget i Folketinget endnu. Men hvad vil du svare?

Torben Klein:

Det er rigtigt, og jeg præsenterede det også kun som et initiativ i globaliseringsstrategien. Men jeg har da hørt, at statsministeren synes, det er en god ide.

Jeg vil godt uddybe, hvorfor det er et stærkt internationaliseringstiltag. Fordi det er jo rigtigt, som du antyder, Christine Antorini, at det ikke er det at samle institutioner i en større institution, der i sig selv er noget. Det er ikke det strukturelle tiltag, som er det centrale her. Det, der er det centrale, det er, at hvis man kigger ude i verden, så vil man se, at andre af de lande, som vi normalt gerne vil sammenligne os med, har opnået meget stærke resultater ved at etablere et professionsbacheloruddannelsesniveau, altså et mellemlangt videregående uddannelsesniveau, som ikke alene retter sig mod den offentlige sektor, men også understøtter den private sektors behov for arbejdskraft.

De bedste eksempler er i Finland og i Holland, men det ses jo altså også andre steder i Vesteuropa. Og det, de har opnået derved, det er dels i Finland at der er en betydelig vækst i antallet af studerende, der har taget en videregående uddannelse. Vi har jo som mål herhjemme at skulle forøge andelen af en ungdomsårgang, som tager en videregående uddannelse til 50 pct. - den er 45 pct. i dag - og det skal nok blive svært nok at nå, hvis ikke man kan stille op med nogle tilbud, som er interessante for de unge, der ikke har lyst til at kaste sig ind i f.eks. en akademisk uddannelse med specialesump og al det sjov der, og hvad skal de så lave, når de bliver færdige?

Altså, der er nogle fordele ved de mellemlange videregående uddannelser, som gør, at det er meget nemt at overskue, hvad man skal lave bagefter; der er undervisningsformer, som er målrettet til det, man skal ud og lave bagefter, og der er praksiselementet som en del af undervisningen og ikke bare som det at stifte bekendtskab med omgivelserne. Det er i den danske stats interesse at opnå en øget værdiskabelse gennem at etablere et uddannelseselement, som kan tilgodese en efterspørgsel hos nogle virksomheder, en efterspørgsel, som ikke tilgodeses i dag.

Hvis du så ser på selve mekanismen i internationaliseringen, hvordan får man et styrket samspil med omverdenen og udenlandske studerende. Så det er ikke sådan, at hvis du ser på de udenlandske mellemlange videregående uddannelser, altså university colleges rundt omkring, at de ikke indgår i f.eks. mobiliteten og det internationale samarbejde, for det gør de absolut.

Men det er da klart, at hvis man, lige præcis som i læreruddannelsen, skal undervise i dansk, så er der jo selvfølgelig nogle problemstillinger der. Altså, det er ikke nemt at tage til udlandet og hente den del af uddannelsen at undervise i dansk, den får man altså trods alt bedre herhjemme. Men skal man til gengæld undervise i tysk, kunne det jo godt være, der var en idé i at tage ud og lære det der, hvor modersmålet faktisk tales eller andre steder.

Når der ikke rigtig har været en særlig høj internationaliseringsgrad i dag – som jeg nævnte er det jo sådan, at en tredjedel af alle universitetsuddannede har taget en del af deres uddannelse i udlandet, men kun en sekstendedel af dem med en mellemlang videregående uddannelse har gjort det - så er det jo fordi de mellemlange videregående uddannelser helt overvejende har haft en semesterstruktur og en uddannelsesstruktur, som har gjort det fuldkommen umuligt for de studerende at tage ud. Og det bliver ændret som et led i etableringen af de her nye professionshøjskoler, hvis Folketinget skulle beslutte sig for det, og så bliver det også ændret sådan, at der bliver stillet krav om, at uddannelserne faktisk tilrettelægges, så de studerende har mulighed for at tage ud. Og det vil i sig selv være et kolossalt løft, fordi det har været en fysisk barriere.

I andre lande ses det ikke som, skal vi sige, et særskilt eller specielt uddannelsesniveau, det ses som et højt kvalificeret, men praksisorienteret uddannelsesniveau, som giver nogle stærkt anvendelige kompetencer i det private erhvervsliv. Og der har vi en mangel. Det har også en stor international bevågenhed og interesse, og der har vi også en mangel.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Tiden løber. Tina.

Tina Nedergaard (V):

Ja, tak. Uanset hvad, så vil lærerstuderende vel også fremover have mindst to linjefag, som de kan gribe an. Og jeg synes, det er væsentligt at holde fast i, at metoder, man henter i udlandet, mange gange kan overbringes også til det danske samfund, så det er måske mere metoden end indholdet som sådan.

Men det, jeg vil spørge til, det er, at jeg ved, at CIRIUS er sat i spidsen for at udarbejde en strategi for Danmark som uddannelsesland, og jeg ved godt, at I ikke skal være færdige med arbejdet allerede nu, men kan I løfte sløret lidt for, i hvilken retning I forestiller jer, at vi kan gå ud på det globale marked og vise nogle særkender eller nogle karakteristika ved det danske uddannelsessystem, som vil kunne tiltrække nogle grupper af unge?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Tak til Tina Nedergaard. Jeg tror, vi tager de sidste også. Margrethe Vestager.

Margrethe Vestager (RV):

Det er jo sådan alt godt fra havet, du får her. Det må du tilgive.

I forhold til diskussionen om internationalisering, henholdsvis det at tage ud og det at internationalisere danske uddannelsesmiljøer, er det sidste så tilstrækkeligt til at få de kompetencer, som I vil vurdere, der er brug for?

Når jeg spørger, så er det fordi, vi gør os jo meget umage med at sørge for, at der er uddannelsesmuligheder til de unge, der ikke kan overskue noget, der er længere væk end to klip på et blåt klippekort. Og det er jo fordi, der er så stor forskel på studerende. Nogle har mod på at tage til Japan og træde ind på Tokyo Universitet, selvom de ikke taler et ord japansk, mens andre ikke uddanner sig, hvis de næsten bogstavelig talt ikke kan se uddannelsesinstitutionen.

Hele den gruppe skulle meget gerne have andel i internationaliseringen, sådan at internationaliseringen ikke bliver en ny opdeling mellem dem, der har del i det, og dem, der ikke har del i det. Kan vi gøre tilstrækkeligt på dansk grund, om jeg så må sige, for at internationalisere uddannelserne, så, hvad skal man sige, hjemmeføddningene også få den kompetence?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Og mens du noterer, så får Per Clausen også mulighed for at stille spørgsmål.

Per Clausen (EL):

Ja, det er to måske lidt mere generelle spørgsmål.

Det første er: Er det ikke rigtigt forstået, at konsekvensen af den udvikling, som du beskriver med megen begejstring, er, at vi går fra en situation, hvor uddannelsernes struktur og vel også delvis indhold fastlægges efter en politisk og, nogle ville måske endda sige, demokratisk proces til en situation, hvor det er markedet, som styrer, hvordan uddannelserne bliver indrettet, og hvad der bliver indholdet, fordi de eneste, der overlever, det er dem, der kan klare sig på markedets betingelser. Så man behøver ikke at tage stilling til, om man synes, det er godt eller skidt, jeg vil bare gerne høre, om det ikke er rigtigt forstået, at det er det, der er udviklingstendensen.

Det andet, jeg spørger til, det er så: Når nu det så bliver sådan, at de studerende kan få deres taxametertilskud med sig, og det bliver de studerendes valg, der afgør, hvilke uddannelsesinstitutioner i verden, der overlever, hvordan sikrer man så, at de studerende har et sagligt kvalificeret grundlag at vælge på? Altså, hvordan vil man på uddannelsesmarkedet indføre det, det ikke lykkedes at indføre på et eneste marked endnu, nemlig et gennemskueligt marked, hvor alle kan gennemskue alting? Og hvordan skal danske universiteters reklamekampagner medvirke til at skabe den større gennemskuelighed?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, tak. Torben Klein. Du har fået lidt spørgsmål at tage fat på.

Torben Klein:

Først var spørgsmålet, om jeg kunne løfte en flig af sløret for, hvad vil være de virkemidler, som danske uddannelsesinstitutioner kan stille op med for at tiltrække unge. Det kan jeg desværre ikke, for det vi gør i øjeblikket er, at vi først er ved at lave en analyse af det globale uddannelsesmarked. Vi har hyret nogle internationale konsulenter, som har en stor erfaring med, hvad det er for nogle mekanismer, der gør sig gældende, hvad det er for nogle krav, de unge stiller, og hvad er det for nogle valgsituationer, de står i.

Altså hvad kendetegner i virkeligheden aktørerne, hvad kendetegner de studerende, hvad kendetegner konkurrenterne, hvad kendetegner markedets udvikling. Så det har vi ikke på plads endnu.

Derudover har regeringen sat et arbejde i gang med at få kortlagt, om man kan nå frem til et fælles brand for Danmark ikke alene som uddannelsesland, men også i andre henseender, investeringsland, turistland osv., som også vil påvirke den måde, som det endeligt vil blive grebet an på. Vi er altså ikke i mål med det, og vi er slet ikke så langt, at jeg kan sige noget om, hvad der skal være det eksakte virkemiddel her.

Men det, som jeg tror, jeg godt kan sige med sikkerhed, er, at det jo ikke tilrettelægges på en måde, så det er overgribende i forhold til institutionernes evner til og mulighed for selv at vælge deres strategiske indsatsområde. Det må være institutionernes strategiske valg at sige: Vi har vores styrker inden for de her fagområder, inden for de her uddannelsesområder, vi vil prioritere en indsats over for denne særlige gruppe af studerende, vi vil samarbejde med de og de universiteter, det er det, der stiller os i en markant stærk position.

Der mener jeg ikke, at den danske stat skal ind og sætte nogle normer for, hvad det så er for nogle virkemidler, hvad det er for nogle metoder, vi skal brande os med eller vi skal markedsføre os med, for det ved vi ikke nok om. Det ligger også i hele tænkningen, globaliseringsstrategien, at den autonomi skal lægges ud til institutionerne, derfor vil vi heller ikke støtte det konkurrenceaspekt, som ligger i mange af strategiens tiltag.

Det andet spørgsmål fra Margrethe Vestager var, hvad vi kan gøre for at få hjemmefødingen med på vognen. Du har jo fuldkommen ret i, at det er et stort problem, som vi måske allermest ser på erhvervsuddannelsesområdet, hvor der er en langt større økonomisk rummelighed til at understøtte deres internationaliseringsaktivitet, end der faktisk bliver brugt. Det skyldes jo, at nogle slet ikke kunne drømme om at tage væk fra mors kødgryder og andre synes, det er helt fint at tage til Tyskland, springe ud i det, selv arrangere det hele og komme hjem og have lært en masse, som ingen vidste de ville lære, når de kom derned.

Det er jo ikke noget, vi enkelt kan løse, men et af de tiltag, som gerne skulle løse det, er, at vi vil sætte ind helt fra grundskolen og det tiltag, som jeg nævnte på et tidspunkt, nemlig at vi vil sikre at internationalisering af uddannelserne, det med at give de unge et globalt udsyn og interkulturel kompetencer, ligger som et element i undervisningen i grundskolen, og vi konkretiserer det ved at sige, at hver elev skal have deltaget i mindst ét internationalt projekt i løbet af sin grundskoletid for dog at have den kontakt, og så kommer der forhåbentlig også mange andre ting med. Men det vil tage år at få skabt en anden forståelse for uddannelsernes og de studerendes og elevernes position, at de står i en international verden, at det ikke er fremmed, og at det ikke er farligt at tage ud.

Så er der spørgsmålet om styringsmekanismerne ikke flytter sig fra stat til marked i øjeblikket. Jo, det tror jeg sådan set det gør. Det er ikke sådan, at nationalstaterne fuldkommen slipper kontrollen med, hvad der sker, og det ser vi også masser af eksempler på i Europa, vi ser det i Danmark, men det er da sådan, at markedet vil overtage en betydelig del af styringen, og det følger alene af markedets volumen. Og det vil det sådan set gøre, uanset hvad de danske institutioner beslutter sig for at gøre, fordi med den enorme økonomiske volumen i det her uddannelsesmarked, så har allerede på nuværende tidspunkt en række af de meget stærke aktører, først og fremmest mange af de stærke universiteter, de amerikanske og de engelske universiteter især, jo klart satset på en strategi, der indebærer, at de skal tiltrække de allerbedste internationale studerende og de mest betalingsstærke internationale studerende. Dermed får de jo etableret en konkurrence, et konkurrenceelement, i forhold til det samlede studievalg. De vil markere sig med nogle kvaliteter, med nogle egenskaber, som også vil være normsættende for, hvad danske studerende og andre europæiske studerende synes er væsentligt at vælge deres fremtidige uddannelse efter.

Så derfor har det altså indirekte den effekt, men det er nok ikke sådan, at nationalstaterne helt slipper kontrollen med uddannelserne, også al den stund at vores videregående uddannelsesinstitutioner jo stadigvæk helt overvejende vil blive finansieret fra national side, fra statens side.

Og så spurgte du, hvordan man sikrer sig, at de har et oplyst grundlag at beslutte sig på. Og det er også enormt svært. Vi har jo set eksempler på at ryggesløse agenter især i Asien har lokket unge mennesker hertil med en forestilling om, at nu fik de altså en videregående uddannelse, og så havnede de på en dansk højskole.

Og der er altså et stort arbejde med at sørge for at have en ordentlig og redelig standard for, hvordan man oplyser. Og et af de helt centrale virkemidler, som institutionerne også har efterspurgt, det er jo, hvordan kan man sikre en standardiseret blåstempling af uddannelseskvaliteten og uddannelsesforholdene. Og der vil regeringens krav om, at alle uddannelser fremover, al videregående uddannelse, skal akkrediteres af et uvildigt akkrediteringsinstitut, som gør det efter en international standard, det vil jo i hvert fald give en klar og letfattelig varedeklaration for, hvad er det, man får her sammenlignet med, hvad man får andre steder i verden.

Og det er jo en metode, som der også bruges vidt og bredt blandt de bedste universiteter i verden, og det er i hvert fald et forsøg på at skabe et oplyst grundlag at træffe sit forbrugervalg på.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, jeg er sikker på, at vi kan blive ved med mange spørgsmål. Carina får lige et halvt minut til det sidste, og så går vi videre. Så må I gemme de spørgsmål, der ellers skulle være, til opsamlingen.

Carina Christensen (KF):

Ja, tak for det.

Det var lige i relation til det her store globale uddannelsesmarked, som jo også er enormt interessant for os, og det er jo ærgerligt, at vi kun tager 1 pct. af de udenlandske studerende. Og derfor er det jo selvfølgelig interessant med de her virkemidler. Og der er jeg interesseret i sproget: Altså, hvor lang tid kan vi fastholde, at vi primært har danske uddannelser og dansksprogede uddannelser på vores universiteter, eller ender det med på sigt, om 10-20 år, at vi må overgive os og i højere grad have engelsksprogede uddannelser for overhovedet at kunne være attraktive for udenlandske studerende?

Og en anden ting ... vores undervisere, er de rustede til den her internationaliseringsproces?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Torben Klein.

Torben Klein:

Ja, skal vi tage det sidste først, så tror jeg, at de har et rigtig godt udgangspunkt for det. Og jeg tror, at der skal bruges en masse ressourcer på institutionerne med det gode udgangspunkt løbende at opsrute yderligere. Altså, vi har gode undervisere, vi har vældig dygtige forskere på danske uddannelsesinstitutioner, og dét gode udgangspunkt, det tror jeg er rigtig godt for at gøre noget mere, men der skal selvfølgelig gøres noget mere. Det skal professionaliseres på en lang række områder.

Med hensyn til engelsk, så kan jeg ikke sige noget om, hvor lang tid vi kan blive ved med at bruge skiftevis engelsk og dansk. Det er jo sådan, at der undervises i engelsk på rigtig mange videregående uddannelsesinstitutioner, og der er hele uddannelser, der udbydes på engelsk flere steder.

Om det er godt nok, det er jo så spørgsmålet. Vi har fået lavet en foreløbig undersøgelse af nogle tidligere udenlandske studerendes opfattelse af det. Og jeg vil sige, det var ikke det engelske undervisningssprog, som var kritisabelt. Der var faktisk en overvældende eller for mig overraskende stor tilfredshed med den engelske standard i undervisningen.

Men jeg er overbevist om, at på 10-20 års sigt, så vil vi være, så må vi være i en situation, hvor vi helt overvejende underviser på engelsk, fordi vi ellers ganske enkelt udelukker os fra at være en del af det store udvekslingsfællesskab for forskere og studerende. Og det vil være svært, fordi der vil være en periode, hvor vores undervisere ikke er i stand til at formulere sig med den samme præcision og med den samme grad af nuancerethed på engelsk, som de kan på deres modersmål. Men det er vi nok nødt til at overvinde.

Det er meget betegnende, at nogle af de meget stærke aktører som f.eks. nogle af de schweiziske universiteter - Schweiz er det land i verden, som i forhold til deres nationale studenterantal får den største andel af udenlandske studerende - hvis man ser på de universiteter, så markedsfører de sig stærkt med, at de ikke bare er globalt orienterede, de er globale, og det er de, fordi mindst halvdelen af lærerstaben er udlændinge, kommer fra 80 forskellige nationer, og det bliver virkeligheden fremover. Det bliver i sig selv en kvalitet for de studerende at komme ind og blive undervist sådan et sted, fordi man får den direkte fra en international orienteret lærerstab med en international baggrund.

Blok 2: Erfaringer med internationaliseringen

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, jeg vil bede de fire næste om at tage plads.

Mens I tager plads, så vil jeg lige præsentere oplægsholderne. Det er studerende og ansatte fra uddannelsesinstitutioner, som skal videregive deres indtryk og vurderinger fra ophold i udlandet og fra det danske uddannelsessystem. Vi har Rikke Skovgaard Andersen, der er studerende på Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media, og Maria Munnecke, studievejleder på RUC, og Safi Hansen Yahiya, studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering i Horsens, og Anja Eskildsen, som er direktør for Niels Brocks internationale uddannelse.

Og vi starter med Rikke Skovgaard Andersen. Du har foretaget en undersøgelse af, hvordan udenlandske studerende oplever at studere i Danmark, og den vil vi godt høre lidt om, så du er den første, der får ordet. Værsgo.

Rikke Skovgaard Andersen: "Erfaringer med en international uddannelse i Europa"

Tak skal du have. Lige for kort at præsentere mig selv, og hvad jeg laver: Mit navn er Rikke Andersen, og jeg er studerende på den internationale kandidatuddannelse Erasmus Mundus Journalism. Her læser jeg sammen med 22 andre fra 18 forskellige lande, så det er relativt internationalt. Uddannelsen foregår fem forskellige steder i Europa. Sidste år læste vi et semester i Århus, i foråret var vi i Amsterdam, og det næste år vil gruppen være fordelt mellem Hamborg, London og Swansee i Wales. Så det bliver næsten ikke mere internationalt.

Mit første år på uddannelsen har givet mig indblik i to sider af internationaliseringen. For det første, hvad der sker, når udlændinge rejser til Danmark for at studere, og for det andet, hvilke muligheder danskere sammenlignet med andre studerende fra andre lande har for at tage til udlandet for at læse.

For at starte med det første perspektiv: Størstedelen af mine medstuderende kommer fra lande uden for EU. Det er ideen med programmet. De skulle selvfølgelig søge om opholdstilladelse for at komme hertil og bo. Og jeg har som sagt været med til at lave den her undersøgelse af, hvordan de oplevede at ansøge om opholdstilladelse og det at flytte hertil.

Mange af dem følte, at de ikke var blevet modtaget ordentligt. 40 pct. havde et negativt indtryk af det offentlige. De brugte bl.a. ord som "respektløs", "intolerant" og "streng" til at beskrive det danske system, når de mødte det.

Derudover oplevede cirka en tredjedel, at ansøgningen om opholdstilladelse tog så meget tid eller gav så meget stress, at det gik ud over deres studier.

Derfor mener jeg, at en særordning for udlændinge, der er optaget på danske uddannelser, og som søger opholdstilladelse, er en vigtig brik i at gøre Danmark til et attraktivt studieland. Der er behov for en opholdstilladelse, der er relativt billig og tilgængelig i den studerendes hjemland, eventuelt via andre EU-landes ambassader. Ansøgningsprocessen skal være administrativt enkel, så den er gennemskuelig for den studerende, hvad angår tidshorisont og ansøgningskrav, og det er ikke tilfældet i dag.

Det er også vigtigt at sikre en god og effektiv offentlig service. Når målet er at få flere udenlandske studerende til landet, så er det virkelig et stort problem, at systemet ikke er gearret til at give dem en god modtagelse. Det er sådan, de oplever det i dag, desværre.

Sidst, men ikke mindst er det væsentligt at være opmærksom på, at studerende også har familier. F.eks. så ønskede to af mine medstuderende at tage deres ægtefæller med til Danmark under studieopholdet. Det kunne desværre ikke lade sig gøre, fordi deres ophold her i Danmark var for kort. Det er altså ikke specielt attraktivt for gifte udlændinge at læse i Danmark, når det er umuligt eller meget besværligt at tage sin ægtefælle med.

Et andet aspekt af udenlandske studerende, det er deres møde med et dansk universitet. Århus Universitet er som mange andre danske universiteter meget decentraliseret, og mange af mine medstuderende havde dårlige oplevelser med at skulle henvende sig til tre-fire forskellige kontorer med mange forskellige åbningstider for at få styr på helt grundlæggende ting som studiekort, adgang til computere, e-mail og lignende.

En anden udfordring er læringen. Undervisere og dem, der er ansvarlige for uddannelsen skal være i stand til at tackle, at udenlandske studerende har andre forventninger og forudsætninger for at deltage i undervisningen end danske studerende. Det lyder ret banalt, men der kan virkelig være store kulturelle skel, der har stor betydning for det faglige udbytte og også for det generelle niveau.

Jeg mener, at man fra politisk side kan gøre meget for at hjælpe de danske universiteter til at blive mere attraktive. F.eks. kan man oprette puljer øremærket til at støtte initiativer til forbedring af betjening og undervisning. Eller man kan lave en "code of conduct", der sætter minimumskrav for betjeningen af udenlandske studerende. Det har f.eks. den hollandske regering gjort.

Den anden side af internationaliseringen er de muligheder, man som dansker har for at læse i udlandet. Jeg føler, at jeg rent fagligt har været godt stillet. Min grunduddannelse fra Århus Universitet har rustet mig godt, og jeg er blandt de fagligt stærkeste på mit hold, så det er jeg selvfølgelig godt tilfreds med.

For at sikre, at danske studerende fremover vil klare sig godt på udenlandske universiteter, så er det vigtigt at fastholde danske uddannelser af høj kvalitet, altså dygtige undervisere, løbende kvalitetskontrol og universiteter, der har økonomi til at prioritere at udvikle deres undervisning.

Et andet aspekt er rejse til udlandet, det er økonomi. Oven i de leveomkostninger, som almindelige studerende herhjemme også har, så betaler jeg en undervisningsafgift på 60.000 kroner, og jeg har ekstra udgifter til rejser - jeg læser i tre forskellige lande - og til forsikring. Sammenlignet med mine medstuderende fra andre lande er jeg meget bedre stillet økonomisk. Den danske SU er alfa og omega for, at jeg kan få min økonomi til at løbe rundt. To fra mit hold er allerede droppet ud, fordi de får en lav eller slet ingen uddannelsesstøtte, og derfor havde de ikke længere råd. For at sikre at danske studerende fremover har succesfulde faglige ophold i udlandet, så mener jeg, det er utroligt vigtigt at fastholde den SU, som vi har i dag.

Inden jeg slutter, skal det også nævnes, at jeg har valgt at forlænge min bacheloruddannelse i Informationsvidenskab med 1 år for at kunne have tid til at arbejde som journalist ved siden af. Det arbejde har for størstedelens vedkommende været ulønnet, og min SU har været min primære indtægt. Et af adgangskravene til Erasmus Mundus Journalism er journalistisk erfaring, og uden at have haft tid eller råd til frivilligt journalistisk arbejde ville jeg aldrig være blevet optaget.

Jeg forestiller mig, at der er mange andre eliteuddannelser, der stiller krav om arbejds erfaringer og kompetencer ud over de akademiske, og det sjette års SU er altså en god støtte for mig og andre danskere, der ønsker at læse i udlandet.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Vi går straks videre til Maria Munnecke, der er studievejleder på RUC og bl.a. varetager vejledning af danske og udenlandske ansøgere om optag og gennemførsel og erhvervsvejledning.

Maria Munnecke: "Den internationaliserede virkelighed"

Som Rikke skal jeg også fortælle lidt om virkeligheden på et dansk universitet, og det er så Roskilde Universitetscenter, og nogle af de barrierer, som de danske studerende støder på, når de skal ud, men også nogle af de problemer, som de udenlandske studerende støder på, når de skal til Danmark.

Den 14. august var der en artikel i Jyllands-Posten om, at danske studerende på de danske universiteter siger nej til udenlandsophold, de vil ikke. Det er en helt anden oplevelse, jeg har som studievejleder på Roskilde Universitet. Der er rigtig, rigtig mange studerende, der henvender sig til studievejledningen for at komme ud. De vil gerne til England, de vil gerne til USA, de vil gerne til Italien og rundt omkring i Europa, men der er mange problemer i forhold til at komme ud. Nogle af dem er, at det er et kæmpestort stykke arbejde, de skal lægge for dagen ved siden af deres studier.

Vi siger til dem, at de skal starte ca. 1 år før med at planlægge. De skal finde ud af, hvilket universitet de vil til, hvad det er for en faglighed, de vil have ud af det, hvad det er for et sammenhold med andre studerende, de vil have ud af det. Når de er nået dertil, skal de finde ud af, hvilke netværksaftaler der så er. Er det netværksaftaler, som lever op til det, de gerne vil? Er det netværksaftaler, som kan tilbyde uddannelse på det niveau, som de skal have for at få det meritoverført? Er det netværksaftaler, som kræver, at de skal igennem en sprogtest inden? Det kan tage rigtig, rigtig lang tid.

Mange af dem vil gerne på universiteter, der er engelsksprogede eller udbyder engelsksprogede uddannelser, og det er selvfølgelig klart, for det er de fleste studerendes andetsprog i Danmark. Men der er meget få netværksaftaler med engelsksprogede universiteter til forskel fra andre, og der er slet ikke nok til at dække det behov. Så må de studerende selv have fingrene i pengekassen og i lommen og frem, og det er få

studerende, der har råd til det, der kan få banklån, der kan få stipendier til det her, og det giver altså et stort problem. Der er mange studerende, som går i gang, som begynder at planlægge deres udenlandsophold, og som må give op undervejs.

Hvis man skal se på, hvad det så er, man kan gøre her, så skal det være lettere for de studerende at komme til udlandet, det skal være lettere for dem at få hjælp fra universitetet og fra os som vejledere, der skal være flere netværksaftaler. De netværksaftaler behøver ikke nødvendigvis at være fra universitet til universitet, men kan være på tværs af universiteter, så vi har en chance for at få netværksaftaler med nogle af de bedste universiteter rundt om i verden og ikke mellemniveauet af universiteterne.

Vi skal selvfølgelig også sørge for, at der er nogle økonomiske forudsætninger til stede, hvis vi godt vil have vores dygtigste studerende ud på nogle af de bedste universiteter rundt om, så nytter det ikke, at vi beder dem om at betale 200.000 kr. selv eller 60.000 som Rikke, hvis ikke de har muligheder for at arbejde ved siden af eller skaffe de penge.

Hvis man ser lidt på de udenlandske ansøgere, der kommer til Danmark, så har vi på RUC 3 basisuddannelser og 13 engelsksprogede overbygningsfag. Det er over halvdelen af alle vores uddannelser, som bliver udbudt både på dansk og engelsk. Der er altså rig mulighed for, at man kan komme til Roskilde Universitet og studere som udlænding, og der er også rig mulighed for, at danske studerende kan tage en engelsksproget uddannelse og indgå i det internationale studiemiljø.

Men dertil så langt. I forhold til at rekruttere udenlandske ansøgere, så taber vi rigtig mange på gulvet. Vi taber rigtig mange på gulvet, som faktisk har søgt ind, men de søger alle sammen ind gennem den koordinerede tilmelding, hvis de skal have en grad fra et dansk universitet. De får svar om optagelse den 28. juli, og fra den 28. juli til slutningen af august skal de nå at have bolig på plads, de skal nå at have visum på plads, de skal nå at have økonomi på plads, og alle de praktiske foranstaltninger. De kan få et nej den 28. juli, og de kan få et ja. Vi har udenlandske studerende siddende på vores kontor hver dag i øjeblikket, som ikke kan bruge deres studieplads.

Den anden ting er selvfølgelig også økonomi for de udenlandske studerende. Kommer man fra et land uden for EU- og EØS-samarbejdet, så skal de jo selv betale for deres uddannelse. Det koster mellem 6.700 euro og 12.000 euro pr. år at læse, afhængigt af om det er samfundsvidenskabelig, humanistisk eller naturvidenskabelig uddannelse.

Torben Klein snakkede før om markedskræfterne og om, at vi skal tiltrække de økonomisk stærkeste udenlandske studerende. Det er også rigtigt, at vi skal tiltrække de økonomisk stærkeste studerende, men vi skal immervæk også tiltrække dem, som er fagligt stærke. Det er det, vi får noget ud af i Danmark. Og det kræver nogle gange, at man skal tilbyde dem stipendier ud over de ganske få stipendier, som der er i øjeblikket på kandidatniveau.

Det sidste, jeg vil snakke om, det er: Hvad så med gennemførelsen?

Det er jo ikke nogen hemmelighed, at der tit er historier i pressen om, at udenlandske studerende, bl.a. på RUC og ofte på RUC, snakker cirkusengelsk. Og det gør mange af dem også. Vi står i det problem i forhold til rekruttering, at når man udbyder de engelsksprogede uddannelser, som er lig de danske, så må vi ikke stille krav om, at de har engelsk på et meget højt niveau. Det skal varsles, og den regel har der ikke været dispensation for.

Selvfulgelig rekrutterer vi fra de bedste og forsøger, men det er svært, når man ikke må stille krav om, at de er de bedst egnede, altså sådan inden for TOFL-test eller andre lignende engelsktests. Hvis de kommer

ind, så får de for det første et fagligt nederlag, fordi de ikke er i stand til at fungere, og på den anden side så trækker de simpelt hen også kvaliteten af uddannelserne ned både for danske og andre udenlandske studerende.

En anden ting, som Rikke også var inde på, er kulturforskelle i den måde, som vi opfatter uddannelse på. Som udenlandsk studerende har man brug for utrolig meget hjælp og støtte og introduktion til: Hvad er det danske universitetsmiljø? I forhold til deres forventninger bliver de så skuffede, når man ikke går i skole fra 9 til 15, som man har gjort hjemmefra. Hvorfor skal de betale for at gå i skole 3 timer om dagen, og hvorfor er det ikke obligatorisk, at man skal være der? Og hvor er madordningen henne?

De her ting skal vi selvfølgelig løse på universitetet og få introduceret det, men det er også vigtigt, at man introducerer det i markedsføringen af uddannelserne. Hvad er det egentlig de kommer til? Hvad er det de kan forvente sig af et dansk uddannelsessystem?

Det sidste er netop ansvar for egen læring. Det tager lang tid for danske studerende at vænne sig til at gå på et universitet; det tager endnu længere tid for udenlandske studerende.

Der bliver vi nødt til at have nogle hjælpeinstanser til dem. Vi bliver nødt til at have nogle introduktionskurser. Og i øjeblikket er det sådan, at udenlandske studerende som udgangspunkt ikke må være mere omkostningstunge eller ressourcefulde end danske studerende. Det er det.

Der er ekstra arbejde: en vejledningssituation med en dansk studerende tager ofte en halv time; en udenlandsk tager halvanden time. En undervisningstime eller vejledningstime for en underviser tager også kortere tid med en dansk studerende. Og det må man acceptere, og det må man afsætte ressourcer til. Men de penge skal findes et eller andet sted.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Jamen vi siger tak og går straks videre til Safi Hansen Yahiya. Du er på 7. og afsluttende semester på Vitus Bering og er ved at skrive speciale i projektledelse. Værsgo, du har ordet.

Safi Hansen Yahiya: "I takt med globaliseringenerationen"

Tak. Det er mig en stor glæde at være her i dag. Ja, jeg går på bygningskonstruktionsuddannelsen ved Vitus Bering i Horsens, og desuden er jeg uddannet kulturanthropolog ved Oslo Universitetet.

Jeg er kommet i dag for at fortælle lidt om mit indtryk af at være international studerende her i Danmark.

Først og fremmest vil jeg sige, at grunden til, at mange læser der - vi er 523 internationale studerende ved Vitus Bering, 250 går på konstruktionsuddannelsen - er fordi det er et af de tre eneste steder i verden, hvor man kan læse til konstruktør.

Jeg har set lidt på det faglige og det sproglige og det kulturelle på uddannelsen. Først og fremmest vil jeg sige, at det er mit indtryk, at Vitus Bering-ledelsen hvert eneste semester virkelig prøver på at blive bedre og bedre til at magte de internationale studerende, som kommer. Og det er også mit indtryk, at mange af de internationale studerende får et stort udbytte af deres studie her i Danmark.

Fagligt set tror jeg også de får meget ud af det. Uddannelsen er meget indholdsrig, synes jeg, og også anvendelig, og det er både de internationale og de danske, der synes det, fordi det er en meget komprimeret uddannelse. Men stadigvæk vil jeg sige, at lidt mere differentieret undervisning ville være på sin plads, og det kommer jeg så senere ind på.

Med hensyn til det sproglige så synes jeg godt, at man kunne stille meget større krav til de studerende, som bliver optaget, og til undervisningen, som også Maria var inde på.

Med hensyn til den kulturelle imødekommenhed, så har jeg været meget forbavset over, at der har været så stor en mur mellem de danske studerende og de internationale studerende. Den distance er meget tydelig, og det er en skam, synes jeg, for der er mange af de danske studerende, der rejser mere og mere ud på bygningsprojekter, og der tror jeg det ville være en fordel for dem allerede at have kommunikeret med nogle internationale studerende for at lære det faglige byggetekniske engelsk, som man bruger ude også.

Afslutningsvis har jeg noteret et par forslag til, hvordan vi kan ruste os til at blive bedre på de internationale studier. Først og fremmest synes jeg, man skulle arbejde meget mere på evalueringsrunder, meget oftere, hver 8. uge f.eks. Dernæst skulle man mere systematisk bruge de her informationer, lave meget mere kvalitetssikring også for underviserne. Jeg synes også, der skulle være mange flere tværkulturelle innovationsarrangementer mellem både underviserne, lærerne og de danske studerende med de internationale studerende, så man på den måde kunne få fundet ud af, hvordan vi kan gøre tingene bedre her. Flere fællesprojekter synes jeg også kunne være godt, måske på ugebasis mellem de internationale og de danske studerende.

Endelig har jeg tænkt på, at der skulle fokuseres meget mere på nicher. Hvad er det, man kan gøre bedre på de tekniske skoler, hvad er vores nicher her i Danmark? Det tror jeg ville gavne os meget i vores bestræbelser på at være i takt med den nye globaliseringsgeneration.

Det var, hvad jeg havde besluttet mig for at sige i dag, tak for opmærksomheden.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Anya Eskildsen, som har erfaring med internationalisering af de mellemlange erhvervsrettede uddannelser også uden for Europa, f.eks. i Kina.

Anya Eskildsen: "Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser"

Tak for invitationen til at komme her i dag. Der er ingen tvivl om, at den stigende globalisering giver Danmark rigtig mange muligheder for vækst og øget velstand. Men den stiller også øgede krav til uddannelsessektoren, for der er nemlig ekstremt meget fokus på, at vi også leverer varen til dansk erhvervsliv, nemlig dygtige medarbejdere med internationale kompetencer. Dansk erhvervslivs stigende behov for internationale kompetencer er en udfordring, og samtidig ved vi, at vores erhvervsrettede uddannelser har et betydeligt eksportpotentiale, og det er en udfordring, som vi også bør tage op.

Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser har altså flere aspekter, og på Niels Brock har vi i en menneskealder arbejdet med internationalisering, og vi er utrolig glade for, at det nu er kommet så højt op på den politiske dagsorden, som det er.

På Niels Brocks akademiuddannelser, eller vores afdeling for korte videregående uddannelser, startede vi allerede i 1993 opbygningen af internationale netværk inden for udvekslingsprogrammer som Erasmus og Nordplus. En barriere på daværende tidspunkt var, at al undervisning på Niels Brock foregik på dansk. Nu udbyder vi næsten alle vores videregående uddannelser på engelsk, og det siger sig selv, at det har krævet en omfattende efteruddannelse af alle i organisationen.

En afgørende forudsætning for at kunne skabe et rigtigt internationalt miljø er, at de internationale studerende, både full degree, udvekslingsstuderende og de danske studerende, som ønsker et internationalt studiemiljø, går sammen. Vi har i år modtaget 172 studerende fra 41 forskellige lande, som alle skal tage en af vores 2 årige fuldtids akademiuddannelser på engelsk. De her studerende kommer både fra EU-

lande og fra lande uden for Europa, og studerende uden for Europa betaler naturligvis for studiet. Hertil kommer omkring 48 udvekslingsstuderende fra 15 forskellige lande.

Ud over et udbud af de her korte videregående uddannelser på engelsk, så udbyder vi også et forberedende kursus på Niels Brock for netop at sikre, at de studerende, der starter på de korte videregående uddannelser, er klar til det. I øjeblikket går der lige omkring 150 studerende på de her forberedende kurser.

På bachelorniveau udbyder Niels Brock i samarbejde med Montfort-universitet i England en overbygning på vores akademiuddannelser. Det muliggør altså, at vores studerende kan blive på Niels Brock, at de kan have de samme lærere, som de havde på KVVU, og efter 1 års studie opnår de altså en engelsk bachelorgrad. Lige nu er der startet 84 på den 1 årige engelske bacheloroverbygning, og de betaler alle full fees.

Overbygningen er en stor succes. Der er et rigtig globalt miljø; der er et meget lille frafald; og der er ingen arbejdsløshed efter studiet. Men fordi erhvervsakademierne i Danmark ikke har licens til at udbyde bacheloruddannelser, jamen så er det desværre ikke muligt for os at modtage udvekslingsstuderende på vores bacheloruddannelser. Det er en barriere, og det er det, fordi de parter, vi har i udlandet, typisk, også selv om de ikke er universiteter, udbyder bachelorgrader, og de vil meget gerne sende deres studerende til os på 3. studieår. Det er en stor barriere, fordi vi på Niels Brock opfatter uddannelse som en eksportvare, og fordi vi må konstatere, at nogle af vores udenlandske partnere de siger nej tak til at lege med os, fordi vi ikke har bachelorniveauet.

Til trods for denne her barriere, som absolut ikke må undervurderes, så er der faktisk rigtig meget, som lykkes. Siden 1999 har vi fået tilpasset og skræddersyet vores 2-årige videregående uddannelser på engelsk til f.eks. det kinesiske marked. Lige nu læser omkring 800 kinesiske studerende på Niels Brocks double diploma-uddannelse i Kina. Der er altså tale om systemeksport, salg af know-how, og det er faktisk en succeshistorie. Men skulle vi øge volumen og for alvor gøre os gældende i Kina og andre steder i verden - vi er i øjeblikket i gang i Latinamerika - jamen så vil det altså kræve, at vi får udbudsretten til bachelorniveauet. KVVU er ikke et anerkendt niveau i en international sammenhæng, og det må vi anerkende.

Der er altså utrolig mange muligheder, ikke alene i at eksportere uddannelse og uddannelseskoncepter, også pædagogiske koncepter er en efterspurgt vare på visse eksportmarkeder og især i Kina. Vores aktivitet i Kina har også skabt grobund for udveksling af lærere og ledere mellem Kina og Niels Brock i Danmark. Og det er ingen tvivl om, at det er med til at styrke det globale miljø af vores uddannelser herhjemme i Danmark.

Vi har lige underskrevet den første udvekslingsaftale med Kina, og det vil sige, at de første danske studerende skal i praktik og skrive deres afsluttende hovedprojekt i Shanghai. Og det siger sig selv, at de igennem 5 måneders ophold i Kina lærer en masse om kinesisk kultur, arbejdsmarkedsforhold osv., og de erhverver nogle kompetencer, som er utrolig dyrebare og meget efterspurgt hos danske virksomheder.

Og så har vores aktiviteter i Kina også gjort det muligt for os at etablere en Kina-linje på vores gymnasium. Her lærer eleverne kinesisk på A-niveau, det vil sige, det bliver deres andet fremmedsprog, og i løbet af deres 3-årige gymnasietid er de tre gange minimum 4 uger i Kina. Det giver dem nogle helt eventyrlige gode kompetencer. Og for at sikre, at den dyrebare kompetence ikke går i glemmebogen, og for at vi kan være sikre på, at vi kan bygge videre på den, jamen så etablerer vi så også en Kina-linje på KVVU.

Udvekslingsaftaler uden for Europa er relativt nyt på Niels Brock. Vi har koncentreret os om at indgå i netværk i Norden og i Europa, hvor støtteprogrammer som f.eks. Nordplus Erasmus og Leonardo har gjort

det muligt for de studerende at tage på studie- og praktikophold og få ekstra økonomisk støtte oven i deres SU.

Vores erfaring er, at Nordplus-programmet er langt det mest fleksible af udvekslingsprogrammerne med hensyn til indhold. Nordplus giver de studerende mulighed for støtte både til praktik og til studieophold. Det store problem her er imidlertid, at det er svært at få de danske studerende og også lærerne interesse-rede i at rejse til et andet nordisk land. Det er simpelt hen ikke eksotisk nok. Det kan godt være, at hvis man gør tilskuddene lidt mere favorable, at man så kan få nogle flere til at tage til et andet nordisk land.

Udvekslinger under Erasmus-programmet er en meget stor succes på Niels Brock. Vi hører fra andre erhvervsakademier i Danmark, at det er svært at få de studerende til at rejse ud, men hos os med de studerende, vi har, der går det faktisk rigtig godt. F.eks. havde vi sidste år 58 KVV-studerende på individuelle studie- og praktikophold i udlandet. Det svarer til ca. hver syvende af vores 4. semester studerende, der rejser ud. Og for at nå dertil, jamen så kræver det fokuseret vejledning og markedsføring, og det kræver et enormt stort netværk af internationale partnere. Men også her er der nogle barrierer, som jeg vil nævne.

Ifølge reglerne kan de studerende først komme på udveksling på andet, og det vil sige for os sidste år af deres KVV-uddannelse. Hvert år har vi store problemer med at få eksamensresultaterne tilbage så betids, at de studerende, der har været i udlandet, kan få deres eksamensbevis på samme tid som dem, der er blevet i Danmark. Får de det ikke, så er de faktisk ikke dagpengeberettigede, før de har deres eksamensbevis.

På Niels Brock har vi store forventninger til det nye europæiske Life Long Learning-program, og vi håber meget på, at der vil ske en forenkling af Leonardo-programmet efter Erasmus-modellen. Det vil sikre kontinuiteten og løse mange af de problemer, der er med al for tung administration både for arbejdsgivere, studerende og også for skolerne.

Indførelsen af DK-USA programmet har gjort det muligt for os at sende studerende på studieophold eller i praktik i USA med støtte fra den danske stat. Det tegner til at blive en rigtig stor succes. I forårssemesteret var der 11 fuldtids akademistuderende på et 5 måneders studie- og praktikophold i USA. Men der er nogle problemer i den forbindelse, nemlig at vi kun kan få støtte til at sende de studerende et community college. Da vores studerende rejser ud på 4. semester, så er det rigtig svært at finde et community college, der har det matchende niveau.

En anden barriere er, at nogle community colleges i visse amerikanske stater ikke har lov til at modtage danske studerende, uden at de danske studerende betaler tuition fees, heller ikke selv om der er indgået en udvekslingsaftale.

Jeg vil godt rose programmet for den store brugervenlighed, fleksible deadlines og meget hurtig respons-tid fra CIRIUS.

Der er en anden barriere, som er vigtig at få nævnt omkring internalisering af uddannelserne, og det er den manglende transparens. I udlandet kender man ikke begrebet korte videregående uddannelser, og derfor er det enormt svært at identificere uddannelsens niveau. Eksaminerne på de korte videregående uddannelser er tværfaglige, og de kan dække over forskellige fag fra år til år. Det giver os problemer i forbindelse med akkreditering og opnåelse af f.eks. ECTS-label.

Selv med favorable forhold og efter at alle barrierer skulle blive fjernet, så vil vi aldrig nogen sinde kunne få alle vores studerende til at rejse ud, og derfor er internationalisering på hjemmebane, som vi har været inde på, en meget vigtig del af den internationale strategi. Heldigvis har vi på Niels Brock rigtig mange

udenlandske studerende, og de er selvfølgelig med til at skabe et stærkt internationalt studiemiljø. Jeg vil godt fremhæve de gode støttemuligheder, der er for udvikling af virtuelle læringsmoduler, som gør det muligt at tale om virtuel mobilitet, og de muligheder skal absolut eksistere side om side med mobilitetsprogrammerne.

Vi har været lidt inde på lærerne og lærerkompetencer, og jeg vil godt fremhæve, at vi er meget glade for de muligheder, der er for lærerudvekslingsprogrammer. De er af meget stor betydning for os. Vi sender mellem 10 og 15 lærere ud hvert år, det svarer til ca. en fjerdedel af lærerne på de korte videregående uddannelser, og det sker dels som et led i efteruddannelsen af lærerne, dels som et led i kvalitetssikringen af studenterudvekslingen. Det er også vores erfaring, at de lærere, der har været ude, er rigtig gode til at sørge for, at der er nogle af de studerende, der også tager ud.

Niels Brock har mange gode eksempler på god praksis, når det gælder internationalisering af uddannelserne. Det er vi glade for, og det er vi meget stolte af, men vi kunne være bedre - meget bedre. Jeg vil derfor gerne slutte af med at pege på fem konkrete områder, hvor Folketinget kan hjælpe med at fjerne eller mindske barrierer for internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser.

For det første, hvis vi vil gøre alvor af at gøre danske uddannelser og uddannelseskoncepter til eksportvarer, så kræver det simpelt hen, at de store erhvervsakademier får ret til at udbyde professionsbacheloruddannelser, gerne med mulighed for afstigning efter 2 år. En sådan fleksibel model vil være en unik uddannelsesmulighed både for danske og udenlandske studerende.

For det andet bør der foretages en tilpasning af de eksisterende KVV-bekendtgørelser, sådan at uddannelserne bliver langt mere transparente og muliggør en akkreditering og opnåelse af ECTS-label.

For det tredje må vi have den professionelle markedsføring af de danske videregående uddannelser. Niels Brock er repræsenteret i den referencegruppe under CIRIUS, der i øjeblikket arbejder med det, men vi mener simpelt hen ikke, at det kan gå hurtigt nok. Markedsføring gør det ikke alene, det er dyrt for de internationale studerende at uddanne sig i Danmark, leve i Danmark, bo i Danmark, og derfor har vi altså brug for en kraftig forøgelse af det antal studenterstipendier, der er afsat til de bedste studerende uden for EU. Også på det merkantile KVV-område er der brug for det.

For det fjerde bør der gives mulighed for støtte til praktikophold og studieophold uden et innovationskrav. Det er nemlig vigtigt, at vi kan sende elever, studerende og lærere af sted på uddannelsesophold til steder, hvor det både fagligt og rammerne omkring opholdet er gennemarbejdet og kvalitetssikret.

Og for det femte så bør der oprettes udvekslingsprogrammer med institutioner fra lande uden for EU i lighed med DK-USA programmet. Der er meget stor efterspørgsel fra de studerendes side efter udvekslingsprogrammer om muligheder i Canada, Australien og New Zealand. Men vi synes, at det er vigtigt for at få synergieffekt med de eksportbestrebelse, som vi har, at man også kigger på lande som Brasilien, Rusland, Indien og Kina.

Vi har mange eksempler på afprøvet god praksis, og vi bidrager gerne med løsningsmuligheder i forbindelse med de barrierer, jeg lige har nævnt. Så jeg vil bare slutte med at sige, at vi selvfølgelig meget gerne stiller op med erfaring og faglig ekspertise, når det gælder om at få styrket globaliseringen af de danske uddannelser.

Spørgsmål og svar til blok 2

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Tak til de fire. Jeg har fået nogle markeringer, så vi tager to ad gangen, og først er det Tina Nedergaard fra Venstre.

Tina Nedergaard (V):

Tak til alle for nogle indsigtsfulde oplæg. Der er faktisk flere ting, som jeg i hvert fald gerne vil gå videre med.

Men det, jeg vil stille spørgsmål til, det er mere konkret og i høj grad måske til Anja, det er den praktiske del, det at tage ud og være i praktik, være i en virksomhed og bruge sin uddannelse på den måde. Ser I den samme værdi af det som at tage et studieophold eller måske bedre værdi, og samtidig i forbindelse med det spørgsmål i forhold til erhvervsuddannelserne, altså vores faglige niveau, er det en bedre og måske en lidt smidigere adgang for dem til at komme ud igennem danske virksomheder? Hvordan kunne vi gøre det mere fleksibelt, også lidt i forlængelse af Margrethe Vestagers tidligere spørgsmål om hvordan vi får de unge, der er mindst udlandstilbøjelige, med ud på markedet?

Martin Henriksen (DF):

Det må være til Maria, hvor jeg gerne vil bede om en kommentar til den udvikling, som Torben Klein var inde på, med at engelsk vil overtage mere og mere i det danske uddannelsessystem. Og så hører man det selv ubetinget som en fordel, men kunne det ikke være et problem, hvis man fik en uddannelseselite, der udelukkende taler engelsk på et højt niveau? Eksempelvis hvis universitets- og forskningsdebatter altid foregår på et fremmed sprog, udelukker man så ikke mange almindelige mennesker fra at deltage i en sådan debat og have mulighed for at interessere sig for en sådan debat, og ville det så ikke være et demokratisk problem?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Det første, var det nærmest til Anya?

Anya Eskildsen:

Værdien af at være ude i en virksomhed og i praktik i udlandet, det var det, du spurgte om, og der er ingen tvivl om, at det har enorm stor værdi. Du var selv inde på at det måske ikke altid kun er indholdet, men også lige så meget et spørgsmål om metoder, og der er ingen tvivl om, at der er rigtig meget at hente ved det.

Når vi sender vores studerende ud, så er det jo sådan i en kombination af at være i praktik og studie, fordi de skriver deres store opgaver dér. Så de bruger altså deres faglige know-how, men kommer jo hjem med en kæmpe stor rygsæk med erfaringer om, hvordan gør man tingene i udlandet, som er til stor glæde og gavn, også for os, der får lov til at læse deres opgaver, at se at tingene godt kan gøres på en anden måde. Så der er ingen tvivl om, at det at komme i praktik i udlandet har en meget stor værdi.

Med hensyn til, hvordan vi sørger for at få alle med, så var Torben også inde på det, og jeg var inde på det: det er rigtig, rigtig svært at få alle med. Og der er ingen tvivl om, at indsatsen skal gøres så tidligt som overhovedet muligt, og engelsk, det skal vi være bedre til det. Den store barriere, når det drejer sig om erhvervsuddannelserne for at få alle ud, det er egentlig, at deres engelskkundskaber ikke altid er helt, som vi godt kunne ønske os. Så der er ingen tvivl om, at det altså er en indsats, en sproglig indsats, tidligt i forløbet, der vil hjælpe gevaldigt.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, dermed har du på en måde også svaret lidt på Martins spørgsmål, men det var vist Maria, som skulle svare på det spørgsmål?

Maria Munnecke:

Spørgsmålet gik på, om det var et demokratisk problem og et mål i sig selv at udbyde engelske uddannelser på universitetet. RUC har ikke en politik om at al uddannelse skal udbydes på engelsk og alene på engelsk. Og det er heller ikke min personlige holdning, at det er hensigtsmæssigt inden for en lang årække alene at udbyde engelske uddannelser, ikke mindst fordi vi selvfølgelig har en demokratisk forpligtelse til, at der skal være lige ret til uddannelse for alle. Og det er der ikke i øjeblikket, hvis de kun bliver på engelsk. Det skal starte i grundskolen, hvis vi skal til at udbyde mere engelsk.

Så kan man selvfølgelig også diskutere, om ikke der til stadighed vil være et behov for højtuddannede, der både begår sig på et højt fagligt niveau på dansk og også på engelsk, og det mener jeg personligt, der er. Men altså, tiden må vise, om vi på et tidspunkt bliver i stand til at have engelske uddannelser over hele linjen, hvor man stadigvæk kan bibeholde retten til fri uddannelse til alle eller lige uddannelse til alle.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Vi går videre i talerækken, men I andre må godt gemme, hvis der er noget, I vil supplere på.

Any Eskildsen:

Jamen praktikpladser, hvor der bliver spurgt om, om der var nogle løsningsmuligheder for at højne det på de videregående uddannelser, og der er vores erfaring, at det funker jo faktisk ret godt på EUD-området og HH-området, hvor vi har PIU-ordningen. En tilsvarende ordning på de videregående uddannelser, hvor man kunne få støtte til f.eks. at opsøge praktikpladser, det tror vi ville gavne. Ligesådan i de nordiske programmer, f.eks. inden for en af vores store succeser, nemlig Finansøkonomen, med alle de nordiske fusioner, der tror vi på, hvis der kunne være lidt støtte til at finde sådan nogle praktikpladser, så kunne vi også få vores studerende til at tage til et andet nordisk land.

Per Clausen (EL):

Ja, nu kunne det selvfølgelig være en diskussion for sig selv om det der med ophævelsen af sprogene og ensretning af sprogene, der sådan er lidt perspektivet på vores arbejde, men det vil jeg ikke komme ind på her i dag.

Nej, jeg vil stille et spørgsmål med udgangspunkt i det, jeg synes, der er meget vigtigt, det er, hvordan vi skaber muligheder for, at mennesker kan rejse rundt i verden både for at studere og arbejde. Både Maria og Rikke var jo i jeres indlæg inde på det problem, der er, hvis man kommer til Danmark og skal studere, som handler om økonomi. Og jeg kunne godt tænke mig, om I kunne uddybe lidt mere, hvad der skal til, hvis det skal være sådan, at Danmark også fremover skal kunne tiltrække studerende uden for EU-området, som ikke har meget gode økonomiske forudsætninger. Det synes jeg faktisk kunne være vigtigt.

Og så kunne jeg også godt tænke mig, om I lige kunne kommentere det der med, at vi hele tiden siger, at vi vil have de bedste af de udenlandske. Nu er det vel omkring et par tusinde, når vi ser det i verden, der vil have de bedste af udlændingene. Hvordan definerer I det med de bedste? Skal der også være plads til internationalisering for os, der bare sådan mener, at vi selv er nogenlunde normalt begavede?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Mens I funderer over det, så får Margrethe Vestager også mulighed for at stille spørgsmål fra De Radikale.

Margrethe Vestager (RV):

Ja, vi kunne holde en hel høring om sprog alene, men vi ser sådan set ikke nogen modsætning mellem at have et stærkt dansk sprog og et velfungerende engelsk på højt niveau. Bare så det er sagt, for jeg tror godt, den vision kan eksistere.

Det, jeg vil spørge til er, at I faktisk sagde to ting, som var lidt i modstrid med hinanden. Safi sagde, at noget af det fine ved Vitus Bering var, at der blev udbudt en unik uddannelse. Altså, bygningskonstruktøruddannelsen som man faktisk ikke kan få særlig mange andre steder, og det var en del af attraktionen. Og Anya, du sagde jo, hvis jeg hørte dig rigtigt, egentlig, at KVVU bør reformeres til at være bacheloruddannelser med mulighed for afstigning efter 2 år - det var det, der var hovedbudskabet, ikke? - som jo er en helt anden uddannelsestype og som siger, at vi ikke kan have noget andet i Danmark end bachelor, det er ligesom minimumsniveauet, men vi kan godt af hensyn til f.eks. rekruttering give en afstigning efter 2 år. I siger faktisk noget lidt modsatrettet, og derfor vil jeg spørge: Hvad er jeres oplevelse af, hvor store forskelle det her internationale uddannelsesmarked egentlig tillader, fordi nogle gange så har markedet jo en tendens til, at tingene de bliver mere og mere ens, i stedet for det, som man egentlig kunne ønske sig, nemlig, at stadig mere kom til rådighed, at man kunne vælge mellem stadig flere forskellige uddannelsesmåder og pædagogiske tilgange, faglighed og tværfaglighed, hvad ved jeg, om jeres fornemmelse går i retning af ensretning, eller om det går i retning af et større udbud?

Og sidst, det er sådan mere en praktisk detalje, men jeres vurdering af, hvor mange stipendier, der skal til, for at man kan lave et egentlig internationalt uddannelsesmiljø på danske uddannelsesinstitutioner. Jeg tror ikke, der er nogen, der er i tvivl om, at det nuværende antal stipendier er alt, alt, alt for lavt, hvis man skal tiltrække uden for EU og EØS, men hvor mange skal der til, for at vi kan få de her internationale miljøer? For jeg tror, der faktisk skal ret mange studerende til, også for at de danskere, der læser på uddannelserne, overskrider de kulturelle barrierer, der er for at indgå i det internationale uddannelsesfællesskab, som du var inde på Safi, for jeg har den samme oplevelse, som du refererer til.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, både med de bedste og mangfoldigheden, vi starter med Maria.

Maria Munnecke:

Vi blev spurgt om: Hvad skal der til for at tiltrække udenlandske ansøgere, der er svage økonomisk? Men der skal stipendier til; og det er stipendier, hvor man skal overveje, om de skal ligge på universitetet, eller om de skal ligge i Videnskabsministeriet, og hvilke kriterier der skal være for, at de kommer ind.

Nu snakker vi meget om EU-studerende hele tiden, at de får gratis uddannelse, og det er altså sådan, og de er ligestillede i forhold til de danske studerende, men det er et stort problem for østeuropæere at leve i Danmark, de har ikke råd til leveomkostningerne her. Så de tager også hjem igen; de kan ikke overleve. Og vi kan hjælpe dem både ved stipendier, og vi kan hjælpe dem med at lave en større indsats for, at de kan få studenterjobs, at virksomhederne i højere grad åbner op for, at udenlandske studerende kan få almindelige studenterjobs hos dem.

Og så skal vi selvfølgelig være opmærksomme på i hvor høj grad vi som universitet eller universitetsverden kan tillade os at hjælpe med billige boliger og billige boligforhold, når vi ikke varetager den opgave i forhold til danske studerende? Det er jo selvfølgelig også et vigtigt område.

De bedste, hvem er det så? Jamen altså, der er de fagligt bedste, dem, som Harvard gerne vil rekruttere, men der er også de bedste i forhold til dem, der ønsker at læse på et dansk universitet, der er fagligt engagerede, der har de sproglige kompetencer, og der altså gerne vil. Vi får også en række studerende, og det tror jeg alle uddannelsesinstitutioner gør, af folk, der bare gerne vil feste og synes, at blonde piger er noget så fantastisk. Og det er ikke de bedste at have inde.

Men altså, et fagligt engagement for dem og nogle, der har vist i deres tidligere uddannelser, at de er engagerede og vil tage del i deres uddannelse, det ville være de bedste for mig.

Rikke Skovgaard Andersen:

Ja, lige angående økonomi, som jeg også blev spurgt om, der har jeg lige tænkt over det, og jeg tror ikke, at jeg har så utrolig mange konkrete ideer, men man kan jo overveje det i forhold til den uddannelse, som jeg selv går på, som er finansieret for mange af ikke-europæernes vedkommende af Erasmus Mundus stipendier fra EU, hvor de så får dækket deres studeafgift og får et stipendium fra EU. Det fungerer ret godt, og for mange af dem er det deres mulighed for at læse i Europa. Altså, de ville ikke være kommet hertil og have læst - og det er nogle virkelig dygtige studerende - hvis de ikke havde fået del i de her stipendiemidler.

Og så det med studiejob synes jeg også er en virkelig god pointe. Jeg har jo selv oplevet på nært hold, at det kan være svært at få arbejde, selv med at pakke grøntsager i kasser, hvis man er udlænding. Og det kunne være et godt udgangspunkt, at de rent faktisk havde en mulighed for at tjene nogle penge, mens de var i Danmark; det har jeg stor forståelse for.

Angående de bedste, så tror jeg også, at det er vigtigt at kigge på de bedste i forhold til formålet eller tanken med uddannelsen, at man kigger på folks kvalifikationer i forhold til de kompetencer, som man gerne vil give dem. Hvilke forudsætninger har de for at tilegne sig det, som er målet med uddannelsen? Og igen også, som du også sagde, med motivation, og jeg tror, at det er vigtigt at indtænke det her i en optagelsesprocedure, hvor man rent faktisk har samtaler med folk omkring det her, så det ikke bare er et ansøgningsskema, som man får ind og bedømmer på, men man griber telefonen eller møder dem personligt for virkelig at få en fornemmelse af deres motivation.

Og sidst også noget om sprogkompetencer: Der er virkelig, virkelig stor forskel på, hvor godt folk kan engelsk, og det er virkelig vigtigt at tjekke det, fordi man også bliver skuffet som studerende, hvis man kommer til Danmark og ikke får det ud af uddannelsen, som man ville, fordi man ikke er god nok til engelsk. Så det er virkelig vigtigt at have styr på de her ting.

Anya Eskildsen:

Jamen det var, om vi sådan taler forbi hinanden omkring bygningskonstruktøruddannelsen. Bygningskonstruktøruddannelsen er jo en mellemlang videregående uddannelse, altså det er en bacheloruddannelse, og der er ingen tvivl om, at når det drejer sig om udbud, altså: Vil man se et større udbud? - det tror jeg. Og det, der er behov for, det er, at man kender niveauet. Altså, KVVU-niveauet er ikke kendt, og på den måde er det ikke attraktivt at tage. Det er attraktivt at komme til Danmark og få en uddannelse; det er det jo. De tal, jeg lige nævnte, fortalte jo, at selv om at det bare er en kort videregående uddannelse, så er det faktisk attraktivt, fordi vi har noget at byde på, men vi ville være langt mere attraktive, hvis vi havde et anerkendt internationalt niveau, altså er på MVU-niveau i stedet for.

Vi ser jo det her med de mange forskellige linjer på cand.merc. uddannelser og i gymnasierne i dag med gymnasiereformen med en masse forskellige linjer, men niveauet er kendt.

Hvor mange stipendier, der skal til, for at vi kan være rigtige internationale, det er enormt svært at sige noget om, men jeg tror på, at det er vigtigt at huske på, at i en international sammenhæng er de danske uddannelser heller ikke voldsomt dyre, men det er enormt dyrt at bo i Danmark. Og jeg tror, at man kan hjælpe meget, hvis man sørger for at få lavet nogle boliger til en pris, hvor udenlandske studerende kan være med og kan betale det.

Og så tror jeg, at det er vigtigt, at vi sørger for at udnytte den enorme kompetence, der ligger i de udenlandske studerende og gøre de danske virksomheder opmærksom på det. Jeg synes, det ville være brandærgeligt, at man fik nogle dygtige internationale studerende til at stå og pakke grøntsager fra Årstiderne eller et eller andet andet. Der synes jeg, at man kunne bruge de her kompetencer langt bedre. Og det bør vi kunne få banket erhvervslivet klar til, og det tror jeg da også de vil være. Så bruge kompetencerne, sådan så de har mulighed for at tjene penge. Det har det jo faktisk i dag gode muligheder for, hvis de bare får et relevant studiejob.

Safi Hansen Yahiya:

Jeg vil tilslutte mig både hvad Maria og Rikke sagde angående de bedste. Men ud over det så vil jeg sige, at ikke nok med kompetencen, så mener jeg også, at man skal kigge på kvalifikationerne. Og det siger jeg, fordi f.eks. konstruktionsuddannelsen er baseret meget på gruppearbejde og teamwork hele vejen igennem fra 1. til 6. semester. På det 7. arbejder man så fuldstændig selvstændigt. Og er man i en gruppe af fire personer, hvoraf to f.eks. halter meget bagud, så er det de to andre, der må gennemføre hele det her semester og gå op til eksamen, og de andre består jo selvfølgelig også, og de kan simpelt hen gå igennem en hel uddannelse uden egentlig at have lært særlig meget og kan komme tilbage til deres hjemland uden egentlig at kunne bygge et hus. Og det kommer jo så tilbage til Danmark igen, og det danske renommé, uddannelsesrenomméet, må man se meget kritisk på. Og derfor er det nok vigtigt at kigge på motivationen og kvalifikationerne og kompetencen hos de studerende, man optager.

Og så med hensyn til konstruktionsuddannelsen, som jeg allerede synes er en niche, fordi der kun er to steder i verden ud over Danmark, hvor man kan læse til konstruktør. Det er i England og så i Australien, mener jeg. I stedet for at skulle konkurrere med de to andre steder kunne man måske lave et samarbejde med dem for at gøre de her tre steder endnu bedre, også fordi de geografisk set ligger så langt væk fra hinanden, at jeg er sikker på, at de nordiske studerende, som er en stor del af dem, der læser til konstruktør, ikke vil tage til Australien, de vil tage til Danmark. Men hvordan lærer vi at gøre uddannelsen bedre? - ved at samarbejde med de to andre steder.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, og vi har de to sidste politikere, først Carina Christensen fra De Konservative.

Carina Christensen (KF):

Jamen jeg vil egentlig gerne spørge, hvad vi er gode til. For vi får jo ikke ret mange udlandske studerende til Danmark. Der kommer kun 1 pct., men der kommer trods alt 1 pct. Så de har jo fået øje på os på en eller anden måde. Så den ene procent, der trods alt kommer, hvorfor kommer de her til Danmark? Hvad har vi, som de synes er attraktivt?

Og når I så svarer på det, det kan jeg jo så høre, hvad det er, men er det så noget, vi skal holde fast på, eller skal vi harmonisere i højere grad for at virke attraktive?

Nu siger I bl.a., at de bliver overraskede over, at der er så meget selvstudium og man skal tage ansvar for egen læring, at der ikke er obligatorisk mødepligt. Jamen skal vi så også have obligatorisk mødepligt, eller skal vi holde fast i de styrker og de steder, hvor vi er anderledes, for at kunne være attraktive i fremtiden?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, det ligger jo lidt i forlængelse af det der med det mangfoldige, eller om det hele bliver mere ens af at være internationaliseret..

Men så er det Christine Antorini fra Socialdemokraterne til sidst.

Christine Antorini (S):

Det ene spørgsmål var præcis det samme som Carinas, så det vil jeg glæde mig til at høre svaret på.

Det andet, jeg vil spørge om er nok mest til Anya, fortsat lidt omkring det dilemma, at der ikke er en bachelor på KVVU-niveauet. Torben Klein fremhævede igen professionshøjskolerne som vejen til at styrke internationaliseringen i forhold til de mellemlange videregående uddannelser. Men jeg vil gerne høre dine råd, for det er jo noget, vi skal til at diskutere politisk. Det er måske at se det som, kan man sige, nogle supplerende søjler: hæve bachelorniveauet, men have en stærk erhvervsakademisøjle. Er det sådan, som jeg hører dig? Er det det, du siger der skal til for at styrke de mere erhvervsrettede uddannelser: kulminationen af et bachelorniveau, men inden for en erhvervsakademisøjle? Eller er visionen, at man får styrket internationaliseringen ved at lave professionshøjskoler, der indeholder det hele, fordi det så giver noget værdi, at det ikke er monofagligt, men tværfagligt?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, vi har 5 minutter, hvis der er en, der har et hurtigt spørgsmål nede fra salen. Ja, der er en. Og vi skulle så frygtelig gerne have en mikrofon, men ...

Spørgsmål fra salen:

... der er en, der har nævnt Kulturministeriets betænkning fra for 3 år siden, den, som hed »Sprog på spil«, og der anbefaler udvalget med Jørn Lund som formand, at der skal være to parallelsprog, dansk og engelsk, og det er, som om at det har været underforstået i hele den foreløbige diskussion, at det har drejet sig om de økonomiske og handelsprægede uddannelser til anvendelse i udlandet og her. Der er ikke nogen, der har nævnt, at man har brug for et dansk parallelsprog i universitetsuddannelsen. Det gælder særlig medicin, som jeg jo kender bedst. Og der gælder det jo om 2. del studiet, at den kommende læge skal forstå patienten og forstås af patienten. Og Jørn Lund slår naturligvis til lyd for, at man skal benytte lejligheden til at, nu hvor Den Store Encyklopædi er kommet ...

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Lidt kort, ikke?

Fra salen:

Ja ... til at vedligeholde det begrebsapparat, der findes på dansk. Og man har jo spøgt lidt med skandinaviseringen af den medicinske uddannelse. Jeg synes hellere, at man skulle vende den til noget positivt på en eller anden måde. Tak.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Så, hvem vil først af jer fire? I får alle ordet, men Rikke var vist den første til at markere.

Rikke Skovgaard Andersen:

Ja, jamen jeg vil jo besvare spørgsmålet om, hvad vi er gode til. Det har jeg hørt mange bud på, og jeg vil dele det op i to forskellige årsager til at mine medstuderende er kommet til Danmark - udover at det her program, som de deltager i, og som foregår i hele Europa, er utrolig interessant rent fagligt:

De synes at Danmark som land er interessant, det at vi har en velfærdsstat, og at Danmark er på den måde, som vi er. Det er jo meget nysgerrige mennesker, det er journalister, så de ville gerne finde ud af, hvad det er. Og så snakkede vi om undervisningsformen og om hvorvidt det var et problem med ansvar for egen læring. Og ja, det er både et problem, og ja, det er ikke et problem. Jeg har rent faktisk spurgt dem om det her i undersøgelsen også, og der var svarene meget varierede. Nogle sagde, at de følte, at ansvar for egen læring bare betød, at folk var ligeglade med dem, og at de kunne gøre, hvad de ville, og nogle

sagde, at de syntes, at det var meget afslappet, og at de kunne godt lide den der med, at de selv skulle tage ansvar, og de følte, at det var meget motiverende.

Min oplevelse er, at ansvar for egen læring er et positivt begreb. Man skal bare blive bekendt med det på den rigtige måde. Det kræver meget at indføre udenlandske studerende i, hvad ansvar for egen læring er, men der er mange, der har utrolig positive oplevelser med det, og jeg vil helt klart sige, at det er noget, man skal fastholde; man skal bare lære at gøre det pædagogisk rigtigt.

Anyas Eskildsen:

Ja, altså, vi er rigtig gode til den særlige måde vi underviser på. Det er i hvert fald det, Niels Brock er blevet kendt på i Kina og i Latinamerika osv.: høj kvalitet og ikke mindst vores meget stærke erhvervstilknytning. De studerende taler meget om, at det er relevant og aktuel viden, de går derfra med. Det er noget, der er umiddelbart brugbart. Og altså den særlige pædagogik, som mange af vores kinesiske partnere snakker om, det er sådan lidt det samme som når de taler om Arne Jacobsen og andet design, at her, der adskiller vi os; her gør vi noget, som er virkelig, virkelig specielt.

Vi synes jo ikke selv, det er specielt, men for rigtig, rigtig mange er det en speciel måde, den måde, dansk-undervisningen er tilrettelagt på, den særlige pædagogik.

Omkring professionshøjskoler, så er der jo ingen tvivl om, at de første tanker, der var omkring at få etableret en professionshøjskole, der gik visionen jo meget på, at man gerne ville forretningsorientere både de uddannelser, der retter sig mod den offentlige sektor, men vel også driften af uddannelsesinstitutionerne. Men sådan som jeg oplever det, så kører det hele meget på CVU'ernes præmisser i øjeblikket. CVU'erne er rettet mod den offentlige sektor, og i den forbindelse er det jo sådan en underlig verden, uddannelsesverdenen, at jo højere uddannelsesniveau man udbyder, jo vigtigere er man. Og det vil sige, at universiteterne jo er vigtigere end CVU'erne, der er vigtigere end erhvervsakademierne.

Og det gør det lidt vanskeligt at se, at vi på lige fod kan gå ind i en eventuel professionshøjskole. Og vi har jo, som Torben var inde på, stort set ingen uddannelser på MVU-niveau. Bygningskonstruktøruddannelsen er et eksempel, der er lidt nede omkring Slagelse, men ellers har vi jo ikke noget. Men vi har nogle meget stærke erhvervsakademier og nogle meget stærke korte videregående uddannelser, som kunne gøres langt stærkere ved at få bachelorniveauet lagt oven på.

Jeg synes, at et godt eksempel på, hvorfor det nødvendigvis må være en søjle, en stærk merkantil søjle, der skal etableres ved siden af professionshøjskolerne, måske som sådan en mellemstation, før man eventuelt vil lave de her store samlinger af professionshøjskolen, det er egentlig vores eksempel med vores finansuddannelse. Vi har lyttet meget til, at erhvervslivet gerne vil have, at dem, der kommer igennem et uddannelsesforløb, skal være umiddelbart grydeklare; de skal kunne anvendes. Og vi har unge mennesker, der efter en studentereksamen får en plads i en bank, og de går så på Niels Brock i vores finanshus, som vi har indrettet sammen med branchen, og der bliver sørget for, at folk fra branchen kommer og underviser de håbefulde unge sammen med vores lærere, som er i praktik i virksomheden i en bank. I øjeblikket har jeg en lærer i Nordea på sådan et uddannelsesforløb, og de timer, som den lærer skulle have læst, de læses af medarbejdere fra Nordea. Så på den måde sørger vi altså for virkelig at få erhvervslivet tæt ind til os.

Den her unge elev, som altså starter sin finansielle uddannelse på Niels Brock i et miljø, der osrer af den finansielle sektor, han fortsætter så efter en elevuddannelse på finansøkonom, som er en kort videregående uddannelse, og går stadigvæk i et meget finansielt miljø og er vant til den kultur, der er dér. Og når han så vil dygtiggøre sig videre og blive erhvervsbachelor inden for finans, så skal han på sygeplejeskolen for at tage den, og på en eller anden måde så virker det forkert. Det virker forkert på mig, og det virker

forkert på de unge mennesker, så derfor synes jeg, at det er helt åbenlyst: Der bliver nødt til at blive lavet en parallelt meget stærk søjle dér omkring de merkantile og også meget gerne omkring de tekniske uddannelser, som jeg også tror føler, at de er moppet sådan lidt ud af det gode selskab.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Safi.

Safi Hansen Yahiya:

Jeg mener allerede, at jeg har svaret på det spørgsmål.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, godt. Og så var det Maria. Har du nogen kommentarer til sidst?

Maria Munnicke:

En lille, kort tilføjelse i forhold til: Hvad er det for nogle styrker, vi har? Jeg ved, at et af de andre skriftlige oplæg nævner, at udenlandske studerende som oftest vælger landet før uddannelsen. Og det er også min fornemmelse. Det er landet før uddannelsen. Det kan være nogle, de kender, eller det kan være markedsføringen af Danmark, det, de oplevelser de har af Danmark rundt omkring. Derfor er det jo vigtigt, at vi har et godt renommé, men det er også vigtigt, at vi bibeholder de styrker, som vi har i den danske uddannelsesverden.

Vi kan selvfølgelig godt udvikle os og harmonisere i forhold til nogle andre ting, men det er vigtigt, at vi bibeholder den kritiske stillingtagen, som er noget af det, som er helt særligt på de danske universiteter i forhold til andre lande. Altså at de studerende skal tage stilling til ting og ikke bare referere, det er også det, de bliver bedre og dygtigere studerende af.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, I skal have tak alle sammen. Vi holder en pause.

Blok 3: Universiteternes virkelighed og strategier

Carina Christensen (KF, fmd. f. Folketingets Uddannelsesudvalg):

Må jeg bede de sidste om at tage plads, så vi kan komme videre i programmet. Jeg har lige en lille praktisk bemærkning inden vi går videre. Der har været en forespørgsel her i pausen om hvorvidt oplægsholderne kunne rejse sig op, fordi dem nede bagved har problemer med at se dem, og så er det ligesom at høre det i radioen. Man vil jo gerne se, hvem det er, der taler. Men det er lidt svært, fordi de har papirer med osv. De har lovet at rette sig op i sædet, så håber jeg, I kan se dem lidt bedre. Men de rejser sig altså ikke op. Jeg beklager.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Jeg fortsætter med at være ordstyrer, for Carina er jo også med i spørgepanelet. Det, vi skal høre om nu, er barrierer og perspektiver i internationaliseringen, om universiteternes virkelighed og strategier. Vi har jo udviklingen på EU's indre marked og den internationale konkurrence på uddannelsesområdet, og det kan ændre på uddannelsernes vilkår. Hvilke strategier vælger universiteterne for at indrette sig på den nye virkelighed?

Den første, vi har bedt om at sige noget, er John E. Andersen, som er kontorchef for Det Internationale Kontor på Københavns Universitet og leder af fællesadministrationen, der er ansvarlig for optagelse af

internationale studerende, uddeling af samarbejdspladser og internationaliseringsstipendier til danske studerende.

John E. Andersen: "Kvalitet eller kompromis?"

Underfinansieret og overreguleret. Det er det skudsmål, som EU's kommissær for videnskab og forskning giver danske universiteter. Man kan sige, at den gode nyhed er, at det deler vi altså med en hel række andre klassiske universiteter i Europa. Tænk, hvis det nu havde været omvendt, så havde det været meget sjovere i dag: overfinansieret og underreguleret.

Forbindelsen med underfinansiering og det spørgsmål, som jeg er blevet bedt om at besvare, nemlig: Kan Danmark fastholde princippet om gratis uddannelse for danske statsborgere under EU's og globaliserings nye betingelser? - den forbindelse må vist være klar for enhver. Jeg synes, det er modigt at stille spørgsmålet. Det er sådan et spørgsmål, hvor man siger, at det er et godt spørgsmål, og så vil man helst være fri for at tale mere om det.

Men det er et nødvendigt spørgsmål. For mens vi deler skæbne med resten af Europas universiteter på underfinansiering og overregulering, så går vi enegang på et område: Vi er i dette land faktisk ved at være Europas sidste studieafgiftsfrie reservat. Når dette spørgsmål, om vi har råd til at blive ved med det, det rejses nu, så kan der være to grunde til det:

For det første kan det være udtryk for rettidig omhu. Med den stærke udbygning af uddannelserne på engelsk, hvad enten vi nu bryder os om det eller ej, så risikerer vi en invasion af studerende fra resten af EU ind i dette sidste afgiftsfrie reservat. Man kan forestille sig, at politikerne ser en sag som den om de svenske medicinstuderende i kæmpeformat.

Men der er råd for det. Vi har mulighed for at indføre studieafgifter, også for danske statsborgere, og så give danske statsborgere stipendier. Man kan give danske statsborgere en uddannelseskonto, det har de gjort for de engelske studerende i England, og det har de ikke fået nogen påtale for, så det tekniske problem kunne man løse.

Men der er et andet problem, som er meget mere alvorligt, og som måske også er en baggrund for at stille dette spørgsmål, og det er presset fra regeringens ambitioner om, at nu skal vi have universiteter og uddannelser i verdensklasse. Kvalitet koster penge. Hvis ikke det offentlige vil investere mere i uddannelser, så må politikerne enten gå på kompromis og renoncere på det, og så gør vi noget, som vi også er rigtig gode til i Danmark, nemlig at lave middelmådige uddannelser knaldbilligt til de middelbegavede, som Per Clausen sagde. Det er der nemlig også et marked for.

Men hvis vi vil være i førerfeltet blandt verdens uddannelsessystemer, så må vi finde nye indtægtskilder, f.eks. ved at indføre brugerbetaling. Det er selvfølgelig ikke noget, der bliver populært, og det vil resultere i, at uddannelsesniveaue falder, og at færre og ikke flere, som ønsket af regeringen, får en videregående uddannelse.

Og så skal man måske lige passe lidt på retorikken og myterne. Jeg vil gerne sige, at vi har brug for at rejse i hvert fald tre spørgsmål her. Vi ved ikke meget om, hvad der skaber tilgang og hvilke barrierer der er til videregående uddannelser.

Hvad med at få undersøgt: Hvad har et skattebetalt universitetssystem, hvor uddannelse er et offentligt gode og en ydelse fra velfærdssystemet, betydet for, hvem der faktisk får en videregående uddannelse?

Hvad med at få undersøgt: Hvilken indflydelse har gebyrer og studieafgifter på, hvem der får en videregående uddannelse?

Og endelig generelt: Hvilke barrierer er der for at komme til en videregående uddannelse?

Vi ved det ikke. Men vi ved, selv om det måske ikke er populært at sige, at igennem dette system i reservatet har vi de sidste 20 år ikke ændret på, hvem der kommer til, eller fået en bedre social udligning for videregående uddannelser.

Pointen er selvfølgelig, at også de politikere, der ønsker at fastholde gratisprincippet, må levere pengene på anden måde. Kvalitet koster. Jeg er ked af at sige det, for jeg husker min Emma Gad: Beklag Dem aldrig, hvis De har for få penge, det nytter alligevel ikke, og det er bare pinligt for andre at høre på.

Men jeg er bange for, at vi er nødt til at sige det. Der er kun en ting, der er pinligere for Emma Gad, og det er, at man praler af, at man har for mange penge, men det tror jeg ikke lige sektoren kommer i gang med.

Hvis, og jeg gentager hvis, man vil indføre brugerbetaling, så er der i hvert fald tre, måske fire, principper, man skal være helt klar over at få styr på. Det første er, at der selvfølgelig skal være en garanti for, at en studieafgift sikrer forbedringer i undervisningen, at der skal gives mulighed for indsigt og medbestemmelse for de studerende. Også hvis det er vores fælles skattepenge, skal vi sørge for den højeste kvalitet, men jeg garanterer for, at skal studerende eller forældre selv have penge op af lommen, så vil de efterspørge det meget præcist, og de vil forlange indsigt.

Det andet og mindst lige så vigtige er, at vi skal have en garanti for, at de penge, der generes, ikke bare modsvares af et lavere offentligt engagement. Det er jo det, vi har set i verden. I USA er et offentligt støttet universitet nede på 18, 13, 14 pct., Australien, der har været denne fase igennem, er faldet fra 60 pct. til ca. 30 pct. offentlig støtte.

Vi kunne måske, ligesom de eksperimenterer med en "Zukunftsgarantie" i Tyskland, få en eller anden form for flerårsaftale, hvor de penge faktisk skal bruges til at gøre uddannelserne bedre. Vi har brug for det. Vi vil selvfølgelig også gerne have et retfærdighedssystem. Der må være en eller anden form for boomerangfinansiering, altså sådan at staten lægger pengene ud, og de studerende betaler, når de har råd til det, når de får et job og kan betale det tilbage. Vi vil også gerne have fri råderet til måske at sige: Skulle vi lade det første år være gratis for ligesom at lokke dem i butikken? Skulle der være nogen, der ikke skal betale? Skal vi have stipendier i større eller mindre målestok osv.? Sådan at vi har en selvbestemmelse omkring det.

Og så er jeg ved den anden og sidste del af det, jeg ville sige, nemlig noget om overregulering. Vi har brug for i meget videre grad, end vi har i dag, en form for egentligt selvstyre. Vi troede, at det blev bedre med de nye bestyrelser. Jeg må citere Jørn Lund, som har været bragt op tidligere, medlem af bestyrelsen for Københavns Universitet, for at sige: "Den centrale styring fra Videnskabsministeriet er større end noget andet, jeg tidligere har været udsat for". Og han har vist været udsat for en del. Tiden i bestyrelsen går mest med at forholde sig til flere og flere detaljerede anliggender, som sendes ud fra ministeriet.

Vi vil meget gerne på mit eget universitet, og jeg tror også det gælder de andre danske universiteter, være klar med en strategi, eller rettere sagt så er vi klar med internationaliseringsstrategier. Det bliver ikke en stor pengemaskine, det bliver et spørgsmål om at finde de nicher, hvor vi er bedst, lave de uddannelser, hvor vi er fremragende, men det kræver, for at det skal blive en succes, politiske rammer, som gør os til stærke aktører. Vi har, som jeg siger, brug for investeringer, lang planlægningshorisont og selvstyre under ansvar. Vi har ikke brug for hovsamarkeringer eller forslag om markedsføringstiltag eller sprogpoli-

tikker eller en byge af som regel forsinkede ministerielle bekendtgørelser, der detailregulerer stipendiumspolitik, om vi må lave fælles uddannelser, den herostratisk berømte passus om, at danske godkendte uddannelser ikke må udbydes i udlandet.

Endelig to ting, før I slipper: Udlændingesservice er ikke en del af den fremtid, vi ser. På en eller anden måde må der laves en dybgående redegørelse for visaekspeditionstiden, og vi beder samtidig om forslag til procedurer for, hvordan ekspeditionstiden kan gøres væsentlig kortere.

Så har jeg sådan et hjertesuk: Det, vi vil, er jo mangfoldigisering, ikke McDonaldisering. Man skal ikke glemme, at det var den mellemfolkelige forståelse, som egentlig startede alt det her. Der skal trods markedskrav være plads til en håndsrekning til lande, som ikke i første omgang har nytte af globaliseringen, meget gerne med bidrag og samarbejde både fra Udenrigsministeriet og fra Danida. Specielt Danida og universiteterne er meget mindre samarbejdende end tilsvarende organisationer og universiteter i de lande, vi normalt sammenligner os med.

Så vil jeg slutte, men må jeg have lov at vise jer mit kørekort. Det har jeg fået i 1966. Det har jeg haft i 40 år. Fruen har gennem årene altid vidst, hvordan jeg skulle køre bil, og her sidst på vores ferie er hun begyndt at gribe fat i rattet. Der sidder nogen, der kender fru, hun er en udmærket bilist, det er ikke det. Men jeg må sige, at hvis det er mig, der kører, så er det altså mig, der kører, og så er det ikke hende, der kører.

Her har jeg mit universitets kørekort. Det fik vi i 1475 af pave Sixtus VI givet til Christian I. Hvis universitetet var en bil, så var det en bil, hvor ledelserne opildnet af regeringen er i fuld sving med at lægge sig ud i overhalingsbanen for at deltage i det globale kapløb om uddannelser og vidensopbygning. Ved siden af sidder der andre politikere og Udlændingestyrelsen og træder på bremsen, og indimellem griber ministeren fat i rattet, og omme på bagsædet sidder universitetsbefolkningen og siger så sagtmødt, som vi plejer, at internationalisering altså er en intellektuel operation, det er ikke bare et markedsprojekt om salg af uddannelser og forretningsmulighed.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Vi siger tak og går videre til rektor Finn Kjærdsdam, Aalborg Universitet, som har ansvaret for universitetets strategi for internationalisering af uddannelser og international rekruttering samt for operationalisering af disse, bl.a. gennem universitetets udviklingskontakt.

Finn Kjærdsdam: "Internationalisering af uddannelserne ved Aalborg Universitet"

Jeg skal svare lidt på, om vi kan lære noget om udlandet og give eksempler på hvad et dansk universitet gør i forhold til globalisering.

Lad mig først sige, at danske universiteter har været globaliseret siden enevælden på det tidspunkt, hvor alle andre danske relationer til udlandet varetoges af den tyske afdeling.

Vi har 1.500 udenlandske studerende, det er ca. 10 pct. af vores studerende, og vi har haft tal oppe at vende i dag: 10 pct. udenlandske studerende, det er nøjagtig gennemsnittet af de velrenommerede amerikanske forskningsuniversiteter. Danmark udgør 1 promille af verdens befolkning. Vi leverer til udlandet 1 pct. af de forskningsresultater, der kommer, og vi uddanner 1 pct. af de, der skal uddannes i denne verden, som ikke er danskere. Om det er meget eller lidt, det er lidt op til det enkelte temperament, synes jeg.

25 pct. af vores forskerstuderende og 22 pct. af vores ansatte videnskabelige medarbejdere kommer fra udlandet, og det er ikke kun, fordi det ikke er til at få københavnere til Aalborg.

Flertallet af vores kandidatuddannelser er på engelsk. Vi har 61 fuldtidsstudier på engelsk. Vi har det typisk sådan, at bacheloruddannelserne er på dansk, og kandidatoverbygningerne er på engelsk, og det er for lidt at kunne regulere i, hvor mange der nu kommer her til landet, fordi på kandidatuddannelserne, der kræves det altså, at man har en bacheloruddannelse og har erfaring med noget andet. Så der er vi nogenlunde sikre på niveauet, når de kommer.

Der er også spurgt til sprogpolitik. Vi har en sprogpolitik: man kan frit snakke dansk og engelsk på universitetet, eller hvad pokker man vil, og det forventes, at enhver forstår begge dele.

Vi har aktive samarbejdsaftaler med 533 udenlandske universiteter. Aktive samarbejdsaftaler vil sige, at vi har fælles forskningsprojekter, eller at vi har studerende dér, eller de har studerende hos os.

Vi sendte tre færre studerende ud, end vi modtog sidste år, men vi har jo ellers det, man kalder balance i ind- og udgående studerende. Det er 83 forskellige lande, de er i: Det er først og fremmest USA, så er det Storbritannien, så er det Australien, Tyskland, Spanien, Holland, Kina osv. De er fordelt nogenlunde som danskeres interesse i denne verden, og de er fordelt på Oxford og Stanford og Cambridge, og de er fordelt på alle mulige andre universiteter også verden over. Der er typisk to, tre, fire studerende på hvert universitet, og der kommer typisk det samme antal den anden vej.

Der blev også spurgt til praktikophold. Halvdelen er på praktikophold, halvdelen er på studieophold, halvdelen er fra EU, og halvdelen er ikke fra EU - eller har været, må jeg jo sige til det sidste. For i år har vi kun optaget en tredjedel af dem, vi plejer at optage af studerende uden for EU, fordi de skal betale. Det ved vi alle sammen.

Det er en tredjedel af vores studerende, der taler et længere udlandsophold, det er også gennemsnittet i Danmark. Vi har været oppe på et par og fyrre procent, der havde vi en målsætning om 50procent, men for ti år siden var det sådan, at et studieophold, det var en mulighed for unge danskere for at komme ud og se verden. Nu har de været rundt i verden i 2 år på deres sabbatår, og de skal ikke ud og se verden, de skal hjem for at få en uddannelse.

Så er der nogle, der er taget til udlandet, fordi der er et universitet, der har noget godt at byde på i forhold til deres område. I de tilfælde skal man nok mere tage det som et udtryk for seriøsitet end for sådan almindelig rejse lyst.

De politiske rammebetingelser, ja, der mener jeg, vi her har at gøre med sådan lidt en omvendt Kaj Nor-mann Andersen: Din mund siger ja, men dine øjne siger nej. Vi har en retorik om globalisering, og vi skal blande os i verden, men samtidig så laver vi stadig flere nationale regler, der besværliggør samarbejdet.

Alle andre lande gør det samme, men vi er blandt de førende, i hvert fald blandt vores samarbejdspartne-re. Da vi for 10 år siden blev inviteret indenfor i det vel mest sammentømrede konsortium i Europa, hvor vi er sammen med 10 andre universiteter i et konsortium for innovative universiteter, blev vi anset for klassens duks. Vi kunne være med i alle slags samarbejder om at lave fælles uddannelse og fælles kurser og lederuddannelser osv. Nu bliver vi anset for at være den besværlige partner. Det typiske i et samarbej-de består i, at man, hvis man skal lave en fælles kandidatuddannelse, har et semester på hvert universitet og så et afgangsprojekt, man frit kan vælge. Så det har typisk været sådan, at man kan tage et semester på et Barcelonauniversitet, et på Hamborgs tekniske universitet og et i Aalborg og frit vælge et samar-bejdsprojekt. Det kan vi ikke være med til længere, for nu skal en tredjedel af studiet være på et dansk universitet. Så nu er det kun dem, der laver afgangsprojekt i Danmark eller hopper et af de andre lande over, vi kan samarbejde med.

Vi har også det omkring betaling. Andre universiteter har en mærkelig holdning til, at studerende skal betale det samme, ligegyldigt om de kommer fra Latinamerika, Asien eller Europa. Sådan er det jo ikke i Danmark. Vi betaler alt for studerende, der kommer fra Europa, og intet for dem uden for, så det er også vældig besværligt.

Så kommer udvekslingsproblemerne, som vi er ved at løbe ind i nu, fordi vi skal have balance i udvekslingen. Men det lader til, at der ikke bliver balance i udvekslingen, sådan så et universitet sender lige så mange ud, som man modtager. Nej, de universiteter, vi samarbejder med, skal vi en for en sende lige mange ud og modtage lige mange, og de skal have den samme værdi. Det betyder, at vi altså ikke kan sende spanskstuderende til San Paulo Universitet og tage nogle ingeniører derfra til Aalborg, for de får forskellige taxametre. Vi er nødt til at sende tre inden for samme område til samme universitet, og det er langt hen ad vejen uinteressant, fordi det, vi er interesseret i, det er at sende nogle ud til noget, vi ikke er så gode til, og modtage nogle inden for det, vi er gode til.

Så kan man spørge, om man kan lave forretning på udenlandske studerende. I Aalborg har vi en strategi om, at vi ikke gør det for pengene, men for Danmark og universitetet. Det, vi snakker om her, det er noget, der i forhold til de danske budgetter ligger langt, langt inden for løn- og prisudviklingen. Det er omkring 1 pct. højst af universiteternes budgetter, vi snakker i kroner og ører, så der er ikke mange penge i det.

Men højtbegavede studerende betaler ingen i verden for at læse. Der er ikke en, der betaler studieafgift på MIT; der er nogle få på Harvard, men de er såmænd ikke højere end så mange andre steder. Derimod er der en benhård adgangsbegrænsning. Dem, der betaler, det er rige folks forkælede børn, der stiller høje udenomskrav, bolig, mad, kultur, fritidsaktiviteter og ekskursioner, og ikke for høje akademiske krav. Det skal ikke være for svært.

Det kan man godt lave uddannelser og ofre penge på, hvis man er interesseret i det. Vi er det ikke specielt. Det er vi bl.a. ikke, fordi vi synes, vi har svære konkurrencebetingelser sådan alt i alt. Der er høje akademikerlønninger i Danmark. Der er ingen steder i verden, hvor adjunkter og unge lektorer og ph.d'ere får så høje lønninger som i Danmark. At så de gode professorer kunne tjene fire gange så meget andre steder i verden, det er en anden sag. Vi har høje leveomkostninger, vi har besværlig udlændingservice, et besværligt sprog og et besværligt klima. Så det er lidt vanskeligt.

Så det, vi satser på, er udveksling af studerende og at tiltrække "the bright poor", dels for at kunne opretholde vores specialiseringer. De steder, der ikke er nok danske studerende, der gider læse, der er det rart at have udenlandske studerende at fylde op med, så vi kan opretholde en specialisering. De fattige, men meget lyse hoveder, ikke sådan i farve, men i hjernekapacitet, vil vi gerne tiltrække, fordi de ikke har en karrieremulighed derhjemme, og de bliver meget nemmere hængende i dansk industri end dem, der kommer fra en familie, hvor man har et industriimperium. De skal bare hjem og overtage det. Og så giver det altså danske studerende bedre mulighed for at komme til udlandet.

Så hvad vi har af strategi nu, det er jo stort set at erstatte ikke-EU-studerende med EU-studerende og så betalingsstuderende inden for de områder, hvor vi er konkurrencedygtige. Det er typisk der, hvor vi har det meget lave taxameter i humaniora og samfundsvidenskab. Det hjælper selvfølgelig ikke så meget på at tiltrække asiater inden for teknik og naturvidenskab, men det er måske vilkårene.

Så kommer, om vi kan lære af udlandet. Vi har det normalt sådan, at vi er involveret i at lære af udlandet. Vi anses for at være blandt de førende i verden inden for problembaseret læring og problembaseret projektarbejde, især inden for ingeniørområdet, og rådgiver universiteter fra Russaka til Sao Paulo om hvordan man gør sådan noget. Der er faktisk bygget en tre-fire universiteter efter Aalborg-modellen rundt om i verden: Boston, Sao Paulo, Shanghai og andre steder.

Men selvfølgelig kan vi også lære af udlandet, og skal vi det og komme med en konklusion, så er det nok: lær os at få mere markedsstyring og mindre regelstyring. Lyt til universiteterne og fjern ikke strengt nødvendige regler og giv frihed til forretningsmæssig drift inden for at afsætte bevillinger. Det er helt i orden, man kun vil bruge en vis bunke penge på studerende fra Asien, men hvorfor skal man vælge syv ud, der skal have luksusbetingelser, som de aldrig ville få nogen steder i verden, og så kan alle de øvrige ikke komme, i stedet for at vi måske kunne få tre, fire gange så mange kvikke studerende ind for de samme penge. Det ville jeg jo synes var "value for money" i større udstrækning.

Og så er der en diskussion om markedsføring, og der vil jeg anbefale, at man koncentrerer markedsføringen om EU, for der ønsker vi at levere varen. Der har vi ikke problemer med Udlændingesservice, med sprog, med klima og leveomkostninger og måske knap helt med akademikerlønninger, så der er vi måske langt mere konkurrencedygtige.

Det er vores erfaring, at det at gå ind på en messe og den slags ting for at få flere studerende stort set ingen effekt har. Det, der har effekt, det er, at man kan levere noget over Googles service eller Googles søgeord, så hvis der står ord som schollership og ord som kollegie og ekstra støtte til studerende, hvad det nu er, så er der mange, der synes, det er interessant. Og så skal man selvfølgelig dér have koblet op med de helt ganske særlige kvaliteter, vi har at byde på, når nu der er kunder i butikken. Tak.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Vi siger også tak.

Den næste taler er mr. Gerard Mols, som er professor og rektor ved Maastricht University, der arbejder meget målrettet med internationale studier og har en stor andel internationale studerende.

Mr. Gerard Mols har invilliget i at dele sine og universitetets erfaringer med os. Tak for det og nu er ordet dit.

Gerard Mols: "The Case of Maastricht University"

Allerførst må jeg undskylde, at jeg ikke taler dansk. Eftersom dette er et møde om internationalisering, har I nok ikke noget imod, at jeg holder dette korte oplæg på engelsk. I øvrigt er der en tolk til stede, så i nødstilfælde kan I bruge hovedtelefonerne. Det er vist kanal 1.

Det er mig en ære at være blevet inviteret med til denne parlamentariske høring om international uddannelse. Jeg vil gerne takke dem, der har organiseret høringen, for således at have givet mig lejlighed til at beskrive nogle af de erfaringer, vi har haft på universitetet i Maastricht, og samtidig lære noget af mine danske kollegers erfaringer og synspunkter.

Universitet i Maastricht har en ambition om at være et internationalt orienteret universitet. Et af de store spørgsmål er selvfølgelig: Hvorfor? Som det står beskrevet i profilen, har denne ambition været inspireret af den høje prioritering, som Maastricht traditionelt har givet uddannelse og det at forberede unge mennesker på et i stigende grad globaliseret samfund. Det er jo ganske udmærket, men det er også, hvad ethvert andet universitet vil sige. For universitetet i Maastricht har denne ambition imidlertid også været en nødvendighed – og det er den stadig. I midten af 1970'erne havde det hollandske samfund ikke behov for et 13. universitet. Da provinsen Limburg, som er den region, hvori Maastricht ligger, krævede et universitet som kompensation for de arbejdspladser, man havde mistet på grund af lukningen af kulminerne, var man derfor nødt til at finde yderligere argumenter. Og det, man argumenterede med, var dels den problembaserede læring og den internationale orientering – og at Maastricht kunne hævde at have sær-

lige forudsætninger for denne internationale orientering, fordi Maastricht ligger i en europæisk region, som også omfatter dele af Tyskland og Belgien.

For overhovedet at få lov at eksistere havde og har universitetet i Maastricht behov for at være anderledes, innovativt og internationalt. Det er en del af vores genetiske struktur. I det baggrundsmateriale, der foreligger i konferencemappen, vil I kunne læse, at vi i høj grad har indfriet målsætningerne i vores hidtidige strategiske program. På nogle punkter har universitetet endda overgået denne ambition. I vores nye strategiske program bygger vi videre på den succes, vi har haft med de senere års internationalisering. Men vi er også blevet klogere. Hvad har vi kunnet lære af vores erfaringer? Jeg vil nu nævne nogle af de ting, vi har lært.

Oprettelsen af internationale undervisningstilbud trækker ikke i sig selv internationale studerende til universitetet. Vi har kunnet konstatere, at rekrutteringen af internationale studerende og tilpasningen af universitetsstrukturen til dem er forbundet med langt større omkostninger – både hvad angår penge, tid og anstrengelser - end den nationale rekruttering af studerende. Lad mig give et enkelt eksempel: Vores succes på det tyske marked, og vores studerendes efterfølgende succes på det tyske arbejdsmarked, er et resultat af en løbende bestræbelse gennem mere end otte år. Rekrutteringen må være målrettet, specifik og personlig. Vi udsendte vores egne folk, både undervisere og studerende, til at foretage den konkrete rekruttering. De repræsenterer, hvad universitetets tilbud og brand reelt står for. Det kan ingen andre gøre for os.

Her må jeg nævne et andet spørgsmål, når det gælder det nationale over for det internationale. Et universitet med et internationalt image, hvor mange studerende kommer fra udlandet, har en tendens til at være mindre attraktivt for studerende fra hjemlandet. Det har også været tilfældet for universitetet i Maastricht. Mange hollandske studerende tror, at vi enten er et tysk universitet, et engelsk universitet eller i hvert fald et udenlandsk universitet. Og det betyder, at vi rekrutterer færre og færre studerende fra Holland selv.

Vi har også lært, at engelsk, det sproglige problem, er noget, man skal være meget opmærksom på. Det er et spørgsmål om kvalitet, om at leve op til standarden. Det drejer sig om ansøgernes engelsk, men især også om engelsk som andetsprog blandt vores akademiske personale. Vi er nu i færd med at bedømme og opgradere de engelske sprogkompetencer hos alle vores ansatte, lige fra pedel til rektor. Også vores eget personale må opfylde ELS- og TOFL-kravene. Vores mål er at være et gennemført tosproget universitet per 1. september 2009. Allerede nu taler vi engelsk på møderne i universitetsledelsen, og al intern kommunikation skal foregå på engelsk, dels på grund af signalværdien og dels for at træne vores administrative personale. Det at være et internationalt orienteret universitet har nogle konsekvenser for brugen af engelsk. I år var der et af medlemmerne af vores universitetsråd, der kun talte hollandsk.

Spøgsålet er altså: Hvordan kan vi håndtere diskussioner i universitetsrådet? Et af vores fakulteter, fakultetet for økonomi og ledelse, har været tosprogligt i et par år nu. Vi giver vores studerende mulighed for at lære hollandsk. Hvis man er et tosprogligt universitet, er det engelsk og i vores tilfælde hollandsk, der benyttes. På møderne kan man altså tale engelsk og forstå hollandsk. Hvis man ikke kan tale hollandsk, vil man kunne svare på engelsk. Det er altså på den måde, vi praktiserer tosproglighed på vores universitet, især i ledelsen af universitetet.

Men engelsk er også et af hovedsprogene i vores undervisning. Alle vores masterprogrammer, på nær to eller tre, foregår på engelsk. Det ville for eksempel være lidt mærkeligt at undervise hollandske studerende i hollandsk ret – på engelsk. Det ville også være meget vanskeligt. Derfor foregår masterprogrammerne i hollandsk ret og hollandsk lov altså på hollandsk. Også et af masterprogrammerne i kulturvidenskab foregår på hollandsk, fordi hollandsk er en del af programmet, og derfor underviser vi på

hollandsk, når det gælder hollandsk kultur. Det gælder selvfølgelig også bachelor- og masteruddannelserne i medicin, hvor de studerende jo skal praktisere på hospitalerne. Jeg tvivler på, at patienterne langt nede sydpå i Holland taler flydende engelsk.

Et andet væsentligt punkt er spørgsmålet om undervisningsgebyr. Det er vigtigt, at introduktionen af undervisningsgebyr kombineres med et robust stipendium-program. Den studerende vil ikke altid kunne klare sig alene ved hjælp af sin begavelse. Den hollandske regering har kun afsat begrænsede midler til stipendium-programmerne som en del af universiteternes budget og tillader ikke universiteterne at bruge offentlige tilskud til at forøge disse midler. Det er ikke muligt at bruge disse midler til at betale undervisningsgebyret, hvilket ofte er flaskehalsen for udenlandske studerende. Stipendiummidlerne er tilgængelige for alle institutioner i Holland – det er jo trods alt deres egne penge – på den betingelse, at de underskriver en national "code of conduct" i forbindelse med internationaliseringen. En af reglerne i denne code of conduct er, at man ikke længere må bruge kinesiske agenter. Selvom vi fuldt og helt kan tilslutte os sidstnævnte, føler vi, at denne opsplitning af et i forvejen begrænset budget er ineffektiv, og at den medfører høje investeringsomkostninger for institutionerne. I den henseende mener vi, at regeringen ikke støtter universiteterne i at rekruttere de talenter, som det hollandske samfund har behov for.

Hidtil er det ikke lykkedes os at finde frem til et solidt beregningsgrundlag for, hvor meget undervisningen koster. Det aktuelle finansieringssystem for universiteter og studerende er baseret på tallene fra de forrige år og antallet af studerende. Det har to helt afgørende implikationer. For det første, at finansieringssystemet favoriserer middelmådighed. For det andet, at det er vanskeligt at beregne de fulde omkostninger. Som det højest rangerende universitet i Holland går vi ind for et finansieringssystem, der er baseret på institutionernes præstationer, som for eksempel kommer til udtryk i form af de studerendes karakterer og præstationer i øvrigt.

Regeringen har imidlertid truffet en anden afgørelse. Den har introduceret, hvad vi i Holland kalder retten til at lære. Denne ret vælger jeg imidlertid at forstå som en pligt til at lære, eftersom de studerende har ret til at lære i seks år, hvorefter de skal betale et højere, ikke et lavere, undervisningsgebyr, som for de hollandske studerendes vedkommende er 1.500 euro. Man har altså en pligt til at afslutte sine studier inden for seks år. For os - et universitet, der ikke kun fokuserer på forskning, men også på uddannelse - betyder det, at vi indkasserer flere penge, jo længere de studerende bliver på universitetet. Indtil videre har vi haft en meget høj tilgang af studerende på grund af undervisningens kvalitet, men hvis den studerende afslutter sin uddannelse efter fire år, mister jeg altså to års offentlig finansiering. Det hjælper os ikke særlig meget til at forbedre undervisningens kvalitet.

Det problembaserede læringssystem må tilpasses en meget sammensat gruppe af studerende. Det problembaserede læringssystem, som vi introducerede i 1976 på hele universitetet, fungerer ikke lige godt for alle studerende og lærere. Det skaber friktion på universitetet, når man har ansatte og studerende fra hele verden. Vi må inkorporere nye indsigter i læring, hjernens funktion og de forskellige undervisningsmæssige og kulturelle baggrunde blandt studerende og lærere i den problembaserede læring. Vi er for eksempel konfronteret med det problem, at nogle af de udenlandske studerende, som vælger at tage deres normalt etårige masteruddannelse i Maastricht, ikke er vant til dette system. I nogle kulturer er det ikke normalt, at de studerende diskuterer med underviseren, eller at undervisningen foregår som et samarbejde. Den multinationale sammensætning af de studerende betyder altså, at vi må investere i vores undervisningssystem.

Jeg vil nu gå over til spørgsmålet om decentraliseret lovgivning versus national lovgivning omkring akkreditering og kvalitetssikring. Maastricht universitetets force inden for innovation og vækst ligger i universitetet selv. Det er pionerarbejdet, der er vores styrke. Den måde, hvorpå den nationale hollandske lovgivning omkring for eksempel akkreditering og effektivitet er blevet formuleret og implementeret,

hindrer os i at være proaktive, i at reagere på muligheder i verden udenfor - for eksempel ved at oprette nye uddannelsesprogrammer. Det tager to år med langvarige bureaukratiske procedurer, inden man overhovedet kan begynde at rekruttere studerende. Vi foretrækker akkreditering af institutioner frem for akkreditering af de enkelte uddannelsesprogrammer. Tænk blot på omkostningerne: Akkrediteringen af et enkelt program koster cirka 25.000 euro. Det er lige så meget som et helt stipendium for en udenlandsk studerende. De penge går så i stedet til akkreditering. Universitetsautonomi burde være reel autonomi.

Et andet vigtigt spørgsmål er, hvor meget man reelt opnår ved hjælp af alle disse nationale kvalitetssikringssystemer. Det er uklart, hvad der egentlig måles, i hvilken referenceramme og ud fra hvilke parametre – og om det faktisk fører til konkrete forbedringer. Jeg tror, man opnår det modsatte af hensigten. Den akademiske uddannelse, den akademiske dannelse, om man vil, bliver indsnævret til en monodisciplinær undervisning. Kvalitetssikringssystemet kan ikke håndtere tværfaglige programmer. De passer ikke ind i den aktuelle tænkemåde. Et eksempel er vores University College Maastricht, som er et samlet program for de frie kunster. Det passer ikke ind i akkrediteringsorganets format. Kvalitetssikringssystemet må gentænkes, og den 16. og 17. november har universitetet i Maastricht organiseret en arbejdskonference om dette emne i samarbejde med Academic Corporation Association, som er en af de førende europæiske institutioner, når det gælder forskning og udvikling inden for internationaliseringen af de højere uddannelser. Et af hovedspørgsmålene i forbindelse med kvalitetssikring drejer sig om, hvad det egentlig er, vi gerne vil have, at vores studerende skal lære. Generelle færdigheder? Specifikke færdigheder? Akademiske færdigheder som ræsonnement og forskning? Hvor er vores programmer i filosofi? I videnskabshistorie? Alle disse programmer er blevet afskaffet i Holland på grund af den monodisciplinære tilgang inden for eksempelvis økonomi, jura eller psykologi.

Den nationale lovgivning er ikke særlig befordrende, når det gælder internationaliseringen. I tilgift til de ovennævnte problemer er de hollandske immigrationslove mildest talt uvenlige over for studerende, som ikke kommer fra andre EU-lande. Visumprocedurerne er langsommelige og kræver dokumenter, som kan være vanskeligt tilgængelige i visse lande, med mindre man betaler for dem. Rent juridisk har studerende, som ikke kommer fra andre EU-lande, meget begrænsede muligheder for at kombinere erhvervsarbejde og studier. Jeg har lige hørt nogle danske eksempler på det samme, og jeg tror, at disse kommentarer også er dækkende for situationen i Danmark. Og netop muligheden for erhvervsarbejde er jo det, der gør, at så mange udenlandske studerende i USA kan betale for deres egen uddannelse.

Den nationale lovgivning er altså ikke særlig befordrende i et internationalt perspektiv. Længden af bachelor- og masterprogrammerne, karaktersystemerne og opfattelsen af karaktererne er meget forskellige fra land til land. Eksamensbeviser og akademiske grader, de nationale systemer for undervisningsgebyrer og de nationale finansieringssystemer er ikke blevet harmoniseret. Det gælder også anerkendelsen af udenlandske akademiske grader i institutionerne og på arbejdsmarkedet. De nationale akkrediteringsorganer fungerer forskelligt og opererer med forskellige kriterier. På trods af Bologna-processen og Lissabon-strategien er den transnationale anerkendelse af akkreditering stadig et problem. Der er stadig mange hindringer for samarbejdet mellem institutioner hen over grænserne.

Hvis man sammensatte en international gruppe af akademikere, for eksempel inden for mit eget forskningsfelt, strafferetten, ville man kunne skabe et program, der ville opfylde alle behov i Europa i dag. Men så begynder problemerne at melde sig på basis af de forskelle, jeg netop har anført. Selvom det er lykkedes os – i kraft af det transnationale universitet i Limburg, som vi har skabt i samarbejde med universitetet i Hasselt – at institutionalisere et samarbejde hen over grænsen, som er blevet godkendt af to regeringer, efterlyser vi på grundlag af vores erfaringer med udviklingen af fælles grader og samarbejde en fælleseuropæisk lovbestemmelse om de højere uddannelser, som erstatter de nationale lovgivninger, og virkelig støtter internationaliseringen inden for de højere uddannelser i Europa.

Som situationen er nu, oplever jeg en tendens til en re-nationalisering af de højere uddannelser i Europa. Der er endnu lang vej til fælleseuropæiske højere uddannelser. Jeg hørte et spørgsmål i morges – jeg tror det blev stillet af Martin Henriksen, som spurgte: Behøver vi i EU juridiske beføjelser for at kunne regulere samarbejdet og internationaliseringen? Og svaret er, nej, vi har ikke behov for flere lovbestemmelser. Vi har behov for muligheder. Vi har brug for en afskaffelse af restriktioner. Restriktioner for stipendier. Restriktioner for fælles akademiske grader. Restriktioner for fælles programmer. Restriktioner på det sproglige område. Vi driver et universitet i fællesskab med Hasselt i Belgien, men der er en bestemmelse i Belgien, der siger, at al undervisning skal foregå på hollandsk eller flamsk. Og hvis man underviser på et andet sprog, for eksempel engelsk, så skal man også give de studerende mulighed for at følge det samme kursus på hollandsk eller flamsk. Noget lignende gør sig gældende i Holland. Der er stadig en lov, som tvinger os til at undervise på hollandsk, men mindre der er en særlig grund til at undervise på engelsk.

Vores svar har været, at vi altid har en særlig grund til at undervise på engelsk, hvis der blot er en enkelt udenlandsk studerende, som da vil kunne følge dette kursus. Så vi har altså ikke behov for hverken yderligere national regulering eller nye restriktioner fra EU – det, vi efter min mening har behov for, og som vi har diskuteret med vores kommissær Jan Figel, da han besøgte den hollandske og den belgiske regering, er en EU-bestemmelse om europæiske universiteter, som fjerner en række restriktioner. Det vil gøre det muligt at videreudvikle og accelerere samarbejdet.

Det er nødvendigt, at de studerende bliver mere mobile. Vi må virkelig tilskynde de studerende til at tage deres bachelor eller master på et andet universitet. Som det ser ud nu i Holland, tager mere end 80 % af de studerende deres master på den samme lærestanstalt, som de hele tiden har været tilknyttet. I et finansielt perspektiv forekommer dette umiddelbart at være noget positivt, fordi det jo så er staten, der betaler for disse studerende. Men det er ikke godt for Europa. Det er ikke godt for økonomien. Universiteterne må acceptere og lære at håndtere, at de på én gang er kolleger og konkurrenter. Både over for institutionerne og over for de studerende må der skabes incitamenter til mobilitet, herunder velfungerende samarbejdsformer inden for universitetsnetværk, der forøger mobiliteten. I den forbindelse vil muligheden for at tage stipendier og lån med sig til andre universiteter samt øget gennemsigtighed og ranking være til stor hjælp.

Det bringer mig frem til det, der tidligere i dag er blevet beskrevet som "de bedste studerende". Alle vil jo gerne rekruttere de bedste studerende, og derfor spurgte jeg tidligere i dag: Er der overhovedet så mange "bedste studerende" i verden, at der er nok til alle universiteterne? Det er jeg ikke overbevist om, at der er. Og hvis der vitterlig er så mange, så må der jo også være enormt mange i Danmark – men hvor er de så? Ligeledes må der jo så være et enormt stort antal "bedste studerende" i Holland. Jeg har ikke kunnet få øje på dem. Spørgsmålet er altså, hvad vi mener med "bedste studerende". På universitetet i Maastricht har vi besluttet at rekruttere de bedste studerende. Det, vi har tænkt os at gøre, er faktisk i strid med loven: Vi vil nemlig udvælge studerende, ikke ved at se på deres karakterer, men simpelthen ved at se på, om den studerendes kompetencer og motivation passer til de ting, som vores universitet tilbyder, altså det undervisningssystem og de programmer, vi tilbyder. Efter ét år vil de studerende, som ikke har opnået halvdelen af de pågældende ECTS-point, blive sendt bort. Vi vil simpelthen ikke længere investere i dovne studerende. Vi vil kun investere i kvalitet – i studerende, som er motiverede, som er villige til at følge kurserne, og som er villige til at tage et ansvar. Sidste mandag så jeg en studerende på det juridiske fakultet, som gik med en skjorte, hvorpå der stod: Enhver idiot kan bryde loven, kun de bedste kan studere den.

Spørgsmål og svar til blok 3

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Mange tak skal du have.

Vi har lidt af et tidsproblem, men vi prøver lige at tage en hurtig spørgerunde og se, hvor meget I kan nå at svare på. Jeg er bange for, at vi ikke rigtig når at komme ud i salen, men der bliver mulighed for det senere på dagen, så jeg synes I skal gemme spørgsmålene til bl.a. disse tre meget udmærkede talere, vi lige har hørt.

Men Tina Nedergaard, du får ordet først.

Tina Nedergaard (V):

Ja tak, og det er faktisk et spørgsmål, der er rettet til John Andersen og Finn Kjærdsdam.

I jeres indlæg fokuserede I meget på det at have udveksling, at få studerende hertil og sende studerende ud, altså det personlige møde mellem forskellige nationaliteter. Vil I ikke lige sige et par ord om, hvordan vi kan indrette vores uddannelsessystem på den primære kundegruppe, danskere, der studerer i Danmark og som skal arbejde i Danmark. Hvordan får man internationaliseringselementet ind i uddannelserne, således at danske virksomheder også kan bruge dem i de efterfølgende funktioner, som de fleste trods alt bliver ansat til at varetage?

Per Clausen (EL):

Jamen så skal jeg nøjes med at stille to enkle spørgsmål til John E. Andersen, og det er et spørgsmål omkring noget i din afslutning. Der sagde du, at du lagde vægt på, at det her handlede ikke om markedet, det handlede om intellektuel udfordring, og så sagde du, at man også skulle fokusere på mellemfolkelig forståelse. Det er sådan et godt gammelt ord, man kan godt kalde det noget mere sexy nu om dage, hvis det er nødvendigt, tror jeg.

Men jeg kunne godt tænke mig, om du kunne bruge to ord på at uddybe, hvad der skal til for at det er muligt i en situation, hvor markeds kræfterne bliver stærkere og stærkere, også i forhold til universitetsverdenen.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, og mens du tænker på det, så får Carina Christensen ordet.

Carina Christensen (KF):

Jamen jeg vil gerne spørge ind til det her med gratis uddannelse, for det er jo noget, som vi hylder alle sammen herinde på Christiansborg, hvor vi siger igen og igen, at vi fastholder vores gratisprincip. Vi vil gerne internationalisere, men dét giver vi ikke køb på.

Altså, jeg lyttede efter, om I havde sådan en ensidig anbefaling til os, ja eller nej, eller kan vi fastholde det her overhovedet. Men hvad er jeres korte vurdering: Kan vi om 10, 20 år stadigvæk have gratis uddannelser i Danmark i en internationaliseret verden?

Martin Henriksen (DF):

Det er i samme boldgade. Jeg stiller spørgsmål til Gerard Mols i forlængelse af det, som John Andersen var inde på, og også det, som Carina Christensen spurgte om. Har man, når man har rekrutteret de her internationale studenter i Holland eller på det pågældende universitet haft problemer, eller hvordan ser det ud med gratis uddannelse for hollandske statsborgere? Har der været en udvikling der, på grund af at man har taget internationale studenter ind?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, vi har spørgsmål til jer alle sammen, og jeg tror, vi simpelt hen tager jer i den rækkefølge, som I også talte sidste gang, så det er John E. Andersen først.

John E. Andersen:

Jeg tror, Finn vil tage sig af det første spørgsmål, men det om betalingen kunne jeg så tage mig af.

Kan vi fastholde gratisprincippet om 20 år? Ja, det kan vi godt, der er jo ikke noget formelt, der gør, at vi ikke kan gøre det her. Jeg ved ikke, om jeg fik sagt det, men vi vil jo oven i købet have en konkurrencefordel, hvis vi ene og alene har gratisuddannelser i EU. Det er måske også værd at tage med. Der er jo heller ikke nogen universiteter og systemer, der er blevet store og berømte ved at gøre det, alle de andre gør.

Men man kan omvendt sige, hvis ikke I har flere penge, eller vi kan blive enige om at få flere penge, så får vi altså uddannelser, der er derefter. Og hvis vi vil have eliteuddannelser, der matcher de bedste, dyreste uddannelser i verden, så skal der penge til fra et andet sted.

Carina hører ikke en klar anbefaling, så jeg må prøve igen. Jeg sagde: Hvad med at lægge retorikken bort og se, hvad er facts, fup og fakta i det her? Lad os få en undersøgelse af, hvad det har bevirket i de 20 år. Det, vi har set indtil nu, er, at det ikke har givet nogen udjævning, nogen bedre tilgang. Hvad er det for barrierer der er, for at vi når op på de her 50 pct. og også får en hel masse unge mænd i uddannelserne? Så det var mit bud.

Til Per om mellemfolkelig forståelse: at det er en intellektuel operation og kun markedet, der styrer, der vil jeg sige, at selvfølgelig er det første, man tænker på stipendier, at gøre noget mere for de, der ikke umiddelbart har råd. Det kan også være at tænke på indholdet af det. 60 pct. af markedet er jo besat, sorry, af business og ingeniørkunst. Altså ingeniørvidenskab i dag, det er 60 pct. af markedet. Vi andre, der ikke har det, er jo dårligt på det marked, men man kunne jo prøve at arbejde med ting, som hænger sammen med denne her mellemfolkelige forståelse, bæredygtig produktion, global security, migration, movement of people, kvinder osv., altså have et indholdsmæssigt fokus. Og så vil jeg sige, at der jo er en anden form for marked. Glem ikke, at nogle af vores universiteter er og gerne vil være stærke forskningsbastioner. Vi har et forskerfællesskab, som jo også er en form for marked, men det er et tuskhandelmarked. Man forærer resultater væk, hvis andre har lige så gode resultater, og så er man med. Og det marked, det fungerer jo på nogle helt andre præmisser end det marked, som drejer sig om masseproduktion af basisviden under Australiens sol til en billig penge. Der tror jeg ikke, vi har noget at komme efter. Men på forskningsmarkedet, forskerfællesskabsmarkedet, der bør vi være, og vi bør være op til det højeste internationale niveau. Det er jo vores vision statement. Og det er også en mulighed.

Finn Kjærdsdam:

Det var noget om hvordan vi kan gavne de danske studerende i forhold til internationalisering og måske også noget med arbejdsmarkedet.

Det første, jeg vil sige er, at vi skal blive ved at bevare, som det er i øjeblikket, at holde sådan nogenlunde styr på, hvor mange studerende vi alt i alt sender ud, og hvor mange vi modtager. Det kan også være i kroner og øre, det gør ikke så meget, men en overregulering, så det skal passe universitet til universitet, så vi ikke kan sende en til Australien og modtage en fra Oxford, eller vi ikke kan modtage en ingeniør og sende sprogstuderende ud eller omvendt, det bliver fuldstændig umuligt, fordi det gør, at man ikke kan få aftaler til at gå op. Men fair nok, at vi i hver årsberetning fortæller, at vi har modtaget lidt flere, end vi sendte ud sidste år, så forpligtiger vi os til at sende lidt flere ud næste år, så det sådan balancerer over tid.

Det er den ene ting, man kan gøre. Det andet, man kan gøre, det er at lave ekstra rejsestipendier. Det gør vi for så vidt internt via penge, vi får fra fonde, men at sikre, at alle studerende har ret til at tilbringe se-

mestre i udlandet og sikre, at det ikke bliver en økonomisk ruin, hvis de gør det. Det er sådan to praktiske tiltag.

Og det tredje er at sikre, at de udenlandske studerende ikke går i et studie eller en gruppe for sig selv, men at de netop blandes med de danske universiteter, så vi også får internationaliseret det studiemiljø, de går i, dem, der ikke tager ud. Og det er og bliver sikkert totredjedel, for de sidste har slet ikke noget ønske om at se hverken Australien eller Thailand eller Latinamerika, for de har været der. De vil bare læse et eller andet i Danmark. Men der er det vigtigt, at der kommer udenlandske studerende ind og går sammen med dem i projektgrupper, det kan være på samme forelæsningshold eller noget andet, så man får en interkulturel udveksling.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Og nu er det Gerard Mols som den sidste taler.

Gerard Mols:

Lad mig sige det på denne måde: Man kan føre hesten til vandtruget, men man kan ikke tvinge den til at drikke. Jeg er enig i, at man må skabe et meget inspirerende læringsmiljø. Og noget af det, der er inspirerende for de studerende, er en meget blandet gruppe af studerende, som kommer fra forskellige lande og forskellige kulturer.

Men det var ikke det, jeg blev spurgt om. Spørgsmålet var, hvorvidt vi i Holland har et problem med gratis uddannelse i forbindelse med rekrutteringen af udenlandske studerende. Og svaret er, nej, det problem har vi ikke i Holland - vi har nemlig ikke gratis uddannelse. Hollandske studerende såvel som studerende fra de andre EU-lande skal betale 1.500 euro. Men der er stor forskel på, hvor meget studerende fra Holland og andre EU-lande skal betale, og hvor meget studerende, der kommer fra lande, som ligger uden for EU, skal betale. Sidstnævnte skal betale helt op til 10.000 – 15.000 euro for de samme programmer. Og dét er virkelig et problem, og det er derfor, vi har behov for virkelig mange penge til stipendier. Der er afsat midler til stipendier, men kun 1.000.000 euro. Og hvis man vil give en studerende et stipendium, så er det altså 25.000 euro. Disse 1.000.000 euro kommer dels fra regeringen i form af 250.000 euro, som er afsat til studerende fra lande uden for EU. De kommer dels fra vores bureau for international udvikling og samarbejde, 300.000 euro. 600.000 euro kommer fra vores aktieinvesteringer.

Vi er aktionærer, som universitet, i små firmaer, som er blevet etableret af tidligere studerende på universitetet. Sidste år indkasserede vi 600.000 euro i aktieindtægter fra disse små virksomheder. Det er penge, vi bruger på stipendier. Vi forsøger altså ved hjælp af disse midler at tilbyde stipendier til de studerende, vi rekrutterer. Nogle enkelte stipendier bliver finansieret af privatpersoner og erhvervslivet, men det er også alt. Vi har altså nogle midler, men slet ikke nok.

Blok 4: Danske uddannelser og globale krav

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, vi skal lige have det nye panel op, og så er vi ellers klar til at starte. Det er de danske uddannelser og de globale krav, vi nu skal høre noget om, og det så fra nogle af aftagerne.

Den første er Chris Mottes, som er administrerende direktør og CEO cofounder i Deadline Games A/S, en repræsentant for de nye internationale udviklere af computerspil. Værsgo, du har ordet.

Chris Mottes: "Kompetencer nu og fremover"

Tak for indbydelsen.

Som sagt hedder jeg Chris Mottes og driver en virksomhed, som udvikler computerspil til den globale spilleverden. Vi har 65 ansatte, hvoraf 65 pct. har en kandidatuddannelse, 25 pct. af medarbejderne er bevidst rekrutteret fra udlandet. Jeg siger det for at give alle en ramme om, hvad vi laver. Og vi har alt fra højtuddannede ingeniører ansat til en meget kreativ konceptudvikler, så vi har en meget, meget tværfaglig virksomhed.

Jeg vil nævne, at jeg er opvokset i Afrika og aldrig har uddannet mig i Danmark. Så alt, hvad jeg siger, har noget at gøre med min erfaring som arbejdsgiver og er ikke en erfaring fra at være inde i systemet, så at sige. Jeg vil også bede om lidt tålmodighed med mit sprog.

Som sagt er jeg ikke nogen ekspert inden for området, men jeg har over de sidste 15 år ledet forskellige virksomheder i Danmark og i Skandinavien og ansat omkring 400 forskellige mennesker. Derudover synes jeg, at min vigtigste indsigt i uddannelsessystemet er, at jeg gennem de sidste 4-5 år har arbejdet med 8-9 universiteter og uddannelsesinstitutioner om at oprette noget, der hedder Det Danske Akademi for Digital, Interaktiv Underholdning eller DADIU.

Jeg synes, at det, som har været interessant ved det, har været, at vi har måttet udfordre mange af de brister, som jeg oplever i systemet i forhold til at sikre et førende vidensbaseret samfund i fremtiden. I DADIU-regi er det lykkedes os, indtil videre i hvert fald og trods mange administrative og økonomiske hindringer, at få studerende fra otte forskellige institutioner over hele landet fra forskellige faggrupper, alt fra filmskolen under Kulturministeriet til Viborg Animationsskole under Undervisningsministeriet til Aalborg Universitet under Videnskabsministeriet, til at samarbejde på tværs af faggrupper og forskellige uddannelsesniveauer med noget, der ligner et fælles pensum og fælles projekter.

Det er noget, som jeg synes har givet mig en indsigt i mange af de her ting og selvfølgelig et grundlag for at sammenligne med mine erfaringer fra mine ansatte uden for landets grænser, og selvfølgelig det at jeg fungerer i en global branche og har erfaringer derfra.

Af konklusioner vil jeg sige, at internationaliseringen er af afgørende betydning for vores branche og alle lignende videnbaserede brancher. Danmark er - og det må I altså lige prøve at huske nogle gange - et lille land, og vor nationale ærekærhed er vejen til en tidlig død i globaliseringskampen. Det nytter ikke noget at gå rundt i Danmark med en holdning om, at vi er bedst til alt. Et lille eksempel er at da jeg kom til Danmark med min universitetsuddannelse, så fik jeg at vide, at jeg kunne starte i 1. g, fordi »vi anerkender ikke den slags her«. Det var en meget, meget mærkelig oplevelse, må jeg sige, for der er ikke nogen andre lande, der har behandlet det på den måde.

På Deadline og mange lignende virksomheder med globalt sigte foregår al kommunikation og arbejde på engelsk for at sikre en bedre kulturel forståelse af vores primære marked, for at lette samarbejdet med store forlag, som er vores store kunder på globalt plan, og for bedre integration af vores udenlandske medarbejdere.

Min holdning er nemlig i forhold til uddannelse, at vi er nødt til at slå de store lande på deres egne marker ved at være bedre informeret, mere udfarende og ved at stjæle deres viden fra dem. Det kan kun gøres, hvis universiteterne og de andre videregående uddannelser er mere aktive og har et aktivt medansvar for at sikre en international erfaring og globaliseret tankegang hos deres studerende over en bred kam. Jeg mener ikke, at det er nok bare at sætte nogle rammer op, og så kan de studerende selv finde ud af det. Jeg mener, at det er et krav, vi må stille til uddannelsesinstitutionerne. De må sørge for, at de studerende kommer ud i verden. De kan ikke bare sige: Jamen I kan bare søge, og så må vi se, hvordan det går.

Der er også behov, synes jeg, for mere undervisning på andre sprog end engelsk. Det er problematisk, at engelsk er blevet mantraet for, om man er global eller ej. Der er behov for tysk, kinesisk, japansk, fransk, osv. indsigt, for at sende dem ud til de lande og finde ud af, hvordan de fungerer, hvordan de kommercielt fungerer, og lad os få noget viden ind og være forrest i stedet for at være bagest.

Ligeledes er det selvfølgelig nødvendigt, at vi kan få undervisere fra alle de lande ind i Danmark, fordi uden at det er nemt, så kan vi heller ikke få etableret en international tankegang hos de studerende.

Til sidst så er det selvfølgelig ekstremt vigtigt for få udenlandske studerende til Danmark at sørge for, at ting glider nemt. Det er selvfølgelig ikke kun uddannelsesinstitutionernes ansvar, men det er virkelig vigtigt, at noget så simpelt, som at man kan få sin familie med, er på plads. Det nytter ikke noget at tro, at vi får folk ind, som ikke kan få deres familie med. Så tager de hjem igen, når de er færdige. Vi vil have dem til at etablere deres børn i en børnehave her, fordi så tager det 10 år, før de overhovedet tør flytte igen. Vi skal have dem og holde fast i dem.

Der er et andet punkt. Det er vigtigt, at studerende allerede i deres uddannelsesperiode lærer at kommunikere og samarbejde med folk fra forskellige fagområder og forskellige uddannelsesniveauer, og jeg ved, at der er meget stor selvtilfredshed i Danmark omkring hvor tværfaglige og projektorienterede vi er. Ja, vi er, men det er ikke nok. Vi er nødt til at blive ved, vi er nødt til at fortsætte med at udforske det her; vi er nødt til at være forrest. Og vi er ikke det eneste land, der er optaget af det her. Vi er simpelthen nødt til at indhente og overhale dem på det her punkt og ikke sidde tilbage i selvtilfredshed.

Gennem mit arbejde har jeg opdaget, hvor svært det egentlig er at arbejde på tværs af institutioner, der er organiseret i de forskellige ministerier med forskellige retningslinjer osv. Et eller andet sted er vi nødt til enten at centralisere det eller gøre det meget mere til en del af vores politik, at det er meget nemmere at gøre.

Så har jeg sådan en rimelig kontroversiel en, som jeg altid kommer i klemme med. Det er, at jeg synes, at det er problematisk, at der simpelt hen er så mange universiteter i sådan et lille land. Det kan ikke være rigtigt, at vi skal bruge så meget administrationskraft på det... Det er et emne, som vi ikke behøver at gå videre ind i.

Ud fra min erfaring er der en stor fordel i, at studerende har en erfaring med mange forskellige fagområder allerede fra deres universitetsuddannelse. Jeg føler, at det er problematisk, at ingeniørerne går sammen med ingeniørerne i 7 år, og så kommer de ud til mig og spørger: Hvordan ser en grafiker ud, altså kan du ikke pege på en, så jeg ikke slår ham ned? Det er virkelig væsentligt. Jeg kan huske det fra min egen universitetstid, hvor vi havde mange, mange fagområder, og det var meget nemmere at forstå og kommunikere med folk, som man havde haft en dagligdag med, man dyrkede sport med, man havde alle mulige andre interesser end lige præcis studieområde, og det er der ikke rigtig meget mulighed for, når man er delt op alt efter fagområder.

En af de ting, som er Danmarks styrke, og som vi skal holde fast i, og som jeg synes der er blevet snakket alt for meget om i den forkerte vej her, det er, at det er en kæmpefordel for os, at folk er modne, når de begynder at læse. Det er en kæmpe misforståelse det der med, at folk skal skynde sig ud af folkeskolen og ind på universitetet. Det er en stor fordel for mig som arbejdsgiver, at de folk, der kommer til mig, de ved, hvorfor de har læst, hvad de har læst. De har taget en bevidst beslutning efter at have fået erfaringer rundt omkring. Og det er ikke bare noget som at: "Det skulle jo gøres, ellers mister jeg min SU". Til gengæld så er jeg også med på, at det er en god idé at begrænse, hvor mange år det skal tage i de forskellige

niveauer på universitetet. Men det er noget helt andet. Det er ikke det samme som at de skal tage et valg næste år.

Det er svært, fordi det handler tit meget om universiteter her, men jeg synes, at det er et problem for Danmark også i forhold til at opnå det niveau, som er nødvendigt for at konkurrere i fremtiden, at vi er så angst for at behandle studerende i folkeskole og gymnasium forskelligt og derfor altid ender med at ud-danne folk efter min opfattelse til den laveste fællesnævner – også selv om det niveau i gennemsnit er relativt højt på verdensplan. Ja, det er absolut rigtigt, men derfor skal man ikke lade angsten for at differenciere mellem folk præge alt. Den får jeg på puklen for.

Nyt punkt: Der er ikke tilstrækkelig mulighed for at anvende og afprøve viden, inden man kommer på arbejdsmarkedet. Praktikordninger, især på universitetsniveau, giver de studerende et meget bedre grundlag for at vælge deres specialiseringsområde og knytte sig til arbejdsmarkedet tidligt. Som det er i dag, så er der meget lidt forståelse hos studerende om, hvilken stor investering en praktikplads er for en virksomhed, og de er meget fokuserede på, om deres arbejdskraft bliver udnyttet. Og jeg synes, at der er et behov for, at man forklarer, hvilken fordel det er for folk at komme i praktik, og at der bliver gjort plads til det i løbet af udviklingen, fordi det er noget, som gavner virksomheder, og det er noget, der gavner de studerende.

Jeg bliver meget bekymret, når jeg ser, at det gøres til et mål i sig selv, at forskning skal være produktorienteret. Det er ikke dér, de store gennembrud kommer. Jeg ville synes, at det er mere interessant at fokusere på at sikre mere liberale regler omkring det, som sikrer et dynamisk samarbejde mellem erhvervslivet og forskningslivet omkring kommercialiseringen af forskningsresultater. Men det er væsentligt, at forskningen foregår i et miljø, hvor de har mulighed for at forske uden at skulle slutte med et produkt, før de starter. Nu skal jeg ikke gøre mig mere klog på det.

Meget kort, andre punkter som jeg synes vi i Danmark er gode til og dårlige til. Vi er meget gode til at dele viden på fagligt niveau. Der er et generelt meget, meget godt teoretisk niveau, men et manglende praktisk niveau, når de studerende kommer ud af ihvertfald universiteterne. Der er en mindre formel kultur, som lærer dem at respektere deres lærer uden at miste deres evne til at være kritisk og forsvare deres mening uanset deres hierarkiske stilling. Den uformelle omgang med flade strukturer, som findes i virksomheder, den kommer derfra, og jeg synes, den er rigtig god, og den skal der værnes om. Det er nu en af de fordele, som vi har i Danmark.

Folk i Danmark er meget gode til at lære redskaber, som gør dem i stand til at lære ny viden gennem hele livet og ikke bare besidde terpet paratviden. Paratviden er færdig om meget, meget kort tid. Selvfølgelig er det væsentligt, at man har noget, men det er ikke det, som kommer til at gavne os i fremtiden.

Og så er det væsentligt, at de nyudklækkede studerende er gode til at forberede sig grundigt gennem analyser af problemstillinger og planlægning, inden handling sættes i gang. Det er nogle punkter, som jeg synes er meget gode.

Men der er nogle problemer med en grundlæggende tværfaglig forståelse af teknologisk baserede problemstillinger. Der er simpelt hen ikke nok teknologi i undervisningen på tværs af alle fag. Det er ikke godt nok, at man kan tale engelsk når man kommer, man skal også kunne skrive det, man skal også kunne bruge en computer, man skal også forstå, hvordan en computer fungerer og ikke bare forstå, hvordan man bruger et wordprocessing program. Man skal have en meget mere generel teknisk forståelse på alle fagområder, fordi det er en teknisk fremtid, vi går ind i, hvor det bliver grundlæggende for folk, at de forstår de her ting uanset fagområde.

Der er ikke nok anerkendelse af andre landes kompetencer. Og så er der selvfølgelig den modbalance til at finde og skabe ny viden, det er, at der også er et behov for et vist paratvidenniveau, fordi man nogle gange skal handle der, hvor man står, og ikke har tid til at starte en hel researchopgave, hver gang man bliver stillet et spørgsmål. Og det betyder bare mere læsning, mere arbejde.

Tak.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Jamen vi siger også tak. Og så er det Ove K. Pedersen, som er professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics ved Copenhagen Business School. Værsgo.

Ove K. Pedersen: "En ny tids pædagogik?"

Tak skal du have, og tak for indbydelsen. Jeg kommer som sagt fra en anden verden end Chris, men har nogenlunde de samme erfaringer. Jeg er også leder af et internationalt forskningscenter, som prøver at internationalisere den danske universitetsverden mere end tidligere, og det giver nogle af de knubs, og det giver nogle af de udfordringer, som Chris netop har været inde på.

Men jeg har tre pointer - nu er jeg jo professor, så derfor skal man flyve lidt højere. Den første er, at der er en tradition i øjeblikket i Danmark for, at vi tror, at internationalisering er noget nyt, og at det danske uddannelsessystem for første gang skal tilpasse sig en international udvikling. Faktisk har det været så at sige betingelsen for det danske uddannelsessystem siden 1860'erne. Vi har altid udviklet vores uddannelsessystem fra bund til top i lyset af internationaliseringen - fra 1860'erne til anden verdenskrig i lyset af tabet af Tyskland, den tyske del i 1864, hvor vi måtte opbygge en national identitet via vores uddannelsessystem for overhovedet at skabe en nation. Derefter fra anden verdenskrig og til midten af 1980'erne, fordi vi åbnede vores økonomi efter anden verdenskrig og skulle have et mobilt arbejdsmarked, hvorefter selvforvaltning og demokratisering blev hovedformålet, i hvert fald med folkeskoleuddannelsen og i hvert fald også med erhvervsuddannelserne.

Og nu har vi så en tredje definition af internationalisering, og det er den definition af internationalisering, der er vigtig, ikke det, at der står ordet internationalisering, men at der er et specielt nyt indhold i vores definition af internationalisering, som vi ikke har erfaringer fra fra 1860 og fremefter.

Og det, der ligger i vores begreb, i internationaliseringen i dag, og som man kan finde i sådan noget som Velfærdskommissionens redegørelser og derfor også i velfærdsforliget i Globaliseringsrådets redegørelser, som man kan finde bag ved strukturreformen, og som man kan finde bag ved de tre arbejdsmarkedsreformer i 1990'erne. Det er en bestemt opfattelse af internationalisering, som i dag stiller bestemte udfordringer til hele uddannelsessystemet. Og den første forståelse af internationalisering, som er anderledes end tidligere, det er, at det i dag er umuligt at forudsige, hvilke krav arbejdsmarkedet stiller til faglighed og kompetence, bare inden for en 5 ugers periode fra dags dato.

Fordi internationalisering indebærer globalisering, og det vil sige, det indebærer konstant foranderlige teknologiske betingelser. Det indebærer også en konkurrence mellem virksomhederne, hvor de konstant forandrer deres produktionsprocesser og produkter. Det vil sige, at arbejdsmarkedet i dag ikke er forudsigeligt, som det var fra 1950'erne til 1980'erne. Med andre ord: vi ved heller ikke, hvad er for en faglig kompetence, de unge skal uddanne sig til for at blive efterspurgt på arbejdsmarkedet.

Det er den første og vigtigste pointe i den her sammenhæng. Det er noget nyt, set i forhold til den lange historie, fordi vi altid er gået ud fra, at vi kunne forudsige kravene fra arbejdsmarkedet og fra den offentlige sektor i hvert fald en 20-30 år ud i fremtiden, det kan vi ikke mere.

Den anden pointe er, at vi i dag ved, at en af de væsentligste konkurrencefordele, dette lille samfund har, fordi det er den næstmest åbne økonomi i hele verden efter Singapore, det er den offentlige sektor. Dermed velfærdsstaten og dermed den sociale sammenhængskraft i landet.

Det betyder, at det er samspeilet mellem den private sektor og den offentlige sektor, som står i kerneområdet, og det betyder også, at der for det første skal uddannes en masse til den offentlige sektor, for det andet betyder det, at det er selve velfærdsydelsen, eller det er de serviceydelser, som den offentlige sektor tilbyder til det private arbejdsmarked, blandt andet gennem uddannelsessystemet, som er den væsentligste konkurrencekraft vi har i dette samfund. Vi er ikke som det amerikanske samfund præget af teknologisk konkurrence, fordi vi ikke har den teknologiske springkraft, som USA og andre store økonomier har. Vi lærer eller stjæler af andre.

Det betyder, at selve spørgsmålet om social sammenhængskraft og økonomisk konkurrenceevne kommer i meget tæt kontakt til hinanden, og det bringer så især uddannelsessystemet mere i centrum. Og den måde, det bringer uddannelsessystemet i centrum på i dag, det er netop denne kombination af social sammenhæng og uforudsigelige krav på arbejdsmarkedet. Fordi det stiller bestemte typer af fordringer til hele uddannelsessystemet fra vuggestue til universitet netop i den sammenhæng, at man ikke kan sige, hvad der kan være kompetence, man kan ikke definere kompetence, man kan ikke definere faglighed.

Og det betyder, at den form for pædagogisk projekt og den måde, vi har styret vores uddannelsessystem på i hvert fald fra 1860'erne og i hvert fald til slutningen af 1980'erne, den gælder ikke mere.

Og grunden til, vi sidder her i dag, det vidner om, at der er et pædagogisk eksperiment forude allerede på vej, og der er et styringsmæssigt eksperiment forude allerede på vej. Jeg vil prøve at gennemgå betingelserne for de to eksperimenter og så komme med en konklusion.

Det første er det styringsmæssige eksperiment. Der ser vi rundt omkring i verden, hvordan der gradvist bliver bygget nye typer af måder at styre uddannelse og uddannelsesudvikling op på. Vi ser også, hvordan det styringsmæssigt bliver meget, meget tæt kombineret med hele det pædagogiske. Hvordan udvikler man konstant pædagogisk fleksibilitet?

I USA er man faktisk længere fremme, end vi er i Danmark med både det styringsmæssige og det pædagogiske. Der er nogle erfaringer fra USA, bl.a. fra Texas, bl.a. fra New York, bl.a. fra Massachusetts om, hvordan man gør det. Og det, der er karakteristisk, det er, at vi allerede er på vej til at udvikle de samme betingelser for at gøre det, som man allerede har afprøvet i USA. Det er noget f.eks. med at bruge evalueringer, det er noget med at bruge benchmarking, det er noget med i det hele taget at sammenligne sig konstant med andre og at sammenligne sig på tre niveauer, både internationalt. Hvordan ligger det danske skolesystem f.eks. via pisaundersøgelser i forhold til andre landes folkeskolesystem?

Det er også noget med at sammenligne sig nationalt, hvor ligger de forskellige skoler nationalt i forhold til hinanden, men det har også noget at gøre på det lokale niveau helt ned i den enkelte skole.

At gøre systematiske evalueringer og benchmark for at finde ud af ikke, hvem der er dårligere, og hvem, der er bedre, ikke for at udpege, hvem der gør et dårligt stykke job, men for i traditionen for Toyota i Japan at finde de problemer, man har i produktionsprocessen. Hvor ligger problemerne henne med det formål diagnostisk at gå ind og finde dem, at kunne definere dem og så gøre noget ved dem?

Derfor kommer evalueringer ind i forbindelse med benchmarking. Hvad gik galt? Hvorfor kan den ene skole ikke levere resultater, der er sammenlignelige med den anden? Er det, fordi skolens elever har en

anden social sammenhæng end for den første skole? Er det, fordi den anden skole har flere ressourcer end den første skole?

Der er lidt paradoksalt i, vi i dag sammenligner æbler og pærer, dvs. skoler med forskellig social baggrund for deres elever, skoler med forskellige typer af ressourcer, skoler med forskellige typer af lærersammensætning. Vi skal mere og mere metodisk hen og sammenligne det, der kan sammenlignes, dem, der har de samme så at sige betingelser. Hvorfor? Fordi det er den eneste måde, man kan finde de reelle problemer på.

Hvis man kan finde de reelle problemer, kan man begynde at gøre noget ved dem. Men det er det allervigtigste i benchmarking og evaluering at diagnosticere sig frem til problemer ikke for at udpege dem, der er dårlige, men for at løse de problemer, der helt evident er til stede. Det er den første del af det styringsmæssige eksperiment.

Den anden del er, at problemer opstår helt nede lokalt, og løsninger ligger helt nede lokalt. Det vil sige, der er ingen politikere på centralt statsniveau, der er heller ikke administrationer på centralt statsniveau, der skal blande sig. Det er decentralt, løsningerne ligger. Det er decentralt, problemerne opstår. Det betyder, at skoleledere bliver det aller allervigtigste.

Det betyder også, at det bliver politikernes opgave at udstikke rammer og resultatkrav, som skoleledere og skolelærere skal leve op til ligesom universitet og universitetslærere, men de skal ikke gå ind i ledelsesopgaven. De skal ikke definere, hvad faglighed er. Hvorfor? For det første fordi de ikke kan, for det andet fordi hvis de gør det, så går det galt.

Derfor er selve spørgsmålet om benchmarking og evalueringer koblet til decentralisering det allerallermest vigtige i denne her sammenhæng. Den styringsmæssige filosofi, der ligger der, er jo faktisk den, der endnu virkelig har gennemsat via strukturreform, som ligger delvis i Globaliseringsrådets rapporter, som ligger i arbejdsmarkedsreformerne fra 1990'erne.

Det er jo ikke den her regering, der har opfundet den dybe tallerken. Den er der mange regeringer i træk, der har opfundet. Derfor er der også en tillid til, at det er den her type udvikling omkring det styringsmæssige eksperiment.

Men pointen om, netop forbi benchmarking og problemfinding og problemløsning bliver det centrale, jamen så er der en konstant fleksibel tilpasning og konstant læreproces, som bliver lagt ind, som kun vil blive hindret, hvis man centralt udstiller rammer og krav og definitioner på noget, som ikke kan defineres.

Den anden del er det pædagogiske eksperiment. Vi har jo en tradition for, at der centralt statsligt bliver udpeget, hvad der er pædagogikkens formål, hvad det er for et individ, der skal uddannes via vores uddannelsessystem. Vi har også tradition for, at den pædagogik, vi har udviklet siden 1860'erne, altid har haft så at sige et paradoksalt formål. Den har haft det paradoksale formål at danne eller uddanne den enkelte til at løse fællesskabsproblem.

Fra 1860'erne til Anden Verdenskrig skulle alle individuelt tilføres en national identitetsfølelse. Prøv at høre: det at blive individ med det formål at få en national identitet. Det er paradokset. Det samme skete med reformpædagogikken fra 1950'erne og fremefter. Alle skulle være mere individuelle, men de skulle dannes og uddannes til at være demokratiske selvforvaltende og medbestemmende borgere. Alle skulle have den samme individualitet.

Nu ligger der for tredje gang lige præcis det samme paradoks, at alle skal uddannes til at have en arbejds-kompetence, som er efterspørgelsesværdig på arbejdsmarkedet, men det skal gøres ved at have en fleksibel individuel tilpasningsevne til netop at leve op til de krav, der er fuldstændig foranderlige, og som arbejdsmarkedet stiller konstant. Så vi har altid og i modsætning til mange, mange andre lande haft et pædagogisk projekt, der har haft det her modsætningsforhold inden i sig at uddanne den enkelte til at løse fællesskabsproblemer. Der er intet nyt under solen. Det er internationalisering, der ses som den store trussel.

Men der er det nye under solen, at vi ikke på grund af globalisering kan gennemføre eller opbygge et pædagogisk projekt, hvor vi kan forudsige, hvad det er for efterspørgselskrav, der kommer, og dermed, hvad det er for en dannelse, den enkelte skal udstyres med.

Derfor bliver det pædagogiske projekt anderledes i dag. Det bliver, hvordan man kan danne den enkelte til konstant at lære eller konstant at ændre sin kompetence, dvs. konstant at være så tæt i forhold til arbejdsmarkedet, at man ved, hvilke krav om kompetence, den enkelte skal påtage sig.

Det vil sige, at vi har det samme paradoks i dag, som vi har haft tidligere. Uddannelsessystemet skal uddanne den enkelte, men nu til fleksibilitet. Den enkelte bliver ansvarliggjort for at tilpasse sig arbejdsmarkedets krav. Det ser vi gennem aktiveringsordninger, den aktive arbejdsmarkedspolitik og omlægning af velfærdsydelse, at der kommer incitamenter, man kan også sige krav og pres om, at det er lige præcis den måde, det skal foregå på.

Så vi er i gang med et styringsmæssigt eksperiment, og vi er i gang med et sammenhængende pædagogisk eksperiment. Især det pædagogiske eksperiment kan ikke gennemføres sådan, som vi tidligere har gjort det, hvor vi har overladt det til seminarierne og til universiteterne at udvikle et pædagogisk projekt i samarbejde med politikerne. Det må ned i skolestuen, ned i lærerværelset, og det må være i konfrontationen mellem dem, som efterspørger på arbejdsmarkedet, altså erhvervsliv og den offentlige sektor, og så de enkelte skoler og de enkelte skolelærere, at man konstant får de informationer, som kan indbygge den her type af fleksibilitet i uddannelsessystemet.

Skal vi tage de amerikanske erfaringer seriøst i denne sammenhæng? Min konklusion er, at det tror jeg vi skal. Og vi skal videreudvikle den type af styringsmæssigt eksperiment, som der er ansatser til, og pædagogisk eksperimentering som der er ansatser til, men vi skal gøre det på tre planer, og jeg tror, vi skal gøre det til fuldkommenhed. Vi skal altså være mere ambitiøse, vi skal køre noget igennem, som ligger der kimelt, men som endnu ikke er helt færdiggjort.

For det første skal vi opbygge en systematisk, metodisk og troværdig benchmarking af alle vores uddannelsesinstitutioner. Vi skal gøre det ved at inddrage folkeskolelærere og universitetslærere, således at benchmarkingen bliver troværdig også fra et fagligt, pædagogisk synspunkt.

Et af problemerne med den benchmarking, der foregår i dag, er, at den bliver hevet ned over hovedet med det resultat, at alle stritter imod. Amerikanske erfaringer viser, at også folkeskolelærere, også universitetslærere er parate til at gå ind i en seriøs debat om at få en metodisk, systematisk benchmarking ud fra noget, som er troværdigt også set fra deres synsvinkel og ikke bare fra politikernes synsvinkel. Den diagnostiske tilgang, finde problemerne, gå ind og løse dem.

Den anden tilgang er, at der skal ske en ansvarliggørelse. Hvis problemerne bliver ved med at være der, hvis der ikke findes løsninger, så skal der være nogen, der er ansvarlige. Der er tre, der skal være ansvarlige. Det er politikerne, det er dem, der udstikker mål, rammer og resultater.

Det vil sige, at der skal være en systematisk evaluering, som også lægges frem i forbindelse med folketingsvalg og kommunalbestyrelsesvalg, således at de politikere, der har lovet forældrene en bestemt type kompetence til deres børn, de kan enten væltes ved et kommunalbestyrelsesvalg eller blive genvalgt ved et kommunalbestyrelsesvalg på baggrund af resultater, hvor meget bragte de? Hvor meget lykkedes det at gennemføre?

Det samme med skoleledere, det samme med den enkelte skolelærer, der skal være en konstant ansvarliggørelse af dem, der er involveret i det her over for forældre, over for stat og kommuner, over for ikke mindst erhvervsliv, som er dem, der sammen med den offentlige sektor er de store efterspørgere på arbejdsmarkedet.

Til sidst skal der være en retliggørelse af hele det her. Vi taler i dag om garantier, behandlingsgarantier. Vi taler om børnepasningsgarantier. Der er ikke nogen, der indtil videre har talt om en kompetenceganti. De børn og de studenter, der kommer ud af en folkeskole eller et universitet, har en garanti for, at de kommer ud med en bestemt kompetence, når de kommer igennem.

Vi taler om standardkrav, vi taler om garantier, men i USA er man begyndt at udvikle det, der hedder kompetenceret. Det vil sige, at en student har en ret til at modtage en bestemt type af kompetence, og har universitet og skolen ikke givet den type af kompetence, så har skolen et erstatningsansvar over for eleven.

Den amerikanske højesteret har truffet domme, hvor skoler er blevet dømt til at betale tilbage eller igangsætte for egen regning et nyt uddannelsesforløb for studenter, fordi de har kikset i uddannelsesforløb. Det hænger vel meget logisk sammen med den lange danske tradition.

Nu har vi fået en arbejdspligt. Vi har aktiveringsordninger, vi har en velfærdsreform, vi har et globaliseringsråd, der siger, alle og enhver har en forpligtelse til at arbejde endda fra tidlig alder til sen alder. Vi har en undervisningspligt.

Men altså hvis vi skulle følge traditionen for, at individerne også får rettigheder, så er det vel meget lige til, at dem, som skal arbejde, også har en ret til at få en kompetence, så de kan arbejde og vil blive efterspurg, når de bliver færdige med deres uddannelse.

Så man skal efter min mening meget mere systematisk gå ind og lave metodisk, systematisk, diagnostisk benchmarking, man skal gå ind og ansvarliggøre alle dem, der er midt i orkanens øje, og endelig skal man give dem, det hele handler om, de unge, børnene og de studerende, en ret til at institutionerne leverer det, de er pålagt. Hvis de ikke leverer det, så har man krav.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Vi lytter, og tiden skrider, men vi går videre i rækkefølgen. Nu er det Kenneth Iversen, som er administrerende direktør i Unimerco A/S, der fremstiller værktøjer til bl.a. fly- og automobilindustrien, maskinindustrien, træ- og møbelindustrien og har selskaber i Europa, Nordamerika og Asien. Værsgo, du har ordet.

Kenneth Iversen: "Internationale færdigheder grundlægges i folkeskolen"

Tak for det.

Ja, vi er jo rigt repræsenteret i erhvervslivet i dag, så det er jo ret mange, jeg egentlig repræsenterer.

Jeg er blevet bedt om at vurdere, hvad vi er gode til i Danmark, hvad kan vi lære af andre i erhvervslivet, og det er jo et voldsomt spørgsmål, fordi at sige, hvad vi er gode til, i udlandet, når vi kommer ud som

virksomheder på alle de områder, der eksisterer, det er ret voldsomt. Så jeg vil tage udgangspunkt i industrien, som jeg har beskæftiget mig, altså fremstillingsindustrien og de kommercielle områder. Og det er ikke nogen videnskabelig undersøgelse, fordi det er, hvad jeg igennem 30 år har oplevet på en række europæiske virksomheder og amerikanske virksomheder og også asiatiske virksomheder.

Og sådan malet med en bred pensel, så vil jeg sige, at det, min oplevelse egentlig har gået på, det er, at vores ensartede og relativt gode skoleniveau har gjort, at fagligt har vi stået stærkere end de fleste lande. Bortset fra Tyskland og Sverige, så har vi faktisk på de fleste områder været, hvad jeg vil kalde rigtig gode teknikere og rigtig gode handelsfolk, og vi har fået nogle gode kvalifikationer til at blive dygtigere, til at lære af dem og omgås dem. Vi har aldrig været i toppen på ret mange områder, altså, det er de store udlande, der er de virkelig dygtige. Vi har til gengæld den brede ensartede mellemklasse.

Og det, at vi er ensartede gør, at det er nemt at nå os, og at det er nemt at sige, hvordan vi kommer videre, og det er et af de områder, hvor jeg har oplevet, at vi har været stærke. Vi kan gå i gang med at etablere os rundt omkring, og vi ved nogenlunde, hvad det er for et niveau, vi kommer med. Og vi er på det område stærkere end de fleste lande. Vi er meget bagefter Tyskland, hvis man ser på deres virksomheder, så udgør lærlinge og elever mellem 10 og 20 pct. af alle tyskfremstillingsvirksomheder. Virksomheder med 600 medarbejdere har 120 elever og lærlinge, især inden for de tekniske fag, men også de kommercielle og andre, og det skrider jo voldsomt i Danmark i øjeblikket, desværre.

En af de ting, som vi har manglet rundt omkring, og som i hvert fald for os har været et problem, det er samarbejdet med de højere læreanstalter. Der har der været langt bedre traditioner i en række af de udlande, vi er kommet i. Jeg tror, at der er ændringer undervejs, men det er klart, at der har været berøringsangst omkring finansiering og rettigheder og læreres lønninger og betalinger osv. Der har ikke tilnærmelsesvis været de muligheder i Danmark, som der har været de andre steder.

Områder, hvor vi har været stærke: vores sprogfærdigheder. Vi har oplevet, at vores især engelskkundskaber er rimelig gode i forhold til de fleste lande, også tysk, i hvert fald hvis vi sammenligner os med England og USA osv., fordi de ved jo stort set ikke, hvad tysk er. Men desværre må man jo sige, at tysk kundskaberne er begyndt at skride i skolerne herhjemme også, eller i vores uddannelsessystem. Men vi har været rimelig gode på de sproglige områder. Og evnen til at bruge dem, frimodigheden til at bruge dem. Og så det sidste, jeg vil fremhæve, hvor vi vel nok har været rimelig stærke, det er vores evne til at samarbejde med andre mennesker, med de fleste nationer, de fleste kulturer osv. Vores medarbejdere har været rimelig gode, når de er kommet ud.

Vores virksomhed har 600 medarbejdere, 200 i udlandet og 400 herhjemme. Inden for de sidste 5 år har 25 pct. af vores danskere været udstationeret fra 1 måned og op til 5 år, og gerne flere gange. Så altså, vi udveksler noget mere end læreanstalterne i almindelighed, og hos os er det ikke et spørgsmål, om man vil. Det skal man. Vores lærlinge er alle sammen minimum 3 måneder i udlandet, og de udenlandske lærlinge kommer også til Danmark, hvis vi kan få dem ind for Udlændingestyrelsen.

Samtlige af vores 200 medarbejdere i udlandet har været i Danmark på uddannelsesophold. Vi mangler så nogle på restlinjen, vi ikke kan få igennem endnu, men det kommer formentlig. Udlændingestyrelsen er ikke nem at have med at gøre.

Der, hvor vi måske har været svage, det må man nok sige, at det er vores evne til tidligere at internationalisere de små virksomheder. Vi har haft gode spydspidser, også i Sydamerika og Asien af store danske virksomheder, men som små og mellemstore virksomheder at arbejde i udlandet, det har vi ikke været gode til.

En lille tysk maskinfabrik på 44, 50, 60 medarbejdere har i mange, mange år haft repræsentationer stort set over hele verden, eventuel gennem nogle andre virksomheder osv. Der er vi først for alvor ved at komme i gang nu, fordi vi har konstateret, at også de små virksomheder er nødt til at arbejde internationalt, ikke bare at være repræsenteret i det beskedne udland, for det behøver man ikke i mange tilfælde, men hvis ikke man er i stand til at indkøbe komponenter world wide i dag, så kan man heller ikke klare sig på hjemmemarkedet. Så der kommer til at stilles nogle store krav til dem, og vi er faktisk rigtig godt i gang.

Når vi så kigger på grundlaget for at vedligeholde den ensartethed, ja så er jeg bange, for hvis jeg kigger på folkeskolen, så synes jeg, at der sker et voldsomt skred i færdighederne, og jeg tror, at de voldsomme skred, der sker i færdighederne eller i de faglige kundskaber, er årsagerne til, at vi ikke får de procentsatser på de højere uddannelser, fordi springet er for stort.

Når man på det sidste møde i Globaliseringsrådet på Havreholm Slot får meddelt undersøgelser, der viser, at 27 pct. af en årgang nu, der kommer ud af skolen, ikke behersker de basale læse-, skrive- og regnefærdigheder, altså, at vi lukker 27 pct. analfabeter ud af skolen, så er det rystende. Det er tidligere noget, jeg har hørt omkring Afrika og Sydamerikanske lande osv., ikke omkring et velstående land som Danmark.

Når man så bagefter konstaterer at på de uddannelser, der er på AMU-centrene, der falder de ud, dem, der egentlig ikke har fået kompetencegivende uddannelse i skolen, fordi de kan ikke klare at modtage den undervisning, der er der, således at dem, der egentlig bliver på de kurser, det er dem, virksomhederne sender derhen, imens de bliver midlertidigt opbevaret, indtil man har arbejde til dem igen. Det er dybt rystende.

Man ser på handelsskoler og på tekniske skoler et frafald på op til 30-35 pct., fordi mødet med en teknisk skole eller en handelsskole er for krævende for folkeskoleafgangselever, og det er ved gud ikke noget højt niveau, de møder der. Altså, det er da frygteligt. Hvordan kan vi tillade os det i et samfund? Det, der egentlig var vores styrke, det skrider for os nu. Jeg mener ikke, at det er folkeskolens skyld, jeg mener i høj grad, at det er os alle sammen som borgere og ikke mindst forældre, der har svigtet.

Vi har ikke været med til at sætte og fortsat sætte de krav i folkeskolen, der skal til for at vores børn de egentlig lærer det, de skal. Vi stiller os tilfreds med, at de kommer hen i skolen, og så sikrer skolen nok, at de både bliver opdraget, og at de får de faglige færdigheder. Kontrollen derhjemme og hjælpen til eleverne mener jeg er katastrofalt svigtet, og min erfaring og min oplevelse er, at når vi ude i virksomhederne skal etablere læse- og skrive- og regnefærdighedsprøver til mennesker, der er kommet med en handelskoleuddannelse for at kunne ansætte dem i en ekspedition eller på et lager, så er der noget, der er skredet rundtomkring.

Og jeg mener, at vi er nødt til at gribe ind og igen give forældrene muligheden for at sikre sig, at børn, de lærer i skolen, og det vil sige, at det hjælper ikke, at man i 8. eller 9. klasse sætter eleverne til de første prøver, og så konstaterer man, at de er analfabeter, for man kan da ikke gøre det om på det tidspunkt. Så der må en karaktergivning til eller en anden vurdering til undervejs, så forældrene kan byde: "Er det rigtigt, at mit barn klarer sig godt i skolen?", som børn altid svarer, når de kommer hjem, således at der er en forældreopmærksomhed og en forældrefærdighed til at assistere børnene, hvis ikke de opnår de færdigheder, de skal.

Jeg sad på det sidste møde sammen med en af lederne fra Danmarks pædagogiske højskole, der siger: Sprog, ordblindhed, det er et stort problem, men vi har mulighederne for at løse det ude i skolerne, så det ikke er et stort problem, mulighederne eller løsningerne er blot ikke implementeret. Regneblindhed er et

langt, langt større og ikke erkendt problem. Det har vi også mulighederne for at løse, men det er ikke gjort ude på skolerne.

Så siger jeg bare: Hvordan kan vi så undre os over, at frafaldet bliver så stort på de højere læreanstalter, og der ikke er så mange, der søger? Så altså, jeg er nok lidt uenig med Ove, fordi jeg mener, at det er rimelig nemt i hvert fald på folkeskoleniveau, fordi vi skal sørge for, at de får færdighederne, som man også giver dem i dag, i at kunne kommunikere og forstå og begå sig blandt andre mennesker i gruppearbejde osv., men det må ikke ske på bekostning af de faglige færdigheder.

Og de faglige færdigheder, mener jeg, det er de grundlæggende fag. Det er at læse og skrive og regne, og så er det den mellemfolkelige forståelse, man får gennem kulturuddannelse, gennem andres geografier osv., omkring de andre lande og regioner, og der skal noget mere med om både Sydamerika og Asien, fordi der agerer vi i langt højere grad i dag.

Hvis de færdigheder, de er i orden, så har man afsættet til at komme videre i det højere uddannelsessystem. Det højere uddannelsessystem kan alligevel ikke give os dem, vi skal have, fordi de højere uddannelser og læreanstalter, de ikke kan det, vi kan i virksomhederne. Det skal vi alligevel lære dem. Men hvis de er fyldt med de færdigheder, der skal til, for at vi blot bygger videre, så er det ikke noget problem.

Jeg ved godt, at vi har talt mest i højere uddannelser i dag, og det er også for så vidt det mest interessante, men jeg tror, at vores største problem, det er folkeskolen i dag. Og jeg synes, at det er så stort, at vi faktisk skal kalde til national samling omkring det.

Erhvervslivet, de har sponsoreret sporten og kulturlivet i mange år. Jeg tror, at vi skal til at satse vores midler og engagement et andet sted. Vi kan ikke tillade, at så mange mennesker, der kommer ud af folkeskolen, egentlig har fået et prædikat: taber, allerede fra begyndelsen.

Så det er egentlig ikke noget spørgsmål om at hævde sig eller være nogle af de bedste. Vi kan ikke tillade, at de bliver tabere, derfor skal vi samle op på det her, og derfor bliver alt det andet, vi snakker om i dag ikke bedre, inden at vi har taget fat der, hvor det hele starter. Så derfor siger jeg, at vores gode fremtid, den starter i folkeskolen.

I øjeblikket er det den dårlige fremtid, der er startet, og det er noget, vi skal have taget fat på. Jeg mener, at der er masser af penge i erhvervslivet til at være sponsorer - det være sig både bygninger og også de stipendier og lærekollegier osv., der skal til. Men vi skal have sat det i gang, og det haster.

Og så lige til sidst angående engelsk og uddannelse på engelsk. Jeg kan ikke lade være med at sige det: altså, selvfølgelig kan man uddanne på engelsk, og selvfølgelig kan man godt gøre det til stort set et krav på de højere uddannelser, for alle har da en demokratisk ret til at lære engelsk. Det er vel blot en færdighed, som alle kan tilegne sig, og sprogfærdighederne, de starter altså også i folkeskolen. Tak.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Den sidste er Stefan Hermann, som er vicedirektør ved Arken Museum for Moderne Kunst og som har skrevet en lang række artikler om kompetenceudvikling, læring, uddannelsespolitik og pædagogik. Værsgo.

Stefan Hermann: "Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv"

Tak skal du have. Ja, jeg har fået lov til at komme her som rosinen i pølseenden, og jeg vil prøve også at holde mig i de højere luftlag, selv om jeg ikke er professor.

Diskussionen i dag har drejet sig om mange ting. Globalisering er et klart udgangspunkt. Det er det for de mange politiske initiativer, vi har set, ja faktisk i ganske mange år, men ikke mindst sådan stærkt potentseret med Globaliseringsrådet og den efterfølgende strategi.

Så har vi talt meget om uddannelsessystemet, vi har talt om uddannelser på forskellige niveauer, vi har talt om institutionelle setup, mange CVU'er, få CVU'er i professionshøjskeoler, og ind imellem har der også været tale om indhold: Er det engelsk, der er centralt for eleverne og studenterne at lære? Så vi har egentlig bredt os over sådan en temmelig bred række af emner, når vi skulle få fat på det her temmelig forvirrende tema.

Jeg vil prøve simpelthen at forholde mig til sammenhængen mellem den der meget store, meget abstrakte og meget dagsordensættende globaliseringsudfordring og så et af de pædagogiske nøglekoncepter, som har spillet en stor rolle i dansk uddannelsespolitik og ikke mindst i dansk pædagogik i hvert fald siden 1990'erne, og det er kompetencebegrebet.

Men først, så vil jeg sige, at den måde, hvorpå vi adresserer globaliseringsproblemstillingen, det er temmelig afgørende for, hvordan vi diskuterer uddannelsessystemets svar herpå senere. Hvis vi opfatter globalisering som en trussel, hvis vi opfatter den som et objektivt faktum, hvor vores drøm egentlig er, at vi bare kunne sætte hundrede samfundsvidenskabelige teknikere i et rum, og så kunne de lave det perfekte setup, jamen så får vi svar, som er rent tekniske.

En bærende pointe i det, jeg skal sige, er, at når vi taler uddannelse, så kan der ikke kun gives et teknokratisk svar. Historien om teknokratiske fejlplanlægninger og fejltagelser, den er kun alt for god. Uanset om vi vil det eller ej, så kan vi ikke nøjes med at lade os lede af tekniske økonomisk videnskabelige løsninger, lige så lidt som vi skal lade os lede af simple værdier og holdninger osv. Det er en bærende pointe.

Men først, så vil jeg gerne sige, at det er helt rigtigt, som Ove Kaj Pedersen siger, at internationaliseringsfænomenet på ingen måde er nyt i forhold til danske uddannelser. Man forholder sig til internationaliseringen lige efter anden verdenskrig, da der kommer et fremmedsprog ind i folkeskolen. Man har forholdt sig til det i en tradition, der handlede om mellemfolkelig forståelse og via UNESCO osv.

Men der, hvor internationaliseringen for alvor kommer ind som sådan et grundkoncept i forståelsen af, hvad er det så, de her mennesker de skal kunne? Det er internationalt i 1980'erne, herhjemme i slutfirserne og halvfemserne, og det er altså via det her kompetencebegreb.

Og hvorfor bliver det her kompetencebegreb så centralt? Jamen det gør det, fordi den måde, vi forstår globaliseringen på også på det tidspunkt, det er som en konkurrencetrussel. Industrien flytter ud, større og større konkurrenceudsættelse, store forskydninger i den internationale arbejdsdeling, viden forgår langsomt. Jeg kan huske, at Finansministeriet på et tidspunkt sagde, at videns halveringstid var 10 år, så man skulle hurtigt kunne lære nyt osv. Så der er en opfattelse af, at konkurrenceudsættelse og globalisering er det samme.

Og hvad må være uddannelsessystemets svar herpå, når nu vi er et lille land, som ikke har al den malm, som svenskerne har, eller har andre råstoffer? Ja, det må være at satse på nogle nye rigdomskilder og nogle nye ressourcer. Og i den internationale human resource management forskning og tænkning og praksis langt hen ad vejen, der bliver svaret ikke at satse enstrengt på uddannelse i traditionel forstand, ikke at satse enstrengt på flere fagnørder, flere teknikere og flere funktionærer, der kan deres fag og kan løse uforudsete problemstillinger via deres fag, via kendte funktioner. Nej, der bliver hele pointen at pege på alt det, vi ikke har tænkt via fagene, vi ikke har tænkt via stillingsbeskrivelserne, vi ikke har tænkt via kandidatbestemmelser, nemlig en lang række, en bred vifte af menneskelige ressourcer.

Det er sådan noget som initiativ og idérigdom og lyst til at lære nyt, opfindsomhed osv. Det kommer det der kompetencebegreb til at indfange. Det dynamiserer med andre ord faglige kvalifikationer og sætter den enkelte som menneske i centrum. Man kan sige på meget kort form at kompetencerne bliver evnen og beredskabet til i handling at møde en udfordring. Og når jeg lige nævner det her nu, så er det jo, fordi det er ekstremt abstrakt, og det skyldes hele det tab af en kendt og sikker fremtid, som Ove Kaj Pedersen også nævner. Vi ved ikke, hvad der kræves om 20-30 år.

Der var engang, da vidste man, hvad en lærer skulle kunne i folkeskolen, der var engang, da vidste man, hvad en ingeniør skulle kunne på en virksomhed. I dag, da ved vi kun noget af det, de skal kunne, men ikke det hele. Men pointen med det kompetencebegreb der, det flytter åbenbart fokus fra fagene i deres kendte, deres klassiske størrelse til en lang række mere eller ekstra faglige eller menneskelige kvaliteter.

Og dermed kommer det til at fikse med den anden hovedudfordring for uddannelsessystemet, som må være mindst lige så påtrængende. Det er nemlig individualiseringsudfordringen, det er nemlig den udfordring, at børn i dag er ikke bare velopdragne børn, studenter i dag er ikke bare studenter, som man kan forvente dem, de er individualiserede, de stiller krav, de forhandler om hvad som helst, og de vil være i centrum, de vil have deres egne behov i centrum. Og det gør det begreb. Det siger, det handler om dig, det handler ikke om faget, det handler ikke om arbejdsmarkedet, om samfundet.

Det, der så bliver det uheldssvangre med begrebet, så vidt jeg kan se: fordi vi får et kompetencebegreb, som bliver meget bredt - jeg har selv talt op til 300 kompetencer man kan sætte meget foran kompetence: følelseskompetence, handlekompetence, faglig kompetence osv. - det er, at begrebet i dansk uddannelsespolitik og dansk pædagogik kommer til at spalte hele den meget, meget tætte forståelse mellem at det at vi er fagligt dygtige til noget ikke kun er at gøre noget fagligt snævert, det er også at flytte sig som menneske, det har også et dannelsesperspektiv.

Begrebet kommer til at spalte, at uddannelse og dannelse egentlig skal og egentlig altid har hængt sammen. Og det betyder, at vi kommer til at få politisk og pædagogisk en lejr, som vil alle de faglige kompetencer, og som står og råber på forfald, og vi på den anden side set har en lejr, som vil alle de andre kompetencer, fordi de angiveligt er vigtige i forhold til globalisering og konkurrenceevnen, men som ikke prioriterer de faglige kompetencer nok. Det er det begrebs problem.

Det, som jeg vil adressere som en mulighed er, at vi, hvis vi skal forstå den her globalisering tilbundsgående, så skal vi ikke nødvendigvis som sådan forlade det der begreb, men vi skal prøve at forstå, at det handler om meget mere end en teknisk kalkule, hvor der skal satses på forskellige kompetencer, som skal måles på forskellige måder. Det er ikke muligt teknisk at fremskrive og forberede, hvad det er, man skal gøre, derfor er det fortolkninger, hvordan vi opfatter uddannelse, hvad for nogen mennesker vi gerne vil have ud af det, helt afgørende, og derfor er det i sidste ende et politisk spørgsmål. Alt andet ville jo ikke sømme sig for et politisk demokratisk samfund.

Det er ikke nogen opfordring til politikerne, det er snarere en påmindelse om, at hvis vi ser globaliseringen enstrenget som en økonomisk udfordring eller sådan noget, der skyller ind over os, jamen så ender vi med at forpasse helt væsentlige muligheder, helt væsentlige fænomener. F.eks. kunne globaliseringsstrategien ikke i sit udgangspunkt adressere Muhammedkrisen, fordi jeg mener ikke, man havde et civilisatorisk aspekt, men man havde et konkurrenceevneaspekt.

Det andet er, at hvis man skal have uddannelsessystemet med på de her nye tendenser, prøve at ruste sig til globaliseringen på internationaliseringen, så skal man forbinde uddannelsesformål med de professionelle identiteter langt stærkere end at påkræve testansvarlighed og en lang række andre ting, som er

ganske udmærkede. Man skal med andre ord forbinde forbedringer og styrkelser til professionsidentiteter hos lærerne, hos universitetsforskerne osv. Med andre ord skal man søge at finde en forbindelse mellem rene konkurrencestrategier og helt autonome, frie professionsstrategier, en forbindelse mellem uddannelse og dannelse.

Det er mit bud, at de her forbindelser bliver tabt, når vi diskuterer globaliseringen som noget entydigt, der kommer udefra. Så glemmer vi sammenhængen mellem det, som Torben Klein kaldte værdiskabelsesaspektet og værdighedsskabelsesaspektet. Det ene bliver rent instrumentelt, ren funktionalitet, det skal vi gøre, fordi det kræver globaliseringen, og det andet bliver humanistisk hygge. Hvis vi udelukken- de tænker i konkurrencetermer, så kan vi ikke finde ud af, hvad vi vil med forhistorisk arkæologi, for det er der ikke ret mange, der efterspørger ude på verdensmarkedet. Men det skal vi som politisk demokratiske samfund ville noget med. Det tror jeg var det.

Spørgsmål og svar til blok 4

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, det var i hvert fald et punktum. Vi har en god halv times tid til at færdiggøre os. Nu hører vi først, hvad panelet har af spørgsmål, og bagefter kan der lige blive mulighed for at stille nogle spørgsmål til alle, der har været i panelet i løbet af dagen. Men vi starter med Tina Nedergaard.

Tina Nedergaard (V):

Ja tak. Hele dagen har jo givet så meget information, så mange bud på tingene, at man har lyst til at stille spørgsmål til flere forskellige ting. Men jeg vil egentlig gerne spørge Ove K. Pedersen: Jeg har lidt svært ved at tolke om du mener, at den måde, som benchmarking i øjeblikket bliver grebet an på, er sådan en "top down model", hvor aktørerne, som skal måles, vejes og inddrages, ikke er en del af det?

Og hvis man så ser bredt på det i forhold til internationalisering, hvordan mente du så, at man fra det politiske system i højere grad kunne inddrage aktørerne, uanset om det var universitetsledelse eller undervisere, eller om det er folkeskoleniveauet? Hvordan mener du man bedre kan skabe den sammenhæng, som du egentlig efterlyser, hvis vi skal klare os i den globale konkurrence i bred forstand? For jeg er enig i, at det ikke kun er en økonomisk dimension.

Bente Dahl (RV):

Jeg har to spørgsmål. Dels et til Ove K. Pedersen, og dels et til Kenneth Iversen. Ove K. Pedersen taler om, at man ikke kan definere de kompetencer, fremtiden efterspørger - det er umuligt at forudsige, hvilke kompetencer de unge har brug for i fremtiden. Samtidig opererer du med begrebet kompetenceret, og så vil jeg gerne høre, hvordan du får det til at harmonere, når vi ikke kan definere ret mange år frem i tiden, hvad vi skal bruge? Hvad er det så, man skal have ret til, hvor er retsliggørelsen henne i det?

Jeg vil også gerne høre, hvad du vil anbefale os som politikere at gøre med hensyn til at kunne orientere om den sociale sammenhæng og uforudsigeligheden på arbejdsmarkedet?

Så har jeg et spørgsmål til Kenneth Iversen: Du pegede både i dit skriftlige og mundtlige oplæg på det mangelfulde samarbejde mellem dansk erhvervsliv og de højere læreanstalter, og jeg ville høre, om du har gjort dig nogle overvejelser om, hvordan vi politisk kan gøre det bedre, hvordan vi kan føre de to ender sammen. Og så nævnte du, at det er svært at danse med Udlændingestyrelsen, og så ville jeg høre, om du har nogle anbefalinger til Udlændingetjenesten, tror jeg nok den lige er blevet døbt, for at få det til at fungere bedre og mere smidigt. Du har måske gjort dig nogle tanker, når du har påpeget problemet. Tak.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Og vi tager også Christine Antorini, jeg har nemlig heller ikke flere på politikerpanelet, så du får ordet nu.

Christine Antorini (S):

Chris, du sagde som din indledning, at vi ikke skulle tro, vi var bedst til alt her i Danmark. Det synes jeg var en rigtig god anledning, for så kan jeg jo i hvert fald tillade mig at spørge dig, som arbejder i et internationalt miljø med internationale medarbejdere i din virksomhed: Hvem er det, om hvem du tænker: Når jeg får en fra det land eller det land, ved jeg bare, at der får jeg lige det, jeg har brug for i sådan en virksomhed? Så kan vi måske lære lidt af noget, som nogle andre gør. For jeg er sådan set enig med dig i, at vi har det lidt med at hvile på laurbærrene. Så måske kunne du inspirere os lidt den anden vej rundt.

Jeg kunne godt tænke mig at stille det samme spørgsmål til Kenneth Iversen, for når nu I selv sender mange ud, betyder det vel også, at I har meget internationalt samarbejde og har udenlandske medarbejdere, der kommer til din virksomhed. Så kunne du svare på det samme spørgsmål, for det er jo en helt anden type virksomhed, du har. Hvornår tænker du: Orv, de medarbejdere, der kommer fra de lande, de kan bare lige det, som det vil være godt for os at lære af?

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Og skulle vi starte med Ove K.?

Ove K. Pedersen:

Den pointe, jeg havde omkring benchmarking, det var, at vi skal gøre det meget mere metodisk og systematisk på alle niveauer, og vi skal gøre det i samarbejde med lærerne, således at det også bliver troværdigt for dem. Det skal ikke hives ned, "top down", for så er det rene abstraktioner og virker kun med det formål at udpege nogle som bussemænd i systemet, og det er absolut ikke meningen med det. Det er at finde problemer og ikke at ansvarliggøre den enkelte umiddelbart. Det er først, når man har fundet problemerne og analyseret dem, at man kan begynde at pålægge ansvar.

Så hele benchmarkingsystemet skal efter min mening reformuleres, og det skal vendes bottom up, og det skal være meget mere metodisk gennemført og systematisk gennemført. Det var den første pointe.

Jeg synes også, at det er vigtigt, at det ikke bare er folkeskolen, der bliver udsat for det. Jeg vil også meget gerne invitere til, at også vi i universitetsverdenen bliver udsat for det. Vi har en vis tradition for allerede at gøre det gennem flere forskellige mekanismer, men det er vigtigt, at universiteterne også bliver en del af det her fælles mål med at øge konkurrenceevnen i det her land.

Derudover til Bente Dahl: Jeg kan godt se dilemmaet i, hvordan man kan give en kompetenceret, når man ikke ved, hvad kompetence er. Det er lidt til en diskussion, som Stefan også var inde på, og som jeg synes er meget vigtig, og det er at sondre mellem dannelse og uddannelse. Det lå lidt implicit i mit oplæg. Når jeg taler om kompetence, så taler jeg om dannelse, så taler jeg om nogle almenmenneskelige kompetencer, man skal være udstyret med, f.eks. evnen til at søge information, til at danne information, til at udnytte information. Altså en grundlæggende kompetence til at indgå i en global verden ved hjælp af de teknologier og bibliotekssystemer og internet, der er til rådighed i dag. Det ser jeg som en basal menneskeret, ligesom jeg ser Kenneths pointe omkring at lære, regne og kunne tale sprog som en basal menneskeret. Det er der, kompetencen ligger. Men den kompetence er også en, der er under konstant forandring.

Det vil sige, at hvis man skal give en kompetenceret eller en kompetencegaranti, jamen så skal der være en konstant reformulering af, hvad det er for en garanti, hvad det er for en ret, der er tale om, men det er på det basale niveau.

Når vi så taler om uddannelse, så taler vi om faglighed, så taler vi om mere specifikke kundskaber, som man får i mere specifikke uddannelsessammenhænge, og som man i stort mål med Kenneths eksempler også burde få på erhvervsvirksomhedsplan. Jeg er helt enig med Kenneth i, at vi har et rædderligt lærlingssystem, og de private erhvervsvirksomheder kunne åbne meget, meget mere for praktikordninger og for lærlingeuddannelse, og de kunne også åbne meget, meget mere for, at universitetsstuderende kunne komme i praktik. Det gælder også den offentlige sektor. Men det er der, uddannelsesaspektet, faglighedsaspektet ligger.

Pointen er, at også dannelsesaspektet er under reformulering med den definition af globalisering, vi taler om. Dannelse i dag er ikke det samme som dannelse for bare 20 år siden.

Kenneth Iversen:

Jeg vil sige at omkring samarbejdet med de højere læreanstalter og erhvervslivet, der er sket meget. Og jeg tror, at man i høj grad har fokus på det i dag. Altså ser jeg samarbejdet udvide sig voldsomt – universiteterne og læreanstalterne de gør det i dag. Tidligere havde vi jo ikke de muligheder.

Vi ser også kontraktsamarbejder om grøn produktudvikling osv. i dag, så det kan lade sig gøre i langt højere grad. Jeg tror at det problem i hvert fald er på vej til at løse sig med de initiativer, der både tages fra erhvervslivet og fra de højere læreanstalter. Så jeg tror egentlig, at det vi var blokeret i tidligere, det ser vi slet ikke i samme grad i dag, så der er sket et skred.

Omkring Udlændingestyrelsen: Jeg ved egentlig ikke, hvordan den fungerer, men jeg indrømme, at jeg var på vej hjem fra USA her i weekenden, og der havde vi pludselig en engelsk lærling, der strandede i Amsterdam. Så holder man bare ham tilbage dernede to-tre dage, fordi han af en eller anden årsag, han er af indisk oprindelse, ikke passer ind i vores system. Altså, så efterlader man en ung mand på 18 år en to-tre dage dernede, hvor vi ikke rigtig kan komme i kontakt med systemet. Vi havde otte kinesere på vej hjem på uddannelse, otte ingeniører, og det bliver også blokeret. Så jeg tror, at nogle må kigge på Udlændingestyrelsen og se, hvordan arbejder de egentlig, hvordan er det, de kigger på tingene. For jeg må indrømme - tidligere havde jeg egentlig troet, at det var noget med integration og folk, der ville bo i Danmark osv., men det, at vi som virksomhed med vores egne ansatte skal udveksle dem, og hvor vi garanterer at stå inde for dem - at jeg har været naiv hidtil, men jeg må da sige, at det er et reelt problem, fordi hvordan hulen håndterer man dem, når man står i USA. Nogle af lærerne har kun taletidskort, så pludselig kan man ikke komme i forbindelse med dem længere.

Der må være en eller anden, der må være nogen, som kigger på Udlændingestyrelsen og siger, at der er en virkelighed, som I ikke helt har fået fat på. Og det må vi i virksomheden så prøve at løse sammen med Udlændingestyrelsen.

Jeg vil sige, at udlændinge, der kommer til os, de er meget veluddannede, en del af dem ihvertfald. For så vidt angår teknikere og faguddannede, så er vi stadig væk virkelig godt med, medmindre vi lige vil sammenligne os med Tyskland. Sverige er godt med også. Men de fleste andre lande, som jo er rigtig godt med på mellemteknikerniveau, besidder på de højere uddannelser nogle kompetencer og nogle ekspertiser, som vi også af naturlige grunde nogen gange ikke har. Hele flyindustrien, hele automobilindustrien er jo ikke noget, der sådan lige præger Danmark i stor stil. Og det vil med andre ord sige, at det, de behersker der, det har vi ikke en naturlig forudsætning for at blive gode til umiddelbart. Det bliver vi i det internationale samarbejde, som virkelig flytter sig i øjeblikket.

Så hvis jeg skal sige, at der er nogle forskelle, så er det mere i engagement. Der er nok en større ydmyghed hos dem, vi får fra udlandet, end den anden vej. Det der med ydmyghed har vi nok i lidt højere grad lagt

på hylden som danskere, men det er jo noget af det her med at kommunikere frit i skolen osv., som er prioriteret så højt.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, og Chris, du vil også på banen nu.

Chris Mottes:

I modsætning til Kenneth tager jeg faktisk rigtig mange møder med Udlændingestyrelsen eller Udlændingeservice, som det hedder nu, for at prøve at forstå, hvordan systemet fungerer. Og der er et meget politisk præg i den måde, de behandler ting, og en mistænkeliggørelse af alle ansøgninger i ekstrem grad.

Jeg havde en fyr fra Indien, som jeg skulle have op til en samtale, og jeg måtte gennem otte samtaler med en dame på konsulatet i Indien, og jeg måtte sende penge for at forsikre om, at han kom tilbage igen. For hvad nu hvis jeg mistede kontakten med ham i de tre dage, han var her? Det er svært at begynde at undre sig over faglighed på det her tidspunkt, for når man endelig har fået manden ind, så er det bare at holde fast.

I forhold til hvem der er de bedste: Jamen vi er, som Kenneth siger, meget godt med på det tekniske, ingeniørmæssige og især på computersigns. Men på en virksomhed som vores, så har vi sådan ca. otte forskellige fagområder. Og jeg kan pege på forskellige lande på forskellige områder inden for de fagområder. Men det, som jeg synes mest præger det er, at i forbindelse med de fleste af dem, vi får fra udlandet, der er det et spørgsmål om ydmyghed, et spørgsmål om at forstå, at opgaven i sig selv også har en større sammenhæng end sin egen lille verden. Og så at have en mere praktisk, kommerciel indstilling til, hvad resultatet af arbejdet skal være, det synes jeg er meget stærkere blandt dem, som kommer fra udlandet end det er blandt dem, som kommer fra Danmark. Men kommentaren har også meget at gøre med at forstå, at det at hvile på laurbærrene i hvert fald er den værste måde at løse problemet på.

Blok 5: Afsluttende debat

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja tak. Nu vil jeg lige se, om der er nogen i salen, der har nogle hurtige markeringer. Der er en dér. Hvis I har spørgsmål til en enkelt, vil det selvfølgelig være en fordel, men I kan principielt spørge alle, selvfølgelig bare ikke på én gang.

Mads Svaneklink (Danske Studerendes Fællesråd):

Det er jo en meget interessant problematik, vi har taget op i dag. Vi vil gerne have flere ind, og vi vil også gerne have flere ud, og så vil vi gerne have danske uddannelser til at være af verdens bedste kvalitet. Hvis vi nu tog det eksempel, at det blev de, så vil der selvfølgelig ikke være nogen danske studerende, der vil søge ud, fordi danske uddannelser vil være verdens bedste. Så derfor er det en kompleks problemstilling, vi fokuserer på, og det skal vi selvfølgelig også fokusere på - at det skal være internationalisering med kvalitet for alle. Og den kvalitet som vi skal søge er selvfølgelig, at det er det faglige aspekt, det er den bedste research, det skal være baseret på forskning. Undskyld Martin. Og derfor begynder vi også at fokusere på, hvad det er for nogle fokuselementer, vi har lagt ind, og der var det meget præcist formuleret heroppefra, at vi er meget orienteret omkring det betalingsmæssige i det.

Også i den indledende diskussion var der fokus på, hvor mange procentdele af det overordnede marked, vi havde. Hvis vi nu vender den om og siger: Hvad er det for nogle værdier, vi gerne vil have i internationaliseringen i stedet for? Og der er der en enkelt case omkring Hviderusland, som jeg ofte tager frem, fordi vi har jo den situation, at Lukasjenko ikke ønsker at have studerende, der demokratiserer hans ud-

dannelser, så derfor smider han dem for et godt ord ud af uddannelserne. Derfor er der 16 lande i Europa, der har givet scholarships, så de kan komme og bo i deres land. Det er bl.a. med Polen i front. Danmark er det eneste EU-land, der er gået den anden vej: Nu skal hviderussiske studerende betale for at komme til Danmark. Så vores værdier er baseret et helt andet sted end mange af dem, der går ind og fokuserer på det, til trods for at vi kunne hjælpe med en liberalisering i hvert fald af Hviderusland. Og det er selvfølgelig nogle af de problemstillinger, vi skal have fokuseret på.

Vi skal også fokusere på, hvad vi kan gøre, frem for hvad de andre gør, som vi kan kopiere, og her har der været en meget stærk retorik om, at vi skulle gøre ligesom i Holland, fordi der kommer de hurtigt ud på arbejdsmarkedet. Vi skulle måske fokusere på den kvalitet, vi har, og hvordan vi værner om den kvalitet. Det er jo eksempelvis, at vi har nogle kreative og nogle kritiske tænkere, som kommer ud på arbejdsmarkedet. Det er der i hvert fald nogle arbejdsgivere i Holland, der søger for tiden.

Samtidig har vi også nogle problemer herhjemme. Udlændingestyrelsen, i hvert fald, eller Udlændingetjeneste - bare fordi jeg kalder min papegøje for Fido, bliver den heller ikke til en hund - men omvendt synes jeg, vi skulle fokusere på, hvordan vi får den styrelse ud af Udlændingestyrelsen. Vi har det problem - nu sidder jeg i Bologna-kommissionsgruppen under Universitets- og Bygningsstyrelsen - og der har vi jo hørt om den her kvikkasse, hvor man kommer hurtigt igennem Udlændingestyrelsen, men stadig væk ser vi studerende, der blev optaget i slutningen af juli og stadig væk bliver 3 måneder forsinket i uddannelsen. Det er jo ikke internationalisering, det er jo virkelig blokader, som vi overhovedet ikke kan leve med. Jeg siger ikke, at vi skal være en intellektuel frihavn, men vi skulle måske begynde at se på, hvordan vi i hvert fald får liberaliseret inden for mange områder med hensyn til Udlændingestyrelsen.

Samtidig skal vi se på, hvordan vi undgår en ghettoisering, for det er jo netop sådan, at vi internationaliserer vores uddannelsesmiljø herhjemme og får mange flere til at have et udsyn, uden at de behøver at forlade matriklen. Og det er jo eksempelvis ved, at vi går ind og ser på, hvordan kommuner og universiteter arbejder sammen - noget, som i høj grad også ligger hos jer politikere om, hvordan vi kan få nogle projekter til at foregå på det plan.

Sidst og ikke mindst vil jeg gerne orientere om, at danske studerende er meget krævende i forhold til fagligheden, når de går ud, og det var sådan noget at det, som Rikke Skovgaard Andersens undersøgelse for Erasmus Mundus kan gå ind og vise - at vi ikke går ud for at have tant og fjas, vi går ud for at forbedre vores uddannelse. Men vi skal blive færdige til tiden, så det der med at komme ud og søge ud, det kan faktisk koste os rigtig meget i sidste ende. Derfor er det meget uheldigt, at vi har en diskussion om, at SU'en skal skæres, men endnu værre er, at vi faktisk har et finanslovsforslag, hvor det samtidig er nævnt over for universiteterne, at de ikke skal forvente at få taxameter næste år for dem, der går ud over normeret tid plus 1 år. Det kan om noget være det største angreb mod internationaliseringen, at de studerende i højere grad bliver presset igennem ikke alene på deres egne levevilkår, men også på finansieringen af deres egen uddannelse. Og det vil jeg faktisk gerne have nogle indtryk af fra politikerne dels, men også de herrer heroppe, som har givet mange gode refleksioner i forhold til, hvor vigtigt det er med internationaliseringen af uddannelserne. Tak.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, det var nok mest til politikerne, og jeg tror, de får mulighed for at svare under finanslovdebatten om en måneds tid eller om 14 dage. Så mon ikke vi skal undlade at bede hele panelet dér om at kommentere og så høre, om der er flere, der lige har en kort kommentar.

Mads Kellermann (PROSA, forbundet af it-professionelle):

Jeg savner én ting hos stort set alle de oplægsholdere, vi har hørt i dag, omkring internationalisering af uddannelser. Det er: Hvilke krav stiller det faktisk til ændringer i vores egen uddannelse, den måde, vi

uddanner på, de fag, vi har, det indhold, vi har, fagligheden, for at styrke den internationale eller globaliserede tilgang eller uddannelsens globaliserede indhold, sådan at den studerende, der kommer ud fra sin uddannelse i Danmark, er rustet til at agere i en globaliseret verden? Det er fint at lave udvekslinger af studerende til udlandet og få udenlandske studerende til Danmark, men succeskriteriet er vel næppe, at samtlige danske studerende er i udlandet og samtlige danske universiteter kun har udenlandske studerende.

Altså grundlæggende: uddanner vi danske studerende til at skulle agere i en globaliseret verden? Og det synes jeg ikke der rigtig er nogen, der overhovedet har adresseret i det her. Det synes jeg er lidt skuffende, når vi snakker internationalisering af uddannelse, at vi så kun snakker udveksling.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, og mens I kan fundere over, hvem der vil svare på det, er der så nogen andre, der lige kort har noget her til sidst. Der er en dér.

Robin Jensen (CBS, Handelshøjskolen i København):

Jeg vil bare gerne sige, at der er blevet efterlyst bedre samarbejde imellem institutionerne og virksomhederne med hensyn til bl.a. de udenlandske studerende. På Handelshøjskolen har vi haft et intershipkursus, som vi har kørt i samarbejde med virksomhederne. Det har givet meget fin respons fra virksomhederne, og vores udenlandske studerende, som kommer fra nogle af verdens bedste business schools, har fået en rigtig god indgang til dansk erhvervsliv. Men det har været enormt dyrt for os at køre det kursus, og det har flere gange været truet af at blive nedlagt, fordi vi simpelt hen ikke havde råd til det. Men vi fortsætter, fordi vi synes, at værdien er meget stor for vores udenlandske studerende, og vi mener, at den ressource, vi har med at tiltrække de her studerende til Danmark, er bare for væsentlig til, at vi lader det ligge.

Men vi har behov for nogle lidt mere fleksible måder at finansiere de innovative tiltag, der skal til, hvis vi skal imødekomme behovet for globalisering på vores læresteder. Som det er nu, har vi nogle meget snævert definerede metoder, hvorved vi kan optjene indkomst til institutionen i forbindelse med de såkaldte store. Det er noget, man trænger til at kigge på. Vi vil meget gerne, vi har masser af gode ideer, men vi er meget ofte holdt tilbage.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja tak, og vi har en dernede.

Jens Frode Jensen (DM):

Jeg var da sådan set glad for at høre Ove K. sige, at man skulle lægge evalueringer og benchmarkings og sådan noget om, så de blev mere fremadrettet udviklende og i mindre grad tilbageskuende og kontrollerende. Det kan jeg da godt give tilsagn om, at danske universitetslærere over en kam vældig gerne vil medvirke til, så man kan få ændret nogle procedurer og få lavet nogle ting på universiteterne, som kan være fremadrettede og udviklende. Kvalitet ligger nemlig os og vores medlemmer vældig meget på sinde, og der vil jeg godt sige, at de erfaringer, som vi hører fra kolleger rundt omkring på både australske og engelske og andre universiteter, er jo, at der ligger en risiko for, at hvis man går alt for meget ind efter den pengepose, som Torben Klein gjorde rede for den enorme størrelse af i formiddags, og ser det som en mulighed for en ekstraindkomst, som John måske også var lidt inde på i sit oplæg, så har vi jo også hørt andre sige, at det her marked, det er altså vældig dyrt at være på, der er store ekstraomkostninger.

En australsk rektor sagde engang til en konference: "If you want to make a small overhead on transnational education, you have to start with a big one". Med andre ord, udgifterne er store, og de er ikke taget i betragtning i den store pose penge, som Torben Klein nævnte. Og derfor skal man passe meget på, at der

så ikke også kommer en priskonkurrence, som faktisk kan være med til at reducere kvaliteten eller i hvert fald presse kvaliteten i uddannelserne, hvis man udelukkende fokuserer på bundlinjen og ikke på nogen af de intellektuelle udviklinger og de fremadskuende forbedringer, som man selvfølgelig altid vil kunne lave i et system.

Så bare en advarsel om, at man alene tilrettelægger det efter mulighederne for at gå efter en stor pose penge, men stadig væk holder fokus på, at der faktisk skal være noget kvalitet i de uddannelser, man laver, og det må være det vigtigste stadig væk.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Og så til den sidste dernede. Så tror jeg, vi stopper. Vi skal også lige høre, om der er nogen af jer tidligere oplægsholdere, som gerne vil have en lille kommentar til sidst.

Henrik Prebensen (KU bestyrelsen):

Jeg vil lige knytte en bemærkning i anledning af, at der er et ord, som jeg kun har hørt en gang i dag, og som jeg ellers har savnet i mange indlæg, og det er ordet mangfoldighed.

Det er ligesom, at tanken bag måden at tage globaliseringsudfordringen op på, er, at vi skal ensarte, eller de initiativer, der lægges op til, har ligesom et ensrettende perspektiv.

Jeg vil godt som eksempel på betydningen af mangfoldighed nævne, at der på Nationalbiblioteket i Paris, det, der også hedder Bibliothèque Mitterrand, for øjeblikket er en udstilling om oplysningen.

En af de ansvarlige for udstillingen hedder Todorov, er en kendt sprogmand og litteraturmand, som har skrevet en bog, der kom her i foråret, der hedder "Oplysningens ånd". Og han stiller i sidste kapitel det ubesvarlige spørgsmål: hvorfor opstår oplysningen i Europa? Den er på vej mange gange i mange kulturer, og så er det ligesom, det dør, inden det rigtig tager fat. Men det gør det ikke i Europa i 1700-tallet, 1800-tallets begyndelse. Hvorfor? Og det tankevækkende svar, han giver, er, at det, der er helt enestående i Europa, det er, at der er en fælles kulturel ramme, men inden for den fælles kulturelle ramme er der en enorm mangfoldighed. Og det er netop i dette sammenstød inden for en fælles ramme af mange mangfoldigheder, at oplysningen og fremskridtet og troen på fremskridtet opstår.

Og den pointe synes jeg vi skal passe på vi ikke taber nu her i globaliseringstiden; at det altså ikke bare drejer sig om at tilpasse sig og blive ens, men at det også drejer sig om at holde fast i mangfoldigheden på en produktiv måde.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, og det var så det sidste indlæg fra salen. Og Rikke Skovgaard Andersen, du har markeret.

Rikke Skovgaard Andersen:

Ja, jeg vil bare svare på spørgsmålet fra PROSA om, hvordan man uddanner folk til at agere i globaliseringen.

Det er faktisk meget interessant, for for en stor dels vedkommende er det det, min uddannelse går ud på. Altså, det handler sådan rent basalt set om at uddanne journalister til at fungere i globaliseringen og kunne beskrive globaliseringen og kunne tackle globaliseringen i deres arbejde. Jeg forstår egentlig den her uddannelse som det, der blev nævnt fra PROSA.

Og en stor del af det er selvfølgelig, at vi har nogle baggrundsfrag omkring, hvad globalisering er, og hvordan man ligesom kan tackle det ud fra et journalistisk perspektiv, og det er selvfølgelig muligt at implementere i andre uddannelser også.

Og så en anden ting, som jeg synes er meget vigtigere og meget mere effektiv, det er simpelthen det her med at begå sig i et internationalt miljø. Det giver en forståelse af, hvad globalisering er, vil jeg sige. Det jeg har lært mest ved, er at læse sammen med 22 fra hele verden. Det giver virkelig viden om, hvad det vil sige at være i en globaliseret verden, naturligt nok.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja. Og Kenneth Iversen, du vil også sige noget.

Kenneth Iversen:

Jeg vil sige, at globalisering jo er mangfoldighed. Altså, det at komme ud og møde hele verden, det er mangfoldighed, og pludselig så oplever vi, at vi ikke er os selv nok. Så altså, det må være underforstået i det hele.

Og til Stefan: jeg tror helt sikkert, at de fleste, der beskæftiger sig med internationalisering og globalisering i dag, de opfatter det som en mulighed. Som en trussel starter det måske på grund af arbejdsdeling osv., men vi har jo oplevet, hvad der er kommet ud af det også herhjemme. Det er en enorm mulighed, det er en enorm mulighed kulturelt, mangfoldiggørelse, samarbejde, læring af andre nye systemer osv. Så alt det har vi ikke snakket så meget om, for jeg er lige ved at sige: Det er da underforstået i det, det er da en kæmpemæssig mulighed for berigelse, det, vi bliver udsat for. Så vi skal egentlig bare gøre os klar til at tage imod den og så være åbne over for det.

Og når vi ikke har snakket indhold af uddannelserne i dag: jamen det skal være et samspil med skolernes ledelse og dem, der agerer, i dialog med dem, der efterspørger uddannelserne, og så hvad deres iagttagelse er. Det skal vi ikke herfra blande os i, for det er så mangfoldigt, det kan vi ikke svare på her.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja tak. Ove K. Pedersen, du vil også...

Ove K. Pedersen:

Også en kort bemærkning til PROSA-repræsentanten: Der er faktisk tusind blomster derude. At give dig et indtryk af, hvor meget der sker, det vil tage resten af dagen og denne uge med.

Vi har et uddannelsessystem, som er ganske eksperimenterende og også ganske åbent over for globaliseringen, og vi har journalisteksemplet, vi har tusinder af andre eksempler. Så det mener jeg ikke er den store udfordring at kigge på.

Det, jeg synes er vigtigt i her debat at holde fast i, det var en pointe, Kenneth var inde på. Der er 27 pct., der kommer ud af folkeskolen som funktionelle analfabeter... (*korrektion fra salen*) ...det er kun 17 pct., det er ligegyldigt, fordi det er for højt. Men hvis vi sammenligner med andre lande, så er der faktisk en såkaldt social eksklusionsgrad i dette land, som er relativt sammenlignelig med andre lande. Vi har bare den sociale eksklusion tidligere i børnenes liv end i andre lande.

I f.eks. Frankrig er der en masse universitetsstuderende, der ikke kan komme ind på arbejdsmarkedet efter en universitetsuddannelse. Det vil sige, at social eksklusion finder sted længere henne i uddannelsessystemet end i Danmark.

Og der er en god grund til, hvorfor vi har den type af mekanisme omkring social eksklusion i Danmark, og det er pointen. Det hænger sammen med, at vi har verdens højeste beskæftigelsesgrad. Det vil sige, at vi også er i et land, hvor begge forældre arbejder på arbejdsmarkedet. Vi er også det land i OECD i hvert fald, hvor familieinstitutionen går i opløsning tidligere, vi har flere skilsmisser. Og vi har også en klar statistisk sammenhæng mellem dem, der har det svært i folkeskolen, også er dem, der kommer fra splittede familier.

Summa summarum: Den bedste uddannelsespolitik, hvis vi skal tro på Kenneths dynamik, og det mener jeg vi skal, at folkeskolen har et problem, der går videre til universiteterne; hvis vi skal stoppe den der cirkel, så er familiepolitik og børnepolitik en meget mere væsentlig og meget mere vigtig uddannelsespolitik end noget som helst andet. At gå ind og støtte familierne, så de kan have to indkomster og kan støtte deres børn med hjemmelæring osv.

Det er der, løsningen ligger. Den ligger ikke i folkeskolen, fordi folkeskolen gør et knaldende godt stykke arbejde. Vi har bare en uheldig sammensætning af vores socialstruktur. Vi har den højeste beskæftigelsesgrad, de fleste kvinder på arbejdsmarkedet, de fleste opløste familier. Social arv går fra enlige mødre til børn, som er dem, der har problemer i folkeskolen.

Hanne Severinsen (V), ordstyrer:

Ja, jeg vil ikke sige, at vi har en fælles konklusion. Men det er jo netop noget af det gode ved sådan en høring, at vi alle sammen får noget med hjem, og vi får en mulighed for at diskutere videre. Jeg er nemlig overbevist om, at vi godt kunne have fortsat meget længe, og det håber jeg sådan set også at I hver især gør, f.eks. på baggrund af de mange oplæg, som I også har fået skriftligt, og som I kan gå hjem og studere nærmere.

Tak til alle de oplægsholdere, som har beriget os med alle de oplæg. Tak til spørgepanelet for gode spørgsmål. Og tak til deltagerne i salen, tak for at I lyttede med og nogle af jer fik mulighed for lige at sige et par ord. Og som sagt, debatten fortsætter. Tak for i dag.

SLUT

Deltagerliste

Høring for Folketingets Videnskabsudvalg og Uddannelsesudvalg om internationalisering af uddannelser, onsdag den 30. august 2006 kl. 10.00 - 15.15 i Landstingssalen på Christiansborg

Anders Tybjerg	CIRIUS
Anders Vind	LO Miljø- og Kompetenceafd.
Anja Trier Wang	Dansk Industri
Ann Christina Wibek Christensen	
Ann M. Fugl-Meyer	Danske Studerendes Fællesråd
Annbell Ortum	FUHU
Anne Marie Ladefoged	Undervisningsministeriet, Afd. for videregående uddannelser
Anne Stærk	CIRIUS
Annika Büchert Lindberg	Det Naturvidenskabelige Fakultet, AU
Arne Carlsen	Danmarks Pædagogiske Universitet
Arne Wangel	Institut for Produktion og Ledelse, DTU
Astrid Fischer	Orientering, DR
Birgit Bangskjær	Akademikernes Centralorganisation
Birgit Breusch	CVU Syd, Sundhedsuddannelserne
Birgitte Vedersø	Amtsgymnasiet i Sønderborg, Gymnasieskolernes Rektorforening
Bitta Nielsen	IT-Universitetet i København
Bjarne Christensen	Ribe Seminarium
Bo Gregersen	Handelshøjskolen i Århus
Bo Steen Larsen	Niels Brock
Brian Dennis	KVL, Institut for Jordbrugsvidenskab
Børge Diderichsen	Novo Nordisk
Camilla Nielsen-Englyst	
Carl Christian Lassen	Institut for Produktion og Ledelse, DTU
Carsten Smith Olsen	KVL
Cecilia Decara	Institut for menneskerettigheder
Charlotte Dahlsgaard	Magisterbladet
Charlotte Wilhelmsen	Kulturministeriet
Christian Holm	CIRIUS
Christina Hove Odgaard	KVL
Claus Schandorff	StudieRådet for Ingeniørstud. i DK
Claus Thomsen	Akademiet for de Tekniske Videnskaber
Conny Larsen	HK-Privat
David Salomonsen	
Ditte Maja Simonsen	KUR-Kulturministeriets Rektorer
Dorte Salskov-Iversen	CBS
Ea Ryholt	Københavns Universitet

Elaine Rasmussen
Elizabeth Tromer
Erik Schmidt
Erling Strudsholm

SLS
Danmarks Tekniske Universitet
FTF
KU – Institut for Engelsk, Germansk og Romansk

Finn Karlsen
Freja Boe-Hansen

Foreningen af Skoleledere ved de tekniske skoler
Danske Studerendes Fællesråd

Gerd Battrup
Gert Svendsen
Gitta Stærmose
Gitte Henchel Madsen
Gitte Meyer
Grith Zickert
Gry Pedersen

Syddansk Universitet
Dansk Metal
HUK, Syddansk Universitet
Danmarks Biblioteksskole
Center for Bioetik og Risikovurdering
DJØF
CVU-Storkøbenhavn

Hans Henrik Saxild
Hans Sjöström
Helge Elbrønd Jensen
Helle Neimann Olesen
Helle Trøst Nielsen
Henrik Prebensen

Danmarks Tekniske Universitet
Københavns Universitet
DTU
Vitus Bering Danmark
Ingeniørhøjskolen København
KU-bestyrelsen – DM hovedbestyrelse

Iben Mottes
Inge Mynster-Nielsen
Inger Bak
Inger Rossing Jensen

Frederiksborg Gymnasium og HF
Kunstakademiets Arkitektskole
Roskilde Universitetscenter
Uddannelses- og Forskningsafd.
Dansk Magisterforening
Foreningen af Danske Lægestuderende
3F, TR's repræsentantskab

Ingrid Stage
Inger Wæhrens
Irene Odgaard

Jacob Bruun Christensen
Jakob Andersen
Jannik Schack Linnemann
Jeanett Engstrøm
Jens-Jørgen Jensen
Jens Boe Nielsen
Jens Vraa-Jensen
Jens Aaris Thisted
Jesper Johansen
Jesper Langergaard
Jette Røbild
Jette Snoer
Jette Tørning
John Cyril Knudsen
Julie Reventlow
Jytte Grambo Larsen
Jørgen Helstrup
Jørgen Petersen

Venstres PØ-sekretariat
Lærerstuderendes Landskreds
Dansk Handel & Service
Suhrs Seminarium
Syddansk Universitet
Nørre Gymnasium
DM
Copenhagen Business School

CIRIUS
Rektorkollegiet
DJØF
Hovedstadens Pædagogseminarium
Niels Brock
KU
Studienævn for Erhvervsøkonomi, SDU
CBS
Vejle Amt

Jørn Vestergaard

Det Juridiske Fakultet, KU

Kaja Nørgaard Bertelsen
Karin Klitgaard Møller
Karina Søborg
Karsten Bové
Karsten Skyum Pedersen
Kartsten Lauritzen
Kim Judson
Kim Minke
Kirsten Bonde
Kirsten Kuhn
Kirsten Porse
Knud Siboni

Aarhus Universitet, Internationalt Sekretariat
Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole
Danske Studerendes Fællesråd
Amtsgymnasiet i Sønderborg
Teknisk Landsforbund
Venstres Ungdoms Landsorganisation
Slagelse Pædagogseminarium
Danmarks Journalisthøjskole
Niels Brock
Kunstakademiets Arkitektskole
Dansk Handel & Service
SDU

Lars Bille
Lars Hellgren
Lars Kolind Jensen
Lars Krog
Lars Wonsild Pedersen
Leif Limkilde Bloch
Lena Nebsager
Lene Daugaard
Lene Rehder
Lene Strandsbjerg Wolff
Leni Schroll
Lia Leffland
Line Gadegård Knudsen
Line Nørman Christensen
Lisbeth Lyngse
Lisbeth Pinholt
Liv Strand
Lone Hegelund
Louise Hoff-Clausen

Institut for Statskundskab
Danmarks Tekniske Universitet
Danmarks Pædagogiske Universitet
Geografisk Institut
Det Konservative Folkeparti PØ - sekretariat
HK/Danmark
Ambassade de France
Ledernes Hovedorganisation
Handelshøjskolen Århus Internationalt Kontor
Geografisk Institut - KU
IT-Universitetet i København
CIRIUS
SLS
CBS Handelshøjskolen CBS Executive
MMC
Syddansk Universitet Det Internationale Kontor
DSG
IMM, DTU

Mads Albæk
Mads Kellermann
Mads Meinert
Mads Svaneklink
Maj-Britt Johannsen
Majken Hjort
Malene Magaard
Marianne Jacobsen
Marianne Aarø-Hansen
Maria Novrup
Marie Bylov Falgren
Marie Mønsted
Martin Lauth
Martin Zaar
Mette-Astrid Jessen

DTU, DSF
Prosa
Universitets- og Bygningsstyrelsen
Danske Studerendes Fællesråd
KU
Det Juridiske Fakultet - KU
Det Juridiske Fakultet - KU
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium
KVL
Øresundsuniversitetet
Lærerstudenteres Landskreds
DAF & Fulbright Kommissionen
Erhvervsakademirådet, FUHU
DGS
Kulturministeriet

Mette Hartlev	Det Juridiske Fakultet, KU
Mette Jensen	Folketinget
Mette-Line Thorup	Dagbladet Information
Mia Dabelsteen	CIRIUS
Mia Gertz	Dansk Sygeplejeråds Sekretariat
Michael Løgtholt Thomsen	Lærerstuderendes Landskreds
Mikkel Krogsholm	Studenterrådet ved AU
Mogens Enevoldsen	Aarhus Tekniske Skole
Mogens Flensted-Jensen	Videnskabernes Selskab
	Inst. for Matematik og Fysik, KVL
Morten Andersen Linnet	Landbrugsraadet
Morten Jest	Fagbladet Gymnasieskolen
Morten Lund	Danmarks Tekniske Universitet,
Morten Overgaard	CIRIUS
Morten Permin	Hillerød Pædagogseminarium
Moussa Jonsson	DGS
Nasrin Billie	Søndagsavisen
Nina Dietz Legind	Studienævn for jura, SDU
Nicolai Paulsen	Danmarks Pædagogiske Universitet
Niels McNair	Danmarks Designskole
Ole Henckel	Danmarks Pædagogiske Universitet
Patrick Nédellec	Ambassade de France
Peder Østergaard	Handelshøjskolen i Århus
Per Tøgersen	Finansforbundet
Pernille Winther	Danmark-Amerika Fondet & Fulbright Komm.
Peter Arne Sørensen	Kunstakademiets Arkitektskole
Peter Frieze	CVUalpha, Peter Sabroe Seminariet
Peter Schmalz	Niels Brock
Philip Sønderberg	KU
Pia Tetler	Økonomi- og Erhvervsminist.
Poul Bonde	Århus Universitet Internationalt sekretariat
Poul Holm	Roskilde Universitetscenter
Preben Bertelsen	Psykologisk Institut, AU
Ragni Linnet	Institut for kunst- og kulturvidenskab
Robin Jensen	Copenhagen Business School
Sanne Hovendal	KVL
Sara Crone	Skovtofte Socialpædagogiske Seminarium
Sharon Millar	Syddansk Universitet,
	Institut for Sprog og Kommunikation
Shirley Pollak	DPU
Signe Hagel Andersen	SLS
Signe Voigt Christiansen	Lærerstuderendes Landskreds
Simon Neergaard-Holm	Dansk Arbejdsgiverforening
Simon Serbian	Foreningen af Danske Lægestuderende
Sofus Albertsen	DGS

Stefan Kai Nielsen
Steffen Skovfoged
Steen Albertsen

Stine Due Hansen
Ståle Skaar
Sune Bechmann
Susanne Bjerregaard
Susanne Suhr Andersen
Svend-Erik Povelsen
Sven Junghagen
Søren Blaxekjær
Søren Hartz
Søren Nedergaard

Theis Petersen
Therese Kühn
Therese Sachs
Thomas Hedebye
Thomas Skovgaard Pedersen
Thorkil Damgaard Olsen
Tina Gottlieb
Tobias Zimling Kristiansen
Tommy N. Johansen
Torben Holm
Torben Kornbech Rasmussen
Trine Marie Melchior Madsen
Trine Nielsen

Trine Sand

Ulla Lena

Vibeke Gjessing
Vibeke Toft Müller

Aage Hagen

Oplægsholdere:

Any Eskildsen
Chris Mottes
Finn Kjærdsdam
Gerard Mols
John E. Andersen
Kenneth Iversen
Maria Munnecke
Ove K. Pedersen
Rikke Skovgaard Andersen

Magisterbladet
Aarhus Universitet
Undervisningsministeriet,
Afd. for erhvervsfaglige uddannelser
KU
Sygeplejestud. Landssammenslutning
SAXO-studievejl. KU
Rektorkollegiet
CVU Syd
CIRIUS
CBS Handelshøjskolen International
CVU Syd
Den Kgl. Veterinær-og Landbohøjskole
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

RUC International Office

CVU Øresund
Danske Studerendes Fællesråd
Økonomisk Ugebrev
Det Humanistiske Fakultet
Københavns Universitet
Lærerstuderendes Landskreds
DFU
KUR-Kulturministeriets Rektorer
Undervisningsministeriet
KU
Danmarks Farmaceutiske Universitet
Internationalt kontor
Københavns Universitet

Rektorforeningen

CVU-Vest Esbjerg
Handelshøjskolecentret

Rytmask Musikkonservatorium

Niels Brock International
Deadline Games A/S, CEO
Aalborg Universitet
Maastricht University
Københavns Universitet
Unimerco A/S
RUC Forvaltning / Hus 25.1
Copenhagen Business School
Studerende
Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media

Safi HansenYahiya
Stefan Hermann
Torben Klein

Studerende, Vitus Bering
Arken - Museum for Moderne Kunst
CIRIUS

Hedvig Gyde Thomsen
Jytte Mansfeld
Jette Kirstein

Bisidder for John E. Andersen
Bisidder for Anja Eskildsen
Bisidder for Torben Klein

Velkomst og ordstyrere:

Hanne Severinsen (V)
Carina Christensen (KF)

Formand f. Videnskabsudvalget
Formand f. Uddannelsesudvalget

Politikerpanel:

Tina Nedergaard (V)
Christine Antorini (S)
Martin Henriksen (DF)
Carina Christensen (KF)
Margrethe Vestager (RV)
Bente Dahl (RV)
Per Clausen (EL)

Formand f. Uddannelsesudvalget

Medlemmer af Folketinget:

Ellen Trane Nørby (V)
Torsten Schack Pedersen (V)
Anne-Mette Winther Christiansen (V)
Troels Christensen (V)
Kirsten Brosbøl (S)
Bjarne Laustsen (S)
Kim Mortensen (S)
Troels Ravn (S)
Anne Grete Holmsgaard (SF)
Pernille Vigsø Bagge (SF)

Teknologirådet:

Gy Larsen
Janus Sandsgaard
Jørgen Madsen
Marie Hemmingsen
Vivian Palm

Projektleder
Projektmedarbejder
Projektleder
Projektmedarbejder
Projektsekretær

Teknologirådets udgivelser 2005 – 2006

Teknologirådets rapporter:

"Tilsætningsstoffer i tobaksvarer"

Redigeret udskrift og resumé af høring i Landstingssalen den 26. april 2006.

Teknologirådets rapport 2006/13.

"Regulering af miljø- og sundhedsaspekter ved nanoteknologiske produkter og processer"

Vurderikger og anbefalinger fra en arbejdsgruppe under Teknologirådet, juni 2006.

Teknologirådets rapport 2006/12.

"Sundhedsydelse med IT –Pervasive Healthcare i den danske sundhedssektor"

Vurderinger og anbefalinger fra en arbejdsgruppe under Teknologirådet.

Teknologirådets rapport 2006/11.

"Høring om terrorbekæmpelse"

Resumé, skriftlige oplæg og redigeret udskrift af høring i Landstingssalen, onsdag den 10. maj 2006.

Teknologirådets rapport 2006/10.

"Velfærd fremover –en udfordring"

Resumé og redigeret udskrift af konference på Christiansborg den 22. marts 2006.

Teknologirådets rapport 2006/9.

"Lille Land hvad nu?"

-Information og debat om Danmarks situation i lyset af globaliseringen.

Teknologirådets rapport 2006/8.

"Københavns Cityring"

Høring for Borgerrepræsentationen i København den 30. marts 2006.

Teknologirådets rapport 2006/7.

"Grøn transport –kan vi, og vil vi?"

Resume og redigeret udskrift af høring i Folketinget den 5. april 2006.

Teknologirådets rapport 2006/6.

"Høring om Miljøteknologi"

Resumé og redigeret udskrift af høring i Landstingssalen på Christiansborg den 21. februar 2006.

Teknologirådets rapport 2006/5.

"RFID fra produkt til forbrug

-muligheder og risici ved RFID-teknologi i værdikæden"

Teknologirådets rapport 2006/4.

"Hvordan skal vi bruge den nye viden om menneskets hjerne?"

Europæiske borgere i dialog om hjerneforskning.

Teknologirådets rapport 2006/3.

"Dansk energiforbrug i fremtiden"

Resumé og redigeret udskrift af høring i Folketinget den 25. januar 2006.

Teknologirådets rapport 2006/2.

"Dansk energiproduktion i fremtiden"

Resumé og redigeret udskrift af høring i Folketinget den 17. november 2005.

Teknologirådets rapport 2006/1.

"Offentlig forplejning"

Resumé og redigeret udskrift af høring for Folketingets Fødevareudvalg den 12. oktober 2005 i Landstingssalen.

Teknologirådets rapport 2005/14.

"Retssikkerhed og aktivt medborgerskab i digital forvaltning"

Anbefalinger fra en arbejdsgruppe under Teknologirådet.

Teknologirådets rapport 2005/13.

"PISA – undersøgelsen og det danske uddannelsessystem"

Resumé og redigeret udskrift af Folketingshøring mandag den 12. september 2005.

Teknologirådets rapport 2005/12.

Nyhedsbrevet "Fra rådet til tinget":

Nr.230 10/06: Uddannelse til globalt marked

Nr.229 06/06: Bedre sundhed hvis færre røg

Nr.228 06/06: Bliver man syg af NANO?

Nr.227 06/06: Danmarks energifremtid

Nr.226 06/06: RFID med brugerkontrol

Nr.225 05/06: Pervasive Healthcare gavner kronisk syge

Nr.224 05/06: Terrornetværk i cyberspace

Nr.223 05/06: Vi har råd til flere ældre

Nr.222 05/06: Patentsystemet under pres

Nr.221 05/06: Nedtælling til metroens 4. etape

Nr.220 04/06: Afgang for grøn transport - skal Danmark med?

Nr.219 04/06: Danmarks energiforbrug skal ned

Nr.218 03/06: Dansk miljøteknologi til hele verden

Nr.217 02/06: Borgernes nationalparker

Nr.216 02/06: Fortsat strid om GMO-regler

Nr.215 01/06: Depression bor også i kroppen

Nr.214 01/06: Danmark på vej mod intelligent energisystem

TeknologiDebat Fokus:

TD3/2006: Fremtidens energikilder

TD2/2006: Patient i fremtidens it-sundhedsvæsen

TD1/2006: Årsberetning 2005

TD4/2005: Hjerner forsker i hjerner

TD3/2005: Ny GMO- muligheder og konsekvenser

TD2/2005: Teknologirådet 1995-2005

TD1/2005: Årsberetning 2004

Alle Teknologirådets udgivelser kan læses og hentes gratis fra Rådets hjemmeside www.tekno.dk

Gratis nyhedstjenester:

Abonner på Teknologirådets elektroniske nyhedsbrev TeknoNyt, der orienterer om hvad der sker i Teknologirådet og i teknologiens verden. Send en mail til teknonyt@tekno.dk

Abonner på Teknologirådets nyhedsbrev til Folketinget "Fra rådet til tinget" ved at sende en mail til rtt@tekno.dk

Høringen kan downloades som podcast fra Teknologirådets hjemmeside: www.tekno.dk